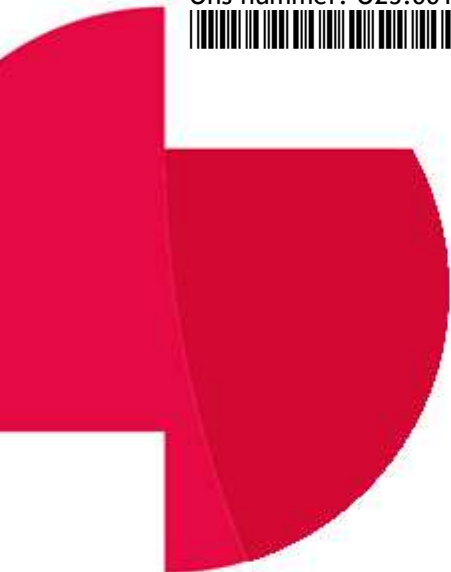

Ons nummer: 025.001918

Bestuursrapportage

juli, augustus, september 2025

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	Programma 1: Sociaal	4
3.	Programma 2: Ruimte	43
4.	Programma 3: Bestuur	65
5.	Overzichten	81
6.	Mutaties reserves	84
7.	Paragrafen	85
8.	Ontwikkelfonds en overige projecten	86
8.1	Ontwikkelfonds	86
8.2	Financieel overzicht Ontwikkelfonds	92
8.3	Overige majeure projecten	93
9.	Financiële mutaties	96
9.1	Voorgestelde (mutaties in) kredieten	96
9.2	Voorgestelde begrotingswijzigingen	99
10.	Monitor Kansrijke sporen	107

1. Inleiding

Aanbieding bestuursrapportage

Bijgaand ontvangt u de Bestuursrapportage juli, augustus, september 2025.

- In deze bestuursrapportage rapporteren we over afwijkingen bij actiepunten en projecten. De actiepunten zijn afkomstig vanuit de Programmabegroting 2025. Daar waar er nieuwe zaken zijn die interessant zijn voor de raad, worden deze ook gemeld.
- Nieuwe teksten bij actiepunten en bij projecten zijn in groene tekst aangegeven.
- Deze bestuursrapportage bevat 12 mutaties in kredieten. Deze hebben een nadelig effect op de reserves van € 472.000.
- Deze bestuursrapportage bevat 32 begrotingswijzigingen. Deze begrotingswijzigingen geven in totaal een voordeel van € 6.461.000. Dit voordeel wordt vooral veroorzaakt door de onderuitputting van kapitaallasten (€ 1,9 miljoen) en de Meicirculaire 2025 (€ 4,1 miljoen)
- In de Programmabegroting 2025 is voor 2025 een voordelig saldo begroot van € 2.677.000. Het separate voorstel over de Septemercirculaire 2024 (behandeld in de raad van 30 januari 2025) gaf een voordeel over 2025 van € 133.000. De vorige bestuursrapportages gaven een nadeel van € 1.064.000 op het begrote saldo. Deze bestuursrapportage geeft een voordeel van € 6.461.000. Het begrote saldo verandert hiermee in € 8.207.000 voordelig.
- De Monitor kansrijke sporen is in hoofdstuk 10 de Monitor Kansrijke sporen opgenomen.

Leeswijzer afwijkingen

We rapporteren steeds op drie onderdelen. Hierbij gebruiken we de volgende icoontjes:

Voor Inhoud: 	Voor Financiën: 	Voor Planning:
---	---	---

Per onderdeel kennen we een kleur toe. De kleuren hebben de volgende betekenis:

Alles ligt op schema. 	Er dreigen afwijkingen. 	Er zijn afwijkingen.
---	--	--

Mutaties t.o.v. de vorige rapportage markeren we met een Δ (verbetering) of een ∇ (verslechtering).

Bij het onderdeel Financiën is de rapportage van de afwijking ten opzichte van de begroting. Tekstuele mutaties in de programma's en bij de projectrapportage geven we weer in groene kleur.

Prognose resultaat

			(bedragen x € 1.000)
Totaal saldo baten en lasten			
Programma	Stand begroting	Verwachting einde jaar	Verwachte afwijkingen
Programma 1 - Sociaal	-150.251	-150.668	-417
Programma 2 - Ruimte	-43.597	-43.156	440
Programma 3 - Bestuur	-17.703	-17.634	69
Overzichten	213.035	220.552	7.517
Mutaties reserves	-2.548	-3.697	-1.149
Totaal saldo baten en lasten	-1.064	5.397	6.461

2. Programma 1: Sociaal

Actiepunten uit de Programmabegroting

Nr.	Actiepunt			
	Hoofdtakveld Onderwijs			
1.	<i>We stellen een nieuw huisvestingsplan op voor het primair onderwijs, het voortgezet onderwijs en het speciaal onderwijs.</i>		△	△
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> <ul style="list-style-type: none"> We hebben een nieuw toekomstbestendig Integraal Huisvestingsplan (IHP) onderwijs opgesteld voor het primair, voortgezet en speciaal onderwijs. 			
	<u>Toelichting:</u> In de raadsvergadering van 10 juli 2025 is het IHP met een uitvoeringsprogramma van 2025 tot 2040 vastgesteld. Het IHP is een beleidsplan met aandacht voor een gezond binnenklimaat, energieneutraal bouwen en inclusiviteit, zodat leerlingen en medewerkers kunnen leren en werken in een toekomstbestendige, veilige en inspirerende schoolomgeving. In deze periode worden er 28 scholen gebouwd of gerenoveerd. Het is belangrijk dat er aandacht is om de bouw voortvarend op te pakken. Dit betekent versnellen van bouwprocessen en verduurzamen voor een goede prijs. Daarom zet de gemeente onder andere een intern projectleider in die samen met de schoolbesturen de bouw begeleidt.			
2.	<i>We versterken de integrale kindaanpak.</i>			
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> <ul style="list-style-type: none"> We versterken een integrale kindaanpak in wijken en dorpen door bestaande IKA's te ondersteunen en te subsidiëren en stimuleren de ontwikkeling van nieuwe IKA's. 			
	<u>Toelichting:</u> Om kinderen gelijke kansen te bieden is het belangrijk dat kinderopvang, onderwijs, zorg, sport en cultuur goed op elkaar aansluiten. Voor deze integrale kindaanpak (IKA) leggen we voortdurend verbindingen tussen de verschillende beleidsterreinen en stimuleren de samenwerking tussen welzijn, zorg, sport, cultuur en andere partners. Via de gemeentelijke subsidieregeling IKA kan een IKC voor deze samenwerking subsidie ontvangen. We bespreken dit onderwerp actief in een werkgroep waarbij onder andere schoolbesturen, kinderopvangorganisaties en GGD zijn aangehaakt. Verder is huisvesting van kinderopvang geen zorgplicht van de gemeente, maar een integraal kindcentrum komt zonder gemeente moeilijk tot stand. In het nieuwe onderwijshuisvestingsplan is daarom opgenomen dat bij ieder huisvestingsvraagstuk de visie op opgroeien en ontwikkelen zo mogelijk wordt vertaald naar de huisvesting.			
3.	<i>We gaan door met de weekend- en zomerschool.</i>			
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> <ul style="list-style-type: none"> We continueren de activiteiten van stichting Weekendschool in 2025 en kijken daarbij gezamenlijk hoe we deze zo efficiënt mogelijk kunnen organiseren. 			
	<u>Toelichting:</u> We verlenen een jaarlijkse subsidie aan stichting Weekendschool. We voeren gesprekken met stichting Weekendschool over de voorgenomen activiteiten en de bekostiging hiervan. Omdat de zomerschool een kostbaar aanbod is, gaan we met elkaar onderzoeken of er andere mogelijkheden zijn om de kosten te dekken en activiteiten efficiënter te organiseren. We kijken kritisch naar de voorgestelde activiteiten. Dit heeft ertoe geleid dat de incidentele subsidie trapsgewijs is afgebouwd en deze activiteiten op korte termijn binnen het financiële kader van de jaarlijkse subsidie passen.			

	<p>In 2025 hebben 80 kinderen deelgenomen, allemaal uit de doelgroep van de zomerschool. Het gaat om basisschoolleerlingen die risico lopen op leerachterstand, vaak kinderen uit gezinnen met een lage sociaaleconomische status of migratieachtergrond, die thuis minder toegang hebben tot educatieve ondersteuning. Het aanbod is afgestemd op hun persoonlijke leerdoelen in overleg met de leerkracht van de school waar zij naartoe gaan, zodat zij optimale ontwikkelkansen krijgen. Het programma richtte zich hoofdzakelijk op de kernvakken taal en rekenen (waaronder spelling en breuken), maar bood daarnaast ook gevarieerde activiteiten, zoals techniek, programmeren, muziek en koken. Leren gebeurde spelenderwijs en actief, waarbij plezier en doen centraal stonden. Daarnaast werd ook de sociale ontwikkeling gestimuleerd door samenwerken en samen problemen oplossen. De samenwerking met de gebiedsteams verloopt steeds beter; zij herkennen de gezinnen waarvoor de zomerschool van waarde is en ondersteunen waar nodig deelname van kinderen. Evaluaties laten zien dat zowel kinderen als ouders zeer positief zijn over het aanbod.</p>	
4.	<p><i>We investeren in preventie en vroegtijdige signalering om complexe trajecten en duurdere zorg te voorkomen.</i></p>	
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Schoolmaatschappelijk werkers ondersteunen jeugdigen van 2-18 jaar op school en op de peuteropvang. • We werken samen met onderwijs en partners in collectieve onderwijszorgarrangementen. 	
	<p><u>Toelichting:</u> De schoolmaatschappelijk werkers verrichten lichte ondersteuning op de scholen. Daarmee voorkomen we dat problemen groter worden en een beroep wordt gedaan op duurdere specialistische jeugdzorg. Alle scholen hebben voor een bepaald aantal uren schoolmaatschappelijk werkers, die jeugdigen op school kunnen ondersteunen op het gebied van sociaal-emotionele ontwikkeling.</p> <p>Scholen zijn een belangrijke vindplaats van problematiek bij het opgroeien, sociaal-emotionele problematiek bij jeugdigen. Schoolmaatschappelijk werkers zijn vanuit het gebiedsteam aan de scholen verbonden en bieden kortdurende hulpverlening binnen de driehoek 'leerlingen, ouders en school'. Als er meer ondersteuning nodig is, is de schoolmaatschappelijk werker de verbindende schakel tussen gebiedsteam en onderwijs. Hij/zij is zichtbaar in de school en voor ouders, werkt laagdrempelig en preventief.</p> <p>Vanuit het onderwijs wordt positief gereageerd op de inzet van schoolmaatschappelijk werk. Alle schoolmaatschappelijk werkers maken onderdeel uit van het intern zorgoverleg (IZO). Door het IZO ontstaat er afstemming tussen ouders, het onderwijs en de professionals (de zgn. zorgdriehoek). Ook bevordert het de onderlinge samenwerking. Zo kan, wanneer een casus daar om vraagt, de schoolmaatschappelijk werker de POH GGZ Jeugd meenemen naar een zorgoverleg.</p> <p>Sommige kinderen of jongeren hebben naast ondersteuning in het onderwijs ook jeugdhulp en/of zorg nodig om naar school te kunnen gaan. In een collectief onderwijs-zorg-arrangement wordt dit op school aangeboden. Kinderen of jongeren krijgen in een kleine groep een gecombineerde aanpak van onderwijs en specialistische jeugdhulp. Op deze manier willen we voorkomen dat kinderen de school verlaten, een langere tijd nauwelijks of geen onderwijs krijgen of in meer intensieve zorgtrajecten terecht komen. Er vinden in onze gemeente verschillende pilots met collectieve onderwijs-zorg-arrangementen plaats. We zijn deze pilots verder aan het evalueren en onderzoeken hoe we het aanbod van onderwijs-zorg-arrangementen structureel kunnen inbedden in onze gemeente. Twee voormalige pilots, op SBO Súdwester en SBO Wetterwille, worden inmiddels structureel aangeboden. De onderwijszorgarrangementen in SWF worden meegenomen in het provinciale actieonderzoek, actielijn Onderwijs-Gemeente-Jeugdhulp. Hieruit worden kaders ontwikkeld voor bestuurders voor de structurele inzet van onderwijszorgarrangementen. De verbinding onderwijs-jeugdhulp wordt ook meegenomen in het nieuwe jeugdbeleid.</p> <p>We onderzoeken de mogelijkheden voor een passende plek voor kinderen in de leeftijd van 2 tot 4 jaar met gedrags-, ontwikkelings- of opgroei problemen, waarbij de ondersteuningsbehoefte</p>	

	<p>momenteel niet valt binnen de reguliere kinderopvang en ook niet binnen het BEC (Behandel en Expertise Centrum). We zijn met partners in de kinderopvang, jeugdhulp, GGD en onderwijs in gesprek om een passende oplossing voor deze doelgroep te vinden. In het kader van inclusief onderwijs is de insteek om met elkaar de bestaande ondersteuningsstructuren te versterken. We verwachten hierover in de eerste helft van 2026 meer duidelijkheid te kunnen geven.</p>				
5.	<p><i>We faciliteren jongeren tot het behalen van een startkwalificatie, het verkleinen van schooluitval en het maken van keuzes die kansrijk zijn op de arbeidsmarkt.</i></p>				
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Wij willen ervoor zorgen dat schooluitval weer minder dan 2% bedraagt in de regio Zuidwest-Friesland. 				
	<p><u>Toelichting:</u> We stimuleren dat scholen de leerlingen die verzuimen melden bij team Leerplicht, zodat deze leerlingen zo snel mogelijk in beeld komen. PO en VO Leerplicht, MBO Leerplicht en Doorstroompunt werken hiervoor samen met scholen, de collega's van de Gebiedsteams, de GGD en met samenwerkende partijen als Pastiel en AZC. Daarnaast blijft de monitoring van "oud-uitvallers" ook doorgaan. Schooluitval in de regio Zuidwest-Friesland is in het tweede kwartaal gedaald van 2,1% naar 1,74%. Er zijn nog geen nieuwe cijfers beschikbaar.</p>				
6.	<p><i>Als een leerling aan het begin van het schooljaar in aanmerking komt voor een OV- kaart, regelen we dat.</i></p>				
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> We verstrekken een OV-pas als de school voor voortgezet (speciaal) onderwijs meer dan 11 kilometer van het woonadres gelegen is. 				
	<p><u>Toelichting:</u> Deze regeling loopt al een aantal jaren, vanaf 2018. De regeling loopt goed. Mensen met een inkomen tot en met 120% van de voor hen van toepassing zijnde bijstandsnorm krijgen het volledige abonnement vergoed, mensen met een inkomen hoger dan 120% van de bijstandsnorm, 30% korting op een abonnement. Met het busabonnement (Busvrij) kunnen scholieren door heel Fryslân reizen. De treinabonnementen zijn voor Stavoren-Sneek, Koudum-Molkwerum-Sneek, Hindeloopen-Sneek en Workum-Sneek. Op basis van de hardheidsclausule kennen we heel soms een ander traject toe, bijvoorbeeld Sneek-Leeuwarden. De abonnementen lopen meestal per schooljaar, maar er zijn ook abonnementen die later dan begin schooljaar ingaan. Alle abonnementen lopen een jaar. Over de financiering van deze regeling zijn afspraken gemaakt met de provincie. De provincie heeft besloten om de regeling ook voor schooljaar 2024-2025 te financieren. In juni 2025 is er een voorstel gedaan voor het vervolg op de regeling. Inmiddels is er overeenstemming tussen Arriva, Provincie en onze gemeente over het reisproduct voor treinreizen voor scholieren. Er is vanaf schooljaar 2025-2026 een nieuw reisproduct beschikbaar via Arriva. Voor de inwoner verandert er niets: de kosten worden volledig vergoed voor minima. Alle betreffende inwoners zijn op de hoogte gebracht van het nieuwe product. Sinds 15 december 2024 is er een nieuwe busvervoerder, Qbuzz. Tot 1 maart 2025 konden inwoners met een Arriva Meedoenpas gratis met Qbuzz reizen. Deze inwoners hebben een pas van Qbuzz ontvangen waarmee zij nu met de bus kunnen reizen.</p>				
Nr.	Actiepunt				
	Hoofdtakveld Sport				
7.	<p><i>We stellen nieuw sportbeleid en een visie voor sport en bewegen in de openbare ruimte op.</i></p>				
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> In 2025 is een uitvoeringsplan voor het sportbeleid opgesteld en wordt een doorkijk gegeven naar 2026. 				

	<ul style="list-style-type: none"> In december 2025 is een visie op duurzame en toekomstbestendige sportaccommodaties ontwikkeld en vastgesteld.
	<p><u>Toelichting:</u> In december 2023 is de sport- en bewegvisie ‘Sport ferbynt, de krêft fan bewege 2024+’ vastgesteld. Met het opstellen van het sportbeleid is dit actiepunnt afgerond. Hieronder besteden we aandacht aan de uitvoering.</p> <p>Visie op duurzame en toekomstbestendige sportaccommodaties In de visie ‘Sport ferbynt, de krêft fan bewege 2024+’ geven we aan dat we ons inzetten voor goed onderhouden, maatschappelijk inzetbare, gebruiksvriendelijke, toekomstbestendige en uitdagende sportaccommodaties. In 2023 is onderzoeksbureau HEVO gevraagd om een quickscan uit te voeren naar de 16 gemeentelijke binnensportaccommodaties en de duurzaamheid van onze drie gemeentelijke zwembaden. Dit heeft in 2024 geresulteerd in het onderzoek Binnensportaccommodaties en de Memo Duurzaamheidsonderzoek drie zwembaden. Het onderzoek en het memo zullen onderdeel uitmaken van de nieuwe Visie duurzame en toekomstbestendige binnen- en buitensportaccommodaties.</p> <p>Samen zijn er stappen gezet om vanuit een integrale benadering van duurzaamheid de sportaccommodaties in de gemeente toekomstproof te maken. Eind 2024 hebben medewerkers uit verschillende beleidsvelden zich verdiept in het toekomstbestendig maken en verduurzamen van de sportaccommodaties in de gemeente, gebaseerd op het Afwegingskader Duurzaam Assetmanagement van Local Matters. Met dit kader hebben we geleerd hoe we eenduidig gefundeerde, integrale keuzes kunnen maken waarmee sportaccommodaties niet alleen duurzaam, maar in alle opzichten toekomstbestendig worden. Er wordt een kwantitatief en kwalitatief onderzoek uitgevoerd naar de huidige staat van buitensportaccommodaties, verdeeld over 52 locaties. Het doel is om de conditie en het gebruik van deze accommodaties in kaart te brengen, knelpunten en verbeterpunten te identificeren en aanbevelingen te doen voor toekomstig onderhoud en investeringen. Het onderzoek biedt inzicht in zowel de fysieke staat als de functionele geschiktheid van de velden en banen.</p> <p>In het tweede kwartaal is begonnen met de analyse van de data als fundament voor de ontwikkeling van een overzichtelijk dashboard. Dit dashboard biedt inzicht in binnen- en buitensportaccommodaties en presenteert kerninformatie zoals het aantal accommodaties, hun geografische spreiding, afstand tot onderwijsinstellingen en de mate van bezetting. Door deze gegevens te structureren en te visualiseren, ontstaat een waardevol instrument voor beleidsvorming, planning en optimalisatie van sportvoorzieningen. De combinatie van kwantitatieve data en ruimtelijke analyse maakt het mogelijk om gericht knelpunten te signaleren, behoeften in kaart te brengen en strategische keuzes te onderbouwen voor een toekomstbestendig sportaanbod in de gemeente.</p> <p>In aanvulling op het Dashboard sportaccommodaties en het Afwegingskader duurzaamheid is een nieuw instrument ontwikkeld: de Beslisboom sportaccommodaties. Deze beslisboom biedt een gestructureerde methodiek om een keuze te maken: renovatie, nieuwbouw, afstoten of het tijdelijk in stand houden met beperkte verduurzamingsmaatregelen.</p>
8.	<p><i>We zetten in op gratis buitensportmogelijkheden en speelmogelijkheden.</i></p> <div style="float: right; text-align: right;"> </div>
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> We keuren, onderhouden en vervangen de sport- en speelvoorzieningen in openbare ruimten. De in 2024 voorbereide vervangingen voor 2025 zijn in Q2 uitgevoerd. De vervangingen voor 2026 zijn voorbereid. Sportvoorzieningen in de openbare ruimte vragen in de meeste gevallen om flinke investeringen. Het gaat dan om de voorziening zelf en de bijbehorende ondergrond. We gaan in 2025 deze investeringen in een planning zetten en de bijbehorende financiering inregelen.

Toelichting:

Per jaar worden alle openbare speeltoestellen drie keer geïnspecteerd, met de eerste inspectieronde in het eerste kwartaal. Tijdens deze inspecties worden gebreken onmiddellijk opgelost om de veiligheid en functionaliteit van de toestellen te waarborgen. Indien vervangingen nodig zijn, worden deze in voorbereiding genomen en tijdig uitgevoerd.

De tweede inspectieronde heeft plaatsgevonden, de geconstateerde reparaties zijn uitgevoerd. **De derde inspectieronde is gestart, met behulp van het nieuwe beheersysteem Playmapping.**

Op de volgende locaties worden dit jaar de toestellen vervangen:

- **Hemelum (afgerond);**
- Stavoren bij strandje;
- Oppenhuizen, Boningastrjitte;
- **Schraard, Dorpsstraat (afgerond);**
- **Itens (afgerond);**
- **Vesperstraat, Sneek (afgerond);**
- Wommels, Freuleleane;
- **Schoolstraat, Sneek (afgerond);**
- Gudsekop, Sneek.

De planning voor vervanging speeltoestellen 2026 is gemaakt, de voorbereidingen zijn opgestart. Met behulp van de planningsmodule van Playmapping wordt in de loop van 2025 de planning voor de grotere sportvoorzieningen en de meerjarenplanning voor 2027 en later voor de speeltoestellen gemaakt.

9. *In wijken met weinig groen investeren in speeltoestellen, wandelpaden en gratis buitensportfaciliteiten met extra aandacht voor kinderen met een beperking.*

Indicatoren/te behalen resultaat:

- We kennen subsidies toe voor beweeg- en speelvoorzieningen in de openbare ruimte.
- Aan het einde van 2025 zullen de volgende projecten gerealiseerd zijn met een bijdrage vanuit het BIOR-budget:
  - Calisthenics en 3x3 basket en skatepark Zwette Sneek;
  - Bootcampvoorziening Hemdyk Sneek;
  - Pannakooi Easterein;
  - **Pannakooi IJlst (inmiddels opgeleverd en in gebruik);**
  - Pannakooi Heeg;
  - **Beachvelden Stavoren (inmiddels opgeleverd en in gebruik);**
  - Pickelball veld Oosthem;
  - **Jeu de boules-veld Iens en Tjerkwerd (inmiddels opgeleverd en in gebruik);**
  - **Herinrichting speelplek Ludgerusschool, Workum**

Toelichting:

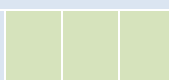
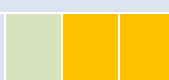
Naast de vastgestelde Visie BIOR, Bûtengewoan bewege yn Súdwest-Fryslân, is de subsidieregeling Bûtengewoan bewege yn Súdwest-Fryslân ingericht. Er is naast interesse in duurzame voorzieningen en vergroening vraag naar plekken voor Urban Sports en Culture. Voorbeelden van Urban Sports zijn skateboards, BMX, inlineskaten, stuntsteppen, panna-voetbal, freerunning en 3x3 basketbal. Om deze behoeften voor Urban Sports beter in kaart te brengen en juiste initiatieven te ontplooiën die aansluiten bij het Sport en BIOR beleid in de gemeente, wordt in 2025 daarvoor een onderzoek gedaan door het adviesbureau City Legends, dat landelijk veel ervaring heeft met Urban Sports. **Het onderzoek is lopende. In juli 2025 heeft een tussenevaluatie plaatsgevonden. De definitieve resultaten worden in december 2025 gepresenteerd. Bij het traject zijn zowel Team FRL (buurtsportcoaches) als het Sociaal Collectief (jongerenwerk) betrokken. Daarnaast is op 2 oktober 2025 een informatiebijeenkomst georganiseerd voor beleidsmedewerkers van verschillende beleidsterreinen, waarin de betekenis van Urban Sports en Culture centraal stond.**

Bij het verlenen van een subsidies wordt extra aandacht gegeven aan 'toegankelijkheid'. Bij toegankelijkheid gaat het erom dat iedereen, met of zonder beperking, de kans krijgt gebruik te

	maken van onze voorzieningen. Iedereen moet volwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving. Op dit moment is de subsidieregeling voldoende om de kosten te dekken.			
10.	<i>We hebben specifieke aandacht voor beweegpaden in wijken en we onderzoeken de mogelijkheid voor een gravel-mountainbike-route in onze gemeente. Dit gaan we samen met inwoners verder vormgeven.</i>			
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> <ul style="list-style-type: none"> • We onderzoeken de behoefte aan specifieke wandel- en beweegroutes en een gravelmountainbike-route en nemen een besluit over het vervolg. • We onderzoeken wat mensen in beweging brengt in de openbare ruimte. 			
	<u>Toelichting:</u> In het coalitieakkoord staat dat de gemeente onderzoek gaat doen naar het gebruik van mountainbike- en gravelbikepaden. Het college vindt de ontwikkeling van dergelijke paden belangrijk en wil daarom graag aansluiten bij het in het najaar van 2024 door de Nederlandse Toerfietsunie (NTFU) gepresenteerde landelijke document “Nieuwe paden. Mountainbike- en gravelbikevisie 2035”, over de ontwikkeling van gravel- en mountainbikeroutes in Nederland. De NTFU vraagt daarin medewerking van provincies, gemeenten, natuurorganisaties, ANWB, et cetera, om zo te komen tot een landelijk netwerk van veilig toegankelijke paden in 2035. De NTFU presenteert zich als regiehouder en expert. Door aan te sluiten bij de NTFU-visie komt de gemeente tegemoet aan de ambitie uit het coalitieakkoord, alleen niet door het doen van eigen onderzoek, maar door uit te gaan van de NTFU-visie en zo mee te liften op landelijke ontwikkelingen. In het najaar is een gesprek gepland met de NTFU over aansluiting bij de visie. Daarnaast is er contact gelegd met de wielclubs binnen de gemeente.			
11.	<i>We stimuleren de samenwerking tussen verenigingen en zorgen ervoor dat iedereen zo lang mogelijk mee kan doen in het verenigingsleven.</i>			
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> <ul style="list-style-type: none"> • We onderzoeken hoe we kunnen blijven inzetten op toekomstbestendige cultuur- en sportverenigingen, om de leefbaarheid in stand te houden. • We bereiken meer verenigingen voor het toekomstbestendig maken of vitaliseren van diezelfde verenigingen met onze subsidieregelingen. • We bereiken meer sport- en cultuurverenigingen bij het toekomstbestendig maken van deze verenigingen, met de inzet onze verenigingsondersteuners. 			
	<u>Toelichting:</u> We hebben deelgenomen aan de pilot Leve de Vereniging. Er is een evaluatie geweest van het proces en de resultaten. Tijdens de pilot zijn per regio verschillende onderzoeken of acties uitgezet. Dit heeft veel informatie opgeleverd. De pilot heeft uiteindelijk niet geleid tot één oplossing of een methode opgeleverd om te komen tot toekomstbestendige verenigingen, die over de hele gemeente en provincie uitgerold kan worden. Verenigingen hebben elk hun eigen uitdagingen en daarvoor is maatwerk nodig. De raad is in 2024 actief geïnformeerd over de pilot en de resultaten. Het blijven inzetten op toekomstbestendige cultuur- en sportverenigingen is onder andere een vervolg op de reeds afgeronde pilot Leve de Vereniging. Het heeft nu definitief een plek gekregen in de Regiodeal Zuidwest-Friesland. Onder de pijler Mienskip (Ontmoeten) starten we met het project Vitale cultuur- en sportverenigingen Súdwest-Fryslân. In samenwerking met Keunstwurk, Sport Fryslân en Doarpswurk wordt het plan van aanpak uitgewerkt, zodat er eind 2025 gestart kan worden. Het doel van dit project is een toekomstbestendig verenigingsleven (cultuur en sport) creëren, waarin vrijwilligers zich gewaardeerd voelen en duurzaam betrokken blijven, en waar inwoners actief kunnen deelnemen en elkaar ontmoeten. Zo blijven we kijken naar initiatieven kijken die kunnen bijdragen aan de toekomstbestendigheid van de mienskip. Binnen de regelingen voor sportsubsidies is een regeling voor vitalisering van verenigingen en stichtingen. Verenigingen en stichtingen kunnen gebruikmaken van deze regeling als ze plannen hebben om te verduurzamen of te vitaliseren. Deze regeling staat gedurende het hele jaar open. Verenigingsondersteuners, behorende bij het beweegteam SWF, ondersteunen			

	<p>verenigingen als het gaat om het versterken van samenwerking, (mee)organiseren van activiteiten of nieuw aanbod en het aantrekken van vrijwilligers en nieuwe leden. Ook worden verenigingen ondersteund om het bestuurlijk kader op orde te brengen of te professionaliseren. Via verschillende communicatiecampagnes worden zowel de sport- als de cultuursubsidies onder de aandacht gebracht, zodat men weet welke subsidiemogelijkheden er zijn om verenigingen op diverse manieren een impuls te geven.</p>			
12.	<p><i>We blijven investeren in buitensport accommodaties waaronder de ontwikkeling van (sport)hart Bolsward.</i></p>			
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • We vervangen minimaal twee kunstgrasvelden. • Uitvoering projectplan van Werkgroep en Gemeente inzake Sporthart Bolsward als onderdeel van de Regiodeal. • Start realisatie nieuw multifunctionele accommodatie (MFA). • Verbinding gerealiseerd tussen sociaal en fysiek domein. • Uitvoering van Bomenstructuurplan (inclusief fijnmazige padenstructuur). 			
	<p><u>Toelichting:</u> Kunstgrasvelden In Makkum en in Arum is een kunstgrasveld gerealiseerd. Voor Bolsward heeft de raad op 3 april 2025 geld beschikbaar gesteld voor de renovatie van het trainingsveld voor de voetbalverenigingen SC Bolsward en BlauwRood '20 en het kunstgraskorfbalveld van korfbalvereniging Westergo.</p> <p>Sporthart Bolsward In de raad van oktober 2025 wordt gevraagd om een aanvullend voorbereidingskrediet van € 250.000 beschikbaar te stellen voor het opstellen van een integrale gebiedsaanpak van het Hart van Bolsward en een plan voor de uitwerking van de accommodatie(s). Daarnaast stellen we de raad voor op basis van financiële verkenning en de ambities vanuit de gebiedsvisie 'Het Hart van Bolsward', een voorkeur uit te spreken voor een geïntegreerde accommodatie van een Multifunctioneel Centrum (MFC) met zwembad, en deze variant verder uit te werken in het vervolg. De planning is om voor de zomer van 2026 aan de raad een voorstel voor te leggen voor het Hart van Bolsward met een integraal gebiedsplan, een plan voor accommodaties op basis van schetsontwerpen en financiële uitwerkingen.</p>			

Nr.	Actiepunt			
	Hoofdtakveld Cultuur			
13.	<p><i>We willen in deze coalitieperiode een groot sport of cultuur evenement dat bijdraagt aan positieve gezondheid en past bij onze identiteit.</i></p>			
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • We blijven ons inzetten om mogelijkheden te onderzoeken om naast The Passion Hemelvaart en Arcadia nog een groot sport- of cultuurevenement binnen te halen of te organiseren. 			
	<p>The Passion heeft in 2023 plaatsgevonden. Arcadia heeft plaatsgevonden van 17 mei tot 24 augustus 2025. Hiervoor zijn middelen beschikbaar gesteld. We blijven onderzoeken of we deze coalitieperiode nog een groot cultuurevenement kunnen binnenhalen of organiseren. Hiervoor zijn echter geen specifieke middelen beschikbaar gesteld. De beperkte financiële ruimte vraagt om creatieve oplossingen en mogelijk nieuwe samenwerkingsverbanden met externe partijen.</p> <p>Begin dit jaar is de subsidieregeling 'Een jaarrond cultuur 2025' opengesteld. Deze subsidieregeling heeft een subsidieplafond van € 180.000. Begin dit jaar zijn de culturele organisaties in onze gemeente hiervan op de hoogte gesteld via het Cultuurplein. Er zijn via deze regeling inmiddels subsidies verleend voor diverse grote bovenlokale projecten.</p>			

	<p>Er is onder andere subsidie verleend aan Stichting Nootstroom (bekend van o.a. de locatieopera Peter Grimes bij Paesens-Moddergat in 2021). Zij brengt eind 2025 de opera Cavalleria Rusticana naar Súdwest Fryslân, een innovatieve locatieopera met impact op de regio, cultuur en economie. Deze opera van Pietro Mascagni wordt op innovatieve wijze vertaald naar de Friese context, waarbij muziek, erfgoed en de unieke kracht van Súdwest-Fryslân samenkomen. Dit sluit mooi aan bij ons cultuurbeleid waarin we samenwerkingen willen stimuleren en een jaarrond cultureel programma willen bieden aan onze inwoners en bezoekers.</p> <p>Er is ook subsidie verleend voor het project Walfisk. Stichting Media Art Friesland (bekend van Luna) organiseert in het naseizoen het project Walfisk - Een spiegel in de tijd. Media Art Friesland verwacht een groot publiek uit heel Fryslân op de been te brengen dat zich tijdens de donkere novemberavonden laat inspireren door (licht)kunst, historie en muziek. Er zit ook een randprogrammering aan vast, die niet beperkt is tot de drie projectavonden maar welke langer doorloopt. Het gehele project is een trekker voor cultuurliefhebbers, families en toeristen uit binnen- en buitenland. Voor hen kan het project een extra aanleiding zijn om Sneek in het rustige seizoen te bezoeken of een reeds gepland bezoek uit te breiden.</p> <p>Daarnaast is er ook een subsidiebedrag toegekend aan de Open Museum Maand 2025. Het doel van de Open Museum Maand is om de musea in onze regio meer onder de aandacht te brengen bij inwoners en toeristen en hen te stimuleren deze musea te bezoeken. Dit wordt gedaan door musea in de maand november gratis toegankelijk te maken.</p> <p>Totdat het subsidieplafonds is bereikt, blijven we de regeling regelmatig onder de aandacht brengen via diverse kanalen, zodat men op de hoogte is van de mogelijkheden van deze regeling (zowel voor bovenlokale als lokale activiteiten).</p>	
14.	<p><i>We doen mee aan Arcadia als grote gemeente, omdat er mooie activiteiten geprogrammeerd kunnen worden voor eigen inwoners en toeristen.</i></p>	
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> We stimuleren, door middel van een subsidieregeling, mienskipsinitiatieven die een bijdrage leveren aan Arcadia 2025. 	
	<p><u>Toelichting:</u></p> <p>Arcadia 2025 is een (100 daags) cultureel programma in Friesland, met als doel maatschappelijke uitdagingen aan te gaan en zodoende een creatieve, veerkrachtige samenleving te stimuleren. Het programma bestaat uit vernieuwende projecten die mensen inspireren en waarbij ze elkaar kunnen ontmoeten. Het thema van deze editie is 'Grûn'. Dit staat voor groei, samenwerking en de kracht van de mienskip.</p> <p>Arcadia 2025 is van start gegaan op 17 mei met het Grûnfestival. In Súdwest-Fryslân werd op diezelfde dag 'De Siel fan Súdwest geopend' het beeldende kunstproject van de Stichting Samenwerkende Musea i.s.m. Arcadia.</p> <p>Met een communicatiecampagne hebben we de dorpen, verenigingen, lokale partners en inwoners geïnformeerd over de mogelijkheid om subsidie aan te vragen voor een project in de buurt. Inmiddels is Arcadia afgelopen. Op 24 augustus 2025 was de slotdag. De meeste activiteiten in Súdwest-Fryslân zijn afgerond. De subsidieregeling heeft ook in de zomer nog nieuwe projecten kunnen ondersteunen. Zo is o.a. het After Summerfest in Molkwar gerealiseerd. De regeling blijft in de rest van 2025 open voor Bloeiweken in het kader van Fryslân Bloeit. In september en oktober 2025 wordt Arcadia 2025 geëvalueerd door de gemeente, en kijken we vooruit richting de derde editie in 2028.</p>	
15.	<p><i>We maken het Frysk, Stadsfries en Hylpersk meer zichtbaar, op straat en digitaal.</i></p>	
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> We stellen een uitvoeringsplan op, inclusief SMART doelen van zaken die geschikt zijn om in het Fries (of Stadsfries en Hylpersk) te vertalen en geven aan welke communicatiemiddelen geschikt zijn. 	

Toelichting:

Het beleidsplan 'Frysk...en mear! Taalbelied gemeente Súdwest-Fryslân' had een looptijd tot en met 2024. In 2024 is gestart met de ontwikkeling van nieuw beleid. **Het nieuwe beleid zal begin 2026 worden vastgesteld. Dit is later dan verwacht vanwege onduidelijkheid over de ambities en onduidelijkheid over de inzet van de meertaligheidscoördinator.**

Tussen rijk en provincie is een nieuwe bestuursafpraak voor de periode 2024-2028 vastgesteld. De provincie heeft een nieuwe nota "Fansels Frysk" opgesteld naar aanleiding van de nieuwe bestuursafpraak. Er is onder andere geld beschikbaar gesteld voor meertaligheidscoördinatoren voor gemeenten.

Voor de invulling van de meertaligheidscoördinator werken we samen met de gemeenten Heerenveen en De Fryske Marren aan een plan. In het voorlopige plan staat hoe het geld verdeeld wordt. Van de € 1,7 miljoen die het Rijk aan de provincies beschikbaar stelt, krijgt elke Friese gemeente 8 uur inzet per week. Wat daarna overblijft, wordt verdeeld op basis van het aantal inwoners. Voor Súdwest-Fryslân, Heerenveen en De Fryske Marren samen is dit een bedrag van € 108.773 per jaar. We willen voor dit bedrag een opdracht uitzetten voor een meertaligheidscoördinator.

De provincie vereist dat gemeenten 25% van de kosten voor de meertaligheidscoördinator cofinancieren om subsidie te ontvangen, zelfs bij een inzet van minder dan 8 uur. Het Rijk stelt deze eis niet. Voor onze gemeente zou een bijdrage van 25% een bedrag van € 14.154 per jaar betekenen. Dit is niet begroot. Als we deze 25% vanuit het budget Frysk moeten bijleggen, houden we geen uitvoeringsbudget over voor activiteiten en projecten gericht op de versterking van de Friese taal en zal er ook op andere punten geschrapt moeten worden (bijv. de subsidie). In juni 2025 is er een bestuurlijk gesprek geweest met de provincie. De uitkomst van dit gesprek was dat de provincie op dit moment niet wil afwijken van de eigen bijdrage. **In het najaar van 2025 is het volgende bestuurlijke gesprek met de provincie.**

Er is een subsidieregeling Friese taal. Doel hiervan is activiteiten te organiseren die de Friese taal, het 'Stedsk' of het 'Hylpers' meer zichtbaar maken in de gemeente. We willen de subsidieregeling bekender maken. In het nieuwe taalbeleid zullen we daar voorstellen voor doen.

16. *We ontwikkelen nieuw cultuurbeleid met focus op toekomstbestendige verenigingen en toegankelijkheid van cultuurvoorzieningen.*

Indicatoren/te behalen resultaat:

- We voeren het uitvoeringsplan van het cultuurbeleid uit.

Toelichting:

Aan de hand van de in het beleid geformuleerde ambities en doelen werken we samen met het culturele veld aan de uitvoering van het beleid. Met Cultuurplein Súdwest-Fryslân hebben we regelmatig afstemming over ontwikkelingen op het gebied van kunst en cultuur (beleid). Om inzicht te krijgen in de effectiviteit van het cultuurbeleid wordt één keer per drie jaar een enquête afgenomen over de beleving van cultuur in onze gemeente. Daarover maken we een rapportage voor de raad. Hierin gaan we ook in op de voortgang en resultaten van het beleid, met onder andere aandacht voor de toekomstbestendigheid van het verenigingsleven. De enquête wordt voor het eerst afgenomen in 2027.

De toekomstbestendigheid van het verenigingsleven krijgt ook een plek in de Regiodeal, in het project Vitale cultuur- en sportverenigingen Súdwest-Fryslân (pijler Mienskip). Zie ook actiepunten 11.

De verenigingen die samenkomen in Stichting Multifunctioneel Verenigingsgebouw Sneek, bekend als 't Convenant, moeten per 1 september 2027 het gebouw verlaten in verband met herontwikkeling van de locatie. De stichting is hierover tijdig geïnformeerd en weet dat zij primair verantwoordelijk is voor het vinden van een alternatieve locatie(s) voor de betreffende verenigingen. De gemeente heeft eerder aangegeven in dit proces actief mee te denken en heeft reeds diverse suggesties gedaan. Hierbij is de kanttekening geplaatst dat gezamenlijke herhuisvesting van alle huurders lastig zal zijn.

	<p>De stichting verkent momenteel, onder andere met Cultuur Kwartier Sneek, alternatieve huisvestingsmogelijkheden.</p> <p>Verder heeft de gemeenteraad in juli 2025 besloten om het Cultuurkwartier Sneek met extra middelen te ondersteunen.</p>			
17.	<p><i>Blijven ondersteunen van kunst en cultuur en musea en voldoende laagdrempelige voorzieningen voor beoefenen van (amateur) kunst voor onze inwoners.</i></p>			
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> In 2025 is de voorlichting rondom subsidies en de zichtbaarheid ervan verbeterd. Het culturele veld weet beter welke subsidiemogelijkheden er zijn op het gebied van cultuur, zodat dit ten goede komt aan onze inwoners. Met de nieuwe subsidieregeling musea willen we de musea stimuleren plannen en ambities te realiseren, om zo de kwaliteit en toekomstbestendigheid van musea in SWF te waarborgen. 			
	<p><u>Toelichting:</u></p> <p>Voorlichting subsidies Periodiek wordt, aan de hand van het communicatieplan, bekeken welke communicatieacties uitgezet kunnen worden om de subsidiemogelijkheden (verder) onder de aandacht te brengen. Eerder is bijvoorbeeld met het Cultuurplein en de dorps- en wijkencoördinatoren actief informatie gedeeld over de (nieuwe) regelingen 80 jaar Vrijheid, Arcadia en Een Jaarrond Cultuur. Hiervoor zijn flyers gemaakt en gedeeld met het culturele veld. Ook wordt er via de website van de gemeente en via social media af en toe informatie over deze regelingen gedeeld.</p> <p>Musea De museumcommissie heeft alle musea bezocht en de plannen en ambities voor de periode 2025-2028 beoordeeld. In oktober 2024 heeft de commissie haar advies aangeboden aan het college van B&W. Op basis van onder meer dit advies heeft het college van B&W de subsidies voor de musea voor de periode 2025-2028 verleend. In juni 2026 verwachten we van de musea een tussentijdse verantwoording. De definitieve verantwoording zal in juni 2029 plaatsvinden.</p>			
18.	<p><i>We ondersteunen actief de samenwerking van onze musea.</i></p>			
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> De samenwerking tussen de musea is verder versterkt door de aanjagende en coördinerende rol van de Stichting Samenwerking Musea Zuidwest Friesland. 			
	<p><u>Toelichting:</u></p> <p>Stichting Samenwerkende Musea voert drie projecten uit:</p> <ol style="list-style-type: none"> Narratief/website (gezamenlijk verhaal en presentatie) De website is gelanceerd op 26 januari 2024. Súdwest-Fryslân Academy (kennisdeling en versterken onderlinge samenwerking) De Súdwest-Fryslân Academy is opgezet en voor de zomer van 2024 afgerond. De SWF Academy is door alle musea als zeer positief ervaren. De musea hebben afgesproken de SWF Academy voort te zetten in een iets lagere frequentie. Vanuit de Stichting Samenwerkende Musea wordt met de uitvoering van het project Siel fan Súdwest het gezamenlijke verhaal (narratief) geformuleerd. Het project "Siel fan Súdwest" maakt deel uit van het programma van Arcadia 2025 (17 mei t/m 24 augustus), dat als thema Grûn heeft. Op acht plekken in de gemeente Súdwest-Fryslân benaderen kunstenaars deze thema's vanuit regionaal en historisch perspectief. Ze verdiepen zich in het idee van 'grûn' (grond) als fysieke bodem, culturele basis of fundament van tradities. Zij dragen met hun werk bij aan de gezamenlijke verhaallijn over de regio. Op 13 februari 2025 vond de startbijeenkomst van "De Siel van Súdwest" plaats. Op deze dag zijn de negen kunstenaars die bij de negen musea in residentie gaan bekendgemaakt. Op 17 mei 2025 is het project 			

“De Siel fan Súdwest” geopend. Het publiek kon de kunstwerken van de negen kunstenaars tot en met 24 augustus 2025 bewonderen.

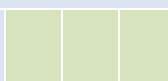
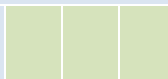
3. Publieksonderzoek (data genereren i.s.m. provincie en Waterland van Friesland)
De Stichting Samenwerkende Musea SWF heeft samen met de provinciale en regionale marketingorganisaties (Merk Fryslân en VVV Waterland van Friesland) een uitgebreid publieksonderzoek geïnitieerd dat kan dienen als basis voor zowel collectieve marketing als marketing per individueel museum.
Het contract van de kwartiermaker loopt ten einde. Daarnaast is met het vertrek van de voorzitter een vacature ontstaan voor die functie. Het ontwikkelen van de plannen voor 2026 staat de komende tijd op de agenda van de Stichting Samenwerkende Musea SWF.

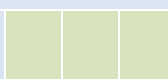
Nr.	Actiepunt	
	Hoofdaakveld Dichtbij meedoen	
19.	<i>We investeren in toekomstbestendige ontmoetingsplaatsen en stimuleren meervoudig gebruik en activiteiten, ook overdag.</i>	
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • We ontwikkelen het beleid voor ontmoetingsplaatsen door, met name op het gebied van sociale verduurzaming. • We blijven vraaggerichte ondersteuning bieden (via Doarpswurk en Sociaal Collectief) aan besturen; • We hebben extra aandacht voor ondersteuning aan besturen in aandachtswijken en -dorpen. We sluiten waar mogelijk aan bij de integrale wijkaanpak; • We hebben aanvullend beleid ontwikkeld met woningcorporaties en zorginstellingen voor de ontmoetingsplaatsen in of bij ouderenhuisvesting. 	
	<p><u>Toelichting:</u> Onze 63 ontmoetingsplaatsen zijn belangrijke plekken, waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en waar laagdrempelige (en preventieve) activiteiten plaatsvinden. We investeren op meerdere manieren in toekomstbestendige ontmoetingsplaatsen. Zo maken we een inhaalslag met (achterstallig) onderhoud en verduurzaming van de gebouwen. Maar we willen ook inzetten op multifunctioneel gebruik en activiteiten. Dit doen we onder andere door meer verbinding te leggen met (sociaal-maatschappelijke) partners en hen te wijzen op de ruimtes van bestaande ontmoetingsplaatsen. We zien dat dit steeds vaker gebeurt, waardoor de ontmoetingsplekken een hogere bezettingsgraad krijgen en kwetsbare inwoners eerder bereikt kunnen worden. Dit past ook bij de ambitie om onze dienstverlening dichtbij aan te bieden. Door het gebruik van de lokale ontmoetingsplekken in de dorpen en wijken zijn we als gemeente dichtbij onze inwoners aanwezig, waardoor inwoners op een laagdrempelige manier bereikt kunnen worden.</p> <p>Ter ondersteuning van de aandachtswijken wordt er actief samenwerking gezocht met de integrale wijkaanpak, die deze zomer in Lemmerweg-West en Lemmerweg-Oost van start gaat. Met deze integrale aanpak wil de gemeente een beweging in gang zetten om meer positieve gezondheid in de dorpen/wijken te brengen. De gemeente is ook nauw betrokken bij ontwikkelingen in andere wijken, zoals Noorderhoek en Tinga. Waar mogelijk koppelen we kansen als het gaat om ontmoeten en leefbaarheid.</p> <p>Ook is er een goede samenwerking ontstaan met woningcorporaties en zorginstellingen voor het ontmoeten in ouderenhuisvesting. Er is afgesproken met diverse partners om te starten met een testcasus in IJlst, waarbij een ontmoetingsruimte wordt gerealiseerd die breed beschikbaar wordt voor bewoners en inwoners van de wijk. De komende periode zullen er afspraken worden gemaakt om hier concreet invulling aan te geven.</p>	

20.	<i>We ondersteunen ontmoetingsplaatsen in verduurzaming.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> <ul style="list-style-type: none"> • We verstrekken subsidies aan ontmoetingsplaatsen voor groot onderhoud en verduurzaming. 	
	<u>Toelichting:</u> Een van de pijlers van het beleid ‘Ontmoetingsplaatsen 2023-2033’ is een inhaalslag op (achterstallig) onderhoud en het inzetten op maximale verduurzaming van alle 63 ontmoetingsplekken. Om dit te kunnen doen, zijn in februari 2024 twee projectleiders gestart om deze opgave uit te voeren. Op basis van de opgave is er een nieuwe subsidieregeling groot onderhoud en verduurzaming opgesteld. Deze is ingegaan op 1 januari 2025. Aanvullend op de vernieuwde regeling zijn de besturen van alle ontmoetingsplaatsen actief benaderd over de mogelijkheden voor (ondersteuning bij) verduurzaming en financieringsmogelijkheden. Er zijn in totaal zo’n 24 besturen actief bezig met (plannen voor) verduurzaming, vaak in combinatie met groot onderhoud. Er zijn gesprekken geweest met de besturen van 13 ontmoetingsplaatsen over de nieuwe subsidieregeling voor verduurzaming en groot onderhoud. Deze ontmoetingsplaatsen zitten in diverse fases van hun projectplan, maar zullen allemaal nog aanspraak maken op de subsidieregeling dit jaar. We hebben in juli 2025 een extra subsidie toegekend aan drie ontmoetingsplaatsen, waardoor deze locaties dit jaar nog een volledige verduurzamingslag kunnen realiseren.	
21.	<i>Betere ondersteuning van besturen bij het verduurzamen van ontmoetingsplaatsen en exploitatie.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> <ul style="list-style-type: none"> • We hebben de besturen van alle ontmoetingsplekken actief benaderd en, indien nodig, ondersteuning geboden bij de fysieke verduurzaming van het gebouw. 	
	<u>Toelichting:</u> We willen besturen zo goed mogelijk ondersteunen. De vorm van ondersteuning kan verschillen, omdat er overal weer andere vraagstukken zijn: op het gebied van onderhoud en verduurzaming, versterken van bestuur of activiteiten aanbod. De afgelopen maanden is het vaakst ingezet op ondersteuning bij het opstellen van een concreet plan voor bijvoorbeeld onderhoud/renovatie en verduurzaming. In veel gevallen vragen we Doarpswurk om de besturen te ondersteunen. Doarpswurk kan begeleiding bieden in concretisering van het plan, het vinden van bronnen van financiering, et cetera. In een aantal gevallen is er ook behoefte aan extra ondersteuning, omdat het moeilijk is om bestuursleden te vinden. Ook het vinden en binden/vasthouden van vrijwilligers is vaak een uitdaging. We proberen om hierin meer verbinding te leggen met stichting Sociaal Collectief. Deze stichting kan bemiddelen in het vinden van vrijwilligers. Uiteraard wordt er dan zo goed mogelijk gekeken naar een passende match en naar vrijwilligers ‘tichtby’. De ondersteuning die wordt ingezet, is vooral vraaggericht en passend bij de behoefte vanuit een bestuur. We hebben te maken met een diversiteit aan besturen en vraagstukken, maar er is ook overlap. Het gaat dan bijvoorbeeld om het vinden en binden van vrijwilligers en het uitbreiden van het activiteiten aanbod voor meerdere doelgroepen. We doen dit samen met Doarpswurk en Sociaal Collectief. Op 10 december 2024 is er een collectieve bijeenkomst georganiseerd waar 60 bestuursleden aanwezig waren van diverse ontmoetingsplaatsen. Tijdens de bijeenkomst kwamen een aantal centrale thema’s naar voren: vinden en binden van vrijwilligers, het bereiken van jongvolwassenen en de behoefte aan het onderling uitwisselen van kennis. Op basis van deze gedeelde vraagstukken is er een oproep gedaan voor het starten van een expertteam om samen na te denken over het toekomstbestendig maken van ontmoetingsplaatsen. Dit expertteam begint langzaam vorm te krijgen. Besturen van vier ontmoetingsplaatsen hebben een eerste bijeenkomst gehad om kennis uit te wisselen en van elkaar te leren. Het doel is dat deze werkwijze op den duur uitbreidt richting andere besturen. Dit onderwerp zal ook weer aan bod komen tijdens de collectieve bijeenkomst eind dit jaar.	

22.	<i>We gaan laagdrempelige activiteiten subsidiëren.</i>	
<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • We subsidiëren laagdrempelige activiteiten, zodat er geen financiële drempel is om deel te nemen aan een activiteit. 		
<p><u>Toelichting:</u> Activiteiten in de lokale ontmoetingsplekken horen laagdrempelig te zijn en toegankelijk voor iedereen. Een uitgangspunt vanuit het beleid is dat de kosten voor activiteiten hierin geen belemmering mogen zijn. Jaarlijks is er € 50.000 beschikbaar voor besturen om laagdrempelige activiteiten te kunnen organiseren. We werken nu aan een regeling met weinig voorwaarden, waar besturen aanspraak op kunnen maken. Hierbij kijken we ook naar samenhang met andere regelingen die hetzelfde doel hebben (onder andere het Kernenfonds). Er zijn namelijk best veel regelingen, die als doel hebben om het activiteitenaanbod in dorpen en wijken te stimuleren. Voor inwoners en besturen kan dit verwarrend zijn. We bekijken hoe we hier slimme koppelingen in kunnen maken. In 2024 konden besturen van ontmoetingsplaatsen eenmalig een subsidie aanvragen van € 750 voor de organisatie of het aanbieden van laagdrempelige activiteiten. Met deze impuls willen we toegankelijke activiteiten stimuleren voor diverse doelgroepen, die aansluiten bij onze beleidsdoelstellingen van ontmoeten, preventie en activering. We hopen hiermee besturen te prikkelen om naast de huidige exploitatie- en beheersfunctie ook een rol te spelen in het aanbod van activiteiten. Deze eenmalige subsidie was een groot succes en werd erg positief ontvangen door de besturen. Op dit moment zijn er diverse subsidieregelingen met een overkoepelend doel, namelijk het vergroten van de leefbaarheid en een passend activiteitenaanbod in dorpen en wijken. In de organisatie worden gesprekken gevoerd om deze subsidies beter op elkaar afstemmen, zodat we een structureel passend aanbod kunnen creëren.</p> <p>Op basis van het Omgevingsprogramma Wonen & Zorg is er met woningcorporaties, zorginstellingen, het zorgkantoor, huurdersverenigingen en de adviesraad sociaal domein overeenstemming bereikt over de onderwerpen waarover we afspraken gaan maken betreffende de realisatie en exploitatie van ontmoetingsplaatsen voor kwetsbare inwoners. Het gaat hier veelal om ontmoetingsruimten binnen woonzorgvoorzieningen. De eerste gesprekken zijn inmiddels geweest (zie ook actiepunt 19). Concrete afspraken over de uitvoering hiervan zullen de komende maanden worden gemaakt. Hierbij wordt ook goed gekeken of en zo ja hoe de bestaande ontmoetingsplekken ingezet kunnen worden en of er een koppeling gemaakt kan worden met bestaand activiteitenaanbod. De huidige besturen zullen hierbij betrokken worden.</p>		
23.	<i>We zetten kernenbeleid voort, maatwerk per kern die aansluit bij de behoefte.</i>	
<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Iedere stad, dorp en wijk heeft een coördinator. 		
<p><u>Toelichting:</u> Dit resultaat is behaald. Alle steden, dorpen en wijken hebben een coördinator.</p> <p>We zetten het Kernenbeleid voort met maatwerk per kern, die aansluit bij de behoefte. Het huidige kernenbeleid richt zich op de rol en taak van de stads-, dorps- en wijkcoördinatoren, maar het begrip kernenbeleid wordt ook wel breder ingevuld. Daarom zoeken we de verbinding met de gebiedsgerichte aanpak en het versterken van de sociale basis. Deze integrale benadering vormt de basis voor een duurzaam en toekomstbestendig beleid voor alle kernen binnen onze gemeente. In juli 2025 is het jaarverslag over het kernenbeleid in 2024 naar de raad gestuurd.</p> <p>We gaan inspelen op de unieke behoeften, kansen en vraagstukken die leven binnen de mienskip. Door intensieve samenwerking tussen inwoners, stads-, dorps- en wijkcoördinatoren en maatschappelijke partners versterken we lokale netwerken en bouwen we samen aan een leefomgeving waarin iedereen zich thuis voelt. Deze aanpak is erop gericht om dichtbij de inwoners te staan en hen actief te betrekken bij de ontwikkelingen in hun directe omgeving. Verbinding, maatwerk en samenwerking vormen daarbij de kernwaarden van ons beleid.</p>		

	Daarnaast blijven de coördinatoren actief betrokken bij de integrale wijkaanpak in Bolsward en Workum en wordt deze aanpak verder uitgebreid in Sneek. Deze aanpak draagt bij aan de leefbaarheid in onze kernen en vormt een belangrijk fundament voor de toekomst. De intensieve samenwerking en integrale wijkaanpak is input voor een geactualiseerd kernenbeleid.			
24.	<i>De subsidieregeling ‘Ut de Mienskip’ en het Kernenfonds worden verlengd.</i>			
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> <ul style="list-style-type: none"> • We verlenen subsidie vanuit het kernenfonds. • We honoreren de aanvragen Ut de Mienskip tot het eenmalige budget op is. 			
	<u>Toelichting:</u> Vanuit het Kernenfonds zijn er in het eerste kwartaal van 2025 12 subsidieaanvragen toegekend met een totaalbedrag van € 24.725. Daarnaast is er een bedrag van € 3.430 uitgegeven aan ondersteuningskosten en is er aan 53 stads-, dorps- en wijkbelangen organisatiegeld 2025 uitgekeerd voor hun bestuurskosten met een totaalbedrag van € 57.081. In het tweede kwartaal is aan 4 besturen organisatiegeld 2025 uitgegeven voor hun bestuurskosten met een totaalbedrag van € 4.308. Er zijn 23 subsidieaanvragen toegekend met een totaalbedrag van € 51.871 en er is nog een bedrag van € 3.121 uitgegeven aan ondersteuningskosten. In het derde kwartaal zijn 18 subsidieaanvragen toegekend, met een totaalbedrag van € 59.152. Daarnaast is een bedrag van € 12.874 uitgegeven aan ondersteuningskosten. Het eenmalige budget Ut de Mienskip is in het 4de kwartaal van 2024 opgebraakt, waarmee deze subsidieregeling is beëindigd.			
25.	<i>We zetten ons in om een dementievriendelijke gemeente te worden.</i>			
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> <ul style="list-style-type: none"> • In het netwerk dementievriendelijk Súdwest-Fryslân worden verschillende initiatieven ontwikkeld om inwoners met dementie zo lang mogelijk mee te laten doen in hun eigen omgeving. Dit gaat van trainingen, gespreksgroepen, wandelgroep tot verbeteren van samenwerking tussen betrokken partijen. 			
	<u>Toelichting:</u> Uit onderzoek van Alzheimer Nederland blijkt dat Súdwest-Fryslân boven het landelijk gemiddelde scoort op dementievriendelijkheid. In februari 2025 heeft AlzheimerNL het certificaat ‘dementievriendelijke gemeente’ uitgereikt aan de gemeente. Het is een erkenning voor iedereen, die zich dagelijks inzetten voor inwoners met dementie en hun mantelzorgers. De drie gestarte gespreksgroepen in Wommels, Workum en Sneek voor partners van mensen met dementie komen nu maandelijks bijeen. Alle drie groepen worden begeleid door een vrijwilliger. In het najaar van 2025 starten in Sneek twee nieuwe gespreksgroepen, waaronder een tweede groep voor partners met jongdementie. De gespreksgroepen voorzien duidelijk in een behoefte. In verband met het opendeurenbeleid van diverse locaties van Patyna is de projectleider gevraagd trainingen te organiseren voor de omwonenden. In september 2025 vinden twee trainingen ‘GOED omgaan met dementie’ plaats in Koudum.			
26.	<i>We stellen een mantelzorgcoördinator aan.</i>			
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> <ul style="list-style-type: none"> • Zorgen voor meer bekendheid en betere vindbaarheid van de mantelzorgondersteuning en vergroten van de bewustwording over mantelzorg. 			

	<p>Toelichting: Naar aanleiding van het onderzoek van MantelzorgNL is bij stichting Sociaal Collectief de mantelzorgcoördinator in september 2024 gestart. Deze coördinator is aan de slag met het verbeteren van de organisatie van de mantelzorgondersteuning. Mantelzorgers zijn niet altijd op de hoogte van de beschikbare hulp en vinden het soms lastig om ondersteuning te regelen. Veel mantelzorgers weten niet dat ze mantelzorgers zijn en dus recht hebben op ondersteuning. Het Stipepunt Mantelzorg is hiervoor de aangewezen plek. In januari 2025 was er in de media-aandacht voor de koffieochtend voor mantelzorgers. De Netwerken Mantelzorg zijn in februari 2025 weer opgestart met een netwerkluunch. De mantelzorgcoördinator is hier nu de trekker van.</p> <p>In mei 2025 is een informatiebijeenkomst georganiseerd voor het Netwerk Mantelzorg, waarbij de Onafhankelijk Cliëntondersteuner en de mantelzorgmakelaar een presentatie hebben gegeven over wat zij doen en kunnen betekenen voor mantelzorgers. In het najaar van 2025 staan twee bijeenkomsten voor het Netwerk Mantelzorg gepland over het thema 'De glijdende schaal van mantelzorg'. In september/oktober 2025 werden provinciale mantelzorgweekenden georganiseerd voor mantelzorgers waarbij sprake is van (dreigende) overbelasting. Zij kunnen ontspannen en hun ervaringen delen. De mantelzorgcoördinator heeft bij diverse huisartsenpraktijken, (netwerk)bijeenkomsten en gebiedsteams het thema mantelzorg en het Stipepunt Mantelzorg onder de aandacht gebracht. Door het Provinciaal Netwerk Mantelzorg wordt samengewerkt om ervoor te zorgen dat mantelzorgondersteuning sociaal domein elkaar beter weten te vinden en waarbij o.a. het thema naasten van GGZ problematiek/psychische kwetsbaarheid op de agenda staat. In augustus hebben alle ingeschreven mantelzorgers een boekje ontvangen met diverse activiteiten, waar ze aan deel kunnen nemen. In het najaar wordt in Sneek een Informatiemarkt Mantelzorg georganiseerd.</p>	
27.	<i>We verhogen waardering mantelzorgers naar 100 euro.</i>	
	<p>Indicatoren/te behalen resultaat:</p> <ul style="list-style-type: none"> Het aantal aanvragen voor mantelzorgwaardering is hoger dan in 2023. 	
	<p>Toelichting: Beide resultaten zijn inmiddels gerealiseerd.</p>	
28.	<i>We werken aan een goed netwerk voor preventie en de zorg voor kwetsbare ouderen.</i>	
	<p>Indicatoren/te behalen resultaat:</p> <ul style="list-style-type: none"> We borgen preventie en zorg voor kwetsbare ouderen in verschillende netwerken in de gemeente. 	
	<p>Toelichting:</p> <ul style="list-style-type: none"> Binnen het programma 'Gezond ouder worden' (GOW) wordt ingezet op de basisvoorwaarden gezonde leefstijl en waardevolle relaties. Bij Sociaal Collectief heeft Gezond Ouder Worden een vaste plek in het werk ingenomen en is de kennis over het thema voldoende geborgd. Maar in het veld zien we toch dat er nog wel iets nodig is. Daarom is bij Sociaal Collectief een aanjager Gezond Ouder Worden actief. Zo kunnen we het onderwerp op de agenda te blijven zetten bij de verschillende Alliantie- en netwerkpartners. Eind dit jaar komt opnieuw een nieuwsbrief Gezond Ouder Worden. In de nieuwsbrief worden alle lezers op de hoogte gesteld van alle activiteiten, projecten en programma's op het gebied van Gezond Ouder Worden in Súdwest-Fryslân. De werkgroep Gezond Ouder Worden (GOW), bestaande uit de aanjager GOW en twee alliantiepartners organiseren een netwerkbijeenkomst in november 2025. Deze bijeenkomst is voor de medewerkers van alle Alliantie-partners. Tijdens deze bijeenkomst staat het thema 'Verward in de wijk' centraal en willen we van elkaar leren en 'good practices' delen. De aanjager GOW is deelnemer in de werkgroep 'Ik sta sterk' (valpreventie). 	

	<ul style="list-style-type: none"> De ketenaanpak Valpreventie (opdracht vanuit GALA, het Gezond en Actief Leven Akkoord) is verder uitgerold in onze gemeente. Valpreventie richt zich op het verminderen van de kans op vallen door middel van oefeningen (zoals balans- en spierversterkende oefeningen) en wordt aangeboden aan inwoners van 65+ die thuis wonen en een valrisico hebben. Naast het aanbieden en organiseren van de trainingen zijn er extra aanbieders (fysiotherapeuten) van valpreventie geschoold. Er zijn met 7 fysiotherapiepraktijken inkoopafspraken gemaakt en contracten gesloten. Hiermee streven we naar voldoende valpreventief aanbod, verspreid over de gemeente. Naast de fysiotherapeuten kunnen ook gekwalificeerde seniorensporthouders ingezet worden. Begin maart (2025) is een fittest georganiseerd in Sneek voor ongeveer 100 inwoners (65+). Hier is naar de algehele fitheid gekeken en naar eventueel verhoogd valrisico. Er is een communicatieplan voor valpreventie ontwikkeld, met bijbehorende materialen (zoals flyers, posters, informatiekraantje, narrowcasting). Een tweede fittest is op 18 juni georganiseerd in Bolsward. In het eerste halfjaar van 2025 zijn 13 groepen getraind. Voor het tweede halfjaar staan 14 groepen op de planning. Er wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een monitoringsinstrument om te onderzoeken hoe de valpreventieve interventies bijdragen aan het Gezond Ouder Worden en wat de effecten hiervan op langere termijn zijn. 	
29.	<p><i>We versterken de Stipepunten in onze gemeente, promoten vrijwilligerswerk en ondersteunen vrijwilligers in het contact met onze gemeente.</i></p>	
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> We maken van het Stipepunt het expertisecentrum voor vrijwilligers. 	
	<p><u>Toelichting:</u></p> <p>Door in de Stipepunten (Koudum, Bolsward en Sneek) met meerdere zorgpartners aanwezig te zijn, kunnen inwoners onder het genot van een kop koffie, hun vragen stellen op het gebied van vrijwilligerswerk, mantelzorg en papierhulp. Bovendien stimuleren we via het ontmoetingsbeleid om in dorpshuizen en wijkgebouwen ook overdag activiteiten te organiseren, zodat ontmoetingen en vrijwilligerswerk in eigen buurt plaatsvinden. In 2025 is gestart met de ontwikkeling van het Vrijwilligers Servicepunt, met als doel een herkenbaar en toegankelijk expertisepunt te worden voor vrijwilligers, organisaties en inwoners. De naam is gewijzigd van Expertise Centrum naar Vrijwilligers Servicepunt om beter aan te sluiten bij herkenbaarheid en landelijke terminologie.</p> <p>Belangrijkste resultaten en activiteiten (tot nu toe):</p> <ul style="list-style-type: none"> Training ‘weerbaarheid’ en een zomerfeest voor vrijwilligers. 102 nieuwe vrijwilligers, 21 nieuwe organisaties en 50 nieuwe vacatures geplaatst via Stipepunt. Ondersteuning aan besturen van vrijwilligersorganisaties. Er is goede samenwerking met o.a. Doarpswurk, Sport Fryslân, wijk- en dorpscoördinatoren. Samenwerking en kennisdeling met landelijke en provinciale netwerken zijn versterkt. Diverse plannen zijn in ontwikkeling: werving van vrijwilligers, betrokkenheid van specifieke doelgroepen, kennisplein, gemeente brede publiekscampagne - gericht op het werven en behouden van vrijwilligers (de campagne staat gepland in 2026). Deze actie is gekoppeld aan onze BUIG-aanpak. Sinds oktober dit jaar verwijzen we inwoners uit het uitkeringsbestand (warm) door naar het Vrijwilligers Servicepunt, waar zij gekoppeld worden aan passende vrijwilligersplekken bij non-profit organisaties. Voorheen gebeurde dit ook al, maar nu zijn er duidelijke werkafspraken gemaakt om de samenwerking met Sociaal Collectief te versterken. Om inwoners extra te motiveren, zetten we de Participatiepremie in. Het aantal doorverwijzingen en plaatsingen wordt gemonitord via de periodieke rapportages Sociaal Collectief. <p>Inmiddels is gestart met het maken van afspraken met de verschillende ketenpartners en worden netwerkbijeenkomsten voorbereid om zoveel mogelijk input op te halen. Doel is om met de bezoeken en netwerkbijeenkomsten helder te krijgen waar de behoefte ligt en hoe we vrijwilligerswerk kunnen versterken.</p>	

30. *We ondersteunen ten volste maatschappelijke initiatieven als kerken, Humanitas, Leger des Heils ed.*

Indicatoren/te behalen resultaat:

- Maatschappelijke initiatieven die bijdragen aan een sterke sociale basis worden door de gemeente ondersteund.

Toelichting:

Het Leger des Heils heeft voor 2025 weer subsidie aangevraagd voor het organiseren van de buurtkamer aan de Worp Tjaardastraat in Sneek. Dit is een laagdrempelige inloopvoorziening in de Noorderhoek. Hier vinden allerlei activiteiten plaats, zoals het gezamenlijk nuttigen van een maaltijd, een kledingwinkel, een huiskamerinloop, et cetera. Ook worden kwetsbare inwoners waar mogelijk in contact gebracht met verenigingen en andere activiteiten in de wijk en zo nodig met huisarts, gebiedsteam, et cetera. Het Leger des Heils heeft het plan om met een soepfiets met soep, koffie en thee de stad in te gaan en op straat contact te zoeken met inwoners. Laten zien dat je er bent en aandacht hebt en ze wijzen op de locatie in de Noorderhoek. Dit om de eenzaamheid onder mensen tegen te gaan.

Partners, waaronder Dynhus, Stjoer, Sociaal Collectief, AtHomeFirst, Alliade/GGZ, zijn samen met inwoners plannen aan het ontwikkelen voor ontmoetingsplekken/inloopvoorzieningen in Bolsward, Workum en Sneek. Inmiddels is in Workum het Ikkershûs van start. Omdat de inloop in een voormalig schoolgebouw plaatsvindt dat gesloopt gaat worden, vinden er gesprekken plaats om de mogelijkheden te bespreken om deze ontmoetingsplaats een plek te geven in de Klameare.

Ook in Bolsward is er dringend behoefte aan een inloop/netwerkcentrum. In de eerste helft van 2025 vonden veel activiteiten plaats in een hiervoor beschikbaar gestelde leegstaande huurwoning in Bolsward-Noord. [Het college van B&W heeft in juli 2025 besloten dat het Netwerkcentrum tijdelijk in de Kerkstraat ondergebracht wordt. Zie ook de toelichting bij actiepunt 40.](#)

In Sneek is aan de Veemarkt een voorloper van de laagdrempelige steunpunten zelfregie en herstel gerealiseerd. Diverse organisaties realiseren hier gezamenlijk een ontmoetingsruimte voor psychisch kwetsbare inwoners.

Afgelopen maanden is een verkenning uitgevoerd naar uitbreiding van het woonzorgaanbod voor de groep jongvolwassen die in Súdwest-Fryslân dreigt uit te vallen. Zij dreigen door uiteenlopende omstandigheden dakloos te raken en hebben op meerdere leefgebieden ondersteuning nodig. Deze groep jongvolwassenen wordt ook wel beschreven als 'bankhoppers'. Een bankhopper is een jongere, tussen de 16 en 25 jaar, zonder thuis, die tijdelijk verblijft binnen zijn of haar netwerk. Deze jongvolwassenen hebben ondersteuning nodig, omdat zij een achterstand laten zien in vaardigheden op meerdere leefgebieden waardoor zelfstandig wonen (nog) te hoog gegrepen is. Om op korte termijn te komen tot huisvesting voor primair de SWF-bankhoppers wordt vanuit een projectgroep gewerkt aan het ontwikkelen van nieuwe woonvorm voor kwetsbare jongeren. [De locatie SunnyHome in Sneek is inmiddels gestart en geopend. Hier wonen momenteel vier jongeren. Dit kan uitgebreid worden naar tien jongeren. Momenteel zijn de andere zes appartementen nog bewoond, waardoor de uitbreiding niet nu gerealiseerd kan worden. Wij verwachten in het vierde kwartaal van 2025 een stap te zetten in de uitbreiding. Jongeren worden hier ondersteund bij het ontwikkelen van woonvaardigheden om de stap naar volledig zelfstandig wonen te maken.](#)

[Begin 2026 verwachten wij een tweede locatie te openen met 15 plekken. In 2027 staat de derde locatie op de planning \(circa 12 plekken\).](#)

Stichting de Herberg is in de jaren '80 vanuit de gezamenlijke kerken in Sneek en omstreken opgericht als noodopvang voor de samenleving van Sneek en een doorgangshuis geworden voor mensen die plotseling, om diverse redenen, op straat komen te staan. Door onder andere de steeds complexere problematiek van de doelgroep van de Herberg, terugloop van vrijwilligers, krapte op de woningmarkt en terugloop van het aantal bestuursleden heeft het bestuur aangegeven de activiteiten te moeten beëindigen. Omdat de vraag naar noodopvang nog steeds groot is, heeft De Herberg samenwerking gezocht met stichting De Schuilplaats, zorgorganisatie Limor en gemeente Súdwest-Fryslân. [Inmiddels is in samenwerking een visie ontwikkeld en een uitvoeringsplan opgesteld. Voor 2025 hebben we een subsidie verstrekt om de slag naar](#)

	<p>professionalisering te maken. Op 1 september 2025 is de Schuilplaats weer geopend en biedt deze plek voor zes inwoners, die hier tijdelijk kunnen verblijven om een volgende stap te zetten. Er is een subsidieaanvraag voor 2026 ingediend om de continuïteit te borgen.</p> <p>Pand6 in Sneek is een laagdrempelige inloopvoorziening waar mensen komen die verslaafd en/of dak- en thuisloos zijn. In Pand6 kan men gebruikmaken van verschillende faciliteiten als douchen, wassen, computergebruik, omruilen spuiten en afhalen condooms. Daarnaast kan een tijdelijk briefadres worden aangevraagd voor inwoners die geen vaste woon- of verblijfplaats hebben. Door het vrijkomen van een verdieping in het gebouw is de mogelijkheid ontstaan te onderzoeken of er woonruimte gecreëerd kan worden voor urgente doelgroepen, zoals tijdelijke woonruimte voor ex-gedetineerden. Vanaf 1 januari 2026 zal Limor de taken overnemen van VNN, omdat de uitvoering van de werkzaamheden beter aansluit bij maatschappelijke opvang dan straathoekwerk en verslavingszorg. Limor werkt mee aan het ontwikkelen van een programma van eisen om de doorontwikkeling te realiseren. Er zal een businesscase uitgewerkt worden om te kijken of er een mogelijkheid is voor woningen. Mocht dit positief zijn, dan worden de reguliere trajecten doorlopen en zal er contact gezocht worden met de buurt. De planning is dat we begin 2027 klaar zijn om open te kunnen gaan.</p>	
31.	<p><i>We ondersteunen initiatieven waarin mensen elkaar helpen, kunnen doneren (bijvoorbeeld d.m.v. website).</i></p>	
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zie actiepunt 42. 	
	<p><u>Toelichting:</u> Dit valt onder het hulpfonds bestaanszekerheid, zie actiepunt 42 voor de toelichting.</p>	
32.	<p><i>We helpen ouders laagdrempelig en tijdig met problemen in thuis- en opvoedingssituatie.</i></p>	
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • We werken verder aan het programma Kansrijke Start. Dit programma is gericht op de eerste 1000 dagen van een kind. • We zetten verder in op het programma Ouders Blij(ven). Dit programma is gericht op het voorkomen van relatieproblematiek van ouders. • De pilot Triple P in Koudum en Bolsward wordt afgerond en geëvalueerd (domein Gezin - Cool Súdwest). • De pilot lichte ondersteuning wordt uitgevoerd om inzicht te geven in het type lichte ondersteuningsvragen en of en hoe het huidige aanbod hierin kan voorzien. <p><u>Toelichting:</u> Wat je als kind meemaakt is van invloed op hoe je later als volwassene bent en hoe je met de uitdagingen die bij het leven horen, omgaat. In onze aanpak kiezen we voor de levensloopbenadering: we kijken naar het hele leven, van (pre-)conceptie tot de dood. Dit begint al tijdens de eerste 1000 dagen. Hierin worden aanstaande ouders voorbereid op wat komen gaat. Dit doen we van licht preventief tot de zwaardere vormen van preventie.</p> <p>Om gezond en gelukkig te zijn is het belangrijk dat een aantal basisvoorwaarden op orde zijn. Dit geldt voor alle mensen. Daarom is het belangrijk dat we investeren in deze basisvoorwaarden. Daarnaast kijken we naar gebeurtenissen in het leven, waarbij een risico bestaat dat er problemen ontstaan. De gedachte hierbij is dat hoe beter de basis op orde is, hoe beter je weet om te gaan met deze veranderingen. De belangrijkste partners hierbij zijn GGD Fryslân, Sociaal Collectief en Humanitas. Samen met hen proberen we steeds de programma's te verbeteren en verder te ontwikkelen. Zo draait bij ons nu de pilot Kind aan Huis van Humanitas. Hierbij worden kinderen, die het thuis even niet makkelijk hebben, opgevangen bij vrijwillige gastgezinnen.</p> <p>Uit de Jeugdmonitor blijkt dat 80% van de kinderen in een gezin met twee ouders opgroeit. Ook weten we dat steeds meer kinderen bij een ouder of in een samengesteld gezin opgroeien en dat dit percentage groeiende is. Dit verloopt niet altijd soepel en we zien een groeiende</p>	

behoefte aan ondersteuning hierbij. Daarom bieden we verschillende vormen van ondersteuning aan. Van heel preventief, zoals de ouderschapsbelofte en het relatie- en ouderschapspunt, tot ondersteuning bij complexe relatieproblematiek.

Ook in de tienertijd bieden we ondersteuning. Hierbij is het belangrijkste programma Cool Súdwest, dat zich richt op de belangrijkste factoren in de leefomgeving van jongeren waarvan bekend is dat zij het risico op middelengebruik verkleinen (beschermende factoren) of het risico vergroten (risicofactoren). De aanpak bestaat uit vier pijlers. Een van de pijlers is ouderbetrokkenheid. Deze pijler vullen we onder andere met de pilot Triple P. Deze is gestart in Bolsward en Koudum in samenwerking met het basis- en voortgezet onderwijs. Triple P staat voor Positive Parenting Program en is een methode waarin ouders een positieve opvoedstijl aanleren. Het programma bestaat uit verschillende onderdelen, van een publiekscampagne, lezingen en workshops tot korte gesprekken over alledaagse opvoedvragen en intensieve individuele begeleiding. Wij zetten in op de eerste drie niveaus. Er wordt al langer met Triple P gewerkt, maar dit is voornamelijk op de jonge jeugd (0-6 jaar) gericht. Deze pilot wordt landelijk begeleid en gemonitord door het Trimbos Instituut en de Family Foundation, en is onderdeel van de doorontwikkeling van Cool Súdwest.

Met vragenlijsten wordt behoefteonderzoek gedaan bij ouders naar de vorm van informatievoorziening en welke onderwerpen relevant zijn. Op basis hiervan is op 2 juni 2025 een online bijeenkomst verzorgd over 'tieners en hun online wereld'. 120 mensen sloten digitaal aan. De activiteiten worden met een vragenlijst geëvalueerd en men kan zich aanmelden voor een nieuwsbrief of aanvullende vragen aan professionals stellen.

De gezondheidsbevorderaar van GGD Fryslân is in contact met de scholen en gaat 6- tot 8-wekelijks bij VO-scholen langs. Scholen sluiten beleidsmatig aan bij de doelstellingen van Cool Súdwest. Zij dragen ook bij aan Cool Súdwest door een actieve pauze te faciliteren, ruimte beschikbaar te stellen voor ouderavonden/activiteiten en de activiteiten op hun communicatiekanalen te delen. Scholen willen hun bijdrage aan Cool Súdwest intensiveren en meer verbinden met andere partijen, zoals de bibliotheek, sportclubs, cultuur, en basisscholen. Voorbeeld is het organiseren van het 'Debat van NIX' en 'Zeg eens eerlijk'.

Er is een oudermonitor, een belangrijk onderdeel van de IJslandse aanpak, op een van de scholen uitgezet. Hiermee wordt onderzocht hoe de antwoorden van jongeren zich verhouden tot de antwoorden van ouders. Soms zijn er verrassende antwoorden: ouders weten niet dat jeugd drinkt, jeugd denkt dat ouders het wel weten. De vragenlijst zal ook aan andere scholen worden aangeboden.

Er is een scholenoverleg georganiseerd waar de doelen en het belang van Cool Súdwest aan de orde zijn gekomen. De behoeften van de scholen zijn geïnterpreteerd en er ontstond onderlinge verbinding tussen de scholen. Vastgesteld is dat de scholen drie keer per jaar samenkomen voor onderlinge afstemming en samenwerking. Tevens is bij het overleg interesse gepeild en getoond voor het Debat van NIX. Hier zijn inmiddels de voorbereidingen voor gestart. In juli 2025 is een nieuwsbrief met alle activiteiten en het aanbod voor de zomervakantie naar de alliantiepartners gemaïld.

Per school is er 1x in de 6 tot 8 weken overleg met de contactpersoon van Cool Súdwest over de lopende zaken binnen de school.

Met de bibliotheken Mar & Fean Sneek is een gezamenlijk project opgestart. De GGD en de bibliotheek organiseren samen het Debat van Nix; een lesprogramma waarin jongeren leren debatteren en verbinding met lokale politiek wordt gevonden door een raadslid in de klas uit te nodigen. Naar verwachting kan het lesprogramma in oktober 2025 als pilot worden uitgezet. Het project wordt tijdens de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2026 bij de scholen uitgevoerd.

In het kader van Triple P wordt een online bijeenkomst georganiseerd en worden daaropvolgend twee fysieke workshops gegeven. Op 15 september 2025 vond de online ouderavond plaats. Vanuit het ministerie van VWS werd op 1 oktober 2025 een online nationale ouderavond 'Nee tegen Vapen' georganiseerd. Deze is breed uitgezet in de gemeente

Met de projectleider van zinvolle vrije tijd wordt de samenwerking geïntensiveerd.

	<p>De provinciale OKO-Projectleiders overleggen structureel met als doel elkaar te informeren en kennis uit te wisselen.</p> <p>In oktober 2024 is de pilot lichte ondersteuning gestart. Door te investeren in lichte ondersteuning verwachten we bij te dragen aan het welbevinden van de inwoners door deze te ondersteunen bij vragen en zorgen rondom opgroeien en opvoeden. Daarnaast verwachten we de druk op de specialistische jeugdzorg uiteindelijk te kunnen verminderen. Er is een nulmeting uitgevoerd. De afgelopen maanden is ingezet op versterken van de interne en externe samenwerking, door bij te dragen aan de sociale kaart en de voorbereiding van een netwerklunch en de voorbereiding van de netwerkbijeenkomst Wij voor de Jeugd in november. In de volgende fase gaan we ons richten op het doorontwikkelen van de visie op lichte ondersteuning. Hierbij houden we ook rekening met het nieuwe jeugdbeleid en hoe dit vervolgens in de praktijk te brengen.</p>	
33.	<p><i>We stimuleren dat er meer activiteiten voor de jeugd zijn en laten jongeren daarbij meedenken, we werken samen met Cool Súdwest, buurtsportcoaches, jongerenwerkers en cultuurcoaches.</i></p>	
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • De Coolteams hebben op elkaar afgestemde jaarplannen. • De Coolteams werken samen met lokale organisaties en private ondernemers. 	
	<p><u>Toelichting:</u></p> <p>Een van de pijlers van Cool Súdwest is Zinnvolle Vrije Tijd. Het idee is dat als tieners hun vrije tijd zinvol besteden, ze hier gelukkiger van worden en minder alcohol en middelen gebruiken. Dit gaat hand in hand met het ontwikkelen van je talenten. De jongerenwerkers, buurtsport- en cultuurcoaches werken samen met scholen en lokale verenigingen.</p> <p>Cool Súdwest is een ‘mienskipsoanpak. Dit houdt in dat we inzetten op de directe leefomgeving van tieners.</p> <p>Vanuit de pijler Zinnvolle tijd zijn er succesvolle activiteiten georganiseerd door de drie samenwerkende partijen (Sport Fryslân, Cultuurkwartier Sneek en Sociaal Collectief): een “Glow in the Dark Badminton”-toernooi bij BC IJlst op 5 april 2025 met 21 deelnemers en een samenwerking met de Fryske Marren.</p> <p>Samen met 6 verenigingen en leerlingen van CSG Bogerman worden 10 events georganiseerd. Op 19 en 20 juni 2025 vond de Adventure Trail plaats met zo’n 1500 kinderen en 30 ouder-kind koppels. Er is een studio in gebruik genomen waarin jongeren hun eigen muziek mogen maken. Dit is niet alleen voor, maar juist ook door jongeren zelf bedacht. Zij organiseren bovendien hun eigen muziekfeest. Hierbij worden ook workshops ingezet, bijvoorbeeld over het gebruik van social media. YSCO, in het Atrium in Sneek, loopt het gehele jaar door als creatieve broedplaats waarin jongeren hun talenten ontwikkelen.</p> <p>In het derde kwartaal van 2025 zijn er vanuit de pijler Zinnvolle vrijetijd een aantal succesvolle activiteiten georganiseerd. De drie samenwerkende partijen Sport Fryslân, Cultuur Kwartier Sneek en Sociaal Collectief werken hierin nauw samen. Enkele voorbeelden van zinnvolle/succesvolle activiteiten zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Puber Power Pingjum door het jeugdhonk Pingjum. • Skûtsjesilen, 19 & 20 augustus: Tweemaal een volle boot (8-10) jongeren. • Zeilen & Suppen, 18 juli: 40 jongeren namen deel aan deze activiteit. Deze activiteit is in samenwerking met WSV Heeg georganiseerd. <p>Ouders van jongeren rond de 12 jaar zijn erg blij met de activiteiten! Vaak moeten zij zelf werken en de kinderen zijn te jong om alleen thuis te blijven en te oud voor ‘oppas’. De activiteiten in het kader van Cool Súdwest sluiten goed aan bij de behoeften van de ouders en kinderen.</p> <p>Er zijn ook contacten met het gebiedsteam om de activiteiten onder de aandacht te brengen. Sinds mei 2025 hebben tien creatieve jongeren binnen YSCO (creatieve maakplaats voor jongeren) deelgenomen aan het jonge filmmakers- traject. Tien weken lang kregen zij op donderdagmiddag workshops van professionele filmmakers. Ze kwamen in aanraking met documentaires, animatie en fictie, en experimenteerden met verschillende stijlen. Het resultaat is een eigen gemaakte shortmovie: Spiderkids. Op 12 september 2025 is deze in</p>	

	<p>première gegaan in CineSneek. De film werd ook getoond op het UITfestival Sneek en Woudsend.</p> <p>Vrijdag 22 augustus is Simmer Yn Súdwest knallend afgesloten met een buitenbioscoop voor jongeren in Bolsward. Ongeveer 70 jongeren genoten van films, een door jongeren gemaakte filmquiz en een sportief voorprogramma, gefaciliteerd door de buurtsportcoaches.</p> <p>Een ontmoetingsplek voor jongeren is Poort 20. Hier komen elke week tussen de 20 en 40 jongeren bijeen op dinsdag- en donderdagavond. Er is genoeg ruimte om een spelletje te doen, activiteiten te organiseren of gewoon een beetje te ontspannen.</p>			
34.	<p><i>De Sociaal Raadsvrouw staat voor inwoners klaar om oneerlijke en/of onbegrijpelijke zaken uit te zoeken of aan te kaarten.</i></p>			
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> De sociaal raadsvrouw werkt vanuit het relatie en ouderschapspunt en ondersteunt de vrijwilligers bij De Papierwinkel. 			
	<p><u>Toelichting:</u></p> <p>In het kader van de "Aanpak en doorontwikkeling dienstverlening dichtbij" is besloten de inzet van de sociaal raadsvrouw met een jaar te verlengen tot eind 2026. In de tweede helft van 2025 wordt onderzoek gedaan naar de impact van verschillende onderdelen van dienstverlening, waaronder ook de sociaal raadsvrouw (zie voor meer informatie programma Bestuur, actiepunt 19).</p>			
35.	<p><i>Positieve campagnes om positieve gezondheid voor het voetlicht te brengen.</i></p>			
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> We hebben minimaal drie campagnes rondom één van de levensaspecten van positieve gezondheid georganiseerd (gezonde leefstijl, meedoen, zinvolle dag, mentale gezondheid, zelfredzaamheid, voldoende inkomsten). 			
	<p><u>Toelichting:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> De drie campagnes zijn afgerond in 2024. De eerste twee groepen van gebiedsteammedewerkers hebben in het najaar van 2024 de training positieve gezondheid afgerond. In 2026 starten we met het trainen van de volgende groep(en) gebiedsteammedewerkers. Ook onderzoeken we in de werkgroep positieve gezondheid in het tweede kwartaal van 2026 wat er in de gebiedsteams nodig is om positieve gezondheid te borgen. 			
36.	<p><i>We versterken de basisvoorwaarden en zetten de brede preventieaanpak Fryslân door.</i></p>			
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> We zetten diverse interventies in om de basisvoorwaarden te versterken. Er zijn integrale ketenaanpakken voor: valpreventie voor ouderen, gezonde leefstijlinterventie voor volwassenen, gezonde leefstijlinterventie voor kinderen, kansrijke start en Welzijn op Recept. 			
	<p><u>Toelichting:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> De ketenaanpak Welzijn op Recept is provinciaal ontwikkeld, mede vanuit de ervaringen in onze gemeente. De integrale wijkaanpak, gericht op het verminderen van de gezondheidsachterstanden, is in 2024 gestart in Bolsward-Noord en in Workum. Er worden voorbereidingen getroffen om in Sneek (Lemmerweg-Oost en Lemmerweg-West) te starten. We werken aan de uitrol van de ketenaanpak Valpreventie (zie ook actiepunt 28 - Gezond Ouder Worden). Vanuit het programma Iedereen doet mee wordt breed ingezet op kennisvermeerdering bij medewerkers van de gemeente en maatschappelijke partners over de vijf basisvoorwaarden 			

	<p>en welke inzet (gezamenlijk) nodig is om deze te versterken. De vijf basisvoorwaarden zijn een gezonde leefstijl, beschikken over basisvaardigheden, waardevolle relaties, financiën op orde, een gezonde leefomgeving.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voor de ketenaanpak Kansrijke Start is een goede samenwerking tussen het medisch en sociaal domein essentieel. Om deze samenwerking verder vorm te geven, zijn er twee lokale aanjagers (GGD en gebiedsteam) aangewezen. De coalitie Kansrijke Start is gevormd en komt structureel bijeen. Komende periode wordt een nieuwsbrief opgemaakt en verstuurd naar alle betrokken professionals. 			
37.	<p><i>We stellen meer geld beschikbaar om inwoners te helpen een gezonde leefstijl te volgen.</i></p>			
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het thema gezonde voeding heeft zijn plek gevonden in de wijkrestaurants. • Voorbeelden in onze gemeente van initiatieven voor een bloeizone zullen we zo nodig faciliteren en een platform bieden, ter inspiratie voor andere dorpen. • We onderzoeken de mogelijkheden voor een passend, vrij toegankelijk beweegaanbod c.q. beweegmogelijkheden. • We onderzoeken de mogelijkheden tot samenwerking met de horeca op het thema gezonde voeding in combinatie met duurzaamheid en circulaire economie. • We stimuleren scholen tot het behalen van het vignet Gezonde School. 			
	<p><u>Toelichting:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • In Bolsward draait de pilot In Gesprek Over Roken. Dit sluit aan bij de aanpak Rookvrije Generatie. Dit wordt uitgevoerd door de GGD en Sociaal Collectief met als doel meer rokers begeleiden naar (gratis toegankelijke) stoppen met roken begeleiding. Dit is een aanvulling op wat we al eerder ontwikkeld hebben binnen het programma De Rookvrije Generatie. Er zijn 3 ‘stoppen met roken’-coaches opgeleid die gratis en laagdrempelig ondersteuning bieden bij het stoppen met roken. Er is vanuit de GGD zowel regionaal als provinciaal een aanjager voor een Rookvrije Generatie. De best practices uit provinciale pilots worden vanaf eind 2025 door de provinciale trekker onder andere gemeenten verspreid. • Door het Gezond en Actief Leven Akkoord hebben we ons gecommitteerd aan een ketenaanpak Kind naar Gezonder Gewicht. Dit doen we samen met De Fryske Marren. Hierin worden we ondersteund door GGD Fryslân. De GGD werkt op dit moment aan een evaluatie. Deze wordt eind 2025 verwacht. Er zijn op dit moment in Súdwest-Fryslân en De Fryske Marren vier GLI-coaches actief. GLI (Gezonde Leefstijlinterventie) is zorg voor mensen met overgewicht of obesitas. Voor dit thema in het kader van GALA/FPA is een lokale aanjager gestart, met financiering via de FPA (Friese Preventieaanpak). • Het aantal jongeren dat vapet en rookt, neemt schrikbarend toe. Dit is een verontrustende ontwikkeling. We willen onderzoeken of we samen met alle VO-scholen een gezamenlijke aanpak kunnen ontwikkelen in Súdwest-Fryslân. Longarts Wanda de Kanter heeft een lezing gegeven over dit onderwerp. Tijdens de landelijke ouderavond in september 2025 is vaperen een van de onderwerpen. 			
38.	<p><i>We zetten ons actief in om het gebruik van roken, drank- en drugsgebruik in de sportkantines tegen te gaan.</i></p>			
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • We stimuleren verenigingen om naast sportkantines ook de sportterreinen rookvrij te maken. • We zetten in op een sociaal veilige sport en vrije tijdsomgeving. • We stimuleren gezonde sportkantines. 			
	<p><u>Toelichting:</u></p> <p>We onderzoeken de mogelijkheden voor een alcohol- en handhavingsplan. Vanuit de Friese Preventieaanpak zijn verschillende sportkantines door mysteryguests bezocht in verband met alcoholgebruik onder de 18 jaar. Er zijn acht verenigingen bezocht in SWF. Er zijn 18 aankoopogingen gedaan door een minderjarige, om alcohol te kopen. In 14 gevallen heeft de minderjarige de alcohol gekregen. Er zijn gesprekken geweest met de verenigingen, tips gegeven en hulpmiddelen uitgereikt als het gaat om de leeftijd berekenen.</p>			

Vanuit Sport wordt ingezet op een gezondere sportomgeving. Thema's zijn gezondere voeding in sportkantines, verantwoord alcoholgebruik en rookvrije sportaccommodaties. Er is een promotiefilm gemaakt, verenigingen kunnen aanspraak maken op een box met gezonde producten en er worden gesprekken gevoerd met verenigingen. Daarnaast is het binnen de subsidieregelingen voor sport mogelijk om subsidie te verstrekken aan verenigingen die zich willen inzetten voor een gezondere sportomgeving. **In september 2025 is er een campagne gelanceerd. De eerste tien verenigingen kunnen aanspraak maken op een Gezondere box. Hier zitten producten in en vouchers, daarnaast wordt een traject gestart om de verenigingen te coachen naar een gezondere vereniging.**

Vanuit Sport wordt ook ingezet op een sociaal veilige sportomgeving, waar sporters zich veilig voelen, gerespecteerd worden en zich vrij kunnen bewegen zonder angst voor grensoverschrijdend gedrag. Dit wordt regionaal opgepakt, mede ingegeven vanuit het Sportakkoord. De 4 V's voor veiligheid staan centraal: een verenigingsbrede gedragscode, een vertrouwenspersoon op de vereniging, een verklaring omtrent gedrag voor vrijwilligers en vakkundige trainer-coaches.

Nr.	Actiepunt	
Hoofdtakveld Gebiedsgericht werken		
39.	<i>Ouderen, hulpbehoevenden en mensen met veel stress (emoties rondom schulden of gezin, psychosociale aandoeningen) worden thuis bezocht door ambtenaren die invoelend en meedenkend zijn.</i>	
<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> <ul style="list-style-type: none"> Gebiedsteammedewerkers bezoeken kwetsbare inwoners thuis en, als het mogelijk is, worden inwoners daarna uitgenodigd op het gemeentehuis. Voor inwoners met psychosociale problematiek is er een welzijnscoach vanuit Sociaal Collectief beschikbaar, die de inwoner thuis bezoekt. 		
<u>Toelichting:</u> De gebiedsteammedewerkers gaan na een melding in principe altijd voor een eerste gesprek op huisbezoek bij de inwoner en indien nodig ook daarna nog. Dit is de basis van waaruit zij handelen. Bij Sociaal Collectief zijn 3 medewerkers aangesteld als welzijnscoach die Welzijn op Recept uitvoeren. Welzijn op Recept wordt door huisartsen en het gebiedsteam 'voorgeschreven' als de patiënt/inwoner zich manifesteert met klachten die een psychosociale oorsprong hebben. Aan de hand van het gedachtegoed van positieve gezondheid gaat de welzijnscoach in gesprek met de inwoner en kijkt samen met de inwoner wat de inwoner belangrijk vindt en probeert in een aantal gesprekken/bijeenkomsten de inwoner te helpen. Het eerste gesprek vindt vaak bij de inwoner thuis plaats en afhankelijk van het traject vaker.		
40.	<i>Het Gebiedsteam en overige medewerkers organiseren laagdrempelige (inloop)sprekken dicht bij de inwoners en heeft wekelijks zitting in een ontmoetingsruimte in wijk, dorp of kern.</i>	
<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> <ul style="list-style-type: none"> Er zijn inloopsprekken in huisartsenpraktijken in Workum, Makkum en Koudum en vanuit SWF Tichtby. Vanuit de gebiedsgerichte aanpak in de meest kwetsbare wijken zijn de medewerkers Gebiedsteam onderdeel van het netwerk van professionals dat in de wijk aanwezig is. De inwoners ervaren dat de gemeente dichtbij is. We onderzoeken welke vormen daarbij passen. 		
<u>Toelichting:</u> De gemeente wil dichtbij de inwoners zijn. Medewerkers van de gemeente zijn daarom op veel plekken in de gemeente aanwezig om inwoners hulp te bieden bij ondersteuningsvragen. Het gebiedsteam heeft inloopsprekken bij enkele huisartsenpraktijken en sluit bij steeds meer		

inlooppreekuren van SWF Tichtby aan. Daarnaast worden in de meest kwetsbare wijken gebiedsgerichte aanpakken uitgevoerd. In deze wijken is het gebiedsteam onderdeel van het netwerk van professionals in de wijk. Daarnaast zijn de schoolmaatschappelijk werkers uit de gebiedsteams aanwezig in de scholen, om zo laagdrempelig te kunnen ondersteunen.

1. Inlooppreekuren huisartsenpraktijken

Er zijn door de gebiedsteams inlooppreekuren ingericht in de huisartsenpraktijken in Workum, Makkum en Koudum. De ervaringen met de inlooppreekuren zijn wisselend. In Workum loopt het goed, in Makkum en Koudum blijft het aantal inwoners dat er gebruik van maakt achter. We adverteren in de plaatselijke kranten, bij de huisartsen is onze aanwezigheid bekend. We zijn aanwezig op vaste momenten op vaste dagen. **Er is een gesprek geweest met de huisartsenpraktijk in Makkum. Om het spreekuur succesvol te maken is meer nodig dan alleen bekendheid geven aan het spreekuur. Hierover gaan gebiedsteam en huisartsenpraktijk verder in gesprek.** Daarnaast zien we dat er in andere kernen, onder andere Heeg, door huisartsen waarde wordt gehecht aan aanwezigheid van het gebiedsteam. We oriënteren ons op het instellen van een inlooppreekuur in de huisartsenpraktijk in Heeg.

2. Gebiedsgerichte aanpak - gemeente dichtbij

Vanuit de gebiedsgerichte aanpak in de meest kwetsbare wijken zijn de gebiedsteam-medewerkers onderdeel van het netwerk van professionals dat in de wijk aanwezig is. Sociaal Collectief levert de projectleider die de vier wijkaanpakken aanjaagt. De projectleider is halverwege 2023 gestart. Er is een koersdocument geschreven en er volgt per wijk/buurt een concreet plan van aanpak. Sinds mei 2024 is er binnen het gebiedsteam meer tijd vrijgemaakt om in deze 'nieuwe' aanpak te participeren. Voor gebiedsteammedewerkers betekent dit af en toe een andere manier van werken, waarbij we actiever op zoek gaan naar de vragen van de inwoner en inzetten op aanwezig en dichtbij zijn.

Bolsward

Begin 2024 is ervoor gekozen om met de eerste wijkaanpak in Bolsward-Noord te starten. Er is met de inwoners gesproken over de leefbaarheid in de wijk Bolsward-Noord. Inwoners gaven (o.a.) aan behoefte aan (meer) contacten met andere inwoners te hebben. Daarnaast speelden vragen rondom bestaans(on)zekerheid een rol.

Samen met de ketenpartners zijn inmiddels diverse acties in gang gezet, zoals afstemming over het realiseren van een eventuele ontmoetingsplek, contacten met woningbouwcorporatie over sloop- en nieuwbouw in deze wijk en verbinding met het project 'in gesprek over roken'. Inwoners uit Bolsward-Noord maken sinds begin 2025 gebruik van een leegstaande huurwoning om elkaar te treffen en te helpen bij diverse hulpvragen. In korte tijd zijn er diverse activiteiten ontwikkeld, waaronder koffie-/inloopmomenten, Arabisch-Nederlandse les voor wederkerigheid over en weer, wekelijkse leesgroep i.s.m. de bibliotheek, fietsles, kindergroep en speelplek (wekelijks), buurttafel Smûk (samen eten), activiteiten van de wijkvereniging en workshops. Daarnaast vinden er netwerkoeverleggen van professionals plaats. Deze locatie blijkt te klein voor alle activiteiten.

Wij hebben in juli besloten om het pand aan de Kerkstraat 1 in Bolsward beschikbaar te stellen voor het realiseren van een netwerkcentrum. Hierdoor kunnen de activiteiten een vervolg krijgen en uitgebreid worden. De uitvoering van het Netwerkcentrum is in handen van Stichting Sociaal Collectief. Er wordt hard gewerkt aan het leeghalen van het pand, samen met inwoners en netwerkpartners. Doelstelling is om hier zo snel mogelijk (najaar 2025) activiteiten en ontmoetingen te laten plaatsvinden.

Workum

In Workum vindt de tweede wijkaanpak plaats rondom 'de Ikkers'. Er zijn buurtbabbels georganiseerd die input geven aan de plannen voor deze wijkaanpak. Hierin is nauwe samenwerking met de hoofdaanbieder Wmo, woningcorporatie Dyn Hûs, het gebiedsteam en de huisartsenpraktijk. Op dit moment fungeert de voormalige school 'It Finster' als ontmoetingsplaats voor de buurt. Hier vinden wekelijks diverse activiteiten voor en door inwoners plaats. Ook het gebiedsteam is regelmatig aanwezig om in gesprek te gaan met inwoners en dichtbij beschikbaar te zijn voor (hulp)vragen. Omdat dit pand te zijner tijd gesloopt wordt is er afstemming met het bestuur van de Klameare om te onderzoeken om deze activiteiten daar plaats te laten vinden. De intentie van de gesprekken is samenwerken en

onderzoeken hoe de inwoners, die nu bij de tijdelijke locatie in het Ikkershûs komen, ook deel kunnen nemen en een plek kunnen krijgen in De Klameare.

Sneek

De start van de derde wijkaanpak wordt momenteel voorbereid. Deze wijkaanpak zal plaatsvinden in Lemmerweg-Oost en Lemmerweg-West en start begin 2026. Later volgt ook de Noorderhoek.

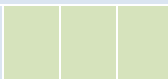
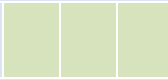
3. SWF Tichtby

SWF Tichtby helpt inwoners onder andere met het aanvragen van gemeentelijke toeslagen en regelingen, zoals de Bijdrageregeling minima of het Kindpakket. Op dit moment heeft SWF Tichtby inlooppmomenten op 15 vaste locaties: Bolsward, Dearsom, Heeg, Hindeloopen, Makkum, Oudega, Stavoren, Witmarsum, Wommels, Workum en Woudsend. In Sneek zijn er inlooppmomenten in het Súdwesthûs, de Noorderhoek en bij Empatec en het Leger des Heils. We evalueren de inlooppmomenten ieder half jaar. Op basis van data (CBS en gemeentelijke systemen) bepalen we in welke dorpen en wijken we zitten.

SWF Tichtby werkt op de locaties en daarbuiten veel samen met andere partijen, waaronder De Friesland, de Papierwinkel, de sociaal raadvrouw en de gebiedsteams. Op de locaties in Bolsward is het gebiedsteam inmiddels bij SWF Tichtby aangesloten, waarbij inwoners ook gezamenlijk worden geholpen. Ook op de locatie Empatec werken we samen met het gebiedsteam.

In het derde kwartaal van 2025 hebben we een belactie rond de individuele inkomenstoeslag (IIT) afgerond. De actie heeft gezorgd voor extra aanloop in de wijken en dorpen en 114 nieuwe aanvragen. Hiermee dragen we bij aan de ambities uit het coalitieakkoord voor meer bestaanszekerheid en het verhogen van het bereik van de minimaregelingen van 40 naar 80%. Inwoners geven bovendien aan het zeer te waarderen dat wij hen proactief benaderen. In het derde kwartaal 2025 hebben we gewerkt aan een doorontwikkeling van de belactie naar de andere minimaregelingen van de gemeente. Hiermee richten we ons op ruim 3500 inwoners die één of meer regelingen niet hebben aangevraagd, terwijl zij daar mogelijk tot waarschijnlijk wel recht op hebben. Deze proactieve actie start in het vierde kwartaal van 2025.

Nr.	Actiepunt			
	Hoofdtakveld Lichte en Specialistische ondersteuning			
41.	<i>We investeren in een aanpak armoede, ook voor kinderen. De bestaande regelingen worden beter gecommuniceerd. Dit geldt ook voor regelingen voor kinderen voor sport en cultuur.</i>			
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> <ul style="list-style-type: none"> • Op basis van de resultaten uit de herijking van ons armoede- en minimebeleid voeren we de actiepunten die hieruit voortkomen uit. • We brengen met de dienstverlening vanuit SWF Tichtby onder andere minimaregelingen en het kindpakket onder de aandacht van inwoners.			
	<u>Toelichting:</u> <p>Voor diverse minimaregelingen zijn de aanvraagprocedures reeds vereenvoudigd. Dit proces wordt doorontwikkeld om zoveel mogelijk regelingen hierin mee te nemen. Vanuit SWF Tichtby wordt actief en continu ingezet op de communicatie van de diverse regelingen en wordt er ondersteuning geboden bij het aanvragen (indien gewenst door de inwoner).</p> <p>Op de website is nu een aparte pagina ‘Check je recht’ gerealiseerd waar door het beantwoorden van een aantal vragen in één oogopslag het (mogelijke) recht op bepaalde regelingen in te zien is. Daarnaast is er vanaf september 2024 een contentkalender voor een heel jaar ontwikkeld, waarin belangrijke onderwerpen extra aandacht krijgen qua</p>			

	<p>communicatie. We geven bijvoorbeeld extra aandacht aan de aanvullende zorgverzekering AV Frieso in het ‘overstapeseizoen’ (eind november/december). Een ander voorbeeld is het Kindpakket, waarvoor extra aandacht is zodra de scholen weer beginnen.</p> <p>De gemeenteraad heeft besloten om de Individuele inkomenstoelage en de Bijdrageregeling ambtshalve toe te kennen aan inwoners met een uitkering van de gemeente. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheid om één formulier aan te bieden voor het aanvragen van meerdere regelingen. Dit draagt bij aan het vergroten van het bereik en het vereenvoudigen van aanvragen. Er zijn praktische en juridische redenen waardoor het nu nog niet mogelijk is om regelingen via één formulier aan te vragen. De verwachting is dat dit in 2026 gerealiseerd kan worden.</p> <p>In augustus 2025 zijn we gestart met de herijking van ons armoede- en minimabeleid. De diverse aanbevelingen vanuit onder andere het Rekenkameronderzoek over bestaanszekerheid en de Inkomenseffectrapportage zullen worden uitgewerkt en onderzocht op haalbaarheid. Het onderzoek is in het eerste kwartaal van 2026 klaar.</p>	
42.	<p><i>We richten een energienoodfonds in. Dit werken we verder uit.</i></p>	
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Het Hulpfonds Bestaanszekerheid is verlengd waardoor inwoners ook in 2025 hiervan gebruik kunnen maken. Het doel is om in 2025 meer inwoners te bereiken dan in 2024. 	
	<p><u>Toelichting:</u></p> <p>Het Hulpfonds Bestaanszekerheid is in oktober 2023 opengesteld. Dit Hulpfonds bestaat uit een noodfonds voor inwoners en een subsidieregeling voor maatschappelijke initiatieven, die gericht zijn op het verminderen van koopkrachtverlies van onze inwoners. Beide regelingen (noodfonds en tijdelijke subsidieregeling) lopen door tot eind 2025. Er is door team communicatie een flyer ontwikkeld en eind augustus 2024 is een artikel in Groot Sneek en op de gemeentelijke website geplaatst.</p> <p>In 2024 hebben 98 inwoners gebruik gemaakt van het noodfonds. De meeste aanvragen gingen om tandartskosten en de aanschaf van een bril. Vanuit de subsidieregeling zijn kleine maatschappelijk initiatieven bekostigd zoals voedselkasten, maar ook een subsidie voor de aanschaf van een kledingbus.</p> <p>Tot op heden hebben er dit jaar 64 inwoners een aanvraag bij het noodfonds gedaan. Dit is vergelijkbaar met de cijfers van vorig jaar. Wel zien we dat het aantal toekenningen is afgenomen. Dit heeft met name te maken met het feit dat er maar eenmalig een beroep op het noodfonds gedaan kan worden. In november en december 2025 wordt extra publiciteit gegeven aan het noodfonds, via sociale media, de website, een nieuwsbrief en het gemeentekatern in Groot Sneek.</p> <p>Het Hulpfonds Bestaanszekerheid loopt tot het einde van 2025. Een eventueel vervolg kan meegenomen worden bij de herijking van de minimaregelingen.</p> <p>In het najaar van 2025 wordt een pilot gestart met Everyday Heroes, voor de duur van maximaal een jaar. De gemeente stort een budget van € 75.000 in een fonds dat aangevuld wordt met middelen vanuit de SROI-verplichting van (lokale) ondernemers. Uit dit fonds kunnen inwoners in een kwetsbare positie ondersteund worden in hun stap naar werk, scholing of participatie door de laatste praktische belemmeringen weg te nemen. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om het vergoeden van laptops, opleidingen en fietsen. De pilot wordt tussentijds geëvalueerd om de effecten te meten en te bepalen of structurele inzet wenselijk is.</p>	
43.	<p><i>We brengen het percentage inwoners dat gebruik maakt van voor hen bestemde regelingen van 40 naar 80%.</i></p>	
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Het aantal aanvragen voor minimaregelingen is hoger dan het voorgaande jaar. Diverse aanvraagprocedures voor de minimaregelingen zijn vereenvoudigd (ambtshalve toekennen + verminderde bewijslast). 	

Toelichting:

Vanuit het nieuwe armoede- en schuldenbeleid werken we aan het verhogen van het bereik van de bestaande minimaregelingen en het vereenvoudigen van de aanvragen. Het project SWF Tichtby is voor meerdere jaren verlengd (tot en met 2027). Hiermee blijven we inzetten op nauw(er) contact met inwoners om zo het bereik van de minimaregelingen te verhogen. Daarnaast zijn we bezig om de communicatie over de minimaregelingen te verbeteren door onder andere de website aan te passen, zodat regelingen makkelijker te vinden zijn voor inwoners. Tevens hebben laaggeletterden de mogelijkheid om informatie te beluisteren.

Vanaf september 2023 zijn we gestart met een grote communicatiecampagne om de diverse minimaregelingen onder de aandacht te brengen. We zien op basis van data duidelijk dat vanaf begin september (start communicatiecampagne) het aantal aanvragen toeneemt ten opzichte van dezelfde periode in 2021 en 2022. Aan het einde van 2023 hadden we meer aanvragen (circa 3100) dan de jaren ervoor (2022; 2700 en 2021; 2400).

Over 2024 zijn er circa 3.750 aanvragen voor minimaregelingen gedaan. Dat is inclusief 850 ambtshalve toegekende aanvragen. Het totaal aantal huishoudens dat we daarmee hebben bereikt lag in 2024 op 3.008. Volgens de laatst bekende cijfers van het CBS over 2022 zijn er in onze gemeente 4.883 huishoudens met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum. Ons bereik voor 2024 lag daarmee op bijna 62%.

In het eerste kwartaal van 2025 zijn 2.950 aanvragen gedaan. Dit komt voornamelijk doordat begin dit jaar regelingen automatisch zijn toegekend. **In het tweede kwartaal van 2025 is het aantal aanvragen gestegen tot ongeveer 3.290, waarmee het bereik op 55% komt. Hiermee lopen we in lijn om ook dit jaar onze doelstelling te gaan halen (meer aanvragen dan het voorgaande jaar).**

44. *We combineren de aanpak voor de energietransitie en de armoedebestrijding.*

Indicatoren/te behalen resultaat:

- Zo veel mogelijk huishoudens helpen om energie te besparen.

Toelichting:

We pakken de armoedebestrijding en energietransitie gezamenlijk op met een langjarig integraal traject. We ontwikkelen hiervoor een plan van aanpak energiearmoede. Onderdeel hiervan is de besteding van de Specifieke Uitkering Energiearmoede. Zie ook speerpunt 18 van programma ruimte.

De raad heeft op 28 september 2023 ingestemd met de subsidieregeling Witgoedvervanging en de subsidieregeling Bodem- of vloerisolatie. Inwoners die tot de doelgroep behoren zijn uitgenodigd om gebruik te maken van deze regelingen. Een aanvraag indienen kon tot 1 november 2024. De subsidieregeling Witgoedvervanging is hierna verlengd tot 1 april 2025.

Met de subsidieregeling Witgoedvervanging hebben we vanaf de start tot nu 5.134 mensen geholpen met een voucher voor nieuw energiezuinig witgoed. De regeling is per 1 juli 2025 beëindigd.

In samenwerking met medewerkers energietransitie wordt een plan gemaakt voor vervolgacties om energiearmoede tegen te gaan. Het doel van de nieuwe acties is om maatregelen door te voeren die structureel bijdragen aan een lagere energierekening voor inwoners die rond het minimum leven. Hierbij kijken we onder andere naar voorbeelden uit andere Friese gemeenten. Het plan wordt in het vierde kwartaal van 2025 afgerond.

Woningeigenaren kunnen zonder ecologisch onderzoek en een omgevingsvergunning hun woning laten isoleren door een isolatiebedrijf dat natuurvriendelijk isoleert. Dit heeft voornamelijk betrekking op spouwmuurisolatie en dakisolatie vanaf de buitenzijde. Dat heeft het Kabinet op 28 mei 2024 laten weten aan de Tweede Kamer.

Met de methodiek Natuurvriendelijk isoleren (NVI) maken isolatiebedrijven gebouwen van tevoren natuurvrij en registreren ze hun werkzaamheden in een meldingsapplicatie. Het bijhouden van werkzaamheden is van belang, omdat landelijk is afgesproken dat maximaal 6% van de gebouwen per CBS-buurt geïsoleerd mag worden: 3% voor 2024, 2% voor 2025 en 1% voor 2026. Hierdoor kunnen we meer doen om mensen te helpen hun woning te verduurzamen.

	<p>Inwoners kunnen gratis een bezoek van de gemeentelijke energiecoach aanvragen. Door samen met bewoners te kijken naar de mogelijkheden tot besparen, krijgen mensen meer inzicht in hun energieverbruik.</p> <p>Op 11 juni 2024 heeft het college van B&W de Subsidieregeling Lokale Aanpak Isolatie vastgesteld. Deze regeling is bedoeld voor woningeigenaren met een woning met een WOZ-waarde van maximaal € 350.000 en een energielabel D tot en met F of vergelijkbare energetische staat. Sinds de start van de Isolatieregeling hebben we 108 inwoners geholpen hun woning te isoleren.</p>	
45.	<p><i>Om te voorkomen dat schulden tot problematische hoogte oplopen, voeren we een zogenoemde pauzeknop in; bij inwoners die hulp inschakelen worden uitstaande vorderingen vanuit de gemeente bevroren. Dit moet verergering van de problemen voorkomen. Tevens gaat de gemeente in gesprek met veelvoorkomende schuldeisers om zo'n pauzeknop met elkaar in te drukken.</i></p>	
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Er is in 2025 een uitvoeringsplan Schuldhulpverlening met daarin een breed pakket aan maatregelen. • We onderzoeken deelname aan de Landelijke Schuldpauzeknop van NVVK (Nederlandse Vereniging voor Volkskrediet). 	
	<p><u>Toelichting:</u></p> <p>De landelijke Schuldpauzeknop is nog volop in ontwikkeling en nog niet alle onderdelen zijn gerealiseerd. Het is al wel mogelijk om te starten met het aansluiten op onderdelen hiervan, zoals het Schuldenknooppunt. We gaan dit onderwerp breder aanpakken door ook naar onze positie als schuldeiser te kijken. Daarbij nemen we ook sociale incasso binnen onze organisatie en het Convenant Lokale Overheid mee. Deze onderdelen en ook de overige genoemde punten (zie de indicatoren) zijn verder uitgewerkt in het Uitvoeringsplan Schuldhulpverlening 2025-2026. Het uitvoeringsplan is op 10 december 2024 door het college van B&W vastgesteld.</p> <p>De volgende acties uit het Uitvoeringsplan Schuldhulpverlening 2025 - 2026 worden momenteel uitgevoerd:</p> <p>Gemeente als schuldeiser</p> <p>Eén van de actiepunten van het uitvoeringsplan is ‘Gemeente als schuldeiser’, waaronder de schuldpauzeknop valt. We zijn in september gestart met het maken van een inventarisatie van de huidige werkwijze en de mogelijkheden die er bestaan. Aan de hand daarvan gaan we beoordelen hoe we sociaal incasseren in brede zin binnen de organisatie kunnen borgen. De raad wordt hierover geïnformeerd via de bestuursrapportages.</p> <p>Pilot Samenwerking met Bewindvoerders</p> <p>We zijn aan het onderzoeken hoe we de samenwerking met bewindvoerders kunnen optimaliseren. Hierin gaan we ons focussen op drie verschillende thema's. De instroom, de doorstroom richting een schuldregelingstraject en de uitstroom. Het doel van deze pilot is dat inwoners met de passende begeleiding sneller kunnen uitstromen richting zelfredzaamheid. Ze krijgen beter passende begeleiding, zowel voor als na instroom bij een bewindvoerder.</p> <p>Project Proces Schuldhulpverlening</p> <p>We zijn door een klantreis van een inwoner met schulden, onze eigen dienstverlening in kaart aan het brengen. Het doel hiervan is om zowel voor de inwoners als onze eigen organisatie tot een toegankelijk, duidelijk en efficiënt proces te komen. Voor dit punt gaan we gebruik maken van de Routekaart Financiële Zorgen van de VNG, waar de nadruk ligt op het begeleiden van inwoners richting zelfredzaamheid. Tijdens dit project worden ook alle elementen van de Basisdienstverlening Schuldhulpverlening in kaart gebracht en geïmplementeerd in de gemeente. Dit zal op lange termijn leiden tot een besparing in de uitgaven doordat we inwoners eerder bereiken en het aantal terugvallen verlaagd wordt.</p> <p>Aansluiting op Geldfit.nl</p> <p>Wij gaan ons aansluiten bij de Nederlandse Schuldroute, hierbij gaan we gebruik maken van het portaal van Geldfit.nl. Dit is een platform dat inwoners helpt hun financiële situatie te verbeteren. Het biedt toegang tot een uitgebreide sociale kaart met lokale en landelijke</p>	

	<p>hulpinitiatieven. Via deze website en een gratis telefoonnummer kunnen inwoners inzicht krijgen in hun financiële situatie en passende hulp vinden. Het streven is de volledige aansluiting in het najaar van 2025 af te kunnen ronden.</p>			
46.	<p><i>We onderzoeken of we een gratis OV-pas kunnen invoeren voor mensen met een laag inkomen.</i></p>			▼
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> We ronden het onderzoek naar de gratis OV-pas af en nemen een besluit over wel of niet invoeren van de pas. 			
	<p><u>Toelichting:</u> Er zijn reeds gesprekken gevoerd met Arriva over het afnemen van een Meedoenpas, een pas waarmee minima in de daluren onbepaald met bus en trein kunnen reizen. Momenteel wordt onderzocht hoe en voor welke doelgroep de pas ingezet kan worden en of er mogelijkheden zijn om de Meedoenpas te financieren uit de Regiodeal Zuidwest-Friesland (programmalyijn 'Mobiliteit'). Dit onderzoek wordt in plaats van in 2025 in het voorjaar van 2026 afgerond.</p>			
47.	<p><i>Bij de kostendelersnorm en de handhaving erop passen we maatwerk toe. Het mag het zorgen voor en opvangen van mensen of dat een volwassen kind niet in huis kan blijven wonen niet in de weg staan.</i></p>			
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> We hebben de gewijzigde kostendelersnorm ingevoerd per 1-7-2022. Een hernieuwde, landelijke visie op de kostendelersnorm zit in de aankomende wetswijzigingen rondom Participatiewet in Balans. Deze wordt medio 2025 verwacht. We passen maatwerk toe, passend binnen de mogelijkheden van de Participatiewet. 			
	<p><u>Toelichting:</u> Wij werken zoals beschreven bij de indicatoren hierboven. Ten aanzien van de Participatiewet in Balans is de inzet dat de eerste maatregelen per 1 januari 2026 in kunnen gaan. Het kabinet kijkt samen met onder meer de Vereniging van Nederlandse Gemeenten naar de termijn van invoering per maatregel. De kostendelersnorm is een van die maatregelen. Het wetsvoorstel Participatiewet in Balans bepaalt dat de kostendelersnorm niet van toepassing is op inwoners die voor het leveren van mantelzorg bij een intensieve zorgbehoefte tijdelijk gebruikmaken van een hoofverblijf elders. Dit geldt niet alleen voor de mantelzorgverlener, maar ook voor de mantelzorgontvanger. Deze wetswijziging gaat per 1 januari 2026 in. Het is nu al mogelijk om maatwerk toe te passen bij de kostendelersnorm, bijvoorbeeld bij tijdelijk verblijf door een crisissituatie, dakloosheid. Waar dat nodig is passen we dat toe. Dit behoeft altijd per geval een individuele beoordeling. Er zijn volgens de Divosa Benchmark in Súdwest-Fryslân 184 uitkeringen waarbij sprake is van kostendeling.</p>			
48.	<p><i>We blijven investeren in praktijkondersteuners GGZ Jeugd en onderhouden actief contact in de zorgketen.</i></p>			
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> We continueren de inzet van POH-GGZ Jeugd in deelnemende huisartsenpraktijken. We houden contact met praktijken die nog niet met een POH-GGZ Jeugd werken. We organiseren tweemaal per jaar een ontmoeting tussen de schoolmaatschappelijk werkers en de POH-GGZ Jeugd. 			
	<p><u>Toelichting:</u> We blijven investeren in de inzet van de POH-GGZ Jeugd, omdat zij lichte ondersteuning bieden en er daardoor minder doorverwijzingen plaatsvinden. Het streven is een dekking van 100% (bij elke huisartsenpraktijk een POH-GGZ Jeugd). Er zijn verschillende redenen waarom huisartsen geen POH-GGZ Jeugd willen of kunnen faciliteren, zoals gebrek aan ruimte, een eigen POH-GGZ in dienst die ook jeugdigen ziet of weinig vraag naar jeugdhulp. De gemeente heeft tweemaandelijks overleg met de POH's-GGZ jeugd. Daarnaast organiseren we twee keer per jaar een netwerkbijeenkomst met de schoolmaatschappelijk werkers van het gebiedsteam, de POH GGZ Jeugd, leerplichtambtenaren en de pedagogen van de GGD. Deze netwerkbijeenkomsten helpen om de juiste zorg op de juiste plaats te organiseren, doordat</p>			

	<p>verschillende hulpverleners elkaar weten te vinden. De overleggen zijn bedoeld om signalen op te halen en ontwikkelingen te delen. Daarnaast is er twee keer per jaar overleg met een delegatie van de regiocommissie huisartsen, waarin naast de POH-GGZ Jeugd ook overige zaken in de samenwerking met huisartsen worden besproken. De komende periode wordt er gezamenlijk gewerkt aan een beter beeld van de praktische uitvoering. Er is een nieuw dashboard ingericht voor de hulpvragen die bij de POH-GGZ Jeugd komen. De komende periode wordt dit dashboard met data gevuld. Zodoende ontstaat meer zicht op wat er gebeurt in de uitvoering, kunnen eventuele knelpunten tijdig worden gesignaleerd en kan gerichter worden bijgestuurd.</p>			
49.	<p><i>We stemmen de zorg en ondersteuning vanuit de Wmo, Jeugdwet, Zorgverzekeringswet en Wet langdurige Zorg beter op elkaar af.</i></p>			
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Er zijn integrale ketenaanpakken vanuit IZA en GALA. • Er is een goed functionerende lokale gezondheidstafel. • We werken samen met zorgaanbieders, zorgverzekeraar en andere stakeholders aan de werkagenda van regioplan Fryslân (FrIZA). 			
	<p><u>Toelichting:</u></p> <p>We zijn, als een van de koppelgemeenten van mandaatgemeente Smallingerland, nauw betrokken bij de ontwikkelingen van het Integraal Zorgakkoord (IZA). We hebben provinciaal een regioplan opgesteld om de zorg toekomstbestendig te houden en domeinoverstijgende afspraken maken. Zo maken we onder andere afspraken over respijtzorg, zodat de inwoners die acuut een beroep moeten doen op respijtzorg geholpen worden en achteraf gekeken wordt waar de rekening neergelegd wordt. We zijn ondermandaatgemeente (namens de Friese gemeenten) voor de opgave mentale gezondheid en veerkracht, waarin we met partijen uit het medisch en sociaal domein een transformatieagenda hebben opgesteld om de juiste zorg op de juiste plaats te organiseren. Zo werken we onder andere aan een integrale aanpak voor mensen met ernstige psychische aandoeningen (EPA), zetten we laagdrempelige steunpunten op waar mensen samen met ervaringsdeskundigen kunnen werken aan hun herstel en richten we verkennende gesprekken in samen met de zorg, zodat de inwoners naar de juiste zorg of ondersteuning worden doorverwezen. Het gedachtegoed van positieve gezondheid is hierin leidend. Het transformatieplan Mentale Gezondheid en Veerkracht is goedgekeurd door de beoordelende zorgverzekeraars en gemeente en komt daarmee in aanmerking voor € 43 miljoen transformatiegelden, waarvan ca. €23 miljoen bestemd is voor de Friese gemeenten en welzijnsorganisaties. Daarnaast maken we onderdeel uit van het Transformatieplan versterken sociale basis, waarin naast provinciebrede interventies ook ingezet wordt op een lerend netwerk van lokale interventies om de sociale basis te versterken. Het transformatieplan versterken sociale basis wacht op goedkeuring van de beoordelende zorgverzekeraars en gemeente. Het is echter nog maar de vraag of er landelijke nog voldoende transformatiemiddelen beschikbaar zijn om dit plan tot uitvoering te brengen als het wordt goedgekeurd.</p> <p>In de regio Zuidwest-Friesland hebben we samen met zorgorganisaties en het Zorgkantoor een bestuurlijke regiotafel ingericht om de plannen uit het provinciale regioplan regionaal uit te voeren.</p> <p>Vanuit het IZA en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) hebben we de verplichting om domein overstijgend vijf integrale ketenaanpakken te implementeren. We organiseren deze ketenaanpakken in overleg.</p>			

50.	We gaan de komende tijd samen met Empatec, de raad en andere partners in gesprek over een bestendige toekomststrategie.	
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • We evalueren de aantallen en werkzaamheden die in de Businesscase en Implementatieplan staan benoemd en stellen waar nodig bij. • Eind 2025 hebben we geen inwoners meer in “perspectiefgroep onbekend” die langer dan 2 jaar in de uitkering zitten. Op dit moment gaat het om ruim 200 mensen. • In 2025 gaan we met 100 inwoners uit de categorie Van Waarde in gesprek om te bepalen in hoeverre er voor hun mogelijkheden zijn om te groeien misschien zelfs richting de arbeidsmarkt. Indien deze kansen er zijn, worden zij intensief begeleidt om deze groei te bereiken. 	
	<p><u>Toelichting:</u> In 2023 is het implementatieplan door het dagelijks bestuur (DB) van de gemeenschappelijke regeling Fryslân-West vastgesteld. Vanaf 1 januari 2024 vormen dit plan en de Businesscase de basis voor de uitvoering. Nadat alle raden hun colleges toestemming hadden verleend om de Gemeenschappelijke Regeling te wijzigen heeft Súdwest-Fryslân de gewijzigde GR gepubliceerd. De raden hebben enkele omissies geconstateerd in de conceptverordening over de gezamenlijke raadsadviescommissie en deze kenbaar gemaakt aan de wethouders c.q. DB-leden. Het DB heeft hiermee ingestemd en het algemeen bestuur (AB) heeft deze verwerkt in de verordening. Het AB heeft vervolgens de raadsadviescommissie ingesteld.</p> <p>De evaluatie van de businesscase is afgerond. In het najaar van 2025 zal de evaluatie ter kennisname aan de raad worden voorgelegd via de raadsadviescommissie. Uit de evaluatie zijn aanbevelingen voortgekomen die voornamelijk betrekking hebben op transparantie en het maken van duidelijke afspraken. Waar mogelijk worden deze aanbevelingen direct overgenomen. Daarnaast worden zij meegenomen bij de totstandkoming van de strategische visie. Eind november 2025 wordt hierover een actie informatie aan de raad gestuurd.</p> <p>De eerste fase in de ontwikkeling van een nieuwe strategische visie nadert zijn voltooiing. Het rapport “Bouwstenen voor een strategische visie op het Werkleerbedrijf” bevindt zich in de afrondende fase. De tweede fase zal zich richten op de concretisering van deze bouwstenen tot duidelijke keuzes en een samenhangende strategische visie. De verwachting is dat deze tweede fase nog in 2025 van start gaat.</p>	

Overige zaken (going concern)

Jeugdzorg

Verwacht nadeel uitgaven jeugdzorg

Ten opzichte van de begroting 2025 verwachten wij een nadeel van minimaal € 1 miljoen. Het geconstateerde tekort is in belangrijke mate toe te schrijven aan de structurele korting op het Rijksbudget in het kader van de implementatie van de Hervormingsagenda jeugdzorg. Deze korting leidt ertoe dat het beschikbare budget voor jeugdzorg in 2025 ruim € 1,5 miljoen lager ligt dan in 2024. Op basis van de huidige inzichten kan het tekort worden opgevangen binnen programma Sociaal.

Stand van zaken Jeugdhulp Friesland

De financiële situatie bij Jeugdhulp Friesland blijft zorgelijk. Uit de meest recente voortgangsrapportage blijkt dat de businesscase naar verwachting pas vanaf 2029 sluitend zal zijn. Dit brengt diverse risico's met zich mee die van invloed zijn op zowel de operationele als de financiële voortgang. Met name de borging van de continuering van de zorg, het risico dat financiële voorschotten niet kunnen worden teruggevorderd en de mogelijkheid tot aanvullende financiële claims vormen aandachtspunten. Het dossier wordt nauwlettend gevolgd, waarbij de gemeente Leeuwarden de regie heeft.

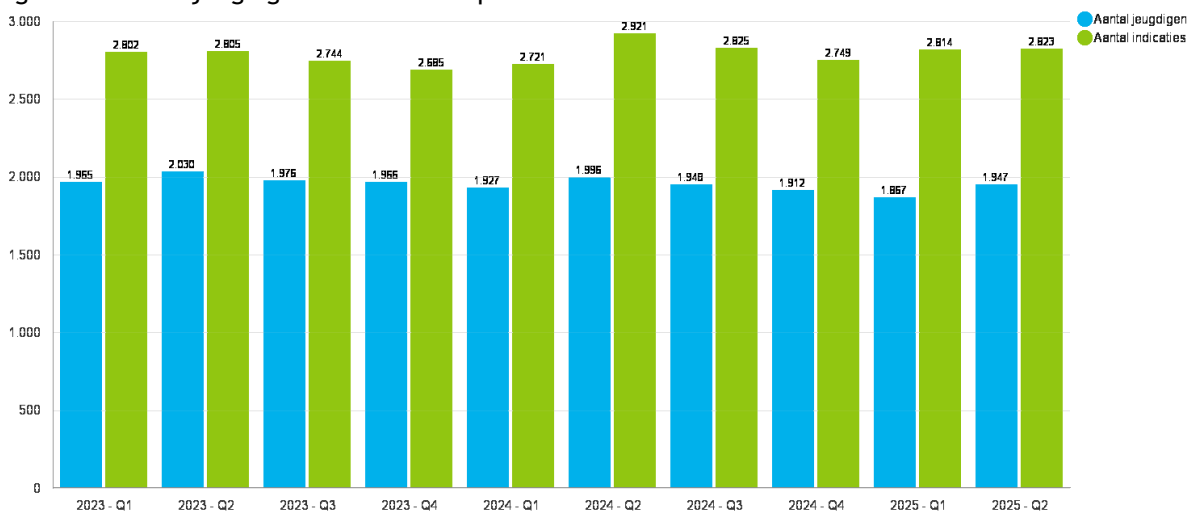
Ontwikkelingen jeugdzorg

Hieronder staan de overzichten waarin u de actuele ontwikkelingen in gebruik en kosten van de jeugdzorg ziet. **Ze zijn bijgewerkt tot en met het tweede kwartaal van 2025.**

Aantal jeugdigen en indicaties per kwartaal

In figuur 1 staat hoeveel unieke jeugdigen in zorg zijn (oftewel een vorm van jeugdzorg ontvangen) op dat moment (kwartaal). Door in- en uitstroom van jeugdigen in zorg neemt het aantal jeugdigen dat een vorm van jeugdzorg ontvangt toe of af. Daarnaast is in de groene balk het aantal actieve indicaties op dat moment weergegeven. Alle indicaties die in het kwartaal lopen, worden dus geteld. Een indicatie kan dus in meerdere kwartalen meegeteld worden. Een jeugdige kan bovendien één of meer indicaties krijgen. Bijvoorbeeld: een kind krijgt zowel een herstelbehandeling als een verblijf toegewezen. Sommige indicaties worden met terugwerkende kracht opgevoerd en komen pas later in het registratiesysteem. Dat betekent dat de huidige cijfers vaak nog niet het gehele beeld van jeugdigen en actieve indicaties omvatten.

Figuur 1. Aantal jeugdigen en indicaties per kwartaal

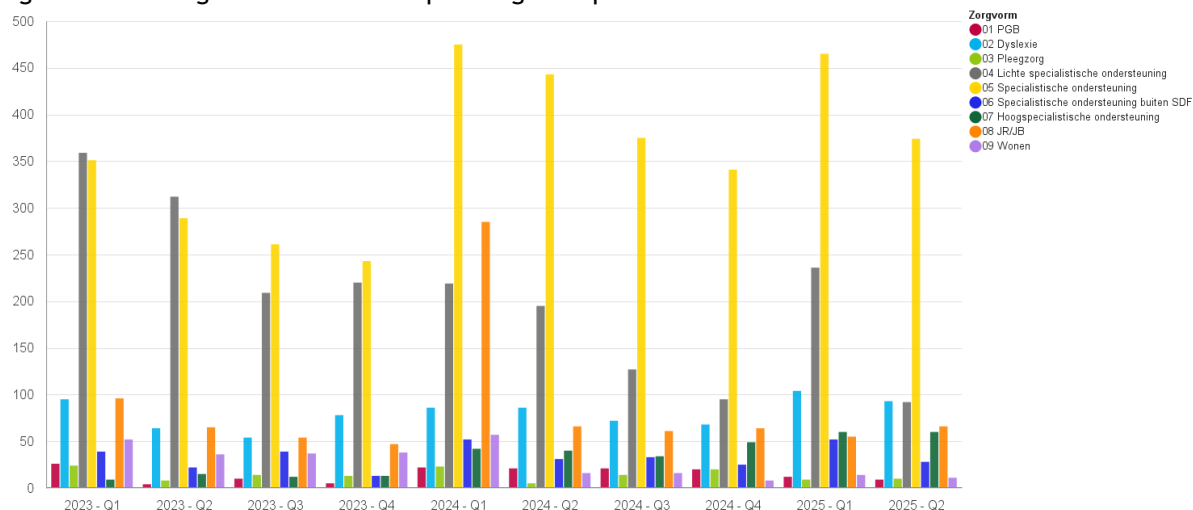
Bron: Suite DWH Sociaal domein

Het aantal jeugdigen laat kleine fluctuaties zien. **Na vier kwartalen op rij een lichte afname van het aantal jeugdigen en het aantal indicaties, is dit in het tweede kwartaal weer een beetje gestegen.**

Aantal gestarte indicaties per zorgvorm per kwartaal

In figuur 2 staat het aantal gestarte indicaties per kwartaal per zorgvorm. Op deze manier wordt er gemonitord van welke jeugdzorgvorm het meest gebruik wordt gemaakt. Ook hier geldt dat verwijzingen en verlengingen (ook in feite nieuwe indicaties) regelmatig met vertraging worden doorgegeven. Het beeld kan de komende tijd dus nog veranderen. Daarnaast is het van belang om op te merken dat er sinds 1 januari 2024 een nieuwe inkoop is gestart. Bepaalde trajecten en nieuwe producten zijn opnieuw ingedeeld in de zorgvormen. In figuur 2 is de nieuwe indeling gehanteerd, ook voor 2023. Hoewel we getracht hebben dit zo accuraat mogelijk in te delen, is niet alles één op één te vergelijken voor en na 1 januari 2024.

Figuur 2. Aantal gestarte indicaties per zorgvorm per kwartaal

Bron: Suite DWH Sociaal domein

Het aantal gestarte indicaties per zorgvorm per kwartaal, laat een grillig beeld zien. Door de jaren heen zien we steeds een piek in de aantallen bij de start van het nieuwe jaar, waarna het weer afneemt in de kwartalen daarna.

Ook in het eerste kwartaal van 2025 zien we een piek in de aantallen. Zoals hierboven aangegeven is door de invoering van de nieuwe inkoop per 2024 is een reële vergelijking in de jaren vóór 2024 en daarna niet goed te maken.

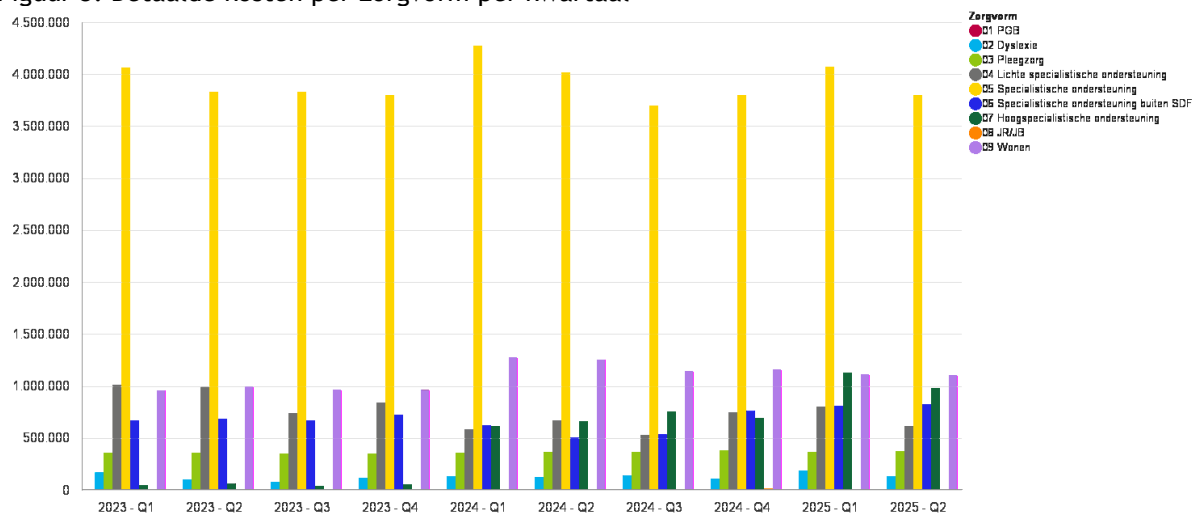
De zorgvorm dyslexie is niet gewijzigd. We zien dat hier een kleine toename in, waarbij een verklaring nog niet is gevonden. **Dit speelt in heel Friesland en wordt onderzocht door de regionale werkgroep Dyslexie. Mogelijk wordt dit in de loop van het jaar duidelijk.**

Betaalde kosten per zorgvorm per kwartaal

In figuur 3 staat wat er al daadwerkelijk is betaald per kwartaal per zorgvorm. Ook bij deze figuur is het belangrijk op te merken dat door de nieuwe inkoop per 2024 en daardoor de wijziging in de indeling per zorgvorm, een reële vergelijking met de jaren vóór 2024 en daarna niet mogelijk is.

Wat opvalt is dat in Q1 2025 de kosten voor hoogspecialistische ondersteuning een stuk hoger liggen dan de kosten in Q4 van 2024. Terwijl de instroom in deze zorgvorm (figuur 2) niet zo sterk is toegenomen. **Uit een voorlopige analyse blijkt dat er een aantal casussen loopt met heel intensieve vorm van hulp. Dit zijn dure trajecten wat een verklaring is voor de hoge kosten. We gaan de ontwikkelingen hierin het komende jaar goed volgen.**

Figuur 3. Betaalde kosten per zorgvorm per kwartaal

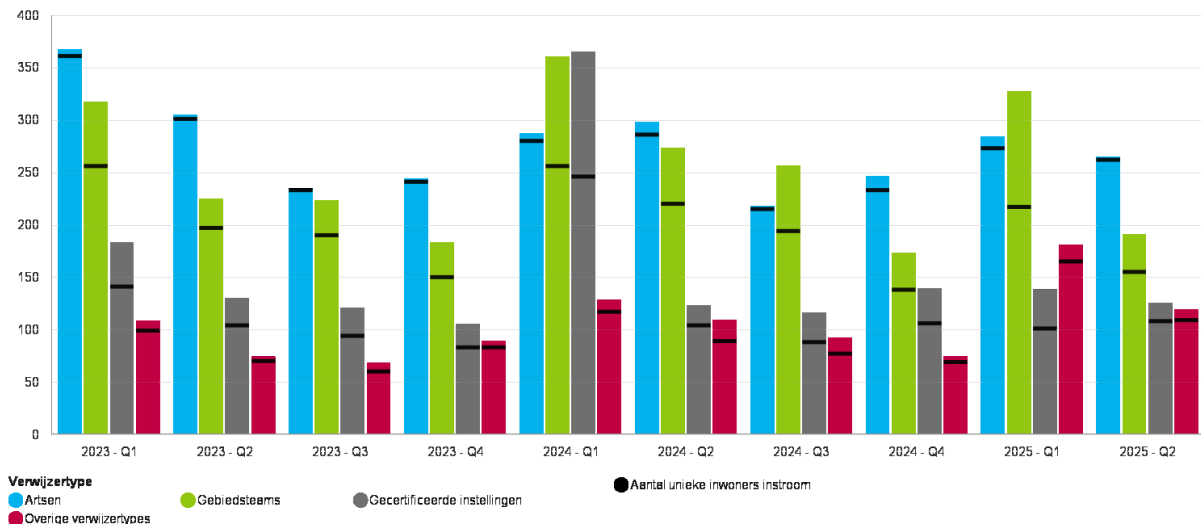

Bron: Suite DWH Sociaal domein

Aantal gestarte indicaties per verwijzertype per kwartaal

In figuur 4 is het aantal gestarte indicaties per verwijzertype per kwartaal weergegeven. De zwarte balk geeft het aantal unieke cliënten weer. In deze figuur staan alle verwijzingen. Dat betekent alle indicaties met een begindatum in het betreffende kwartaal. Elke indicatie wordt dus maar één keer meegeteld (in tegenstelling tot figuur 1). In Q1 2024 is er een behoorlijke stijging te constateren. Dit kan mede verklaard worden door administratieve redenen. Vanwege de overgang van de oude naar de nieuwe inkoop zijn veel doorlopende indicaties omgezet en als nieuwe indicatie geregistreerd. Hierdoor ontstaat het beeld dat er een stijging is van het aantal gestarte indicaties.

Figuur 4. Aantal gestarte indicaties per verwijzertype per kwartaal

Bron: Suite DWH Sociaal domein

Ook in deze figuur hebben we te maken met een grillig beeld. Bij Q1 in 2025 zien we meer verwijzingen van overige verwijzers. Overige verwijzers zijn in dit geval de scholen, zij verwijzen voor dyslexie. Dit beeld komt dus overeen met de toename die we zien bij de indicaties voor zorgvorm dyslexie bij figuur 2. **Het aantal verwijzingen door het gebiedsteam ligt lager dan in Q2 2024. Ook het aantal verwijzingen door artsen ligt iets lager dan in Q2 2024.**

Ontwikkelingen BUIG

Gemeenten ontvangen van het Rijk de gebundelde uitkering inkomensvoorziening gemeenten (BUIG-budget). Gemeenten betalen hiermee de uitkeringen in het kader van de Participatiewet, IOAW, IOAZ, Bbz 2004 en de loonkostensubsidie. Het Rijk stelt jaarlijks een macrobudget vast dat onder gemeenten wordt verdeeld. De jaarlijkse aanpassing van het verdeelmodel van de BUIG roept jaarlijks landelijk veel vragen op en een eenduidige verklaring die aansluit bij de praktijk wordt niet gegeven door de makers van het BUIG-model.

Ons uitgangspunt is dat de inwoners van onze gemeente zich bij onze gemeente niet melden voor een bijstandsuitkering, maar vragen om duurzaam mee te kunnen doen. Het uitgangspunt is zelf een inkomen genereren waar dit kan, om toe te kunnen werken naar onafhankelijkheid.

Er zijn diverse onzekerheden waar we rekening mee moeten houden. Dit geldt onder andere voor het Rijksbudget BUIG en de taakstelling vanuit de Kansrijke Sporen. De organisatie heeft een Aanvalsplan BUIG opgesteld en zet in op een strakke aansturing en uitvoering van dit plan. Er is inmiddels een externe projectleider/projectadviseur gestart met de opdracht om toe minder instroom en extra uitstroom te komen. Door ook aan de voorkant in te zetten op begeleiding naar werk of participatie, willen we voorkomen dat inwoners de bijstand instromen. Een voorbeeld is voorkomen dat inwoners in de WW in de bijstand komen. Door eerder inwoners in beeld te krijgen, stromen minder inwoners in de bijstand of kan de uitkeringsduur verkort worden. Diverse acties zijn in gang gezet, gericht op het structureel verlagen van de uitgaven. De maatregelen die naar verwachting de meeste impact zullen hebben, starten in het derde en vierde kwartaal van 2025. Op dit moment weten we nog niet wanneer de eerste financiële resultaten zichtbaar zijn. Dit betekent dat de huidige verwachtingen mogelijk bijgesteld worden.

Ontwikkeling uitkeringsbestand

De grafiek (figuur 1) laat zien dat het totaal aantal uitkeringen (Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz samen) vrijwel stabiel is gebleven. In het derde kwartaal van 2025 stonden er 1.988 huishoudens een uitkering, wat een lichte stijging van 44 betekent ten opzichte van twee jaar eerder. Instroom en uitstroom hielden elkaar gedurende deze periode grotendeels in evenwicht.

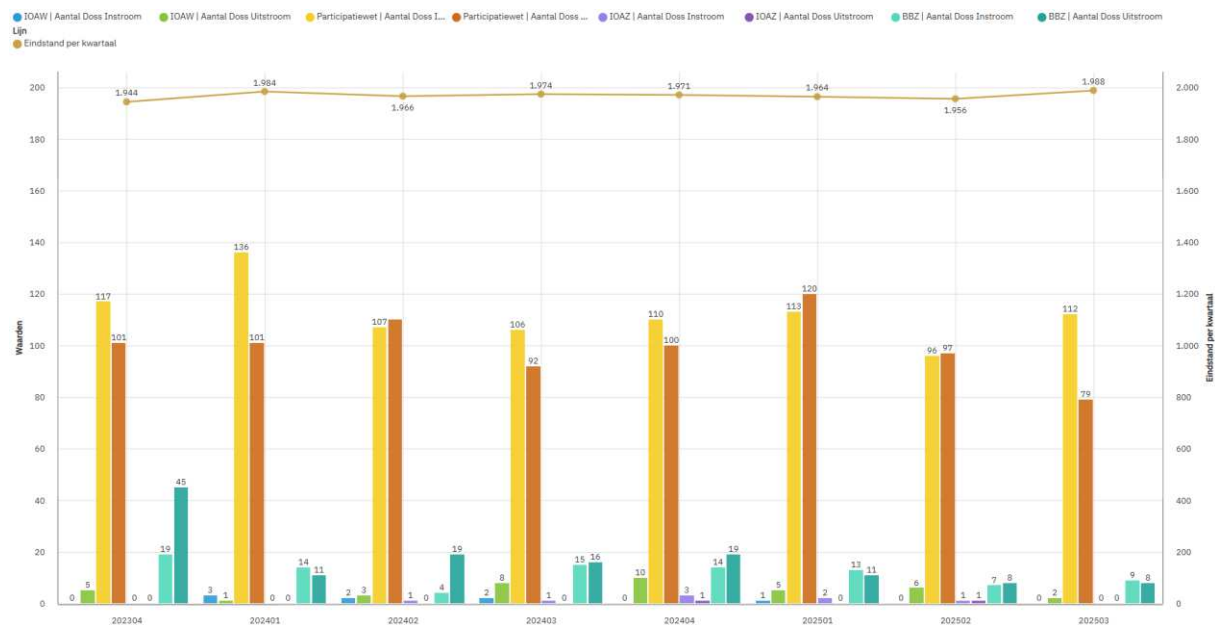
Landelijk nam het aantal bijstandsuitkeringen in 2024 1,3% toe ten opzichte van een jaar eerder (CBS, Divosa). Onze lokale ontwikkeling met een lichte stijging van 1,6% over twee jaar sluit daarbij aan. Landelijk zit 60% langer dan drie jaar in de bijstand met een gemiddelde verblijfsduur van 82 maanden. In onze gemeente is dat 69%, waarvan bijna de helft (48,2%) zelfs langer dan vijf jaar. De gemiddelde verblijfsduur is 81 maanden. De uitstroom naar werk ligt op 34,3% en sluit aan bij het landelijk gemiddelde van 35%.

Een steeds groter deel van de inwoners met een uitkering is moeilijker naar werk te begeleiden. Inwoners met een korte afstand tot de arbeidsmarkt zijn grotendeels uitgestroomd, de nieuwe instroom heeft vaker meervoudige problematiek. Onderzoeken bevestigen dat gemeenten te maken hebben met een bestand dat een grote afstand heeft tot de arbeidsmarkt, waarin bredere ondersteuning nodig is.

Voor onze aanpak betekent dit dat we gaan inzetten op:

- een impuls geven aan extra re-integratietrajecten naar werk,
- effectievere en snellere koppeling tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt,
- inzetten van instrumenten die passen bij de doelgroep, zoals Loonkostensubsidie.

Figuur 1 | Totaal aantal uitkeringen (Participatiewet, IOAW, Bbz en IOAZ) en in- en uitstroom per wet, per kwartaal

Bron: Suite Sociaal Domein (stand 30 oktober 2025)

Jongeren 18-27 jaar

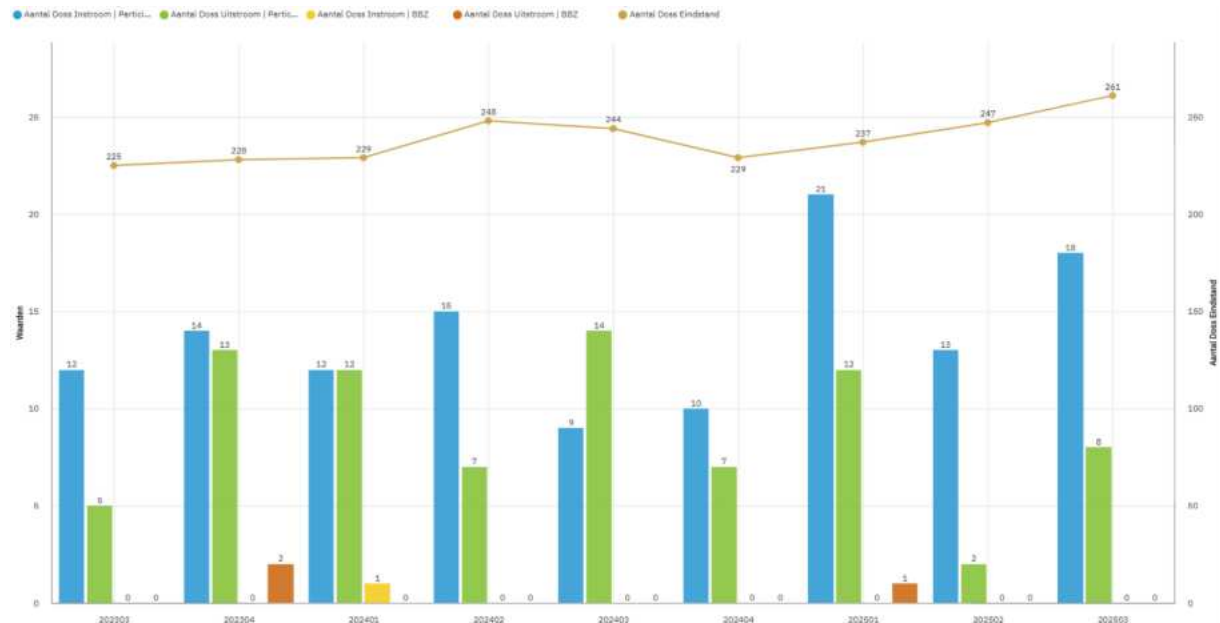
Het aantal jongeren met een uitkering (Participatiewet en Bbz) schommelde in de periode van Q3 2023 tot en met Q3 2025 tussen de 228 en 261 huishoudens (figuur 2). In de laatste kwartalen zien we een duidelijke toename. De instroom van jongeren kent enkele pieken, terwijl de uitstroom achterblijft. Hierdoor is het bestand langzaam maar gestaag gegroeid. Hoewel er ook in veel kwartalen substantiële uitstroom plaatsvond, was deze per saldo vaak lager dan de instroom.

Landelijk zien we dat jongeren de snelst groeiende groep zijn binnen de bijstand: in 2024 steeg hun aantal met circa 7% en ook in 2025 zette die groei door (+6,2% t.o.v. een jaar eerder; bron: CBS/ Divosa). Onze gemeente volgt deze trend: +10,6% over twee jaar. De groei van het jongerenbestand

is zorgelijk omdat jongeren doorgaans nog nabij de arbeidsmarkt staan. Het duidt op knelpunten zoals een krappe woningmarkt, tijdelijke contracten, studievertraging of psychische problematiek. Voor onze aanpak betekent dit dat we gaan inzetten op:

- begeleiding direct tijdens de zoekperiode voor jongeren,
- een integrale samenwerking met jeugd domein, onderwijs en werkgevers om de uitstroomkansen te vergroten.

Figuur 2 | Aantal jongeren (18-27 jaar) met Participatiewet of Bbz uitkering en in- en uitstroom per kwartaal

Bron: Suite Sociaal Domein (stand 4 september 2025)

Ondernemers met ondersteuning vanuit het Bbz

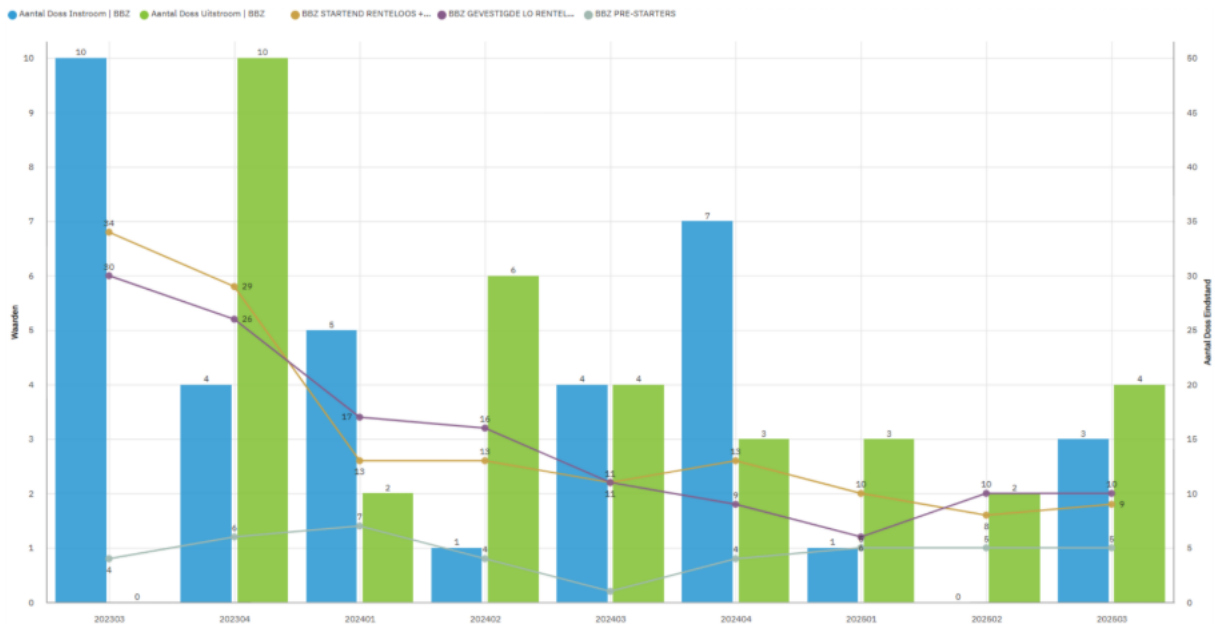
Het aantal ondernemers met een Bbz-uitkering is in de periode van Q3 2023 tot en met Q3 2025 sterk afgenomen (figuur 3). In het najaar van 2023 ontvingen nog bijna 50 ondernemers ondersteuning via het Bbz. In het derde kwartaal van 2025 zijn dat er in totaal nog rond de 20.

De instroom van nieuwe ondernemers in het Bbz is de afgelopen kwartalen relatief beperkt geweest, terwijl de uitstroom met name eind 2023 en eind 2024 fors was. Ten tijde van de coronamaatregelen zagen we een grote toename van het aantal ondernemers in het Bbz. Deze groep is hierna weer uitgestroomd, wat een verklaring geeft aan de afname van het bestand na deze periode. Landelijk is bekend dat het Bbz sinds de coronaperiode weer terug is op een relatief beperkt volume. Onze lokale trend past in dit landelijke beeld.

Voor onze aanpak betekent dit dat we gaan inzetten op:

- ondersteuning van starters en pre-starters, zodat ondernemers die wel potentie hebben duurzaam kunnen doorgroeien,
- een samenwerking met schuldhulpverlening, omdat financiële problematiek vaak een rol speelt bij beëindiging.

Figuur 3 | Aantal Bbz-uitkeringen gesplitst naar gevestigde en startende ondernemers en pre-starters per kwartaal

Bron: Suite Sociaal Domein (stand 4 september 2025)

Ontwikkelingen ziekenhuis Antonius/zorglandschap

In mei 2025 heeft het Antoniusziekenhuis besloten om in Sneek te blijven. Dit besluit heeft grote gevolgen: voor het zorglandschap in onze gemeente en ook in het behouden van voorzieningen. Waar we vreesden dat met het verdwijnen van het ziekenhuis een spiraal van verschraling zou ontstaan, kunnen we nu optimistischer vooruitblikken.

Want hoewel het ziekenhuis behouden is voor Sneek zullen de komende jaren wel wijzigingen in het zorglandschap komen. De gemeente heeft daarin een rol. Samen met lokale stakeholders uit zorg en welzijn en met inwoners gaan we ons richten op de toekomst. Hoe kunnen we zorgen voor verbinding en samen werken aan een toekomstbestendig gezondheidslandschap. Speciale aandacht gaat uit naar de arbeidsmarkt: hoe kunnen we in een krappe arbeidsmarkt zorgen voor voldoende goed opgeleide medewerkers?

Deze opdracht vloeit voort uit de moties van de gemeenteraad van 20 juli 2023 en 18 april 2024.

Aan onderstaande acties wordt uitvoering gegeven.

- intensiveren van contacten met de eerstelijnszorg;
- overleg met ziekenhuizen en zorgverzekeraars over de ontwikkeling van een gezamenlijke visie op het gezondheidslandschap;
- verkennen van mogelijke gebiedsontwikkeling van het huidige ziekenhuisterrein en directe omgeving zodat het ziekenhuis en het gezondheidslandschap in bredere zin beter gefaciliteerd worden;
- organiseren van bijeenkomsten met ondernemers over de gevolgen van wijzigingen in het zorglandschap, het verkennen van de mogelijkheden om de beste zorg, hier in Súdwest-Fryslân te organiseren;
- het samenbrengen van alle stakeholders (zorg, onderwijs, ondernemers) rondom dit thema, bij voorbeeld door het organiseren van een symposium;
- diverse werkbezoeken en ontvangsten.

Van het budget resteert nog ongeveer € 185.000. Dit blijft nodig voor inzet van medewerkers en het organiseren van bijeenkomsten met stakeholders over het (toekomstige) zorglandschap.

Beschermd wonen

Beschermd wonen (BW) voorziet in de uitvoering van een wettelijke taak binnen de Wmo en gaat om het bieden van onderdak en begeleiding aan mensen met psychische of psychosociale problemen. De inkoop van deze zorg is belegd bij de centrumgemeente, gemeente Leeuwarden. Door een verschuiving in de wetgeving (toevoeging WLZ-GGZ) is er minder gebruikgemaakt van de ingekochte zorg voor beschermd wonen (BW-zorg). Na de toevoeging van doelgroep-GGZ in de wet WLZ heeft het Rijk geen bijstelling doorgevoerd voor deze zorg. Door de verschuiving in de financiering zijn er als neveneffect minder BW-plekken gekomen, waardoor er ook minder BW-zorg wordt ingezet. Deze was al wel ingekocht tot 2026, waardoor er de afgelopen jaren door centrumgemeente Leeuwarden een overschot is terugbetaald. De behoefte is overigens niet minder groot, we kennen een grote schaarste aan beschikbare BW-plekken. In de nieuwe inkoopprocedure (2026-2030), die reeds is gestart, worden producten toegevoegd om een meer passend zorgaanbod binnen BW te kunnen bieden. Daarbij worden ook tarieven herzien, zodat deze marktconform zijn en er meer BW-plekken vanuit de Wmo worden ingezet door zorgaanbieders. **De voorlopige gunning is inmiddels afgerond. Ingaande 1 januari 2026 zullen de nieuwe contracten ingaan. Zodra de gunningen definitief zijn, wordt dit gecommuniceerd.**

Beschermd wonen is een redelijk zware indicatie voor inwoners met een grote zorgvraag. Veel liever zetten we in op Wmo-ambulant. Dit is ook in lijn met de landelijke trend: wonen in de wijk. Normaliseren is belangrijk. Door meer in te zetten op wonen in de wijk zetten we minder in op Beschermd Wonen. Tevens kende de huidige inkoop BW minder mogelijkheden tot wonen in de wijk. Vanaf de nieuwe aanbesteding liggen hier meer kansen en mogelijkheden. Met de inzet van het project Bankhoppers kunnen we nog meer en beter de doelgroep bedienen. Binnen SWF hebben we nauwelijks ondersteuningsmogelijkheden voor deze doelgroep. Ook regionaal zijn die mogelijkheden minimaal. De Schuilplaats en in de toekomst ook Pand6 sluiten aan op de brede aanpak dakloosheid (BAD) en onconventioneel wonen. Allemaal kansen om de doelgroep, die we nu onvoldoende bereiken en waarvoor we onvoldoende plekken, meer en beter te bedienen.

Suïcidepreventie

In juni 2024 is de initiatiefwet integrale suïcidepreventie aangenomen waarmee integrale suïcidepreventie een wettelijke (lokale) overheidstaak wordt en bestaand beleid geborgd wordt. Hiervoor wordt de Wet publieke gezondheid aangepast. De wet treedt naar verwachting in werking op 1 januari 2026. Omdat gemeenten een belangrijke rol krijgen, is door de VNG een uitvoeringstoets uitgevoerd. **Het beschikbare budget voor uitvoering van deze wet is een structureel bedrag van € 44.000 per jaar (Septemercirculaire 2025).**

In de gemeente Súdwest-Fryslân wordt al uitvoering gegeven aan het thema suïcidepreventie door het Plan van aanpak Suïcidepreventie in Súdwest-Fryslân 2023-2026. Ook in 2025 wordt uitvoering gegeven aan dit plan op basis van de vier pijlers van de Supranet Community- aanpak: publiekscampagne, gatekeeperstraining, benaderen van risicogroepen en het versterken van de ketenaanpak.

Van 2 t/m 8 juni 2025 vond de 'Week van de Mentale Gezondheid' plaats. In de gemeente Súdwest-Fryslân was er een breed aanbod van activiteiten rondom mentale gezondheid: van creatieve workshops tot inspirerende informatieavonden. Vanuit Cool Súdwest is het Stresstival van 'Zeg eens eerlijk' op een aantal VO- scholen georganiseerd. Daarnaast is er een informatieavond voor ouders over stress en prestatiedruk bij jongeren geweest.

Van 8 t/m 14 september 2025 was de Wereld Suïcide Preventie Week. In de gemeente Súdwest-Fryslân zijn verschillende activiteiten georganiseerd. Er is een gatekeeperstraining suïcidepreventie georganiseerd voor in - en externe professionals. Daarnaast is er in samenwerking met Stichting 113 en GGD Fryslân een Man & (ûn)Macht Moeting- Man in Mind Meetup (MiMM) georganiseerd voor de risicogroep mannen van middelbare leeftijd (40-70 jaar). Deze bijeenkomst had tot doel het taboe rondom het praten over mentale gezondheid en suïcidaliteit te doorbreken en hoop te geven. Specifieke subgroepen die aan bod kwamen waren agrariërs en de LHBTIQ+ doelgroep. Aan de MiMM was ook een campagne verbonden om dit thema breed onder de aandacht te brengen in de gemeente. Deze campagne loopt langer door.

Huisvesting vluchtelingen/ontheemde Oekraïners/statushouders

Binnen dit thema wordt gewerkt aan de opvang van asielzoekers (i.s.m. COA) en Oekraïense ontheemden en de huisvesting van statushouders die aan onze gemeente zijn gekoppeld.

De noodopvang in Heeg is op 1 mei 2025 beëindigd. Het AZC in Sneek blijft open totdat de nieuwe opvanglocatie in Harinxmaland in gebruik wordt genomen. Naar verwachting is dit eind 2026 of begin 2027. Op 8 mei 2025 heeft de raad ingestemd om met een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA) medewerking te verlenen aan het realiseren van deze opvanglocatie en heeft zij de grondexploitatie vastgesteld.

Met het huidige AZC in Sneek wordt voldaan aan de opgave die aan Súdwest-Fryslân wordt gesteld vanuit de Spreidingswet. Met de nieuwe opvanglocatie in Harinxmaland met een capaciteit van 450 plekken voor asielzoekers voldoet Súdwest-Fryslân niet meer aan deze opgave. Er wordt gezocht naar een oplossing voor de langere termijn. We hopen een woonplek/opvanglocatie te kunnen bieden aan een combinatie van diverse doelgroepen.

Het pand dat gemeente heeft aangekocht aan de Eeltjebaasweg in Sneek is in juni in gebruik genomen voor de opvang van circa 60 Oekraïense ontheemden. Verder zijn met succes onderhandelingen gevoerd over lopende huurcontracten om de kosten omlaag te brengen, overeenkomstig de verlaagde vergoeding vanuit het Rijk. Súdwest-Fryslân voldoet ruimschoots aan de inspanningsverplichting conform de Friese verdeelsleutel. Doel is om eveneens te voldoen aan de landelijk vastgestelde verdeelsleutel. Om deze reden worden meer locaties verkend. De opvang is de laatste maanden zodanig ingericht dat Oekraïense ontheemden kunnen voorzien in hun eigen levensonderhoud. Hiermee spelen we ook in op een mogelijk toekomstig uitgesteld verblijf als de RTB (Richtlijn Tijdelijke Bescherming) komt te vervallen. Op last van het Rijk is een systeem geïmplementeerd voor de inning van een eigen bijdrage en het vervallen van leefgeld voor Oekraïense ontheemden met betaald werk.

In de eerste helft van 2025 is een klein deel van de achterstand op de huisvesting van statushouders ingelopen. Jaarlijks schommelt de taakstelling huisvesting statushouders tussen de 170 en 220 personen. De achterstand is 73 personen (statushouders). Om een echte slag te maken in het behalen van de taakstelling is gemeentelijk initiatief nodig. Idealiter biedt dit initiatief niet alleen tijdelijke woonruimte voor statushouders maar wordt er een combinatie gemaakt met andere urgent woningzoekenden. Inmiddels is er duidelijkheid over rijksregelingen die de komende tijd beschikbaar zijn. Diverse regelingen kunnen worden gecombineerd om een versnelling van de huisvesting, middels onder meer een doorstroomlocatie, op gang te brengen. Er wordt gezocht naar geschikte locaties en passende woonvormen. We hopen in Q3 een start te maken met de ontwikkeling van enkele initiatieven voor tijdelijke opvang en huisvesting. Hierbij is het van belang een combinatie te maken met arbeidsparticipatie en persoonlijke begeleiding.

De EU heeft besloten de Richtlijn tijdelijke bescherming (RTB) met een jaar te verlengen tot en met 4 maart 2027. Dat betekent dat voor de opvang van Oekraïense ontheemden van rijkswege financiële middelen beschikbaar blijven tot 4 maart 2028 (RTB+1).

In de maanden juli en augustus 2025 zijn weinig statushouders gehuisvest, waardoor de achterstand weer verder dreigt op te lopen. Het realiseren van een doorstroomlocatie voor statushouders blijft urgent.

Gemeentelijk schuldenbeleid

Vanuit het Uitvoeringsplan Schuldhulpverlening 2025-2026 worden verschillende acties uitgevoerd om de schuldenaankpak binnen onze gemeente te verbeteren. Vanuit het toegekende krediet is een projectleider bekostigd, die tot 1 april 2026 is aangesteld en verantwoordelijk is voor de uitvoering van de acties Pilot samenwerking met bewindvoerders en Optimaliseren traject schuldhulpverlening (met ervaringskennis). Voor de hiervoor benoemde acties worden in 2025 diverse uitgaven gedaan. In Q1 2026 wordt de balans opgemaakt van het krediet ten aanzien van verwachte en werkelijke uitgaven.

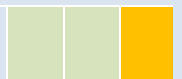
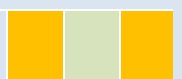
Súdwest Werkt

Uit het krediet Súdwest Werkt worden verschillende kosten gedekt die betrekking hebben op het Aanvalsplan BUIG. Kosten die tot op heden in 2025 zijn gemaakt zijn onder andere voor een projectleider op het Aanvalsplan, extra personele inzet binnen het Gebiedsteam en een projectleider Menselijke Maat. In de tweede helft van 2025 worden er kosten gemaakt voor het inhuren van extra capaciteit op het screenen van het bestand op recht- en doelmatigheid, waaronder voorliggende voorzieningen als WIA en Wajong.

3. Programma 2: Ruimte

Actiepunten uit de Programmabegroting

Nr.	Actiepunt	
	Hoofdtakveld Wonen	
1.	<i>We gaan in deze coalitieperiode minimaal 1000 woningen bouwen.</i>	
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Minimaal 1000 woningen in 2026 gerealiseerd, waarvan 350 woningen in 2025. • Er worden nieuwe plannen aan de programmering toegevoegd om te kunnen blijven voorzien in de woonbehoefte waar dat nodig is (zie eerdere informatie over het woononderzoek en de woningbouwprogrammering). • Woondeal Rijk: 1980 woningen tot 2030, waarvan 30% sociale huur en 30% betaalbare koop. • Lagere vraagdruk sociale huur (monitor sociale huur). Kortere wachtlijst in tijd en meer mutaties (meer woningen die naar een nieuwe huurder gaat) en inschrijfduur naar beneden.	
	<p><u>Toelichting:</u> Zie voor de actualiteit https://sudwestfryslan.nl/thema/wonen-in-sudwest-fryslan/</p> <p>Locatieontwikkeling Er zijn momenteel 26 lopende gemeentelijke woningbouwplannen, in diverse stadia. Verkenningfase tot oplevering. Daarnaast zijn er niet-gemeentelijke woningbouwplannen en kleinere initiatieven, ook in verschillende stadia. Er zijn voldoende plannen in voorbereiding om de bouw van minimaal 1000 woningen mogelijk te maken. Naast de gemeentelijke woningbouwplannen lopen er plannen van ontwikkelaars o.a. in Blauwhuis, Heeg, Hommerts, IJlst, Makkum, Nijland, Sneek, Stavoren, Wons, Workum en Ysbrechtum. Oosthem. Dit zijn er ruim 20 projecten.</p> <p>De raad heeft in 2023 besloten over het vestigen van voorkeursrecht op locaties in Easterein, Oppenhuizen, Witmarsum en Wommels. In dit kwartaal is verder gekeken welke locaties het meest kansrijk zijn in Easterein en Wommels. In Oppenhuizen is nader overleg geweest met eigenaar van de locatie waarop voorkeursrecht is gevestigd, maar heeft wat nog op groen licht, in Witmarsum zijn nog gesprekken met betrekking tot de voorkeurslocatie gaande, waarbij vervolgstappen worden gezet om het voorkeursrecht in stand te houden, en in Wommels is het vergelijkingsonderzoek (waarvoor de gemeenteraad middelen er beschikking heeft gesteld) over twee locaties afgerond. In het laatste kwartaal van 2025 wordt de gemeenteraad hierover ingelicht. Het hangt van meerdere factoren (verwervingsmogelijkheden en haalbaarheid) af of deze ontwikkelingen een vervolg krijgen. Het is dan ook een aandachtspunt voor de realisatie van de woondeal en de ontwikkeling van de plannen die binnen de WoningBouwImpuls-afspraken vallen.</p> <p>De woondeal is één van de kaders voor de programmering binnen woningbouwplannen. Het bouwen van sociale huurwoningen en goedkope koopwoningen levert vaak een onrendabele businesscase op. Daarom wordt vaak gestreefd naar een mix van goedkopere en duurdere woningen. Voor 6 woonplannen is de WBI-subsidie toegekend om de onrendabele top te compenseren.</p> <p>Sociale huur Toevoeging van sociale huur is aandachtspunt, omdat de investeringsmogelijkheden van de corporaties zijn laag. Woningcorporaties voegen daarom beperkt sociale huurwoningen toe, los van de woningbouwplannen die zij reeds in hun planning hebben. Corporaties kijken in hun portefeuillestrategie naar het toevoegen van sociale huurwoningen daar waar de vraag groot is en waar zorgaanbod aanwezig is, veelal daarom in grotere kernen. Er worden bruto voldoende sociale huurwoningen toegevoegd om (op papier) te kunnen voldoen aan de woondeal. Er worden echter de komende jaren te weinig sociale huurwoningen toegevoegd om aan de</p>	

	<p>behoefte te kunnen voldoen. In de periode 2022-2031 is er behoefte aan ongeveer 650 extra sociale huurwoningen (gebaseerd op het woningmarktonderzoek 2024 en de meest recente demografische prognoses). In 2023 en 2024 zijn 108 sociale huurwoningen gerealiseerd. De corporaties hebben momenteel¹ in totaal een netto toevoeging van 314 in de planning staan. In de Meerjarenprestatieafspraken Sociale huur 2025-2029 hebben woningcorporaties, huurdersorganisaties en gemeente afgesproken dat gezamenlijk gezocht wordt naar mogelijkheden voor de bouw van circa 230 extra sociale huurwoningen. Ondertussen zijn de corporaties terughoudend met de verkoop van sociale huurwoningen.</p> <p>De sociale huur die we als gemeente zelf in woonplannen hebben opgenomen, waar corporaties niet in gaan participeren, gaan we via tenders op de markt brengen. Hierdoor worden er, buiten corporatiewoningen om, wel goedkope (huur)woningen op de markt gebracht.</p> <p>In het kader van de prestatieafspraken met de woningbouwcorporaties is er een aantal malen per jaar ambtelijk en bestuurlijk overleg tussen betrokken partijen over beschikbaarheid en locaties van sociale huurwoningen.</p> <p>Vanuit het Fries Stedelijk Netwerk is een verstedelijkingspropositie aan het rijk voorgelegd en deze is tijdens het BO Leefomgeving besproken. De Friese steden en de provincie willen met de propositie het Rijk uitnodigen om samenwerkingsafspraken te maken over een gezamenlijke ontwikkelstrategie en investeringsagenda, om daarmee de regio nog steviger op de kaart te zetten. De verstedelijkingspropositie benadrukt de agglomeratiekracht van de vier Friese steden en hun potentieel om bij te dragen aan nationale opgaven, waaronder woningbouw, economie, mobiliteit en voorzieningen. Wat betreft woningbouw zijn in de stedelijke zone Sneek-Bolsward-IJlst mogelijkheden om 5.000 woningen toe te voegen tot 2050.</p>	
2.	<p><i>Er komt een gemeentelijke taskforce die met een integrale aanpak regie neemt op de woningmarkt.</i></p>	
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Taskforce wonen wordt in 2025 voortgezet. • De kerneraanpak wordt toegepast om mogelijkheden voor woningbouw in (kleine) kernen te vergroten. In 2025 worden de trajecten die in 2024 zijn gestart afgerond, en zo mogelijk nieuwe projecten gestart. • Nieuw woonbeleid wordt vastgesteld in 2025. 	
	<p><u>Toelichting:</u></p> <p>De opdracht van de taskforce voorziet in creatieve woonvormen: boerenerven en wonen op particulier erf. Ook wordt gedacht aan een pilot voor 3 of 4 bestaande agrarische bedrijven om meer woningen op het perceel te realiseren, als de agrarische functie wordt beëindigd. Voorstellen zijn in het tweede kwartaal voorgelegd aan het college.</p> <p>Binnen het proces kerneraanpak wordt samen met een kern naar geschikte woningbouwlocaties gezocht. Dit jaar ronden we de aanpak in Gaastmeer, Warns en Kimsward af. De gemeenteraad wordt via actieve info geïnformeerd</p> <p>Het traject om nieuw woonbeleid te ontwikkelen (actuele visie op wonen en een volkshuisvestingsprogramma) is begonnen. De startnotitie is op de agenda van de gemeenteraadsvergadering van 3 april 2025 geweest.</p>	
3.	<p><i>We versnellen procedures.</i></p>	
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Een snellere realisatie van woningbouw waar mogelijk. • Zo weinig mogelijk vertraging in woningbouwontwikkelingen. 	
	<p><u>Toelichting:</u></p> <p>We wijzigen de serviceformule en implementeren het werken met contactpersonen waardoor ingediende woningbouwplannen een begeleider krijgen. De plannen houden daarmee voortgang</p>	

¹ Er vinden nog gesprekken plaats over mogelijkheden van corporaties om in te stappen in lopende projecten

in het proces. Parallel hieraan wordt vanuit team Vergunningen een Planregisseur gekoppeld aan grote woningbouwinitiatieven. Ook voeren we het gesprek met indieners van dit soort plannen.

4. *We zetten in op erfpacht en lagere grondprijzen om projecten van de grond te krijgen.*

Indicatoren/te behalen resultaat:

- Per project advies over de wijze van exploitatie en betaalbaarheid van de woningen. Daarbinnen komt de afweging ten aanzien van erfpacht terug.

Toelichting:

Er is een woningbouwimpuls subsidie (WBI) binnengehaald die verwerkt wordt in de grondexploitatie van de plannen waar extra betaalbare woningen worden toegevoegd.

Op basis van de op 1 januari 2024 ingevoerde Omgevingswet worden de woningcategorieën en instandhoudingstermijnen uit de doelgroepenverordening in een Omgevingrecht geborgd.

5. *Bij nieuwbouwprojecten en sociale huur geven we inwoners met een sociaaleconomische binding waar mogelijk voorrang.*

Indicatoren/te behalen resultaat:

- We maken afspraken over voorrang geven aan mensen met sociale binding met ontwikkelaars.

Toelichting:

Er loopt een tweejarige pilot van Elkien. De raad is daar in december 2023 over geïnformeerd. In anterieure overeenkomsten met ontwikkelaars worden (waar mogelijk) afspraken gemaakt over het eerst lokaal bekend maken van aanmeldingsmogelijkheid voor woningen.

6.	<i>We bevorderen dat de doelgroep 'jonge ouderen' (55- tot 70-jarigen) eenvoudiger kunnen verhuizen naar levensloopbestendige woningen.</i>	
<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zie beoogde resultaten Actieplan SWF bouwt. Doelgroep is onderdeel van afwegingskader wonen. • In de planvorming van zowel gemeente als markt worden woningen voor deze doelgroep opgenomen. • Uitvoering geven aan de activiteiten uit het omgevingsprogramma wonen en zorg en de gebiedsgerichte aanpak (uitvoeringsprogramma's wonen en zorg) in 2024/2025. 		
<p><u>Toelichting:</u> Er wordt verder uitvoering gegeven aan het omgevingsprogramma Wonen & Zorg:</p> <p>A. Het maken van samenwerkingsafspraken met woningcorporaties en Zorginstellingen bij ontmoetingsplaatsen;</p> <p>B. Er wordt in 2025, gezamenlijk met de partners, besloten voor welke drie grote kernen gebiedsgerichte uitvoeringsprogramma's Wonen & Zorg wordt gestart.</p> <p>Uitgangspunt is dat de levensloopbestendige woningen beschikbaar komen voor 70 plussers met een relatief zware zorgvraag. Deze woningen te concentreren, waardoor betere zorg en ondersteuning worden geleverd. Hiermee worden ook woningen gerealiseerd voor de jongere ouderen.</p> <p>De gemeente werkt hierin samen met partners, waardoor we mede afhankelijk zijn van processen bij deze andere partners. Dit zorgt soms voor langere trajecten</p>		
7.	<i>We zetten in op een afspraak dat alle sociale huurwoningen in 2050 energieneutraal zijn.</i>	
<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • (Meerjaren) Prestatieafspraken met de woningcorporaties, waarin dit wordt meegenomen. Wanneer sociale huurwoningen in de wijk aanwezig zijn, worden of zijn deze meegenomen in de huidige en toekomstige wijkuitvoeringsplannen. 		
<p><u>Toelichting:</u> Corporaties zijn wettelijk verplicht om alle sociale huurwoningen in 2050 CO2-neutraal te hebben. In de Meerjarenprestatieafspraken Sociale huur 2025-2029 is afgesproken welke stappen corporaties de komende jaren zetten om toe te werken naar CO2-neutraal in 2050 en welke investeringen zij doen.</p>		
8.	<i>We gaan creatief aan de slag met verpauperde panden en panden die leegkomen en geschikt zijn voor woongroepen.</i>	
<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Dit blijft een actiepunt dat gedurende de gehele coalitieperiode onder de aandacht is. De genoemde locaties worden in 2025 op de markt gebracht voor een woonontwikkeling (bij locatie voormalig kaaspakhuis Osingahuizen in combinatie met horeca). Het actief aankopen van leegstaande en verpauperde panden is vanwege uitdagingen op het vlak van capaciteit slechts beperkt gelukt. 		
<p><u>Toelichting:</u> Op enkele locaties werken we aan woningbouwontwikkeling. De locatie van het verpauperde, maar reeds gesloopte, gebouw van BoRent aan het IJlsterplein wordt meegenomen in de tender voor woningbouw. Het voormalige kaaspakhuis in Osingahuizen wordt herontwikkeld naar horeca en woningbouw.</p> <p>Ook wordt er actief gewerkt aan woningbouwplannen op de plek van verpauperde panden (bijvoorbeeld hoek Parkstraat/Badhuisgracht in Sneek).</p>		

9.	Waar mogelijk bieden we ruimte voor creatieve woonvormen waar de woningnood het hoogst is.				
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u>				
	<ul style="list-style-type: none"> In 2025 moet de tijdelijke woonwijk op het voormalige manageterrein in Sneek gebouwd worden. 				
	<u>Toelichting:</u>				
	De raad heeft een besluit genomen over de ontwikkeling van een ‘tijdelijk wonen concept’ in Sneek. Eind 2024 is de tender hiervoor uitgezet. Inmiddels is de ontwikkelaar bekend en samen trekken we op om de 150 woningen te realiseren. Er is enige vertraging door afstemming met de omgeving van dit bouwplan.				
10.	We experimenteren om inwoners, bij aangewezen projecten, welstandsvrij te laten buwen.				
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u>				
	<ul style="list-style-type: none"> In 2025 wordt in ieder geval het stedenbouwkundig plan voor Harinxmand 2A3 vastgesteld. 				
	<u>Toelichting:</u>				
	Er is een marktconsultatie geweest, welke veel input heeft opgeleverd. Hiermee krijgen we meer inzicht over hoe het proces en inhoud vorm te geven. We zijn bezig met het voorbereiden van de planologische procedure. Het participatieproces is opgestart.				
11.	We stellen een doelgroepenverordening op.				
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u>				
	<ul style="list-style-type: none"> Beleids- of instructieregels eind 2024 				
	<u>Toelichting:</u>				
	Deze is gereed. Op basis van de op 1 januari 2024 ingevoerde Omgevingswet worden de woningcategorieën en instandhoudingstermijnen uit de doelgroepenverordening in een Bopa of aanpassing van het omgevingsplan geborgd				
12.	Een huisvestingsverordening en gebiedsgericht verbod op verhuur van woningen tot de NHG-grens (zelfwoonplicht).				
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u>				
	<ul style="list-style-type: none"> Er wordt voorlopig geen huisvestingsverordening opgesteld voor dit doel. 				
	<u>Toelichting:</u>				
	De noodzaak om als gemeente een zelfbewoningsplicht in te stellen voor bestaande woningen tot de NHG-grens is vervallen door een aantal recentelijk ingevoerde landelijke regels en wetten. Het gaat om de Wet betaalbare huur die een maximum huurprijs regelt voor het middenhuursegment, de afschaffing van tijdelijke huurcontracten en fiscale maatregelen waardoor de huuropbrengst meer belast wordt. Hierdoor is het voor beleggers minder aantrekkelijk geworden om woningen op te kopen en voor een hoge prijs te verhuren.				
Nr.	Actiepunt				
	Hoofdaakveld Werken				
13.	We versterken de arbeidsmarktaanpak.				
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u>				
	<ul style="list-style-type: none"> Subsidie Sudwest Werkt ter versterking samenwerking 30's, Onderwijs, Ondernemers en Overheid: Ontwikkeling projecten. Doorlopende inzet. 				

	<ul style="list-style-type: none"> • We ontwikkelen 30 samenwerking Sudwest werkt door op regionaal niveau onder paraplu van de regiodeal • Meer begeleiding voor werkgevers op de werkvloer. O.a. inzet Harriettrainingen en jobcoach. • Subsidie voor Technolab, On Stage en 30 buro. • Meer aandacht voor Inclusief ondernemen. We organiseren bijeenkomsten over culturele diversiteit en inclusief werkgeverschap (onderdeel van 18 bijeenkomsten Impact Ondernemen per jaar). • Uitbreiding SROI projecten. • Sudwest Werkt pagina in lokale media. 1x per maand ism alle samenwerkingspartners 30 platform. 	
	<p><u>Toelichting:</u> Harrie trainingen worden gecontinueerd. Open Hiring wordt door een aantal grote bedrijven toegepast, Kleinere bedrijven zien vaak geen aanleiding toe in de huidige arbeidsmarkt om Open Hiring in te zetten. We blijven het als tool inzetten in voorkomende gevallen, evenals de jobcoach.</p> <p>Maandelijks wordt in GrootSneek/Bolsward een Impact bijlage en Súdwest Werkt bijlage gevuld met items over Impact Ondernemen en Werk. Activiteiten worden uitgelicht en de agenda mbt bijeenkomsten wordt gepubliceerd. Er zijn in Q4 tenminste 6 bijeenkomsten georganiseerd. In het kader van uitbreiding SROI benaderen accountmanagers pro-actiever bedrijven en wordt Empatec betrokken hierbij. Inspiratiekaart SROI is gemaakt voor ondernemers. Een HR-poule wordt gevormd door 6 werkgevers (waaronder SWF) die elke twee maanden bij elkaar komen om HR-gerelateerde onderwerpen te bespreken. Denk aan onboarding, laaggeletterdheid, verzuim, gespreksvoering, veiligheid op de werkvloer en anderstaligen. Volgend jaar wordt deze groep uitgebreid met meer werkgevers. Voorbereiding voor de Regiodeal hebben plaatsgevonden, waarin volop wordt ingezet op het versterken van de arbeidsmarkt. Op vier onderdelen gaan we aan de slag met een gestructureerde aanpak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aantrekken en ontwikkelen van talent • Behouden van gekwalificeerd personeel in de regio • Leren en ontwikkelen • Duurzame inzetbaarheid. <p>Er wordt hierbij goed samengewerkt met De Fryske Marren en partijen als Innovatiepact Fryslân en WRK.frl. Naar verwachting zullen in Q4 in 2025 de eerste projecten van start gaan.</p>	
14.	<p><i>We ontwikkelen onze arbeidsmarktaanpak verder door om baankansen te creëren binnen en buiten de gemeentelijke organisatie.</i></p>	
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Samenwerking met WRK.frl in de regiodeal is voorbereid • Samenwerking met Súdwest Werkt is verder ontwikkeld • Projecten Regiodeal met Fryske Marren zijn verder uitgewerkt 	
	<p><u>Toelichting:</u> We sluiten met bijvoorbeeld de aanpak voor mentoring zowel intern als extern op elkaar aan, beleid wat we extern ontwikkelen volgen we zoveel als nodig ook intern. Het platform Súdwest Werkt ondersteunt daarin door Onderwijs, Ondernemers en Overheid met elkaar te verbinden zodat opleidingstrajecten en projecten goed op de arbeidsmarkt aansluiten. Vanuit het Doorstroompunt worden ondernemers direct gekoppeld aan BBLtrajecten/jongeren. Vanuit de Arbeidsmarktregio is er aansluiting bij Fryslân Werkt om de beschikbare arrangementen in te zetten bij werkgevers. Ook de samenwerking met Firda is hier een voorbeeld van, om samen met ondernemers een RVS cluster te vormen en daarmee gericht onderwijs voor zij instromers en bijstandsgerechtigden te organiseren zodat zij direct kunnen instromen in deze bedrijven.</p>	

15.	<i>We zetten in op een mentorprogramma.</i>			
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u>			
	<ul style="list-style-type: none"> Het mentorprogramma is gestart. In de eerste fase worden tenminste 15 mentees en mentoren gekoppeld. 			
	<u>Toelichting:</u>			
	Er is gestart met het Plan van Aanpak, 2 collega's vanuit het gebiedsteam zijn coördinator en zijn met de voorbereidingen gestart. De eerste gesprekken met de mentoren zijn geweest en enkele zijn al gekoppeld aan een mentee. In 2025 wordt dit verder uitgebouwd, oa met meer promotiemateriaal om mentoren te werven.			
16.	<i>We focussen op parelsectoren.</i>			
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u>			
	<ul style="list-style-type: none"> Uitvoeren Meerjarenplan Circulaire Economie 2024-2028 > stevige verbinding regiodeal. Intensiveren samenwerking andere stakeholders en gemeenten in kennisplatforms (oa VCF, Bouwend Nederland, IPF, Yn Business) > Regiodealaanpak. Vergroten netwerken en kennisdelen door tenminste 18 events/bijeenkomsten Impact Ondernemen in parelsectoren. Verstevigen noordelijke netwerken en netwerk DGA's door kennisdelen en bijeenkomsten. Gereserveerde bijdrage aan de volgende fase van het project Sliepe yn 'e takomst. Versterken en profileren van de maritieme sector en concretiseren van de aanpak, o.a. door verdere samenwerking met het Maritime Innovation Platform en project Elektrisch Varen als onderdeel van de Regiodeal. Met de Ondernemersfederatie zijn werkgroepen georganiseerd om de parelsectoren te ondersteunen. Op basis van het economisch actieplan worden projecten ontwikkeld. 			
	<u>Toelichting:</u>			
	Het meerjarenplan CE heeft de focus op Circulair Bouwen en MKB circulair (met name parelsectoren). Voorbereidingen voor een Circulair Ambachtsnetwerk zijn gestart. Verschillende projecten, onder andere tbv meer Circulaire uitvragen in woningbouwprojecten, meer Circulair Inkopen, een pilot voor ontwikkeling circulaire kaders "it nije normaal", een "Smart Circular Challenge" voor studenten van Firda om ideeën te ontwikkelen voor innovaties in de bouw. Een planning voor beurzen en bijeenkomsten is gereed en wordt uitgevoerd (minimaal 18 bijeenkomsten voor 2025). Samen met de Nederlandse Jachtbouw Industrie, onderdeel van Koninklijke Metaalunie, denken wij mee met de organisatie van Maritime Innovation Platform om Jachtbouw nadrukkelijker op de agenda te zetten. Net als in 2024 organiseren we weer een inspiratiereis voor ondernemers en onderwijs naar het event in april 2025. De eerste werkgroepen met de federatie in 2025 vinden weer plaats rond 1 april.			
17.	<i>We gaan verder met de Hemmen III en bieden mogelijkheden in andere kernen voor uitbreiding bedrijventerreinen. Daarvoor maken we afspraken met provincie.</i>			
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u>			
	<ul style="list-style-type: none"> De Hemmen III is bouwrijp en er kan gebouwd worden. Er liggen plannen voor andere bedrijventerreinen in SWF (in ieder geval Bolsward en Makkum). 			
	<u>Toelichting:</u>			
	<ul style="list-style-type: none"> Door de nijpende situatie rondom netcongestie en de daarvoor benodigde NuLelie aanpak, staat zowel uitbreiding op bestaande terreinen als de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen onder druk. In het najaar van 2024 is besloten dat het bouwrijp maken van Hemmen 3 fase 2 met maximaal 3 jaar wordt uitgesteld en er in de tussentijd een haalbaarheidsonderzoek gedaan wordt naar energieoplossingen die eerdere ontwikkeling mogelijk kunnen maken. Er wordt een verkoopprocedure voorbereid voor de uitgifte van restkavels fase 1 onder voorwaarde zelfvoorziening in energie. Ook worden concrete 			

	<p>voorstellen gedaan of, waar en hoe de komende jaren elders uitgebreid kan worden, waarbij de in het coalitieakkoord genoemde kernen Bolsward en Makkum als eerst worden uitgewerkt (2026). De uitdaging van netcongestie en het vinden van oplossingen daarvoor heeft hier grote invloed op. Voor Bolsward geldt dat er meerdere projecten en ambities - naast uitbreiding bedrijventerrein bijvoorbeeld faciliteren van een waterstoffabriek, brenghoeklocatie en energieprojecten - om ruimte vragen. Er wordt een voorstel voor integrale gebiedsontwikkeling voorbereid. Voor uitbreiding in Makkum is een projectleider aangewezen die bezig is met project opstart. Daarnaast worden er voorbereidingen getroffen voor de uitgifte van restkavels in Workum op het bedrijventerrein Burevaart, binnen de kaders van het geactualiseerde bestemmingsplan. Uitbreidingsplannen in andere kernen worden met de ondernemersfederatie besproken in de werkgroep Vitale kernen.</p>			
18.	<i>We organiseren kennis- en ontmoetingsmomenten met ondernemers.</i>			
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • 18 bijeenkomsten over Ondernemen met Impact in 2025. • Herhaling en Verdieping van onderwerpen om het bereik te vergroten. 			
	<p><u>Toelichting:</u></p> <p>Een belangrijke rol die ondernemers ons als gemeente hebben gevraagd te blijven vervullen is die van verbinder, en informatie- en kennisdelen mogelijk maken. Dit doen we o.a. door het organiseren van tenminste 18 bijeenkomsten in 2025 met als rode draad Ondernemen met Impact. In het eerste half jaar hebben 12 bijeenkomsten plaatsgevonden met verschillende onderwerpen, van klimaatadaptatie tot grip op verzuim. Daarnaast vonden o.a. bijeenkomsten plaats met ondernemers over de kwaliteit van onze dienstverlening en een bijeenkomst over de toekomst van het ziekenhuis in Sneek. Sommige bijeenkomsten zijn georganiseerd voor een specifieke kern, sector of doelgroep en andere bijeenkomsten voor alle ondernemers van de gemeente. 12 november is de Ondernemerprijs Súdwest-Fryslân</p>			
19.	<i>We stellen een visie en uitvoeringsprogramma gastvrijheidseconomie op.</i>		▽	
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Een uitvoeringsprogramma voor de visie gastvrijheidseconomie 2035 “Súdwest-Fryslân activeert je” (april 2024), geprioriteerd in tijd, menskracht en financiële middelen. 			
	<p><u>Toelichting:</u></p> <p>Visie Gastvrijheidseconomie 2035, Súdwest-Fryslân activeert je</p> <p>De visie is op 18 april 2024 vastgesteld in de raad. In de begroting 2025 is eenmalig € 200.000 toegekend voor de uitvoering van de visie. Met de werkgroep Gastvrijheidseconomie van de Ondernemersfederatie Súdwest-Fryslân, VVV Waterland van Friesland en gemeente De Fryske Marren is afgestemd op welke onderdelen uit het uitvoeringsprogramma deze middelen in te zetten. Het college heeft een bestedingsvoorstel 2025 vastgesteld en de raad hierover in april 2025 (week 15) actief geïnformeerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Actieve informatie - Bijlage 1 Concept uitvoeringsprogramma Gastvrijheidseconomie 2035 - Bijlage 2 Bestedingsvoorstel eenmalig uitvoeringsbudget gastvrijheidseconomie 2025 <p><u>Uitvoering van de visie Gastvrijheidseconomie in 2026 e.v.</u></p> <p>Voor de uitvoering van de visie zijn beperkt middelen beschikbaar. Dit is onvoldoende om opvolging te kunnen geven aan alle ambities zoals deze door de raad in april 2024 zijn vastgesteld. In de programmabegroting 2026 e.v. zal worden gekeken of er (structurele) middelen voor de uitvoering geborgd kunnen worden. Afhankelijk hiervan kijken we of de uitvoering volledig ter hand kan worden genomen of dat er moet worden afgeschaald en ge (her) prioriteerd. De knelpunten zullen dan ook in beeld worden gebracht.</p>			

Evenementenvisie ‘Aan de slag met evenementen!’

De visie is op 18 juli 2024 vastgesteld in de raad. In de begroting 2025 is eenmalig €200.000 toegekend voor de uitvoering van de visie. Per januari 2025 is een formatieplaats georganiseerd om dit jaar aan de slag te kunnen gaan met een uitvoeringsprogramma voor de evenementenvisie en om het accounthouderschap voor stichting Sneekweek in te kunnen vullen. Het college zal de raad over de stand van zaken in Q3 actief informeren. Eventueel volgt een nieuw raadsvoorstel met gewijzigd ambitieniveau.

Uitvoering van de Evenementenvisie in 2026 e.v.

Omdat voor de uitvoering van de evenementenvisie éénmalig middelen beschikbaar zijn gesteld, is dit onvoldoende om uitvoering te geven aan de ambities zoals de raad deze in juli 2024 heeft vastgesteld. In de programmabegroting 2026 e.v. zal worden gekeken of er (structurele) middelen voor de uitvoering geborgd kunnen worden. Afhankelijk hiervan kijken we of de uitvoering volledig ter hand kan worden genomen of dat er moet worden afgeschaald en ge (her) prioriteerd. De knelpunten zullen dan ook in beeld worden gebracht. Eventueel volgt een nieuw raadsvoorstel met gewijzigd ambitieniveau.

20. *Voldoende en betaalbaar vrijetijdsaanbod betaalbare voor eigen inwoners.*

Indicatoren/te behalen resultaat:

- Een onderzoek naar de jaarplaatsen op verblijfsrecreatieterreinen.

Toelichting:

Jaarplaatsenonderzoek

Het jaarplaatsenonderzoek is uitgevoerd en opgeleverd in de rapportage Onderzoek vaste en toeristische plaatsen Súdwest-Fryslân, bureau Ginder, april 2025. Het college heeft de raad hierover in april 2025 (week 18) actief geïnformeerd:

- [Actieve informatie](#)
- [Jaarplaatsenonderzoek](#): onderzoek vaste en toeristische plaatsen Súdwest-Fryslân

Conclusie van het jaarplaatsenonderzoek

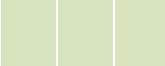
Súdwest-Fryslân is een echte watersport- en kampeergemeente. Ruim 75% van het totaal aantal bedden bestaat uit vaste en toeristische lig- en kampeerplaatsen. In 2018 hadden de grotere kampeerterreinen beschikking over circa 5.300 kampeerplaatsen, waarvan 2.500 voor de toeristische verhuur (48%) en 2.800 vaste plaatsen (52%). In 2024 ging het om een totaal van 4.800 kampeerplaatsen, waarvan 2.300 toeristische plaatsen (48%) en 2.500 vast (52%). Er zijn in Súdwest-Fryslân dus ongeveer evenveel vaste- als toeristische kampeerplaatsen.

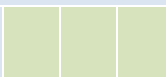
Het aantal jaarplaatsen in de gemeente is in de afgelopen jaren licht afgenomen (-10%). Het gaat echter om een beperkte daling en dit is in lijn met de landelijke trend. Er zijn op dit moment geen concrete signalen uit de markt die in deze verhouding tot grote verschuivingen zouden kunnen leiden. Binnen het omgevingsplan is er weinig tot geen planologische ruimte voor grootschalige uitbreiding of het kunnen omzetten van kampeerplaatsen naar recreatiewoningen. De gemeente kan via het publiekrechtelijke instrumentarium (Omgevingswet) slechts beperkt sturen op het behouden van jaarplaatsen op kampeerterreinen.

Toeristisch Overstappunt (TOP) IJlst

De eerste TOPs in Súdwest-Fryslân is in 2023 in Woudsend gerealiseerd. Een tweede TOP is in de zomer van 2025 gerealiseerd in IJlst. Een TOP is een gemarkeerde plek (zuil), in de buurt van een bestaande horecagelegenheid, waar de bezoeker gratis kan parkeren en wordt uitgenodigd om te wandelen, fietsen of varen in de omgeving. Het is een uitvalsbasis om de bezienswaardigheden in het gebied te ontdekken. Voor recreanten en toeristen is het via een provinciaal netwerk van Friese TOPs direct duidelijk vanaf welke plekken zij de provincie op haar mooist kunnen beleven. Marrekrite verzorgt samen met de Friese gemeenten een projectmatige uitrol van een netwerk van Toeristische Overstappunten (TOPs) in Fryslân.

21.	<i>We ondersteunen ondernemers in de gastvrijheidssector om jaarrond interessant te zijn voor bezoekers en op een duurzame manier hun bedrijfsmodel in te richten.</i>		▼	▼
<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Een door de gemeenteraad vastgesteld ontwikkelkader logies, inclusief de hierbij behorende beleidsregels. 				
<p><u>Toelichting:</u> Omgevingsprogramma logiesaccommodaties Het college heeft het Omgevingsprogramma logiesaccommodaties Súdwest-Fryslân en de bijbehorende Beleidsregels vastgesteld op 20 mei 2025. Het Omgevingsprogramma logiesaccommodaties is een uitwerking van de visie Gastvrijheidseconomie 2035, die in april 2024 is vastgesteld door de raad. Het ontwikkelkader heeft de kenmerken van een ‘programma’ onder de Omgevingswet. Het college is bevoegd om een programma vast te stellen. Ook is het college bevoegd om beleidsregels vast te stellen.</p> <p>De documenten lagen vanaf 10 januari t/m 20 februari 2025 ter inzage. In januari 2025 zijn spreekuren georganiseerd voor ondernemers op de zogenoemde initiatievenlijst en die vooruitlopend op het nieuwe beleid plannen hebben ingediend. Daarnaast is in februari 2025 een informatieavond georganiseerd voor alle belanghebbenden. Er zijn 16 zienswijzen ontvangen en deze zijn beantwoord in een Nota zienswijzen. Provincie Fryslân heeft gereageerd in een ambtelijke memo. De zienswijzen, de reactie van de provincie en ambtshalve wijzigingen hebben op enkele onderdelen geleid tot aanpassingen in het ontwerp. Deze aanpassingen hebben voornamelijk betrekking op jachthavens, aanscherping van definities, vereenvoudiging en verruiming van enkele eisen en het beperken van het maximum aantal kleinschalige kampeerterreinen dat in Súdwest-Fryslân mag doorgroeien naar 35 kampeerplaatsen. Bovendien is aangegeven om welke locaties het gaat bij doorgroei van enkele kleinschalige kampeerterreinen naar een regulier kampeerterrein.</p> <p>Het college heeft de raad hierover in mei 2025 (week 22) actief geïnformeerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Actieve informatie - Bijlage 1 Nota zienswijzen - Bijlage 2 Omgevingsprogramma logiesaccommodaties - Bijlage 3 Beleidsregels logiesaccommodaties <p><u>Vervolg - Afhandeling initiatievenlijst</u> Een projectteam verzorgt de afhandeling van de initiatievenlijst (circa 50 ondernemers) en ook nieuwe initiatieven die binnenkomen en om maatwerk vragen. De ondernemers worden door het projectteam begeleid bij de te voeren ruimtelijke (maatwerk)procedures. In de uitwerking zal dit leiden tot vervolg college en/of raadsvoorstellen ten behoeve van specifieke situaties en/of procedures. Naar verwachting zal de afhandeling van de initiatievenlijst een doorlooptijd vragen van 1-2 jaar. Implementatie van het omgevingsprogramma binnen de reguliere werkprocessen maakt hiervan ook onderdeel uit zodat initiatiefnemers met nieuwe plannen uiteindelijk binnen de reguliere werkprocessen verder geholpen gaan worden.</p> <p><u>Knelpunt vanaf 2026</u> De afhandeling vraagt om extra capaciteit, welke voor 2025 gedekt is uit de eenmalige middelen voor de uitvoering van de visie gastvrijheidseconomie (zie toelichting onder punt 19). Indien er geen middelen voor de uitvoering van de visie kunnen worden vrijgemaakt vanaf 2026, ontstaat hier een knelpunt.</p>				
22.	<i>We versterken het organisatorisch vermogen van de gastvrijheidseconomie.</i>			
<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Een vervolg op de herijking van de taken en rollen van de toeristische marketingorganisaties in Súdwest-Fryslân. 				

	<p><u>Toelichting:</u> Gemeentelijke samenwerking met VVV Waterland van Friesland De uitwerking hiervoor is gaande en wordt opgepakt in gezamenlijkheid met gemeente De Fryske Marren. Bureau Respons is in 2024 gevraagd om uitgangspunten te formuleren over hoe beide gemeenten een betere opdrachtgever of subsidieverlener kunnen worden voor de (publiek-private) toeristische marketingpartijen. De analyse van Respons biedt opzichzelfstaand onvoldoende aanknopingspunten voor een vervolg en implementatie, en daarom is er een verdieping nodig om zo onderbouwde keuzes voor te kunnen leggen. De uitwerking hiervan loopt. Doel is om te komen tot een duidelijk gedefinieerde opdracht en subsidiekader voor VVV Waterland van Friesland en -op termijn- de lokale partijen. In Q2 zijn de gesprekken met het bestuur van VVV Waterland van Friesland hierover opgestart.</p> <p>Met een structurele bijdrage aan de Stichting Sneekweek dragen we zorg voor een financiële basis waardoor de stichting kan gaan bouwen aan een toekomstbestendige Sneekweek.</p> <p>Bolsward Promotie Op woensdag 26 maart heeft de werkgroep Gastvrijheidseconomie Bolsward het nieuwe beeldmerk van Bolsward onthuld en gepresenteerd. Dit beeldmerk is deel van een breder citymarketingplan om de identiteit van Bolsward als hart van de Friese 11 steden te versterken en daarmee beter op de kaart te zetten voor inwoners, ondernemers en toeristen. De citymarketing krijgt vorm met een verhalenlijn, beeldmerk en website en is het resultaat van de samenwerking tussen Platform Bolsward, Ondernemend Bolsward, Parkmanagement Bolsward en de Visiewerkgroep Bolsward. Er is een eenmalige subsidie van €25.000 verstrekt om de citymarketing via online en offline media in 2025 verder uit te kunnen dragen.</p> <p>Uitreiking Blauwe Vlag Op 8 mei was gemeente Súdwest-Fryslân (Woudsend) gastheer voor de landelijke uitreiking van de Blauwe Vlag, het internationale keurmerk voor stranden en jachthavens die voldoen aan hoge eisen op het gebied van milieu, veiligheid, hygiëne en gastvrijheid. De gemeente voert de Blauwe Vlag in haar gemeentelijke jachthavens in Bolsward, Makkum, Sneek, Stavoren (binnen- en buitenhaven) en Workum. Daarnaast zijn er nog vijf andere jachthavens in onze gemeente met het Blauwe Vlag keurmerk. Meer informatie over de uitreiking in Woudsend is hier te lezen.</p>	
23.	<p><i>We zetten in op verduurzaming en vernieuwing van de gastvrijheidssector, waaronder Súdwest-Fryslân als elektrische vaarregio.</i></p>	
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Afronding 1e fase pilot elektrisch varen (onder paraplu regiodeal ZWF). 	
	<p><u>Toelichting:</u> Elektrisch varen maakt onderdeel uit van de regiodeal Zuidwest-Friesland. In het eerste kwartaal is het uitvoeringsprogramma elektrisch varen vastgesteld. Het plan richt zich op Marketing en informatievoorziening, Een robuust netwerk aan laadpunten (hardware), Uniforme laad- en betaalsystemen (software) en een Aantrekkelijk aanbod boten. Met diverse partners wordt hieraan gewerkt in de komende jaren.</p>	
Nr.	<p>Actiepunt</p>	
	<p>Hoofdaakveld Mobiliteit</p>	
24.	<p><i>We gaan aan de slag met het herinrichten (eventueel autoluw) van binnensteden, zodat ondernemers, horeca en bezoekers veilig de ruimte krijgen.</i></p>	

	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Het gaat hier eerst om de binnensteden van Sneek en Bolsward. Herinrichtingsplannen voor de binnensteden (gedeelten) van Sneek en Bolsward worden voorbereid en mogelijk (al) uitgevoerd. Voor Bolsward en Sneek zijn ook transferpunten in voorbereiding. Daarnaast zijn er verzoeken om het doorgaande verkeer door IJlst en Woudsend te beperken, als vervolg op Sneek en Bolsward kunnen initiatieven voor kleinere kernen zoals IJlst en Woudsend opgepakt gaan worden. 	
	<p><u>Toelichting:</u> Het transferpunt Bolsward is in voorbereiding. Eind 2024 is er een inloopbijeenkomst geweest, wat goed bezocht is. De voorbereidingen worden verder getroffen. De uitvoering is rond de zomer van 2025 bedacht. De afronding hiervan en de ingebruikname van de parkeerplaatsen zijn afhankelijk van de behandeling van ingekomen bezwaren. Het transferpunt Sneek is in onderzoek.</p>	
25.	<p><i>We maken de stadscentra van Sneek en Bolsward autoluw.</i></p>	
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> De proef autoluwe binnenstad Sneek loopt in 2024/2025 af. De uitkomsten van de proef zijn in 2025 bekend. Daarna komen we ook tot een nader voorstel welk proces we voor Bolsward voor ons zien). 	
	<p><u>Toelichting:</u> De proef autoluw Sneek liep van 2 januari tot 31 december 2024. Sneek is voor wat betreft de Singel autoluw. De evaluatie is afgerond en zal in september bestuurlijk worden behandeld. Voor het vervolg wordt een plan 'de nieuwe Singel' opgesteld. De planning is dat in Q4 2025 een eerste schetsontwerp gereed is.</p> <p>De maatschappelijke betrokkenheid bij de uitvoering van de proef autoluwe binnenstad Sneek is groot. In oktober vorig jaar is besloten om de geslotenverklaring op de Prins Hendrikkade op te heffen. Besloten is ook om de twee geslotenverklaringen op de Singel en de Harinxmakade ongewijzigd voort te zetten totdat op deze plekke een definitieve situatie is gerealiseerd. Gestart zal worden met een participatief traject om samen met belanghebbenden te komen tot die definitieve situatie. De voorbereidingen zijn gestart voor het project 'de nieuwe Singel', waarbij de raad gevraagd zal worden een voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen.</p> <p>In Bolsward worden er gezamenlijk met lokale stakeholders, de eerste stappen gezet voor 'Gastvrij Bolsward'. Bedoeling is dat er gezamenlijk overeenstemming komt over de uitgangspunten. Hieruit voortvloeiend is een concrete uitvoeringsagenda met maatregelen.</p> <p>In de komende periode werken we samen met Bolsward aan een gezamenlijk en breed gedragen document. Dit document brengt duidelijk in kaart welke richting we op willen met de binnenstad van Bolsward en welke stappen we daarvoor kunnen zetten. Een belangrijk onderdeel van dit proces is het bepalen van de aanpak voor 'Gastvrij Bolsward'. Dit wordt gezamenlijk met stakeholders vanuit Bolsward opgesteld. Verwachting is dat dit Q4 2025 zijn beslag krijgt.</p>	
26.	<p><i>Onveilige verkeerssituatie pakken we zo snel mogelijk op.</i></p>	
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Dit is een doorlopend proces en waar mogelijk wordt de combinatie met onderhoud gezocht. 	
	<p><u>Toelichting:</u> Voor de Worp Tjaardastraat, afslag Oost en Stadsrondweg Sneek zijn concrete plannen en wordt gezocht naar cofinanciering. Begin 2026 maakt de minister bekend of er cofinanciering is vanuit het Rijk, in de vorm van strategische plan verkeersveiligheid (SPV) subsidie en een bijdrage</p>	

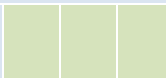
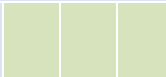
	<p>vanuit het bestuurlijk overleg meerjarenprogramma infra ruimte en transport (BO-MIRT). In het 3de kwartaal is hiervoor door ons de aanvraag gedaan.</p> <p>We pakken onveilige verkeerssituaties aan. Het doel is om ongevallen te voorkomen en de leefbaarheid te verbeteren. Jaarlijks pakken we onveilige verkeerssituaties aan op basis van de risicoanalyse en werk met werk maken. Daarnaast is er een aantal concrete projecten zoals de herinrichting van de Oppenhuizerweg en de kruising Bolsward-west. Samen met het mobiliteitsprogramma komt er een uitvoeringsprogramma gericht op drie sporen, fysieke aanpassingen in de openbare ruimte, gedrag in de vorm van educatie en handhaving. Deze drie sporen moeten in balans zijn voor een optimale verkeersveiligheid.</p> <p>Aanpak van onveilige situatie moet ook breder worden bekeken, netwerkniveau en specifiek voor onze gemeente denken we aan het versterken van de aansluitingen op de N7/A7 en de provinciale wegen. Specifiek staat de verbinding Sneek Leeuwarden ook al jaren op de agenda. En op het gebied van OV denken we aan het versterken van de treinverbinding Sneek - Stavoren naar minimaal twee keer per uur als volwaardig alternatief voor de auto.</p> <p>Om de verkeersveiligheid te vergroten pakken we enerzijds concrete verkeerssituaties aan en anderzijds zetten we in om het verkeersgedrag te verbeteren. De Toolbox is inmiddels operationeel en wordt ingezet in verschillende wijken en dorpen.</p> <p>Het mobiliteitsprogramma geeft in hoofdlijnen weer welke beleidsmatige keuzes wij als gemeente maken op het gebied van mobiliteit. Uit het mobiliteitsprogramma volgt een uitvoeringsagenda, waarin we concreet aangeven welke maatregelen hiervoor nodig zijn.</p>			
27.	<p><i>30-km zones moeten heringericht worden. Dat geeft zekerheid en vertrouwen bij inwoners en voorkomt ongelukken.</i></p>			
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> De herinrichtingen van de Oppenhuizerweg en de Worp Tjaardastraat in Sneek zijn uitgewerkt en (mogelijk) in uitvoering. 			
	<p><u>Toelichting:</u></p> <p>In de aanpak van onveilige situaties vallen ook de 30 km/u zones. In het mobiliteitsprogramma wordt hier ook specifiek naar verwezen waarbij nadrukkelijk de prioriteit komt te liggen op de fietser en voetganger en de auto steeds meer te gast is.</p> <p>Hier zoeken wij specifiek de combinatie met onderhoud en andere werkzaamheden. Deze combinatie wordt op verschillende plekken in de gemeente voorbereid. Een voorbeeld hiervan is de herinrichting van de doorgaande route door Arum. Daarbij wordt met het geplande groot onderhoud de verkeerskundige inrichting aangepast aan de maximum snelheid van 30 km/u. Een ander voorbeeld is het Sperkhem in Sneek. Daar wordt dit jaar volop gewerkt aan een plan d.m.v. een wijkgerichte aanpak. Onderdeel hiervan is de voorbereiding van het plan voor het inrichten van de Johan Willem Frisostraat als fietsstraat.</p>			
28.	<p><i>We vragen dit jaar een specifieke uitkering van het Rijk aan voor het verbeteren van de verkeersveiligheid.</i></p>			
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Eind 2025 wordt de nieuwe aanvraag voor subsidie bij Het Rijk ingediend en begin 2026 is bekend welke bijdrage is toegekend. We kunnen hierbij maximaal een bedrag van circa € 1,9 miljoen aanvragen. 			
	<p><u>Toelichting:</u></p> <p>Op basis van het Strategische Plan Verkeersveiligheid is er in 2023 Rijkssubsidie aangevraagd. Eind 2025 volgt een nieuwe tranche waarbij opnieuw subsidie kan worden aangevraagd voor de aanpak van onveilige verkeerssituaties. Na de beoordeling hiervan wordt begin 2026 bekend hoeveel rijkssubsidie wordt toegekend. In het mobiliteitsprogramma maken wij keuzes waar we de komende jaren mee aan de slag gaan. De nadruk ligt op een geconcentreerde aanpak van onveilige situaties, het bevorderen woningbouw en de aanpak van de hoofdstructuur. Dit vooral ook in combinatie met de rijkswegen en de provinciale wegen als onderdeel van de</p>			

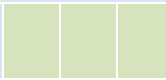
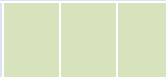
	hoofdstructuur. De aanvraag voor subsidie SPV past binnen de doelstelling van het Mobiliteitsprogramma.			
29.	<i>We gaan stimuleringsmaatregelen en acties in zetten om inwoners meer op de fiets, wandelend of met het OV naar het werk of vrijetijdsactiviteiten te laten gaan.</i>			
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> <ul style="list-style-type: none"> Dit zijn doorlopende acties. In combinatie met het nieuwe mobiliteitsprogramma welke in Q4 2025 zal worden vastgesteld, kunnen er nieuwe stimuleringsmaatregelen en acties geformuleerd worden. 			
	<u>Toelichting:</u> Het mobiliteitsprogramma geeft in hoofdlijnen weer welke beleidsmatige keuzes wij als gemeente maken op het gebied van mobiliteit. Actieve mobiliteit is breder dan verkeer en richt zich met name op de gezondheidsaspecten van bewegen. Hier wordt samenwerking gezocht binnen en buiten het mobiliteitsbeleid. Er is de noodzaak om meer te bewegen in de openbare ruimte en daar willen we bij aansluiten bij de aanleg van bijvoorbeeld fietspaden. Grote bedrijven zijn ook verplicht om te komen met een plan hoe er minder CO2 uitstoot is als gevolg van het reizen van de medewerkers. Daarnaast werken wij samen met de provincie Fryslân en de OV-bedrijven. Denk hierbij aan de regiodeal waarin we werken aan een pakket van gezamenlijke acties om kleinschalige mobiliteit in de kernen van onze gemeente te stimuleren. Hiervoor is een provinciale subsidie beschikbaar.			
30.	<i>We realiseren minimaal 2 fietspaden de komende 4 jaar ten behoeve van de verkeersveiligheid woon-werk en school.</i>			
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> <ul style="list-style-type: none"> De fietsroute Tjerkwerd- Bolsward, de fietsroute Nijland en de fietsroute Sneek-Joure zijn uitgevoerd. Nieuwe fietsroutes zijn in voorbereiding. 			
	<u>Toelichting:</u> De fietsroute Tjerkwerd- Bolsward, de fietsroute Nijland en de fietsroute Sneek-Joure zijn uitgevoerd. De fietsstroken langs de Monumentwei zijn aangebracht. In het uitvoeringsprogramma van het mobiliteitsprogramma volgen in 2026 de routes die hierna prioriteit krijgen.			
31.	<i>We onderzoeken of fietsers voorrang kunnen krijgen op rotondes binnen de binnensteden.</i>			
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> <ul style="list-style-type: none"> Het onderzoek is in 2025 afgerond. 			
	<u>Toelichting:</u> De uitkomsten van het onderzoek worden eind 2025 verwacht en begin 2026 bestuurlijk voorgelegd. Globale uitkomst is dat er grote investeringen nodig zijn om rotondes hiervoor geschikt, te maken, dat bij sommige rotondes de fysieke ruimte ontbreekt om ze hiervoor geschikt te maken en dat deze maatregel regionaal moet worden opgepakt. De eventuele maatregelen moeten namelijk eenduidig zijn. Dit vraagt overleg en gezamenlijk optrekken op regionaal niveau met de provincie en andere gemeenten. De provincie Fryslân heeft hierin de regisserende functie. In september 2025 vindt er onder regie van de Provincie Fryslân een regionale afstemming plaats over dit onderwerp.			
32.	<i>We onderzoeken innovatieve OV alternatieven in kleine kernen (opstappers).</i>			
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> <ul style="list-style-type: none"> Onderdeel van beoogde regiodeal waarin bereikbaarheid en voorzieningen zijn gekoppeld. Aan de slag met alternatieve vormen van bereikbaarheid, hubs etc. We spannen ons in om de trein tussen Sneek en Stavoren vaker te laten rijden. 			

	<p><u>Toelichting:</u> Qbuzz is vanaf 15 december 2024 het busvervoer in Fryslân gaan verzorgen. De start is niet helemaal vlekkeloos verlopen, maar verbetering is zichtbaar. Ten opzichte van 2023 worden er meer dienstregelingsuren aangeboden en is er een aantal busroutes in onze gemeente toegevoegd.</p> <p>In de termijn van de 2de berap is een projectvoorstel gemaakt voor het aanjagen van kleinschalige mobiliteit. Daarmee worden initiatieven in kernen van de Fryske Marren en Súdwest-Fryslân passend ondersteund bij het vormgeven van hun ideeën en hun subsidieaanvraag. Deze regeling gaat op 2 november 2025 open.</p>			
Nr.	Actiepunt			
	Hoofdtakveld Leefomgeving			
33.	<i>We faciliteren de landbouwsector in de omslag naar een toekomstbestendige wijze van ondernemen. Het gesprek met de landschapspartners zetten we voort.</i>			
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Er is helderheid over de wijze waarop een gezamenlijke integrale en gebiedsgerichte Friese aanpak gestalte krijgt, in samenhang met landelijke kaders die in de plaats komen van de NPLG-aanpak. Voor de Friese aanpak is aansluiting gezocht bij de eerdere werkwijze binnen het Fries Programma Landelijk Gebied (FPLG). • Ús PLG 2025 is in afstemming met onze landbouw, natuur/milieu en recreatie stakeholders opgesteld en vastgesteld door de raad. In Ús PLG staat welke bijdrage SWF levert aan het behalen van de landelijke en provinciale doelen op het gebied van natuur, water en klimaat met een volhoudbaar functiegebruik en met sociaaleconomisch perspectief. • Wij hebben een belangrijke stap gezet als experimenteergemeente: de gemeente is op weg om koplopergebied (coalition of the willing) te worden. • We hebben meerdere stakeholdersoverleggen landelijk gebied SWF met diverse gebiedspartners, minimaal 4x per jaar. We benutten de specifieke gebiedskennis vanuit de landbouw om tot een werkbaar perspectief te komen. Met de stakeholders werken we aan onderdelen uit Ús PLG 2025. • Enkele concrete projecten uit het Ús PLG 2025 zijn opgestart. 			
	<p><u>Toelichting:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Vervolg FPLG. Met provincie, Wetterskip en Friese gemeenten is het vervolg van de Friese samenwerking binnen Landelijk Gebied begin 2025 verder opgepakt. De Friese gemeenten hebben kritiek op de provincie vanwege het “opknippen van opgaven”. Het is daardoor lastiger om de te behalen doelen voor natuur, water en klimaat in samenhang en integraal te realiseren. Hierover wordt afgestemd met o.a. provincie en Wetterskip; het is lastig om hier ontstane verschillen te overbruggen. De val van het kabinet (juni 2025) maakt de situatie extra complex. • Regiobijeenkomsten FPLG. De beoogde bijeenkomsten in 2024 zijn nog niet verder opgepakt (zie vorige punt). Súdwest-Fryslân dringt aan op een vervolg. De aanpak in het veen (op basis van het Veenweideprogramma) is wel doorgezet en concentreert zich nu op de invulling van het Friese maatregelpakket Klimaat/veenweide (zie hierna). • Maatregelpakketten NPLG. Voor Fryslân is € 180 miljoen toegekend voor vier maatregelenpakketten (medio 2024). O.a. wordt de inzet van deze bedragen binnen de Veenweide verkend (€ 46 miljoen), o.a. binnen gebiedsproces Idzegea en de bioregio Greidhoeke plus. (zie ook punt 35). • Beleidsbrief Landbouw Fryslân (Noflik buorkje in Fryslân) De provincie heeft de beleidsbrief vastgesteld (januari 2025). Op 8 juli hebben Gedeputeerde Staten de Uitvoeringsagenda Landbouw 2025-2030 vastgesteld. Het gaat om de praktische vertaling van de de eerdere Beleidsbrief Landbouw (januari 2025) met concrete acties, prioriteiten en financiële kaders om de Friese landbouwsector te versterken en toekomstbestendig te maken. Overigens blijft het lastig om te beoordelen hoe de doelen voor natuur, water en klimaat hier in samenhang en integraal opgepakt worden. Wel wordt gekeken naar kansen die de Uitvoeringsagenda Landbouw biedt. Concrete plannen lopen echter deels vast vanwege stilgelegde vergunningverlening voor landbouwbedrijven vanwege de stikstofproblematiek. 			

	<ul style="list-style-type: none"> • Ús PLG Súdwest-Fryslân. Na vaststelling in de raad (december 2024) zijn zaken opgepakt. Dit in lijn met de Ús PLG Uitvoeringsagenda 2025. Opgenomen uitgangspunten (leidende principes) worden meegenomen in de overleggen met overheden en gebiedspartners. • Uitwerking met stakeholders van een onderdeel van de Ús PLG Uitvoeringsagenda: Gebiedsderogatie, waarbij wordt ingezet op een gebiedsgerichte bodemgestuurde balansbemesting. O.a. de goede grondwaterkwaliteit in Súdwest-Fryslân kan hiervoor ruimte geven, maar vanuit het Rijk moet daarvoor dan wel ruimte worden geboden. Omdat in Súdwest-Fryslân de landbouw grotendeels grondgebonden is (hoge graad van mestbenutting), wordt Súdwest-Fryslân sociaal economisch verhoudingsgewijs hard getroffen door het wegvallen van mestderogatie. Omdat vanuit het Rijk nu eerst nog wordt ingezet op een volledig herstel van de nationale derogatieaanpak, komt een specifieke aanpak in Súdwest-Fryslân nog niet direct in beeld, maar mogelijk wel op een later moment. O.a. speelt hier de bij het Rijk ingediende de propositie vanuit de drie noordelijke provincies (o.a. behoud grasland), waar het initiatief in Súdwest-Fryslân onderdeel van uitmaakt. Meer specifiek voor Súdwest-Fryslân wordt o.a. ingezet op mestcompostering en de samenwerking tussen melkveehouderij- en akkerbouwbedrijven. Het verder brengen van deze initiatieven wordt besproken met betrokken stakeholders, agrarische ondernemersorganisaties en gemeenten om mogelijkheden voor experimenteerruimte te krijgen. • Diverse onderwerpen. Nieuwe uitspraken over stikstof vragen versneld om actie. Voor een deel is vergunningverlening hierdoor stilgevallen. Er is een ministeriele commissie in het leven geroepen die ondertussen eerste globale kaders heeft gegeven; veel is ook nog onduidelijk. Verdere punten: o.a. legalisatie PAS-melders en -interimmers, problematiek bodem/water, CO2-vastlegging in veenbodem. Landelijke en provinciale kaders bieden hier vooralsnog weinig houvast. Mogelijkheden binnen SWF worden besproken met de partners binnen het SWF-stakeholdersoverleg en andere betrokkenen. 	
34.	<p><i>We ondersteunen onze boeren om te experimenteren met nieuwe vormen van natuurinclusieve landbouw.</i></p>	
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • In het veenweide - en kleiweidegebied is een toename zichtbaar van het aantal projecten dat bijdraagt aan natuurinclusieve landbouw, o.a. op basis van experimenten rond het verhogen van peilen in het agrarische gebied. • Op basis van de Friese indeling van regio's naar grondsoort is binnen resp. het veenweidegebied (Veenweideprogramma) en het kleiweidegebied (Greidhoeke Plus) meer duidelijkheid ontstaan over de te kiezen aanpak, wijze van samenwerking en rollen en verantwoordelijkheden van de Friese overheden. • Er is een overzicht van de initiatieven die we in 2025 verder gebracht hebben. Dit zijn onder meer initiatieven op het gebied van natuurinclusieve landbouw, korte keten, bioregio en blauw-groene dooradering. De initiatieven zijn zichtbaar een stap verder gekomen of gerealiseerd. 	
	<p><u>Toelichting:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Regio Deal Natuurinclusieve Landbouw Noord-Nederland. Formeel liep de Regio Deal door t/m 2024. De overgebleven middelen worden deels binnen het kleiweidegebied (Greidhoeke Plus) benut. Het gaat dan om projecten zoals: Mei it ferline foarút op de klaai, Korte ketens, Project Wetter+, Programma Bioregio, waarvoor in 2024 stappen zijn gezet en vervolgstappen worden voorbereid. O.a. zoals toegelicht in de Uitvoeringsagenda Ús PLG. Hoewel de Regio Deal Natuurinclusief sinds 31 december 2024 beëindigd is, zijn er vanuit NIL nog wel financiële middelen beschikbaar. Het Regio Deal geld wordt deels ingezet binnen het veenweideprogramma. • Agrarisch natuurbeheer. Het Rijk heeft voor 2026 € 500 miljoen extra middelen voor agrarisch natuurbeheer beschikbaar (structureel). Kansen die voor Súdwest-Fryslân kunnen worden benut zijn in voorbereiding. O.a. de agrarische collectieven spelen hier een belangrijke rol (zie ook punt 36). 	

35.	<i>Integrale gebiedsgerichte aanpak met aandacht voor alle ontwikkelingen in het landelijk gebied. We gaan dit ook financieel mogelijk maken door o.a. in te zetten op transitiefondsen (zowel EU als landelijk): Green Deal, Gemeenschappelijk landbouwbeleid.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> <ul style="list-style-type: none"> In het veenweidegebied is het gebiedsplan voor gebied Idzegea opgesteld. De geleerde lessen uit het gebiedsproces Idzegea zijn vertaald naar concrete en haalbare stappen en worden benut in andere gebieden. 	
	<u>Toelichting:</u> <ul style="list-style-type: none"> Gebiedscommissie Idzegea. Binnen het Veenweideprogramma wordt vanaf begin 2024 gewerkt aan een Gebiedsplan (op te stellen in 2024-2025). O.a. speelt hier de inzet vanuit het Maatregelpakket Klimaat/veenweide (zie punt 33). Van belang is de mogelijke inzet van Compensatiesystematiek Veenweide (CSV); deze ligt als concept nu voor een staatsteun-toets bij de EU. Er is een grondtafel ingericht (maar er is nog weinig zicht op een substantiële grondmobiliteit). Er is een studiegroep jonge boeren in het gebied. Begin 2025 zijn meerdere analyses voor het gebied afgerond. De Gebiedscommissie werkt nu aan het visiedeel. Qua planning voor het Gebiedsplan wordt enige vertraging verwacht, waardoor het Gebiedsplan niet al in 2025 zal worden opgeleverd. Verder zijn er twee aanvragen GLB-subsidie ingediend (een gericht op extensiveren, de andere op het verhogen van het waterpeil). Beide subsidies zijn vanaf begin 2025 in uitvoering. Verder is de pilot Kruidenrijk grasland gestart (zie ook punt 37). Een tegenvaller binnen het gebiedsproces is het stopzetten van de HAKLAM-proef wegens onvoldoende draagvlak (o.a. onvoldoende middelen om problemen op te lossen). 	
36.	<i>De agrarische collectieven blijven we faciliteren.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> <ul style="list-style-type: none"> De collectieven zijn aangehaakt bij het stakeholdersoverleg landelijk gebied SWF, meer specifiek via collectief Súdwestkust. Waar gewenst vindt ook afzonderlijk afstemming met de collectieven plaats. Gelet op hun belangrijke rol binnen het agrarisch natuurbeheer; vanaf 2026 komen hiervoor extra middelen beschikbaar. Ook vindt een doorontwikkeling van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) plaats met een aanvullende inzet op duurzaamheid. 	
	<u>Toelichting:</u> <ul style="list-style-type: none"> Gebiedspartners/stakeholders. Er is regelmatig overleg. O.a. gekoppeld aan consequenties wegvallen mestderogatie. Zie punt 33. Ús PLG. In de Uitvoeringsagenda 2025 is een verdere uitwerking van thema's van de stakeholders opgenomen. Ook afgestemd op dynamiek actuele ontwikkelingen. Bijv. inzet bedrijfsgerichte doelsturing. Zie ook punt 33. De collectieven ondersteunen de deelnemers van de peilverhoging en/of extensivering in het kader van de GLB-subsidie (met name binnen gebiedsproces Idzegea). Zie ook punt 35. De inzet van extra Rijksmiddelen voor agrarisch natuurbeheer vanaf 2026 wordt voorbereid. 	
37.	<i>We geven steun aan het weidevogelbeheer.</i>	
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> <ul style="list-style-type: none"> We hebben enkele projecten voor weidevogelbeheer gefaciliteerd. Provinciale monitoring van weidevogelbeleid is waar mogelijk doorvertaald naar het SWF-grondgebied met specifieke aandacht voor predatiebeleid. De opdracht voor het onderzoeken en uitvoeren van de pilot Kruidenrijk grasland is inmiddels toegewezen en gestart. Het stimuleren van meer kruidenrijkheid komt de biodiversiteit en dus ook de weidevogels ten goede. 	

	<p><u>Toelichting:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Aanvalsplan Grutto. Er vinden bespreking plaats over mogelijkheden en de aanpak in gebieden. O.a. gebied Idzegea is hiervoor in beeld. • GLB-aanvraag verhogen peilen (zie punt 35 gebied Idzegea, maar ook daarbuiten): ontwikkelingen afwachten. Meekoppelmogelijkheid weidevogelbeheer. • De opdracht voor het onderzoeken en uitvoeren van de pilot Kruidenrijk grasland is inmiddels toegewezen en gestart. Het stimuleren van meer kruidenrijkheid komt de biodiversiteit en dus ook de weidevogels ten goede. 	
38.	<p><i>Sterke, aantrekkelijke stads- en dorpskernen.</i></p>	
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Gebiedsagenda's en plan van aanpak verbetering stads en dorpskernen. • (Integrale) strategisch ruimtelijke visie voor Sneek. <ul style="list-style-type: none"> ○ Visie binnenstad Sneek ○ Spoorzone Veemarktterrein • Integrale aanpak in gebieden samenhangende acties zoals integrale wijkaanpak Sperkhem. 	
	<p><u>Toelichting:</u></p> <p>Aan de verschillende, integrale gebiedsagenda's wordt gewerkt, met als insteek de diverse opgaven per gebied op een integrale manier op te pakken. Het project voor de nieuwe Ruimtelijke Strategie Sneek 2050 loopt volop. De eerste resultaten (analyses) zijn opgeleverd. In het 3^e kwartaal is de concept visie met de raad besproken. Hierna is een participatietraject opgestart, onder meer met 1 op 1 gesprekken. De vaststelling is voorzien in het 4^e kwartaal van 2025.</p> <p>Parallel hieraan, wordt gewerkt aan de omgevingsprogramma's (visies) voor de binnenstad en Spoorzone-Veemarktterrein in Sneek. Deze worden ook in 2025 opgeleverd.</p>	
39.	<p><i>We zetten in op het gebruik van restwarmte en gebruik maken van geo- en aquathermie waar dit mogelijk is zoals in Bolsward en Heeg.</i></p>	
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Aan het eind van 2025 ligt er een project voorstel voor de meeste kansrijke kern. Onderdelen van deze projectvoorstel zijn o.a.: • Business case • Bronnenmix (aquathermie, geothermie, restwarmte, biogas etc.) • Plan voor het warmtenet • Tarief voor de gehele warmteoplossing (stad of dorp) • Actieve betrokkenheid van de inwoners. 	
	<p><u>Toelichting:</u></p> <p>Voor de Pilot Warm Heeg wordt gekeken of een doorstart mogelijk is. Dit gebeurt in samenwerking met het Rijk, de provincie Fryslân en Warm Heeg. Het plan is met het huidige aantal deelnemers, zonder externe financiële steun, niet realiseerbaar.</p> <p>We leerden in de afgelopen periode dat een gedegen bronnenstrategie essentieel is voor de warmtetransitie. Dit omvat samenwerking tussen verschillende warmtebronnen, zoals restwarmte, aquathermie en warmtebuffering.</p> <p>Begin september is het traject gestart, in samenwerking met Data Fryslân en provincie Fryslân, om de Warmtekaart verder uit te breiden. De eerste versie is nu online beschikbaar voor de gehele provincie.</p> <p>De verwachting is dat richting de winter van 2025 een concept-bronnenstrategie beschikbaar is voor enkele kernen. Vanuit de Regio Deal onderzoeken we de potentie van verschillende restwarmtebronnen in de gemeente. Dit doen we in samenwerking met de provincie Fryslân. Deze bronnen krijgen een plek in de Friese Warmtekaart.</p>	

	<p>Op 27 Augustus hebben de Woning Corporaties, Huurdersbelangen en de gemeente samen teruggeblikt op de Transitievisie Warmte. Deze stakeholders zijn essentieel voor het realiseren van een warmtenet. Er is gekeken naar de samenwerking van de afgelopen jaren en hoe we deze in de toekomst kunnen verbeteren.</p> <p>Wij hebben met behulp van Deense expertise meer inzicht gekregen in warmtebuffering met warmtepompen en elektrische boilers. Dit biedt een interessante oplossing voor netcongestie en een betere businesscase. Een conceptstudie is opgeleverd. Dit alles gaat deel uitmaken van de Startnotitie voor het Warmteprogramma en de uiteindelijke invulling van het Warmteprogramma. Deze inzichten bespreken we met onze lokale stakeholders.</p>	
40.	<p><i>We stimuleren het lokaal en sociaal opwekken en gebruiken van energie.</i></p>	
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het onderzoek naar een gemeentelijk energiebedrijf is afgerond. In 2025 vindt verdere uitwerking van het gemeentelijke energiebedrijf (bij akkoord raad) plaats. • Het masterplan voor de gemeente Súdwest-Fryslân, bestaande uit het warmteplan en de bronnenstrategie, wordt verder uitgewerkt. Medio 2025 verwachten wij het eerste concept klaar te hebben. Het masterplan is input voor het nieuwe Warmteprogramma (vervolg TVW) welke eind 2025 klaar moet zijn. 	
	<p><u>Toelichting:</u></p> <p>In deze volgende fase van de uitwerking van het gemeentelijke energiebedrijf voeren we gesprekken met andere Nederlandse publieke warmtebedrijven. Dit om ervoor te zorgen dat de statuten van het energiebedrijf geschikt zijn voor de toekomst, en passen in de onlangs vastgestelde Wet collectieve warmte.</p> <p>Daarbij is de gemeente gevraagd om input te leveren op het besluit collectieve warmte, dit is de nadere uitwerking van het wetsvoorstel Wet collectieve warmte.</p> <p>Twee haalbaarheidsstudies geven daarnaast meer inzicht in welke bronnen geschikt zijn en wat de potentie/kansrijkheid is voor haalbare en betaalbare projecten. Resultaten van deze onderzoeken en inzichten worden verwerkt in de Startnotitie Warmteprogramma en vormen de basis voor het op te stellen warmteprogramma.</p>	
41.	<p><i>We stimuleren zonnepanelen op daken van bedrijven, verenigingen en huizen.</i></p>	
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • In kwartaal drie van 2024 wordt de nota zonnepanelenbeleid, in samenhang met de contourennota energiebronnen vastgesteld. 	
	<p><u>Toelichting:</u></p> <p>De kadernota energiebronnen is op 3 april 2025 behandeld en vastgesteld door de raad. De afzonderlijke beleidlijnen per type energiebron, infrastructureel werk of energieopslag, worden gebaseerd op deze kaders verder uitgewerkt.</p> <p>De raad heeft een amendement aangenomen om in lijn te blijven met de omgevingsverordening Fryslân. Dit betekent onder andere dat bestaande windmolens vervangen mogen worden door molens met een tiphoogte van maximaal 100m. Het zonnepanelenbeleid zal ook in lijn met dit amendement aangepast worden.</p> <p>In de tussentijd gaat onze aandacht naar het oplossen van knelpunten voor zonnepanelen op grote daken (netcongestie) en multifunctioneel ruimtegebruik. Voor particuliere huishoudens is op dit moment geen beleidsaandacht nodig vanwege voldoende autonome ontwikkeling.</p>	

42.	<i>We hebben de ambitie om in de toekomst een circulair ambachts-centrum te realiseren.</i>			
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u>			
	<ul style="list-style-type: none"> In 2025 zijn de eerste stappen gezet richting een circulair ambachtscentrum/-netwerk. 			
	<u>Toelichting:</u>			
	De ambitie voor een circulair ambachtscentrum is opgenomen in het grondstoffenbeleidsplan en is nader uitgewerkt in het uitvoeringsprogramma van onze milieustraten. Door een kwartiermaker in te zetten, kan de komende jaren een netwerk van verschillende partijen en activiteiten worden opgebouwd. Naast de gemeentelijke milieustraten kunnen dit kringloopwinkels, marktpartijen, sociale werkvoorzieningsschappen en het onderwijs zijn.			
43.	<i>We zetten volop in op energievoaches en onafhankelijk advies en ondersteuning bij het isoleren van woningen.</i>			
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u>			
	<ul style="list-style-type: none"> Inzet van energievoaches Coaching op de werkvloer Inzet Duurzaam Bouwloket Ondersteuning bij aanvragen NIP-subsidie 			
	<u>Toelichting:</u>			
	De Energiecoach heeft in 2024 structureel een plek gekregen binnen de organisatie als onderdeel van SWF Tichtby. Alle medewerkers binnen Tichtby zijn inmiddels energievoach. Daarnaast blijft de gemeente samenwerken met initiatieven van onderop via de Lokale Aanpak Isolatie. Er zijn twintig vrijwilligers opgeleid tot Energiecoach voor laagdrempelig advies aan huis.			
44.	<i>Er komen fysieke punten om inwoners laagdrempeliger kennis te laten maken met duurzame energie.</i>			
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u>			
	<ul style="list-style-type: none"> Communicatieplan en aanpak vastgesteld. Uitvoer van het plan (kerngericht). 			
	<u>Toelichting:</u>			
	Naast het Duurzaam Bouwloket wordt SWF Tichtby ingezet voor vragen van inwoners over de energietransitie en bijbehorende subsidies. Dit is gemeentebreed. Zij beantwoorden onder andere vragen over het aanvragen van de NIP gelden, het WarmteFonds en de ISDE subsidie. Kennismaken met duurzame energie is pas relevant op het moment dat er in de wijk een alternatief voor aardgas wordt uitgerold.			
45.	<i>Samen met de verantwoordelijke netbeheerders maken we het elektriciteitsnet snel toekomstbestendig en zoeken we naar passende oplossingen voor het overschot van duurzame energie.</i>			
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u>			
	<ul style="list-style-type: none"> We verfijnen de aanbevelingen uit de regioanalyse en prioriteren onze acties. We halen op meer bedrijventerreinen de energiedata op en verkennen alternatieve mogelijkheden om samen over meer elektriciteit te beschikken. We hebben inzicht in de impact van de vertraging en voeren de adviezen die eind 2024 komen op. We houden driewekelijks gesprekken met Liander en betrekken hun vroegtijdig bij onze plannen. 			
	<u>Toelichting:</u>			
	Op 26 maart jl. is de impactanalyse netcongestie, zoals eerder met college gedeeld in december 2024, tijdens een informerende bijeenkomst gedeeld met en gepresenteerd aan de raad. In navolging hierop is de werving voor een regisseur netcongestie gestart. Deze regisseur staat samen met Team Netcongestie aan de lat voor het opstellen van een aanpak netcongestie - gericht op het vinden van energieoplossingen voor ontwikkelingen op het gebied van Wonen en			

Economie die door netcongestie vertraagd zijn of onder druk staan. Deze vacature is inmiddels ingevuld en de regisseur netcongestie start op 1 oktober. Tot die tijd wordt vanuit de bestaande teams gewerkt aan de handelingsperspectieven zoals deze zijn geschetst in de impactanalyse netcongestie en het actieplan Friesland.

Bedrijventerrein aanpak

Om te verkennen hoe we ondanks de afgekondigde netcongestie op de bedrijventerreinen toch extra elektriciteit beschikbaar kunnen krijgen, zijn we op de Hemmen 1 & 2 met de Vereniging ondernemers Sneek (VOS) de pilot bedrijventerreinaanpak (BTA) gestart. De 1^e fase, het in beeld brengen van het energiegebruik en de behoefte in de komende 5 jaar, is afgerond. Voor de 2^e fase zijn we dit kwartaal aan de slag gegaan met het ontwerpen van scenario's voor slimmer elektriciteitsgebruik door samen te werken. Hierbij is gekeken naar energieprofielen, opwek mogelijkheden, afname, opslag en slim energiemanagement. Tijdens een sessie met betrokken ondernemers en de VOS in mei zijn adviezen gepresenteerd, die de komende maanden op verzoek van de ondernemers verder worden uitgediept. De uitrol van deze aanpak naar andere kernen en terreinen is onderdeel van het programmaplan Regiodeal. Nu dit programmaplan recent is vastgesteld, kan worden gestart met de werving van een projectleider die hier de komende 4 jaar mee aan de slag gaat.

Overige zaken (going concern)

Bolsward: Transferpunt (Oordje)

De kosten voor Transferpunt het Oordje in Bolsward lijken iets hoger uit te komen dan begroot. Er wordt nog onderzocht of de hogere kosten binnen het project kunnen worden opgevangen.

WOKT

Het college heeft een aanvraag ingediend in het kader van de “Regeling specifieke uitkering woningbouw op korte termijn door bovenplanse infrastructuur” (WOKT). Deze regeling die vanuit het Rijk is opengesteld, heeft tot doel om gemeenten in staat te stellen bovenplanse infrastructurale voorzieningen te realiseren zodat op locaties in heel Nederland op korte termijn grootschalige woningbouw kan plaatsvinden. De WOKT-regeling zien wij als kans. Met deze subsidieaanvraag laten wij zien dat Súdwest-Fryslân een ambitieuze, slagvaardige gemeente is die investeert in de kwaliteit van wonen en bewegen. Dit is een voorbeeld hoe regio's buiten de Randstad met lef en visie bouwen aan de toekomst. De aanpassingen aan de infra moeten hierbij een relatie hebben met geplande woningbouwplannen, waarbij de start van bouw voor 2028 plaatsvindt, en waarbij het gaat om woningbouwplannen van minimaal 200 woningen. De maatregelen aan de infrastructuur moeten voor 2038 worden uitgevoerd. Het totaal van deze maatregelen is geraamd op € 31.250.000. Op basis van de maximale Rijksbijdrage van 65% is de gevraagde rijksbijdrage € 20.312.500. Dit betekent dat er een bedrag van € 10.937.500 aan eigen cofinanciering moet worden gezocht in de periode tot 2038. Wij hebben hiervoor een financieringsplan opgesteld. Dit zal ter besluitvorming worden aangeboden aan de gemeenteraad.

Kabels en leidingen

Voor de aanleg van kabels en leidingen (waaronder glasvezel) door derde partijen ontvangt de gemeente leges en degeneratiekosten. De leges zijn bedoeld voor vergunningverlening en toezicht, terwijl de degeneratiekosten worden geïnd om toekomstige schade aan gemeentelijke assets te dekken, zoals wegen, fietspaden en trottoirs.

Door de vele werkzaamheden kan de gemeente rekenen op grote bedragen aan degeneratiekosten. De schatting is dat de gemeente € 300.000 meer ontvangt dan is begroot. Het exacte bedrag volgt bij de jaarrekening van 2025. Zoals gebruikelijk wordt dit bedrag overgeheveld naar de Egalisatiereserve Wegen en Water.

Groot onderhoud Bibliotheek Sneek

In de 1^e bestuursrapportage van 2025 was al beschreven dat groot onderhoud aan de bibliotheek in Sneek noodzakelijk en onvermijdelijk was. Dit kwam door de slechte staat het houtwerk. Voor groot onderhoud is geen dekking vanuit het onderhoudsbudget. Daarom wordt de extra kosten van € 600.000 gedekt uit de bestemmingsreserve onderhoud gebouwen.

Overige gebouwen

Naast de bibliotheek van Sneek wordt nog een aantal overschrijdingen verwacht binnen onderhoud gebouwen. Het gaat hierbij om verschillende gebouwen met relatief kleine overschrijdingen. Deze zijn ontstaan door onderhoud dat niet kon wachten en daarmee het reguliere onderhoudsbudget oversteeg. Het gaat bijvoorbeeld om het vervangen van een warmtepomp in De Tiid te Bolsward, een asbestverwijdering bij Industriepark Bolsward, renovatie van 20 garageboxen in Kornwerderzand en diverse reparaties in de parkeergarages in Sneek.

De hoogte van het bedrag is op dit moment nog onzeker, dit komt terug in de jaarrekening. De daadwerkelijke overschrijding wordt gedekt uit de bestemmingsreserve onderhoud gebouwen.

Verwachte onderschrijding onderhoud waterbodems (baggeren)

Het baggeren van de gemeentelijke waterbodems wordt doorgaans in de periode van september tot maart uitgevoerd. Enkele werken lopen door tot in 2026 en dan vindt ook de afrekening plaats met de uitvoerende partijen. Ook is één baggerklus uitgesteld, doordat een eerder waterbodemonderzoek niet meer voldeed. Een nieuw waterbodemonderzoek volgt, maar dit neemt wel enkele maanden in beslag. Daarom wordt een onderschrijding verwacht bij het onderhoudsbudget waterbodems. Het bedrag dat overblijft, wordt gestort in de Egalisatievoorziening Wegen en Water, zodat de afrekening in 2026 kan plaatsvinden, zonder dat dit ten koste gaat van het onderhoudsbudget van 2026. Het exacte bedrag volgt in de jaarrekening van 2025.

Voortgang onderhoud wegen

De meeste werkzaamheden binnen onderhoud wegen verlopen volgens planning. In 2024 is een deel van het asfaltwerk niet uitgevoerd en dat is doorgeschoven naar 2025. Daarom is de verwachting dat het onderhoudsbudget van 2025 wordt overschreden. De dekking hiervan wordt gehaald uit de Egalisatiereserve Wegen en Water, waar de overgebleven middelen van 2024 naar overgeheveld zijn via de Jaarrekening 2024.

We zien wel risico's in de planning door de vele werkzaamheden van verschillende partijen in hetzelfde gebied. Dit levert een enorme puzzel op voor omleidingsroutes ten gevolge van stremmingen. Het kan daarom zijn dat bepaalde werkzaamheden uitgesteld moeten worden.

Aanleg bushaltes

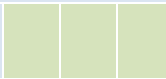
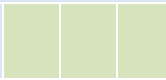
In de Bestuursrapportage januari, februari, maart is een krediet beschikbaar gesteld voor de aanleg van bushaltes, ten behoeve van de nieuwe lijnvoering van Qbuzz. In oktober en november worden vijf nieuwe bushaltes gerealiseerd: twee aan de Twibakdyk in Bolsward, twee aan de Zuidwesthoekweg bij het station in IJlst en één in Osingahuizen. De werkzaamheden starten eind oktober en worden naar verwachting eind van 2025 afgerond. Het project verloopt volgens planning, maar de oorspronkelijke begroting van € 183.000 wordt overschreden. Deze overschrijding is het gevolg van nieuwe regelgeving die nog niet van kracht was bij het opstellen van de begroting. Er wordt ingezet op het zoveel mogelijk beperken van de aanvullende kosten.

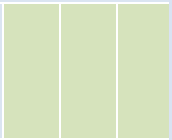
4. Programma 3: Bestuur

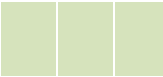
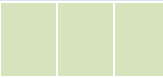
Actiepunten uit de Programmabegroting

Nr.	Actiepunt			
	Hoofdtakveld Bestuur			
Nr.	Actiepunt			
	Hoofdtakveld Bestuur			
1.	Als 90.000+ gemeente vinden we het belangrijk om samen te werken en ons te positioneren in netwerken.			
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> We versterken de inzet van onze deelname aan netwerken, zoals SNN en R8. Daarnaast onderzoeken we of het mogelijk is om aan te sluiten bij Europese netwerken op bepaalde thema's. 			
	<p><u>Toelichting:</u></p> <p>Er zijn verschillende samenwerkingsverbanden waar we als gemeente in samenwerken. Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN) werkt op dit moment met een gemeenschappelijke regeling waar de drie provincies eigenaar van zijn. Om ook een formele functie aan de gemeenten te geven is er een Samenwerkingsovereenkomst (SOK) opgesteld. Provincie Fryslân heeft begin juni 2025 laten weten deze SOK niet te ondertekenen. Dit betekent niet dat de Provincie Fryslân niet meer samen wil werken in de noordelijke lobby. Tijdens de commissievergadering van Provinciale Staten op 10 september gaf de provincie aan niet van plan te zijn om uit het lobby-netwerk te stappen. Wél gaven ze aan zélf beter te willen lobbyen. Als gemeente blijven we in goed overleg met alle SNN-partners om erachter te komen hoe dit zich ontwikkeld.</p> <p>Als nieuwste lid van dit samenwerkingsverband weten we elkaar steeds beter te vinden. Ons lidmaatschap aan SNN levert momenten op voor belangenbehartiging: te denken valt aan het Noord-Nederland event op 25 maart 2025 in Brussel waarbij we aandacht vroegen voor thema's als circulaire economie, landbouw, energietransitie en mobiliteit (zie ook actiepunt 2). Ook in de voorbereidingen voor mogelijk nieuwe verkiezingen speelt SNN een rol in de positionering van Noord-Nederland. Als gemeente gaan we hierin ook een rol pakken, zo schrijven we mee aan een verkiezingsinzet vanuit SNN voor de Tweede Kamerverkiezingen. Dit doen we samen met onze SNN-partners. Onderwerpen die daarin terugkomen zijn bijvoorbeeld mobiliteit en Elke Regio Telt. Na de verkiezingen zal er ook meegeschreven worden aan een position paper voor de formerende partijen, op dezelfde punten.</p> <p>In januari 2025 is een nieuwe Samenwerkingsovereenkomst ondertekend van de R8. Hierbij is ook geregeld dat het voorzitterschap overgedragen is aan de gemeente Land van Cuijk. De gemeente Súdwest-Fryslân ondersteunt Land van Cuijk en zorgt daarmee voor een warme overdracht. Onze burgemeester blijft onderdeel van het AB van de R8. De R8 is bezig met het uitwerken van een gedeelde agenda die op alle gemeenten van toepassing is. De agenda bepaalt op welke thema's er samengewerkt gaat worden en waarop kennis met elkaar gedeeld wordt. Thema's die daar nu in naar voren komen zijn: Leefbaarheid van de Kernen, Gemeenschapszin en identiteit en Bestuurskracht. In de komende maanden wordt deze agenda in R8-verband vastgesteld.</p> <p>In 2025 is begonnen met een onderzoek naar Europese netwerken waar we als gemeente bij aan kunnen sluiten. Uit het onderzoek bleek dat POLIS een geschikt Europees netwerk was. POLIS richt zich als netwerk op mobiliteit. In Q2 2025 is besloten dat de gemeente lid wordt van het</p>			

	Europese netwerk POLIS, dat zich richt op mobiliteit. De raad heeft hierover op 8 juli 2025 een Actieve Informatie ontvangen.			
2.	<i>We tonen initiatief en nodigen proactief partijen uit die ons kunnen helpen in onze ambities.</i>			
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> In 2025 nodigen we Kamerleden en Europarlementariërs uit om aan te geven wat SWF te bieden heeft en wat we nodig hebben om meer te bereiken. Hiervoor zijn we zichtbaar aanwezig in Den Haag en Brussel. 			
	<p><u>Toelichting:</u></p> <p>In maart 2025 vonden twee events in Brussel plaats: De provincie Fryslân organiseerde de Fryslân-dei met als thema ‘Water’. Tijdens dit event is gesproken met Europarlementariërs om het belang van Noord-Nederland te benadrukken.</p> <p>Daarnaast organiseerde SNN het event ‘Ticket to connect’. Thema van het event was het Meerjarig Financieel Kader van de Europese commissie. Dit is hét moment om aan te geven wat Noord-Nederland op de thema’s circulaire economie, landbouw, mobiliteit en energietransitie kan betekenen. Rondom het event zijn ook gesprekken gevoerd met hoge ambtenaren van de commissie en met Europarlementariërs op bovenstaande thema’s.</p> <p>Rondom het event ‘Ticket to Connect’ is ook contact geweest met Carla Boonstra (Landbouwwattaché bij de Permanente Vertegenwoordiging’).</p> <p>Op 11 juli 2025 was Carla Boonstra met twee collega’s in Gaastmeer aanwezig. De Gebiedscommissie Idzegea heeft daar een presentatie gehouden over de bijzondere samenwerking in dat gebied tussen Wetterskip, Provinsje, gemeente, boeren en natuurorganisaties. Daarna zijn er presentaties geweest over de mestderogatie, de grutto’s in het gebied en is er een bezoek geweest aan een lokale, jonge boer. Afgesproken is dat wethouder De Boer in oktober tijdens de European Week of Regions and Cities weer op bezoek gaat bij Carla Boonstra op de Permanente Vertegenwoordiging om meer over de ideeën rondom gebiedsderogatie te vertellen.</p> <p>Op donderdag 10 april 2025 was het afsluitende congres van project Confidence, onze kennisuitwisseling met Denemarken op het gebied van warmtenetten. Hierbij waren veel experts op dit gebied aanwezig, waaronder vertegenwoordigers van gemeenten, BNG, VNG, het ministerie KGG en energiecoöperaties.</p> <p>De samenwerking binnen Confidence heeft een stevig fundament gelegd voor onze warmteaanpak. We passen de opgedane kennis toe in lokale projecten en blijven samenwerken met (inter)nationale partners. De gemeente onderzoekt de mogelijkheden voor Europese projecten die voortborduren op de geleerde lessen.</p> <p>Er zijn geen werkbezoeken geweest van Kamerleden in Q1 en Q2. Er stond in Q3 een werkbezoek gepland van minister Uitermark van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, maar zij trad een week voorafgaand aan het werkbezoek af. Er zijn wel goede contacten geweest met het ministerie van Binnenlandse Zaken (ook tijdens het werkbezoek van de gemeenteraad aan Den Haag). Hier is afgesproken dat er een ambtelijk werkbezoek gaat komen.</p> <p>Daarnaast is de burgemeester uitgenodigd voor een Rondetafgesprek op 24 september met de vaste Commissie Binnenlandse Zaken. Voor dit gesprek is een <u>Position Paper</u> geschreven. Het gesprek zou gaan over Elke Regio Telt, maar ging niet door vanwege te weinig aanmeldingen vanuit de Kamer. Het commissiedebat op 2 oktober is daarom bezocht door de burgemeester. Voorafgaand aan het debat is een gesprek geweest met Glimina Chakor (Tweede Kamerlid voor Groenlinks-PvdA) waarbij het belang van de regio is onderstreept.</p>			

3.	<p><i>We halen vroegtijdig meer investeringen binnen door een onderscheidend verhaal en heldere keuzes voor werken met water(stof), circulaire economie en een recreatiesector die waarde toevoegt.</i></p>	
<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • We hebben nauw contact met de Rijksoverheid en Europa op de thema's waterstof, circulaire economie en de recreatiesector. Ook met andere Europese regio's verkennen we mogelijkheden om samen te werken in Europese projecten. 		
<p><u>Toelichting:</u> In Q1 2025 is een gesprek geweest met het Clean Hydrogen Partnership in Brussel om aan te geven dat wij mogelijk tegen Europese wetgeving aan gaan lopen rondom 'groene waterstof'. In het gesprek is ook gesproken over een Europese subsidie om meer kennis in te huren rondom waterstof. Dit past bij de faciliterende rol die we als gemeente bepaald hebben.</p> <p>Het event 'Ticket to connect' in maart (zie actiepunt 2 voor meer informatie) heeft ook kansen geboden om het gesprek aan te gaan over de thema's energietransitie en circulaire economie.</p> <p>In maart is ambtelijk ook gesproken over een vervolg op de Deens-Friese samenwerking rondom warmtenetten. We onderzoeken of er een nieuw Europees project opgezet kan worden (zie actiepunt 10 voor meer informatie).</p> <p>Het Europese project ECOBoost is opgestart in maart. De raad heeft hier een Actieve informatie over ontvangen en wordt via de Berap hiervan op de hoogte gehouden. De Kick-off meeting heeft in Q2 2025 plaatsgevonden. Als gemeente leren we veel van dit project, met name dat de opstartfase lang duurt.</p> <p>In oktober 2025 vindt de European Week of Regions and Cities weer plaats. Samen met een regio uit Slowakije, Finland, Zweden en Noorwegen is er een workshop opgesteld rondom het thema 'weerbare mienskippen'.</p> <p>Helaas heeft de Europese Commissie begin juli 2025 laten weten dat door de grote hoeveelheid aanmeldingen, er geen plek is voor de workshop die Súdwest-Fryslân voorgesteld heeft. Door de voorbereiding hebben we wel waardevolle contacten opgedaan in andere regio's van Europa.</p>		
4.	<p><i>We communiceren ambitieuzer en concreter hoe we een logische hub zijn op de Waterstof-lijn in Nederland.</i></p>	
<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • We creëren duidelijkheid over beoogde opbrengsten en effecten en vervolgens de gewenste rol die de gemeente in wil nemen irt waterstof. 		
<p><u>Toelichting:</u> Er zijn inmiddels zeven marktpartijen geïnteresseerd om een waterstoffabriek in Bolsward te bouwen. Essent heeft aangegeven dat zij de kartrekker wil zijn van dit project en start gesprekken op met de afnemers. De gemeente neemt een faciliterende rol in voor de waterstoffabriek in Bolsward.</p> <p>Daarnaast zet de gemeente haar netwerk in om de haalbaarheid van het project te vergroten. Dit door o.a. subsidies vanuit Europa en Nederland goed in te zetten. De markt pakt het project verder op en de gemeente blijft communiceren over de haalbaarheid en wenselijkheid van waterstof in Bolsward.</p>		
5.	<p><i>Nagaan mogelijkheden van een regiodeal.</i></p>	
<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Organisatie regiodeal staat. • Aanvraag regiodeal is uitgewerkt in diverse concrete projecten. • Er is in 2025 gestart met de uitvoering van diverse projecten. 		

	<p>Toelichting: De regiodeal is in z'n geheel toegekend. Concreet betekent dat vanuit het Rijk een maximale investering van € 17,5 miljoen in onze regio Zuidwest-Friesland. De regiodeal is nu ook formeel een feit. Alle partners hebben ingestemd met het convenant en dit is door de minister ondertekend. Daarmee komen ook de middelen beschikbaar vanuit het Rijk. Op basis van het convenant hebben we verder gewerkt aan een programmaplan dat in maart 2025 is vastgesteld. Vervolgens zijn we in maart onder de nieuwe organisatie met de uitvoering aan de slag gegaan. De eerste projectplannen zijn inmiddels ingediend en projecten worden opgestart. De projectorganisatie is inmiddels ingevuld. De komende periode zal verder een versnelling komen nu de definitieve projectorganisatie ook vormt krijgt.</p>	
6.	<p><i>Energie en financiering inzetten in onze ontwikkelkracht in de stedelijke zone (Sneek en Bolsward) en de IJsselmeerkust incl. de Afsluitdijk. De gemaakte bestuurlijke afspraken zijn daarin leidend. Waar mogelijk willen we op de Afsluitdijk aanhaken op kansen en inzetten op versnelling van projecten.</i></p>	
	<p>Indicatoren/te behalen resultaat: Algemeen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gebiedsagenda's en plan van aanpak verbetering stads en dorpskernen • Bezoeken aan de binnenstad duren langer en er wordt meer besteedt • Binnensteden worden dynamischer en (economisch) aantrekkelijker <p>Stedelijke zone Sneek-Bolsward</p> <ul style="list-style-type: none"> • (Integrale) strategisch ruimtelijke visie voor Sneek • Visie binnenstad Sneek • Visie Spoorzone Veemarktterrein • Integrale wijkaanpak Sperkhem in Sneek • Aanpak Flexaterrein/Oppenhuizerweg • Integrale aanpak binnenstad Bolsward • Ontwikkeling Sporthart Bolsward • Ontwikkeling van een bedrijventerrein (opstarten voorbereidende processen) <p>IJsselmeerkust inclusief Afsluitdijk</p> <ul style="list-style-type: none"> • Versterken Friese IJsselmeerkust - Mokkebank Laaksum, It Soal Workum (strekdam), Stoenckherne, Strand Hindeloopen • Buitenhaven Makkum • Toekomstbestendige stranden • Langzaam verkeerverbinding Kornwerderzand-Lemmer • Verhaallijnen cultuurhistorie <p>Greidhoeke en Lege Geaën</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diverse (woningbouw) ontwikkelingen in verschillende kernen 	
	<p>Toelichting: De ruimtelijke strategie Sneek is gepubliceerd en ligt ter inzage. De definitieve vaststelling is in december van dit jaar (2025) voorzien. Hierbij wordt aandacht besteed aan de ruimtelijke strategie tot 2050 en het blauwe DNA van Sneek. Verder worden perspectieven geschetst ten aanzien van toekomst bestendige water- en bodemsystemen en ordelijke stedelijke netwerken. En het perspectief van een leefbare woon, werk en winkelstad.</p> <p>Parallel hieraan wordt gewerkt aan uitvoeringsprogramma's van twee sleutelgebieden te weten Binnenstad en Spoorzone-veemarkt. Voor de andere sleutelgebieden komen de uitvoeringsprogramma's op een later moment waarbij wij na vaststelling van de eerste twee prioriteit geven aan het gebied Harinxmaland.</p> <p>Dit jaar wordt gestart met de voorbereidingen van een integrale aanpak voor de wijk Sperkhem. Deze aanpak is ook onderdeel van de regiodeal. Er worden plannen gemaakt om in te zetten op fysiek onderhoud en het aanpakken van maatschappelijke opgaven, op middellange termijn op de sociale en fysieke inrichting van de wijk. Op lange termijn wordt gewerkt aan antwoorden op</p>	

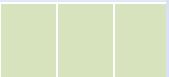
	<p>klimaatverandering en de energietransitie. Bij fysieke ingrepen kan gedacht worden aan het bevorderen van veilige routes: door bijvoorbeeld plekken te verbinden met veilige en toegankelijke routes wordt het gemakkelijker om op pad te gaan voor senioren en mensen die slecht ter been zijn. Bij sociale interventies gaat het onder andere om het verbinden van bestaande initiatieven (organisaties, groepen of individuen), het creëren van ontmoetingsplekken en het bieden van preventieve zorg en ondersteuning.</p> <p>Voor Bolsward werken we aan een samenhangende aanpak voor de binnenstad. In samenspraak met de in de stad aanwezige werkgroepen maken we helder waar we de komende tijd met elkaar op in willen zetten. In Q3 2025 hebben we een concept gemaakt voor een gezamenlijke Agenda Binnenstad die we verder afstemmen met de betrokken werkgroepen. Voor Bolsward West brengen we binnenkort een voorstel op route waarin duidelijk wordt hoe we met de verschillende ontwikkelingen binnen Bolsward West, waaronder het faciliteren van een waterstoffabriek en de mogelijke aanleg van een bedrijventerrein, om gaan.</p> <p>Voor de IJsselmeerkust zitten de meeste projecten uit het programma Versterken Friese IJsselmeerkust (VFIJ) in de uitvoeringsfase. De aanbesteding voor de strekdam It Soal Workum 2025 heeft plaatsgevonden en de uitvoering start in 2026. Het project Makkumer Noordwaard is in Q2 afgerond waarbij een aantal erosie maatregelen uitgevoerd zijn. Het uitvoeringsprogramma Friese IJsselmeerkust met de uitkomsten van de verkenningen krijgt dit jaar een vervolg. De komende periode zullen we dit nader invullen en concretiseren.</p>	
7.	<p><i>Lokale Democratie.</i></p>	
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het versterken en vernieuwen van de lokale democratie in het licht van maatschappelijke opgaven. • We creëren hierdoor beter betrokken inwoners, toegeruste politieke ambtsdragers, een responsieve ambtelijke organisatie en een weerbaar bestuur. 	
	<p><u>Toelichting:</u></p> <p>Op 8 mei 2025 is de startnotitie inwonersparticipatie door de gemeenteraad vastgesteld. In deze startnotitie omschrijven we de stappen die we nemen om tot een gedragen participatieverordening te komen. Daarna heeft op 2 juli 2025 een opiniërende bijeenkomst met de raad plaatsgevonden. In de zomer is er een concept ‘visie op inwonersparticipatie’ geschreven en een concept participatieverordening en wordt er nu ambtelijk verder gewerkt aan de uitwerking daarvan. Uiteindelijk zal de visie en de verordening worden aangeboden aan het college om daarna ter inzage te worden gelegd. Op dit moment wordt ook gewerkt aan een participatie- en communicatieplan om ook de periode van ter inzage legging zo goed mogelijk te benutten. Naar verwachting ligt de visie en de verordening in het tweede kwartaal van 2026 ter besluitvorming bij de gemeenteraad.</p> <p>De beleidsadviseur inwonersparticipatie neemt deel aan verschillende projecten in de gemeente waar participatie een (groot) onderdeel van uitmaakt. Er wordt gewerkt aan digitale participatiepagina’s op onze website, projecten rondom jeugd en democratie, en een onderzoek naar een vast burgerpanel.</p>	
8.	<p><i>Elke collegelid draagt vanuit zijn of haar portefeuille bij aan het verder vorm geven en realiseren van het akkoord.</i></p>	
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het college werkt vanuit het principe van een collegiaal bestuur en een actieve bijdrage aan zijn/haar portefeuille, waarbij men zich inzet voor de ambities. 	

	<p><u>Toelichting:</u> In ieder collegebesluit wordt aandacht besteed aan het coalitieakkoord. In een aparte paragraaf in collegevoorstellen wordt beschouwd of en hoe het voorstel bijdraagt aan het coalitieakkoord. Daarnaast werkt het college vanuit het principe van een collegiaal bestuur door in gezamenlijke verbondenheid te sturen op inhoud.</p>			
9.	<p><i>We willen onze eigen middelen (waaronder ontwikkelfonds) nadrukkelijk gebruiken om als hefboom/cofinanciering te gebruiken om kansen in onze gemeente te benutten.</i></p>			
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • We werken in 2025 aan de uitvoering van de regiodeal. Hiermee koppelen we middelen vanuit de regio aan middelen en inzet vanuit het Rijk. • Er is een start gemaakt met diverse projecten binnen de regiodeal Zuidwest-Friesland waarmee we rijksmiddelen koppelen aan onze eigen middelen. • Er worden onder de vlag van Leader diverse projecten uitgevoerd waarmee we gemeentelijke middelen koppelen aan Europese en provinciale middelen. 			
	<p><u>Toelichting:</u> Met de toekenning van zowel Leader als de regiodeal hebben we volop mogelijkheden onze middelen te verbinden aan zowel Rijks, als Europese middelen. Leader loopt en hierop kunnen vanuit de Mienskip goede plannen worden ingediend. De raad heeft in februari 2025 ingestemd met herijkte kaders voor het ontwikkelfonds. <i>We kijken doorlopend naar projecten die voldoen aan de criteria van het fonds waarmee we met partners impact voor De Mienskip realiseren. De raad zal op projectniveau voorstellen krijgen als inzet vanuit het fonds wordt voorgesteld.</i></p>			
10.	<p><i>We gaan actief op zoek naar cofinanciering om onze doelen te realiseren. Daarvoor zien we nationale (zoals regiodeals) en Europese subsidies als kansrijke opties.</i></p>			
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • We blijven in goed contact met het Rijk en andere Europese regio's om kansen en mogelijkheden te identificeren en te benutten. Daarnaast verkennen we deelname aan een Europees netwerk met onder meer als doel subsidiemogelijkheden te krijgen door deel te nemen aan een project dat de ambities van SWF helpt realiseren. 			
	<p><u>Toelichting:</u> De raad heeft een Actieve informatie ontvangen over het goedgekeurde Europese project ECOboost. De organisatie is druk bezig met de voorbereidingen en wordt bijgepraat over de voorwaarden en de werkwijze van het Europese subsidieprogramma.</p> <p>De gemeente onderzoekt een vervolg op de Fries-Deense samenwerking in het project Confidence. Kern van het Europese project zou dan het ontwikkelen van kennis over betaalbare warmtenetten zijn. Voorwaarde van de mogelijke subsidie is dat het een samenwerking betreft tussen vier regio's uit verschillende landen. Deze aanvraag krijgt in de loop van 2025 meer vorm <i>en is in september jl. ingediend. De verwachting is dat we begin 2026 een reactie ontvangen van het secretariaat van het subsidieprogramma.</i></p> <p>Zoals te lezen is in actiepunt 1, zijn we in Q2 2025 lid geworden van het Europese netwerk POLIS, dat zich richt op mobiliteit. De raad heeft hierover een Actieve Informatie ontvangen.</p> <p>De gemeente is benaderd om deel te nemen in een Horizon-aanvraag, een onderzoek naar wat een digitale tweeling (digital twins) kan betekenen plattelandsontwikkelingen. Hierbij wordt een digitale scan gemaakt van ons landelijk gebied waarbij we verschillende scenario's kunnen berekenen en wat de effecten zijn. Er zijn veel voorbeelden van digital twins in steden waarbij geëxperimenteerd kan worden met meer groen en wat dit betekent voor de temperatuur. Digital twins in het landelijk gebied is een relatief nieuw concept. Onderdeel van het onderzoek is ook om erachter te komen wat de meerwaarde kan zijn. <i>De aanvraag wordt in Q3/Q4 2025 afgerond en ingediend. De raad wordt hiervan op de hoogte gehouden.</i></p>			

	Als laatste is de gemeente ook benaderd rondom een Interreg A-aanvraag (Nederland-Duitsland samenwerking). Hierbij worden de unieke kenmerken van ons cultureel landschap gedeeld met jongeren. Doelen van het project zijn bijvoorbeeld meer bewustwording van ons cultureel landschap onder jongeren, maar ook nieuwe vormen van participatie. Op dit moment onderzoeken we of we partner kunnen worden in dit project. We hebben onderzocht of we partner kunnen worden in dit project. Er is een afweging gemaakt tussen opbrengsten, capaciteit en aansluiting op gemeentelijk beleid. Op basis daarvan is ervoor gekozen geen partner te worden in dit project.			
11.	<i>Onderzocht wordt hoe de raad meer grip kan krijgen op de programmabegroting.</i>			
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> We geven raadsleden meer grip geven op de programmabegroting door:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het smarter formuleren van doelstellingen; • het zoveel mogelijk rapporteren met behulp van indicatoren/te behalen resultaat. <p>We ondersteunen de raadsleden bij de behandeling van de programmabegroting door:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een snellere beantwoording van technische vragen; • een technische uitleg over de programmabegroting (via een kennissessie). 			
	<p><u>Toelichting:</u> Er zijn al forse stappen genomen inzake het smarter formuleren van doelstellingen. Samen met de audit commissie vindt de verdere doorontwikkeling plaats (geldt ook voor de andere producten vanuit de Planning en Control Cyclus). De recente ontwikkeling is het transparant presenteren van de kansrijke sporen.</p>			

Nr.	Actiepunt			
	Hoofdaakveld Dienstverlening			
12.	<i>We versturen leesbare en begrijpelijke brieven. In plaats van afstandelijke communicatie is er een telefoongesprek of ontmoeting tussen inwoners en gemeente.</i>			
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nulmeting - waar staan we in 2025? 			
	<p><u>Toelichting:</u> De gemeente Súdwest-Fryslân wil dat inwoners onze brieven in één keer begrijpen. We schrijven daarom zoveel mogelijk op taalniveau B1. Dit niveau is begrijpelijk voor zo'n 80% van de inwoners. Duidelijke communicatie verlaagt drempels, vergroot het vertrouwen in de overheid en maakt onze dienstverlening toegankelijker. Bovendien bespaart het tijd en geld als onze boodschap direct duidelijk is.</p> <p>Om dit structureel te verbeteren, ligt er een plan van aanpak, verdeeld over drie fases:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fase 1 (Q1-Q2 2025): Kick-off en bewustwording • Fase 2 (Q3-Q4 2025): Activering en implementatie • Fase 3 (2026): Borging en optimalisatie <p>Verwacht resultaat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 95% van de top 50 brieven op B1-niveau • Alle schrijvende teams in de organisatie hebben een taalambassadeur • Er is een tool beschikbaar voor medewerkers • Meer kennis en bewustzijn in de organisatie • Minder vragen bij het KCC 			

	<p>Voortgang Fase 2 (activering en implementatie)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een tweejarige interne bewustwordingscampagne is gestart. Slogan van de campagne: ‘Goed verhaal, lekker kort’. Middelen (videocontent, banners, flyers) zijn gefaseerd verspreid vanaf juni. • Een interne ambassadeursgroep is gestart. Deze bestaat nu uit 11 medewerkers en breidt nog uit. In het najaar van 2025 organiseren we de tweede bijeenkomst met de taalambassadeurs. Team communicatie heeft de Klinkende Taal-tool getest. Daaruit is gebleken dat de meeste medewerkers meer interesse hebben in een AI-tool. Daarom gaan we AI-alternatieven verder verkennen. • Meerwaarde van deelname aan de Direct Duidelijk Deal van het Rijk wordt verkend. • Inventarisatie en verbetering van standaardbrieven en het laten testen van brieven door inwoners is verplaatst naar fase 2 (Q3-Q4) van het project. • Met het Leerhuis zijn nieuwe afspraken gemaakt over het aanbieden van basistraining B1 schrijven en een (nieuwe) opfriscursus voor medewerkers. 	
13.	<p><i>In de communicatie speciale aandacht voor laaggeletterden.</i></p>	
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • We zetten communicatie in om de laaggeletterden nog beter te kunnen bereiken. 	
	<p><u>Toelichting:</u> Laaggeletterdheid heeft grote gevolgen voor het dagelijkse leven van veel inwoners. Zij hebben vaak problemen op het gebied van werk, geldzaken en gezondheid. De doelstelling van Súdwest-Fryslân is om laaggeletterdheid te verminderen, voorkomen en er rekening mee te houden in onze dienstverlening. Iedereen moet mee kunnen doen, ook bij ons in de gemeente. Dit betekent ook dat je als gemeente je eigen communicatie naar inwoners helder en begrijpelijk moet houden.</p> <p><u>Wat is er tot nog toe allemaal gedaan?</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Interne campagne Brievenwasserette • Training laaggeletterdheid aan teams in de organisatie • Bedrijfsbezoeken met als thema Laaggeletterdheid. • Thema-avonden voor werkgevers over verzuim, met aandacht voor geldzorgen en laaggeletterdheid • Bespreken van brieven met taalambassadeurs van Stichting ABC. • Audit voor het Digitaalhûs (onderdeel van de Bibliotheek en van de ketenaanpak laaggeletterdheid). • Aangesloten bij provinciaal overleg laaggeletterdheid, samen met gemeentes Leeuwarden, Smallingerland en Heerenveen. • Maandelijks ketenoverleg Laaggeletterdheid met partners als Firda, de Bibliotheek en Soco. • Training gespreksvaardigheden voor ondernemers (oa over laaggeletterdheid) • Binnen de werkgroep ‘Grip op verzuim’ staat laaggeletterdheid opnieuw op de agenda bij verschillende organisaties. <p><u>Wat gaan we de komende periode doen?</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • De externe campagne Brievenwasserette is in samenwerking met SWF Tichtby en de bibliotheek Mar en Fean voor de zomervakantie van start gegaan. In het najaar van 2025 starten we met de communicatie om inwoners hiervan op de hoogte te brengen. • Voorlichtingsbijeenkomst voor medewerkers van Sociaal Collectief, samen met een taalambassadeur. 	
14.	<p><i>Brieven en communicatie van de gemeente wordt getest door een burgerpanel op begrijpelijkheid.</i></p>	
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • We onderzoeken of een burgerpanel een aanvullend instrument kan zijn om onze brieven te testen op begrijpelijkheid. 	

	<p>Toelichting: In het project Begrijpelijk Schrijven is het testen van brieven door inwoners opgenomen als actiepunt in fase 2 (Q3-Q4 van 2025). Het opzetten van een burgerpanel is een bredere vraag die verkend wordt door Team Communicatie en Team Dienstverleners samen (met de beleidsadviseur inwonerparticipatie). Met de klantarena's is ervaren hoe inwoners bevroegd kunnen worden op verschillende thema's. Omdat dit waardevol maar tevens arbeidsintensief is, is duidelijke visie en een meerjarenplan voor het opzetten van een gemeentebreed Burgerpanel wenselijk. Omdat het opzetten van een burgerpanel meer tijd kost, starten we voor project B1 eerst met het laten beoordelen van een aantal veel verstuurd brieven door inwoners. Dat gaan we doen via een testpanel. In Q4 gaan we inwoners werven die hieraan mee willen doen. Deze inwoners krijgen ongeveer 4 tot 6 keer per jaar een brief van ons. De eerste brief sturen we naar verwachting in januari 2026. We vragen deze groep inwoners dan om hun mening: wat vinden ze van de inhoud, de toon en de begrijpelijkheid? Met deze feedback kunnen we de brieven verbeteren. Het is een laagdrempelige manier om je mening te kunnen geven en mee te denken over hoe wij communiceren.</p> <p>In 2024 startte de brievenwasserette waarmee we waardevolle inzichten kregen over de begrijpelijkheid van de brieven die de gemeente stuurt naar inwoners. Hierbij werkten we samen met taalambassadeurs van Stichting ABC (dit zijn laaggeletterde inwoners). Zij analyseerden onze brieven en op basis van hun feedback zijn brieven herschreven in begrijpelijke taal op taalniveau B1.</p>	
15.	<i>Verbeteren van de website.</i>	
	<p>Indicatoren/te behalen resultaat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een gemeentelijke hoofdwebsite die voldoet aan de normen van het besluit digitale toegankelijkheid (wcag 2.1, niveau AA). • Vaststellen en uitdragen van beleid met betrekking tot het publiceren van digitaal toegankelijke online content/inhoud. 	
	<p>Toelichting: In de eerste helft van 2025 werkten we aan ons ambitieniveau voor digitale toegankelijkheid. Onze website voldoet inmiddels aan niveau B van de WCAG-richtlijnen. We werken toe naar niveau AA. Zo zorgen we ervoor dat onze website in de toekomst nog toegankelijker en begrijpelijker wordt. Livechat en beeldbellen zijn inmiddels aan onze website toegevoegd, maar daarmee zijn onze ambities op het gebied van toegankelijkheid nog niet afgerond.</p> <p>Verbeteren is een continu proces De website wordt dagelijks verbeterd. Natuurlijk op het gebied van toegankelijkheid (WCAG), maar ook qua techniek, structuur en content. We gebruiken statistieken en klantvragen om de site slimmer in te richten. Door klikgedrag en zoekopdrachten te analyseren, verbeteren we onder meer de menustructuur en zoekfunctie. Daarnaast controleren we elke dag of links nog werken en checken we altijd of content toegankelijk en begrijpelijk gepresenteerd wordt - ook voor mensen die hulpmiddelen gebruiken (zoals een voorleesfunctie).</p> <p>In Q2 2025 is begonnen met het voorbereiden van een grote verbetering die zorgt voor een nog gebruiksvriendelijkere en toegankelijke website. De volgende kaders staan hierbij centraal:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mobiele ervaring eerst - De meeste bezoekers bekijken de website via een smartphone. • Wettelijke kaders - Denk aan digitale toegankelijkheid (WCAG), Archiefwet, SDG, Wet Digitale Overheid en de Privacywet. • Herkenbare uitstraling - De site sluit aan op de vernieuwde huisstijl van Súdwest-Fryslân. 	
16.	<i>Berichtgeving in lokale media stimuleren.</i>	
	<p>Indicatoren/te behalen resultaat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • We zetten de gemeentekatern in de Groot Sneek en Groot Bolsward-IJsselmeerkust door. Dat betekent dat we ook komend jaar maandelijks ten minste vier pagina's vullen met 	

	<p>nieuws vanuit de gemeente. Daarnaast worden nog twee pagina's gevuld specifiek met nieuws voor ondernemers.</p> <ul style="list-style-type: none"> • We plannen tenminste één keer in het jaar een onderhoudsgesprek met lokale media om te horen hoe het gaat, wat beter kan en hoe we elkaar kunnen helpen. • We schrijven persberichten die media indien gewenst kunnen overnemen om zo ook ondanks de inkrimping lokale en regionale media van informatie en nieuws te blijven voorzien. • We voorzien persberichten waar mogelijk met ten minste één bruikbare foto. 			
	<p><u>Toelichting:</u> De vaste gemeentepagina's in Groot Media zijn elke editie goed gevuld. In 2025 zijn hierover nieuwe afspraken gemaakt. De teksten die wij schrijven voor de krant worden ook online gepubliceerd onder 'Gemeentenieuws'. Dit vergroot ons lokale bereik. Regelmatig gunnen we de lokale kranten een primeur of enige publicatie, zoals het artikel over overlast van jeugd. Hiermee geven we lokale media de kans zich te onderscheiden van regionale en landelijke media.</p> <p>De samenwerking met de andere twee lokale kranten verloopt positief, ondanks de inkrimping van de redactie door Mediahuis. Bezorging en bereik blijven aandachtspunten, maar liggen buiten onze invloedsfeer. We blijven hierover met Mediahuis in gesprek. De eindredacteur van Mediahuis wil dat we vanuit de gemeente Súdwest-Fryslân meedenken over de toekomst van de lokale kranten en start hiervoor later dit jaar een projectgroep op.</p> <p>De experimentele samenwerking tussen Groot Media en Omroep Súdwest heeft tijdelijk gezorgd voor een toename en kwaliteitsverbetering van aanbod en programmering (o.a. met programma's van Joey Hereman). De samenwerking is afgerond krijgt geen vervolg. Omroep Súdwest heeft een bestuurswissel gehad en het huidige bestuur breidt met hulp van het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek gestaag uit. De lokale omroep geeft aan dit jaar met een plan te komen. In juni 2025 is de laatste aanvraagronde van de subsidieregeling 'Professionalisering Lokale Publieke Media Instellingen. Streekomroepen kunnen in aanmerkingen komen voor tweejarige subsidie. In Nederland is 40 miljoen euro beschikbaar voor 80 toekenningen. In Súdwest-Fryslân is vooralsnog geen concurrerende partij. Met de lokale Omroep en het Stimuleringsfonds zijn we goed in gesprek over de toekomst en het aanvraagproces. Waar mogelijk tippen we de redactie actief over lokaal nieuws of nodigen we hen uit bij een activiteit aanwezig te zijn.</p> <p>Al 3 jaar werken we mee aan een traineeprogramma van de regionale media (Friesch Dagblad, LC en Omrop Fryslân). We verzorgen een masterclass gemeentepolitiek en lokale journalistiek voor de trainees en zij wonen een raadsvergadering bij. Het traineeship is beëindigd en is vervangen door een minor Friese journalistiek van NHL Stenden. De masterclass is opgenomen in het programma van de minor.</p>			
17.	<p><i>Inwoners en ondernemers in nood weten de regelingen en mogelijkheden te vinden door een actieve rol vanuit de gemeente. Niet met ingewikkelde formulieren, maar een direct telefoonnummer en een Whatsapp service.</i></p>			
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Voor dit actiepoint verwijzen we naar actiepoint 43 van het programma Sociaal 			
	<p><u>Toelichting:</u> Zie voor nadere toelichting actiepoint 43, onderdeel Sociaal</p>			
18.	<p><i>Vrije inloop voor inwoners in het gemeentehuis voor het maken van afspraken.</i></p>			
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • We zorgen ervoor dat inwoners zonder afspraak altijd welkom zijn in het Súdwesthûs en terecht kunnen bij de snelservicebalies of inloopspreekuren (bijvoorbeeld van SWF Tichtby). 			

	<p><u>Toelichting:</u> In het Súdwesthûs kan men altijd zonder afspraak terecht bij de balies van de snelservice en inlooppreekuren (bijvoorbeeld van SWF Tichtby).</p>			
19.	<p><i>Het beschikbare bedrag voor de versterking van de dienstverlening wordt breed ingezet gericht op het vergroten van de menselijke maat in, ontwikkeling van professionals en systematisch leren, om daarmee de nodige structurele verbeteringen door te voeren.</i></p>			
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Inwoners kunnen middels Live-chat en beeldbellen in contact komen met de gemeente. • Door onze dienstverlening te verbeteren en de klanttevredenheid te verhogen, werken we aan het herstel van vertrouwen in de overheid. • We werken vanuit het gedachtengoed positieve gezondheid. • Inwoners die vragen hebben over ‘producten’ van de belastingdienst of hulp nodig hebben bij het invullen van formulieren kunnen (op gezette tijden) langskomen bij het steunpunt van de belastingdienst in het Súdwesthûs. 			
	<p><u>Toelichting:</u> Na een inhoudelijke behandeling in de commissie Bestjoer & Finânsjes, is in de gemeenteraad van 14 maart 2024 ingestemd met de "Aanpak en doorontwikkeling dienstverlening dichtbij". Tot en met 2027 is een bedrag beschikbaar gesteld van € 2.712.000 (de POK-middelen). Er ligt een bestedingsplan tot en met 2027 ter hoogte van een bedrag van € 1.397.915 (SWF Tichtby en Sociale Raadslieden en training positieve gezondheid). Het resterende bedrag € 1.314.085 is evenwichtig ingezet in het Integrale bestedingsplan, opgeleverd juni 2025. Het bestedingsplan zet in op structurele verbeteringen in de gemeentelijke dienstverlening. Het plan sluit aan op andere ontwikkelingen zoals digitale toegankelijkheid, duidelijk schrijven, 1loket gedachte, dichtbij en professionalisering.</p> <p>In Q3 zijn we gestart met het ontwikkelen van een nieuwe, integrale visie op dienstverlening. Deze visie haakt aan op het Omnichannel traject en de input van inwoners en ondernemers uit de klantarena's. Naast dat de visie handvaten biedt om de dienstverlening verder te verbeteren, biedt het ook kansen om dienstverlening in het 'DNA' van de organisatie te krijgen.</p> <p>Tijdens het opstellen van de nieuwe visie bepalen we een aantal uitgangspunten voor onze dienstverlening. Na het bepalen van deze uitgangspunten starten we met een onderzoekstraject naar de impact van SWF Tichtby en Sociale Raadslieden (zie ook Programma Sociaal Domein punt 34 en 40). De visie (uitgangspunten) levert het kader waaraan we SWF Tichtby en Sociale Raadslieden toetsen. Dit is begin oktober gereed. Hierna starten we met het onderzoekstraject naar de impact van SWF Tichtby en Sociale Raadslieden. Dit traject ronden we af in december 2025.</p>			
20.	<p><i>Digitale dienstverlening moet mensen echt verder helpen, persoonlijk en dichtbij. Geen paarse krokodillen of met een kluitje in het riet. Er moet te alle tijde een telefoonnummer en mailadres beschikbaar zijn om ergens in geval van spoed contact over op te nemen.</i></p>			
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • We werken aan een gebruiksvriendelijke klantervaring waarbij men niet van het kastje naar de muur wordt gestuurd (omnichannel). Daarbij kunnen inwoners via een online platform de status en voortgang van persoonlijke zaken inzien. Dit alles is zoveel als mogelijk bruikbaar (toegankelijk) voor mensen met een functiebeperking als voor mensen zonder functiebeperking. 			
	<p><u>Toelichting:</u> We willen niet alleen 'pleisters plakken', maar gaan voor een duurzame verbetering van onze dienstverlening. Verbeteren van onze telefonische bereikbaarheid is onze eerste prioriteit. Om de bereikbaarheid structureel te verbeteren en goed te monitoren, nemen we telefonische</p>			

bereikbaarheid vanaf Q2 2025 op in de managementrapportages. Op basis van de rapportages worden verbeterplannen opgesteld.

Begin 2025 zijn we gestart met het uitwerken van een Omnichannel strategie. Omnichannel heeft als doel om onze klantcontactkanalen naadloos op elkaar aan te laten sluiten, zodat inwoners en ondernemers via de verschillende kanalen dezelfde dienstverlening ervaren.

Onderdeel hiervan zijn drie klantarena's welke in Q1 2025 zijn georganiseerd. In deze arena's hebben inwoners en ondernemers hun ervaringen met onze dienstverlening gedeeld op het gebied van openbare ruimte, vergunningen en WMO/minima. Naast dat dit veel verbeterpunten voor onze dienstverlening oplevert, gebruiken we deze input in de Omnichannel strategie. *Deze strategie en methodiek zorgt voor procesverbeteringen in de verschillende ketens. Met als doel om onze dienstverlening duurzaam te verbeteren.*

In juni 2025 is de e-dienst geboorteaangifte online gegaan. 9 van de 11 e-diensten zijn nu aangesloten en digitaal beschikbaar. *Dit proces is daarmee aangepast en verbeterd. Wat opvalt is dat het gebruik verschuift van persoonlijk contact naar digitaal contact. In dit geval leent het proces zich er uitstekend voor om digitaal aan te bieden, blijkt uit de cijfers. Het nieuwe digitale product wordt uitstekend gebruikt, meer dan de helft wordt succesvol digitaal afgerond. Beide vormen van klantcontact (digitaal en persoonlijk) blijven we aanbieden. In Q4 2025 lanceren we de e-dienst aangifte overlijden. De e-dienst Huwelijk en Partnerschap lanceren we begin 2026.*

Nr.	Actiepunt			
	Hoofdtakveld Veiligheid			
21.	<i>We investeren in preventie en willen met andere partners meer zichtbaar zijn in de wijken en dorpen.</i>			
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • We richten ons op diverse zaken betreffende de volgende onderdelen: <ul style="list-style-type: none"> ○ Ondernijning ○ Zorg en Veiligheid ○ Veilige Wijken en Kernen ○ Digitale Veiligheid 			
	<p><u>Toelichting:</u> In het kader van de begrotingsdoelstellingen is een aantal prioritaire veiligheidsmaatregelen - aansluitend op het IVP- vastgesteld.</p> <p>Ondernijning: De bestrijding van ondernijning blijft een kernpunt binnen het veiligheidsbeleid. De aanpak is recent opnieuw geprioriteerd in de lokale Driehoek (burgemeester, politie en Openbaar Ministerie). We richten ons nu op het weerbaar maken en houden van ons platteland. Samen met het RIEC Noord-Nederland maken we een interactieve kaart van de kwetsbaarheden in ons buitengebied. Ons buitengebied leent zich ook voor georganiseerde criminaliteit zoals drugslabs of illegale opslag. We zetten samen met politie en handhaving in op preventieve maatregelen, zoals het verbeteren van de signaleringsfunctie en het versterken van de samenwerking met agrarische ondernemers, LTO noord en onze inwoners. De aftrap hiervoor is in oktober 2025 met een brede bijeenkomst. In het verlengde hiervan ontwikkelen we trainingen voor onze toezichthouders en wijkagenten in het herkennen, rapporteren en muteren van ondernijnende criminaliteit. Bovenstaande analyse wordt hiervoor als leidraad gebruikt om inzet en capaciteit gebiedsgericht en duurzaam in te zetten. <i>Inmiddels is er een BIBOB coördinator aangesteld en de eerste verkennende gesprekken worden gestart om te kijken hoe we het proces en beleid gaan uitrollen.</i></p> <p>Zorg en veiligheid:</p>			

Vanuit zorg en veiligheid blijven we werken aan een functionerende samenwerking waarbij interventies en maatwerk centraal staan. Onderdeel hiervan is de Persoonsgerichte Aanpak (PGA). Het PGA-overleg is gericht op 18-plussers en vindt eens per vier weken plaats. Samen met de politie worden personen met onbegrepen gedrag besproken die in negatieve zin in beeld zijn. De aanpak is structureel en geeft goed zicht op de meest overlastgevendende personen. Om die reden en kunnen we tijdig de juiste (preventieve) maatregelen treffen om overlast te beperken. Wij zijn aangesloten bij het jeugdbeleid en nemen daarin ook de Aanpak Voorkoming Escalatie (AVE)-methode mee als één van de pijlers voor 2025. We verwijzen hierbij naar de uitgangspunten uit ons Integraal Veiligheidsplan (IVP), zodat het aspect veiligheid ook in het jeugdbeleid geborgd is.

Daarnaast wordt er nauw samengewerkt met het sociaal domein en andere partners om de verbinding tussen zorg en veiligheid te versterken. Sinds januari 2025 vindt er ieder kwartaal ook op management niveau een overleg plaats. Dit overleg richt zich op het volgen van de voortgang en het waar nodig bijsturen van beleid en uitvoering. In de afgelopen maanden is er gebruik gemaakt van de casuïstiek overleggen. De zorg- en veiligheidshuis casuïstiek is t.a.v. Q2 verdubbeld. De intensiteit en de complexiteit van dossiers is toegenomen. Dit is conform de landelijke trends. Lange wachtlijsten en verminderde dorstroommogelijkheden binnen de keten zijn oorzaken waardoor problemen te laat en soms al geëscaleerd onder de aandacht komen. De samenwerking tussen het veiligheids- en sociaal domein wordt geëvalueerd en waar nodig aangescherpt. Dossiers worden sneller opgeschaald naar het Zorg- en Veiligheidshuis Friesland, zodat de procesregie – nu vaak bij het veiligheidsdomein – daar komt te liggen. Dit versterkt de rolzuiverheid. Samen met het sociaal domein wordt gekeken hoe de inzet van trajectbegeleiders binnen het lokale zorg- en veiligheidsoverleg duidelijker kan worden gedefinieerd, zodat veiligheidsproblematiek sneller en met maatwerk wordt opgepakt binnen een sluitend plan van aanpak.

Onderdeel van de samenwerking is ook de integrale aanpak jeugdoverlast. De afgelopen periode is hier zowel preventief als repressief op ingezet. Op diverse hotspot locaties in Sneek zijn controles uitgevoerd met als doel het onveiligheidsgevoel weg te nemen. Voor de lange termijn wordt samen met zorg, school en hulpverlening gekeken naar een duurzame aanpak op maat. Hiervoor is op 11 juni jl. een bestuurlijke bijeenkomst georganiseerd waarbij ook scholen nauw betrokken worden in de vervolgaanpak. De jeugdgroep wordt op dit moment optimaal gemonitord zodat we tijdig kunnen signaleren en bijsturen in de aanpak. We constateren dat de eerdere waarschuwingen en de intensieve interventies en de persoonlijke aanpak effect hebben gehad. Dit heeft gezorgd voor een verandering in de groepsdynamiek. Bijvoorbeeld dat sommige jongeren zich los maken van de groep. Waar nodig werken we toe naar verdere hulpverlening vanuit het Sociaal Domein. Een aantal jongeren en hun gezinnen hebben we vanwege de complexiteit en problematiek opgeschaald naar het zorg- en veiligheidshuis. Het zorg- en veiligheidshuis is betrokken vanuit de complexiteit van problematiek en de dwarsverbanden onderzoeken binnen de groep. Het zorg- en veiligheidshuis werkt samen met zorg en veiligheidspartners om een doorbraak te realiseren. Re-Care heeft in de groepsaanpak een bijzondere rol gespeeld. Re-Care is door de gemeente specifiek ingezet op bijvoorbeeld de verschillende culturen en religies.

Veilige wijken en kernen:

Vanuit crisisbeheersing werken we zoveel mogelijk risico gericht. De vaartuigoefening is daar een goed voorbeeld van. Onze gemeente kent een relatief hoog risico m.b.t. calamiteiten op het openbare (vaar) water. In samenwerking met Brandweer Fryslân wordt er elk jaar een vaartuigoefening georganiseerd waarbij alle ketenpartners zijn aangesloten. Gemeente Súdwest-Fryslân is, conform de afgesproken taakomschrijving bevolkingszorg, vertegenwoordigd voor de opvang van slachtoffers, crisiscommunicatie en leiding & coördinatie van de gemeentelijke processen.

Aan ons crisisdraaiboek wordt een deeldraaiboek cyberveiligheid toegevoegd. Bestaande processen worden conform de landelijke crisisstructuur verwerkt in een separaat draaiboek inclusief een beschrijving van scenario's. Het draaiboek wordt opgeleverd in samenwerking met de collega's van I&A. De verwachting is dat deze in Q4 2025 wordt opgeleverd.

In Q2 2025 heeft er een multidisciplinaire tabletop oefening plaatsgevonden. De deelnemers doorliepen een scenario waarbij een grote overstroming werd gesimuleerd. Los van de grote oefening zijn ook weer reguliere trainingen gegeven over verschillende veiligheidsscenario's aan ons KCC en andere interne deelnemers van onze crisisorganisatie.

In juni 2025 werd de NAVO top in Den Haag gehouden en de politie heeft de gemeenten verzocht terughoudend om te gaan met vergunningverlening voor nieuwe evenementen en evenementen waarbij op voorhand politie inzet wordt verwacht. In de gemeente Súdwest-Fryslân konden en kunnen aangevraagde evenementen doorgaan, een enkele keer met de inzet van extra beveiliging. Er zijn in Q2 2025 geen vergunningen geweigerd met als reden verminderde politie inzet vanwege de NAVO top. De Sneekweek wordt steeds verder overgedragen aan de stichting Sneekweek, voor 2025 heeft dit met name betrekking op de kermis. De uitvoeringsregels evenementen zijn in het tweede kwartaal geëvalueerd en worden bijgesteld waar nodig en wenselijk.

De zomerperiode stond voor veel collega's veiligheid in het teken van het veilig houden van stad en land tijdens evenementen. Met name de Sneekweek. Deze is goed verlopen en het geheel wordt conform planning Lange Termijn Agenda (LTA) geëvalueerd.

Deelname aan de Town Deal Krachtige kernen, Agenda Stad.

Hoe kunnen overheid en dorpsgemeenschappen beter met elkaar optrekken waar het gaat om ingewikkelde vraagstukken waar onrust en ongenoegen op de loer liggen? En hoe kan de overheid daarbij de ideeën en behoeften van inwoners beter tot hun recht laten komen om vertrouwen in de overheid te bevorderen en de lokale samenleving te versterken? Daarover gaat het in de Town Deal Krachtige Kernen, een samenwerking tussen elf gemeenten, drie ministeries en twee kennis- en netwerkorganisaties, die op dinsdag 22 april is ondertekend.

Binnen deze weerbaarheidsopgave gaan we als gemeente aan de slag met het mobiliseren van de gemeenschapskracht die er bestaat in de 89 kernen, om hen weerbaar te maken tegen crises, rampen en bedreigingen. Hoe kunnen overheden en inwoners constructief omgaan met ongenoegen en weerstand, terwijl tegelijkertijd de weerbaarheid van inwoners moet worden vergroot? Het bevorderen van een cultuur van samenwerking, vertrouwen en gezamenlijke verantwoordelijkheid tussen de lokale overheid en de mienskip is van belang, zodat beide partijen effectiever kunnen samenwerken in tijden van crisis, maar ook in de dagelijkse bestuurlijke en maatschappelijke processen. Best practices worden landelijk opgeschaald zodat andere dorpskernen en wijken hier hun voordeel mee kunnen doen.

Aanvullend op de Town Deal is de onderstaande driedeling onder de aandacht binnen de weerbaarheidsopgave:

1. Bestuurlijke veerkracht;
2. Institutionele veerkracht;
3. Maatschappelijke veerkracht.

In Q2 2025 is de samenwerking gestart met de eerste dorpskern, Raerd. Het plaatselijk belang is doende om hun zelf uitgewerkte plan en structuur te bemannen met inwoners uit het dorp. Zij verwachten in Q1 2026 gereed te zijn. In samenwerking met de Veiligheidsregio Fryslân (VRF) wordt een simulatie voorbereid waarmee het dorpsplan getest kan worden in de praktijk. Hierdoor is een plan niet enkel een plan maar een die is beproeft in de praktijk. Door de stads- en wijkcoördinatoren zijn ook andere dorpen geïnventariseerd. Een deel zal in Q4 2025 en Q1 2026 benaderd worden.

In Q4 2025 vinden er gesprekken plaats met de RUG en NHL-Stenden over de rol van onderwijs in de vorm van onderzoek binnen de Town Deal van Súdwest-Fryslân.

Met een aantal deelnemende gemeenten wordt gewerkt aan een gezamenlijke interventie. Voor Súdwest-Fryslân ligt de voorkeur op een signaleringstool gericht op maatschappelijk ongenoegen en maatschappelijke onrust. Dit moet gemeenten helpen om tijdig dergelijke signalen te signaleren en hierop te anticiperen. De Town Deal Krachtige Kernen is tot slot in de basis een project om samen te leren met de deelnemende gemeenten, ministeries en kennis- en netwerkorganisaties.

Digitale veiligheid

Vanuit crisisbeheersing zijn we bezig om de digitale weerbaarheid te vergroten door het aanbieden van oefeningen voor crisisfunctionarissen, directie, bestuur en onze specialisten. Vorig jaar hebben we een crisisoefening GRIP 3 georganiseerd. Deze oefening willen we een vervolg geven door deel te nemen aan een grootschalige Landelijke oefening in het najaar van 2025.

Overige zaken (going concern)

Accountantskosten

De eindcontrole voor de jaarrekening 2024 heeft in het eerste half jaar van 2025 plaatsgevonden. Het is nu al duidelijk dat de externe controlekosten (de accountantskosten) zullen stijgen enerzijds door de indexering (inflatie), maar anderzijds vooral door het jaarlijks nog steeds toenemende aantal specifieke uitkeringen. Bij elke specifieke uitkering hoort namelijk een eigen set aan regels en voorschriften en een externe accountantscontrole aan de hand van een door het Rijk vastgesteld normenkader. De accountantskosten zullen daardoor op basis van de huidige inschatting leiden tot circa € 34.000 kosten boven het begrote bedrag.

Tussenstand onrechtmatigheden aanbestedingen 2025

Er is met de gemeenteraad afgesproken dat in de bestuursrapportages periodiek wordt gerapporteerd over de verwachte onrechtmatigheden ten gevolge van inkoop en aanbestedingen die niet voldoen aan Europese wet- en regelgeving.

De voorlopige tussenstand is dat het aantal fouten verder zal dalen ten opzichte van eerdere jaren. Er wordt ingeschat dat er circa € 0,9 miljoen aan fouten zullen optreden. Het bedrag aan onrechtmatigheden wordt veroorzaakt door doorlopende fouten uit voorgaande jaren, namelijk de schoonmaakwerkzaamheden (€ 0,6 miljoen) en de schoonmaak van opvanglocatie Galamadammen (€ 0,2 miljoen), welke niet Europees zijn aanbesteed. **Daarnaast is de dienstverlening door tolken niet Europees aanbesteed, waardoor het grensbedrag in de loop van 2025 is overschreden met (€ 0,1 miljoen).** Er wordt gewerkt aan oplossingen, in de Rechtmatigheidsverantwoording van het college bij de jaarrekening 2025 zal hierover nader worden gerapporteerd.

Inhuur personeel

Door de krapte op de arbeidsmarkt is het soms lastiger om aan nieuw personeel te komen. Hiervoor worden vakspecialist ingehuurd. Dit is iets waar alle gemeenten mee te maken hebben. Omdat het werk wel door moet gaan en de kwaliteit op orde moet blijven. In onderstaand overzicht is ook de inhuur opgenomen van bijzondere werkzaamheden die de reguliere taken overstijgen, zoals bijvoorbeeld inhuur ten behoeve van de opvang van Oekraïners. Dit verklaart bijvoorbeeld het hoge bedrag aan inhuur bij team Ondersteuning van de keten Sociaal Domein.

Voornemens om een deel van het personeel wat ingehuurd wordt in dienst te nemen, inmiddels is dit voor enkele al van toepassing. Bij de inhuur waar dit nog speelt (inhuur die we graag bij ons in dienst zouden willen hebben), is men actief bezig om deze in dienst te krijgen bij afloop contract. Dit maakt onderdeel uit van de te realiseren opgaaf 'Optimalisatie personele inzet, minder inhuur' bij de Kansrijke Sporen (in Q1 is daarvan breed in de bedrijfsvoering € 0,9 mln. gerealiseerd).

Op de volgende pagina treft u een overzicht aan van inhuur tot boekingsdatum 30 september 2025.

Financieel overzicht inhuur

Keten	Afdeling	Soort	Som van Bedrag debet		
Bedrijfsvoeren	DIA		€	119.897	
	Facilitair		€	101.652	
	Financien		€	83.391	
	I&A		€	494.781	
	Juridische- en Veiligheidszaken		€	139.602	
Centraal	Concerncontrol		€	29.561	
	Directie - algemeen		€	24.121	
Klantencontacten	Burgerzaken		€	36.199	
	Communicatie		€	51.800	
	Klantcontactcentrum - KCC		€	288.385	
Omgeving	Omgeving - Ondersteuning en Advies		€	235.952	
	Omgeving - Projecten		€	4.968	
	Omgeving - Ruimtelijke Ontwikkeling		€	757.619	
	Omgeving - Toezicht en Handhaving		€	49.658	
	Strategie en Programma's		€	37.574	
	Vergunningen		€	829.019	
Ontwikkelen	Strategie en Programma's		€	531.318	
Openbare Ruimte	Groen		€	4.762	
		Seizoenskrachten	€	571.902	
		WSW Seizoenskrachten	€	120.135	
	Omgeving - Projecten		€	205	
		Schoon		€	9.427
		Seizoenskrachten	€	193.377	
	Vastgoed		€	21.743	
	Water		€	215.216	
		Seizoenskrachten bruggen en havens	€	1.585.200	
		WSW Seizoenskrachten	€	334.960	
		Wegen		€	256.226
	Sociaal Domein	Beleid Sociaal Domein		€	358.705
		Cultuur en sport		€	382.377
		GT Bolsward/Buitengebied		€	59.180
GT Sneek			€	80.105	
Integraal Beheer SD			€	226.750	
Ondersteuning		€	1.411.149		
Eindtotaal			€	9.646.916	

Totale inhuur 2025 t/m 30-09-2025 € 9.646.916

Keten	Afdeling	Soort	Som van Bedrag debet	
Openbare Ruimte	Groen	Seizoenskrachten	€	571.902
		WSW Seizoenskrachten	€	120.135
	Schoon	Seizoenskrachten	€	193.377
	Water	Seizoenskrachten bruggen en havens	€	1.585.200
		WSW Seizoenskrachten	€	334.960
Eindtotaal			€	2.805.574

Totale inhuur 2025 t/m 30-09-2025 exclusief seizoenkrachten € 6.841.342

5. Overzichten

Actiepunten uit de Programmabegroting

Nr.	Actiepunt			
	Hoofdtakveld Algemene dekkingsmiddelen			
1.	<i>De inkomsten uit Nij Hiddum Houw komen ten goede aan de gehele gemeente.</i>			
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> <ul style="list-style-type: none"> De inkomsten uit Nij Hiddum Houw te begroten als algemene inkomst. 			
	<u>Toelichting:</u> De dividend uitkering is voor dit jaar conform begroting. In de jaren 2024 en 2025 heeft de gemeente het gemiddelde dividend van € 400.000 ontvangen. Om toekomstige financiële prestaties in te schatten gebruikt NHH een forecastmodel. Dit model voorziet in de jaren 2026-2030 een lagere dividenduitkering dan gemiddeld. De prognose is echter dermate onzeker dat NHH in de laatste aandeelhoudersvergadering van april 2025 hier nog geen toezegging aan wilde verbinden. In de aandeelhoudersvergadering van komende december verwachten we hierover meer duidelijkheid voor wat betreft jaar 2026. Zodra hierover meer duidelijk wordt zal dit worden gemeld in de volgende bestuursrapportage.			
2.	<i>Geen verhoging van woonlasten, na inflatiecorrectie.</i>			
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> <ul style="list-style-type: none"> In de paragraaf lokale belastingen wordt per belastingsoort beschreven wat we gaan doen met de opbrengst, incl. een berekening van de woonlasten van het voorgaande jaar. Er is inflatiecorrectie toegepast bij de belastingen, inclusief een extra verhoging van 2%. Bij de afvalstoffenheffing en rioolheffing streven we naar een kostendekkendheid van 100%. 			
	<u>Toelichting:</u> Vastgesteld tijdens behandeling begroting 2025. Waarbij systematiek de trendmatige verhoging is toegepast ten bedrage van 4,3 %. De forensenbelastingen is gestegen met 20% plus de toeristenbelasting met 60%			
3.	<i>Onderzocht wordt of we bij het verwerken van de algemene uitkering de (eigen) aantallen jaarlijks kunnen laten muteren en hoe dat eventueel kan worden verwerkt in de begroting. Ook wordt nagegaan of het hanteren van de methode van lopende prijzen voor de gemeente Súdwest-Fryslân van toegevoegde waarde kan zijn en wenselijk is om in te voeren.</i>			
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> <ul style="list-style-type: none"> Onderzoek uitvoeren en de resultaten meenemen in de berekening van de algemene uitkering. 			
	<u>Toelichting:</u> Onderzoek is uitgevoerd en resultaten zijn verwerkt in de circulaire en daarmee in de begroting.			
4.	<i>Gedegen financieel beleid met voldoende reserves.</i>			
	<u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u> <ul style="list-style-type: none"> Een structureel sluitende begroting. Een stand van de algemene reserve boven het minimale niveau van het weerstandsvermogen. 			

	<p><u>Toelichting:</u> Er wordt volop gewerkt aan de uitvoering van de kansrijke sporen. Daarmee komen wij tot een sluitende begroting. Wij blijven aandacht houden voor een gedegen Algemene Reserve met een voldoende omvang. De reserves zijn de afgelopen periode al versterkt. Ook het positieve jaarrekeningresultaat 2024 draagt hieraan bij. Vanuit de meicirculaire zien wij een verschuiven van het ravijnjaar richting 2028.</p>				
Nr.	Actiepunt				
	Hoofdtakveld Overhead				
5.	De gemeente stelt een voorbeeld als goede en inclusieve werkgever met voldoende stages en leer-werkplekken voor alle niveaus en leeftijden. Ook is er ruimte voor trainees, zij-instroom en zet het in op een leven lang ontwikkelen voor eigen werknemers.				△
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Elk team heeft minimaal één stagiair per jaar. • SWF heeft beleid ontwikkeld voor het beschikbaar stellen van leer-werkplekken. • SWF heeft een groep trainees die begin 2025 zijn gestart. • SWF staat bij moeilijk vervulbare vacatures open voor zij-instromers die het vak nog moeten leren. • Het Leerhuis verzorgt activiteiten voor alle werknemers van SWF. 				
	<p><u>Toelichting:</u> In Q2 2025 is het beleid vaktalenten ambtelijk vastgesteld en begin Q3 wordt het beleid ter instemming geagendeerd bij de Ondernemingsraad. In dit beleid staat beschreven hoe de gemeente haar leerwerkplekken en trainees organiseert. Ondertussen wordt gestart met de voorbereidingen om na de zomer een groep vaktalenten te werven, die dan begin 2026 starten. In 2024 is de ambitie uitgesproken dat begin 2025 een eerste groep vaktalenten zou starten. Door een langere doorlooptijd van de beleidsontwikkeling is deze ambitie niet gehaald. In Q1 en Q2 zijn de stageopdrachten voor het schooljaar 2025-2026 opgehaald uit de organisatie. Bij moeilijk vervulbare vacatures is steeds meer aandacht voor personen die de juiste competenties hebben, maar de kennis nog missen. De benodigde opleiding biedt de gemeente dan aan. Er wordt volop gebruik gemaakt van de activiteiten van het Leerhuis en deze worden positief beoordeeld.</p> <ul style="list-style-type: none"> • In 2025 heeft SWF tot nu toe 17 stagiaires. In Q3 en Q4 van 2025 komen daar nog nieuwe stage-opdrachten bij. T/m Q3 2025 zijn er bij SWF 30 stagiaires gestart, verdeeld over 13 teams. Dit betekent dat 12 teams dit jaar geen stagiaire hebben gehad. Hier wordt extra aandacht aan besteed bij de uitvraag voor de volgende stageronde (start februari 2026). • De ondernemingsraad heeft in Q3 ingestemd met het beleid voor vaktalenten. In dit beleid zit ook de optie om leerwerkplekken aan te bieden. Er zijn in Q3 2025 4 nieuwe BBL-ers gestart bij thema Groen in opvolging van de lichte van 2024-2025. Ook is er in Q3 2025 een BBL-er gestart bij team HR. • Het beleid voor vaktalenten koerst op het in dienst nemen van vaktalenten (trainees) per 1 januari 2026. In Q4 2025 starten we met een inventarisatie in de organisatie naar de behoefte en formatieve mogelijkheden voor vak talenten. Bij voldoende vraagstelling willen we starten met een groep van minimaal 6 vak talenten, met een startdatum van 1-1-2026. • Het vaktalentenbeleid geeft ruimte voor zij-instromers. Afhankelijk van de begeleidingsmogelijkheden binnen een team wordt hier ruimte aan geboden. Ook wordt het vaker benoemd in vacatures. 				
6.	Verdere inzet van data om daarmee innovatieve antwoorden te bieden op complexe vraagstukken in de samenleving.				
	<p><u>Indicatoren/te behalen resultaat:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • We willen de datakwaliteit verbeteren, de informatiehuishouding op orde hebben en processen verbeteren. 				

	<p>Toelichting: Het gebruik van data met als doel complexe vraagstukken te beantwoorden, vraagt om een informatiehuishouding die op orde is. Zonder integrale data is er geen waarde te hechten aan de uitkomsten. Daarom stimuleren we de groei van de datavolwassenheid van de organisatie. Door te sturen op de kwaliteit en de processen die daaraan verbonden zijn, creëren we een basis voor data die bruikbaar is voor vraagstukken zoals energiearmoede, gebiedsgericht werken of financiën.</p> <p>Door in te zetten op het opbouwen van onze basisdataset voor integraal gebiedsgericht werken, is het aantal gedeelde datasets met externe partners toegenomen. Ook hebben we met DataFryslân de eerste stappen gezet voor de warmteplanningskaart van heel Friesland.</p> <p>Onze strategische aanpak omvat ook het actief opbouwen van sterke partnerschappen, zowel intern als extern. Door kennis en data te bundelen, versnellen we de oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen.</p> <p>Concrete acties die we nemen voor de groei van onze datavolwassenheid zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bewustwording vergroten. • Eigenaarschap beleggen. • Controle op de kwaliteit. • Beleid op datagedreven werken, zowel op strategisch als tactisch niveau. • Het in kaart brengen van gemeenschappelijke datavraagstukken binnen de organisatie en met ketenpartners. • Actieve deelname aan nationale datastelsels, zoals het Federatief Datastelsel (FDS). • Implementatie van FAIR-principes bij het vastleggen en delen van datasets. Dit betekent in de praktijk dat we de data binnen onze organisatie zo inrichten dat ze beter vindbaar, toegankelijk, uitwisselbaar en her te gebruiken zijn. Dit is essentieel om data ook écht effectief te kunnen delen met externe partners. <p>Deze acties zijn een continu proces in een continu veranderende informatiewereld. We doen dit laagdrempelig en door voorlichtings sessies, het delen van goede voorbeelden en door bij de diverse teams mee te denken over mogelijkheden. Ook delen we kennis en ontwikkelen samen op regionaal niveau.</p>
7.	<p><i>Huisvesting buitendienst.</i></p>
	<p>Indicatoren/te behalen resultaat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De start van de bouw staat gepland vanaf Q2 2025 met oplevering Q3 2026.
	<p>Toelichting: Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar hoofdstuk 8 (Ontwikkelfonds en overige projecten).</p>

Overige zaken (going concern)

Taakstelling bedrijfsvoering

De totaalopgaaf Bedrijfsvoering, taakstelling van € 2 miljoen die vanaf 2025 gehaald moet worden (opgaaf bij Directie, onderdeel van de Kansrijke Sporen) is als zodanig ingeboekt.

De taakstellingen op diverse onderdelen bij de ketens worden gedurende het jaar gemonitord via de managementrapportages. Bij een dusdanige afwijking in de voortgang zal hierover melding worden gemaakt in de bestuursrapportage.

6. Mutaties reserves

Verwachting verloop Algemene Reserve

In de volgende tabel staat het verloop van de Algemene Reserve. De met een * gemarkeerde posten zijn nieuw ten opzichte van de vorige bestuursrapportage.

Ontwikkeling Algemene Reserve (bedragen x € 1.000)	2025	
Stand per 31/12/2024 volgens JR 2024	20.051	
<u>Reeds genomen raadsbesluiten</u>		
Bij: Begroot resultaat 2025 volgens Programmabegroting 2025	2.677	Raadsbesluit 14-11-2024
Bij: Septembercirculaire 2024, jaar 2025	133	Raadsbesluit 30-01-2025
Af: Septembercirculaire 2024	-77	Raadsbesluit 30-01-2025
Bij: Werkelijk resultaat 2024	9.559	Raadsbesluit 10-07-2025
Af: Resultaatbestemmingen 2024	-6.386	Raadsbesluit 10-07-2025
Bij: Nota Reserves en Voorzieningen 2025	3.112	Raadsbesluit 10-07-2025
Af: Begrotingswijziging Kansrijke sporen	-2.146	Raadsbesluit 10-07-2025
Af: Bijdrage Cultureel Kwartier Sneek	-1.838	Raadsbesluit 10-07-2025
Bij: Resultaat Berap JFM 2025	20	Raadsbesluit 10-07-2025
Af: Resultaat Berap AMJ 2025	-1.084	Raadsbesluit 16-10-2025
Af: Resultaat Berap AMJ 2025 (saneringskosten buitendienst)	-950	Raadsbesluit 16-10-2025
* Af: Extra financiering Sportcentrum De Rolpeal	-250	Raadsbesluit 16-10-2025
Nieuwe Stand	22.821	
<u>Nog verwacht</u>		
* Bij: Resultaat Berap JAS 2025	6.461	Raadsvoorstel 18-12-2025
* Bij: Meicircularie 2025, jaar 2025	0	Meegenomen in Berap JAS
* Af: Resultaat Berap JAS 2025 (sanering kruispunt Marnezijl)	-150	Raadsvoorstel 18-12-2025
* Bij: Resultaat Berap JAS 2025 (duurzaamheid)	23	Raadsvoorstel 18-12-2025
* Af: Resultaat Berap JAS 2025 (buitendienst Bolsward)	-345	Raadsvoorstel 18-12-2025
Bij: Verwachte BTW-teruggave	1.000	Conform PB2025
Stand na verwacht	29.810	
> Niveau weerstandsvermogen	9.300	
Vrij besteedbaar	20.510	

Overige zaken (going concern)

Er zijn geen overige zaken te melden.

7. Paragrafen

Onderhoud Kapitaalgoederen

Voortgang investeringswerken 2024-2025

Voortgang investeringswerken

In de begroting is jaarlijks investeringsgeld opgenomen voor kapitaalgoederen, specifiek voor de onderdelen wegen- en waterbouw. Het gaat om jaarlijks € 4 miljoen. Dat is bedoeld om de achterstanden binnen de kapitaalgoederen in te lopen in een periode van 10-15 jaar (vanaf 2021). Met onderstaand schema geven we de stand van zaken weer van de verschillende investeringswerken van 2024 en 2025.

Investeringswerken 2024	Investering	Status
Steiger Houkesloot Sneek (fase 1)	€ 1.000.000	Gereed, binnen budget
Kade Gouden Boayem Heeg	€ 300.000	In uitvoering, gereed Q4 2025
Kade Dijklakkers Bolsward	€ 1.100.000	Gereed, binnen budget
Doorgaande weg Arum (fase 2)	€ 300.000	In voorbereiding, start werk Q1 2026
Weg Tinga Sneek (fase 1)	€ 300.000	In voorbereiding, start werk 2026
Betonwegen divers	€ 400.000	Deel 1 gereed, deel 2 volgt Q4 2025
Weg Dorpsstraat Exmorra (fase 2)	€ 300.000	Gereed, binnen budget
Weg Julianastraat IJlst (fase 2)	€ 300.000	In voorbereiding, start werk 2026
Totaal	€ 4.000.000	

Investeringswerken 2025	Investering	Status
Steiger Houkesloot Sneek (fase 2)	€ 200.000	Gereed, binnen budget
Diverse bruggen op afstand	€ 250.000	Deels in uitvoering, gereed Q1 2026
Kade Dijklakkers Bolsward (fase 2)	€ 900.000	Gereed, binnen budget
Damwand Noorderpoort Sneek	€ 650.000	In voorbereiding, start Q1 2026
Weg Van Eysingaleane Easterein	€ 250.000	In uitvoering, gereed Q4 2025
Wegen Easterwierrum (fase 1)	€ 300.000	Start werk Q3 2025
Wegen Exmorra (fase 3)	€ 650.000	Gereed, binnen budget
Weg Tirns	€ 450.000	Gereed, financiële afrekening volgt
Weg Wolsumerwei Wolsum	€ 350.000	In uitvoering, gereed Q4 2025
Totaal	€ 4.000.000	

8. Ontwikkelfonds en overige projecten

Hieronder rapporteren wij over alle actieve projecten die (grotendeels) gefinancierd worden vanuit het Ontwikkelfonds (projecten waarvoor krediet beschikbaar is gesteld en die nog niet zijn afgerond). Daarnaast informeren wij over projecten die in vergaande voorbereiding zijn.

Daarnaast rapporteren we over overige projecten die niet gefinancierd worden vanuit het Ontwikkelfonds. Standaard rapporteren we over majeure projecten waar de raad een realisatiekrediet voor beschikbaar heeft gesteld. Mochten er significante afwijkingen zijn bij overige projecten, dan rapporteren we ook daarover, zolang er sprake is van een afwijking.

8.1 Ontwikkelfonds

Nr.	Project			
	Bolsward: Bolsward-west (reconstructie kruispunt) (Mobiliteit)			
	<p><u>Toelichting op de afwijking:</u> Het definitief ontwerp is gereed, waarin de fietstunnel onder de Oude Rijksweg is opgenomen. De samenwerkingsovereenkomst met de provincie is afgesloten. De (Europese)aanbesteding voor een bouwteam is gegund aan aannemer BAM Infra. In dit bouwteam (aannemer, adviseur, opdrachtgever) wordt het definitief ontwerp verder uitgewerkt naar een uitvoering gereed ontwerp.</p> <p>In oktober start bouwbedrijf BAM met de voorbelasting en grondverplaatsingen. Zodra dat klaar is starten we met de bouw van de ovonde (mei t/m oktober 2026). De ovonde en beide fietstunnels zijn naar verwachting in het najaar 2026 klaar.</p> <p>Het projectteam (gezamenlijk Provincie en gemeente SWF) heeft tijdens de looptijd van dit project de bouwkostenraming steeds scherper kunnen maken. De bouwkostenraming geeft aan dat er een tekort is van € 525.000 ten opzichte van de allereerste raming op basis waarvan de bestuurlijke besluiten omtrent de financiering zijn gebaseerd. Dit heeft deels als oorzaak dat er veranderende inzichten zijn betreffende de benodigde sanering zoals het laten verwijderen van verontreinigde slakkenfundering. Dit betreft een bedrag van € 150.000. Anderzijds zijn de bouwkosten verhoogd door de forse indexatie afgelopen jaren. Voor het voorstel financiële dekking verwijzen wij naar paragraaf 9.1 'Voorgestelde (mutaties in) kredieten' punt 3 en 4.</p>			

Nr.	Project			
	Bolsward: Binnenstad-Herinrichting (Agenda Bolsward)			
	<p><u>Toelichting op de afwijking:</u> Het herstel van de gebreken van fase 1 is afgerond. Fase 2 Herinrichting Bargefenne is in opstartfase en hiervoor is een projectteam ingericht. Er ligt een voorlopig ontwerp dat technisch wordt uitgewerkt. We blijven met werkgroep gastvrij centrum Bolsward in gesprek.</p>			

Nr.	Project			
	Bolsward: Aquaduct Bolsward (Mobiliteit)			
	<p><u>Toelichting op de afwijking:</u> De afstemming met de provincie zal plaatsvinden in het OVVF (Overleg Verkeer en Vervoer Fryslân). Dit is een bestuurlijk overleg binnen de provincie Fryslân. Gezamenlijk kan binnen alle mobiliteitsprojecten een prioritering worden aangebracht. Deze prioritering brengen we als gezamenlijke Friese overheden in bij het Bestuurlijk Overleg MIRT.</p>			

Project

Sneek: De Hemmen III

(Economische zaken)

Toelichting op de afwijking:

Bouwrijp maken

De eerste fase van het bedrijventerrein is nagenoeg bouwrijp gemaakt. In verband met de netcongestie heeft het college op 19 november 2024 besloten het bouwrijp maken voor fase 2 voorlopig op te schorten voor de duur van maximaal 3 jaar.

Verkoopprocedure

Duurzaamheid speelt een rol, daarvoor is de duurzaamheidsmatrix ontwikkeld die door nieuwe belangstellenden voor een kavel kan worden ingevuld. De score van de menukaart wordt gekoppeld aan de privaatrechtelijke koopovereenkomst. Bij invulling van de menukaart en door hoog te scoren, maken inschrijvers meer kans bij de toewijzing van een bedrijfskavel. Ondanks de netcongestie worden belangstellende van harte uitgenodigd om zich te melden voor de resterende kavels van fase 1. Daarbij is wel de voorwaarde dat bedrijven in hun eigen energiebehoefte kunnen voorzien, vanwege de netcongestie.

Planning

De kritieke activiteiten in de planning zijn de toevoer van elektriciteit en de verkeersontsluiting. Voor beide activiteiten is er afhankelijkheid van andere partijen. De huidige planning is samengevat:

- Bouwrijp 1^e fase 2024
- Nutstoevoer kavels 2026 medio (planning van Liander)
- Verkeersontsluiting 2025 Q3
- Start uitgifte en bouw 2025 Q3 (afhankelijk van de situatie rondom netcongestie stikstof en tijdige ontsluiting)

Ontsluiting

De minirotonde naar het bedrijventerrein westelijk vanaf de N7 is inmiddels gereed. De aanpassing van de bestaande ontsluiting aan de noordoostelijke zijde door de aanleg van een minirotonde, het aanpassen van de bestaande toe- en afritten en onderhoudswerkzaamheden aan de State-as en de bestaande minirotonde. [Zijn op 25 augustus gestart en duren tot en met 17 oktober.](#)

Eind 2024 is met de Minister van Verkeer en Waterstaat een overeenkomst getekend over een bijdrage vanuit Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) € 1.239.669. [Dit zal middels een begrotingswijziging aan uw raad worden voorgelegd.](#)

Toevoer nutsvoorzieningen

Het netverzwakingsprogramma van de middenspanningsnetten van Liander voor de provincies Friesland en Noordoostpolder is vertraagd. Daarnaast is er op het bestaande onderstation onvoldoende leveringscapaciteit. Door deze vertraging duurt de netcongestie langer en is er beperkte tot geen beschikbaarheid van elektriciteit op een aantal locaties. Daarmee stagneert de kavelverkoop ook. Voor de Hemmen III is de verwachting dat er vanaf 2036 weer extra capaciteit is.

Voor wat betreft extra leveringscapaciteit heeft Liander al gevraagd om ruimte te reserveren op de Hemmen III voor een nieuw onderstation. Voortgang is afhankelijk van Tennet die met een studie bezig is.

Volgens de nieuwe planning van Liander is het middenspanningsnetwerk op de Hemmen III uiterlijk einde tweede kwartaal van 2026 aangelegd.

Grex

Op 20 juli 2023 heeft de raad ook Fase 2 vastgesteld en toegevoegd aan fase 1. Hiermee is één grondexploitatie vastgesteld voor Fase 1 en 2, Hemmen III Totaal. Een belangrijke toevoeging die voor beide fases geldt, is het toevoegen van kosten voor een tijdelijke energievoorziening.

Nr.	Project			
	Sneek: Stationsgebied (Agenda Sneek)			
<p><u>Toelichting op de afwijking:</u> Gelet op de zeer lange looptijd van het project zijn er overschrijdingen opgetreden. Dit heeft te maken met kostenstijging en tegenvallers in de uitvoering, vervuiling Kanaalstraat. De subsidie van de provincie is nog niet definitief vastgesteld. De besluitvorming hieromtrent wordt zeer binnenkort verwacht.</p> <p>Laatste restpunten zijn nu in uitvoering waardoor dit jaar het project kan worden afgerond.</p>				

Nr.	Project			
	Sneek: IJlsterkade (Agenda Sneek)			
<p><u>Toelichting op de afwijking:</u> Er zijn geen afwijkingen of overige zaken te melden.</p>				

Nr.	Project			
	Sneek: De Potten (Team dienstverleners)			
<p><u>Toelichting op de afwijking:</u> Conform de gebiedsvisie vormt het oprichten van een gebiedsorganisatie de eerste stap in het realiseren van een solide basis voor de verdere ontwikkeling van De Potten. De tijdens het visietraject voorgestelde maatregelen worden nader verkend met het Samenwerkingsverband Ambitie De Potten (SAP). Op 7 oktober is er een intentieverklaring tussen de belangengroepen van de SAP en de gemeente ondertekend. In week 37 is de raad middels de Actieve informatie SAP geïnformeerd.</p>				

Nr.	Project			
	IJsselmeer opgave: Versterking Friese IJsselmeerkust (VFIJ) (IJsselmeerkust)			
<p>De provincie Fryslân is penvoerder namens de samenwerkende partijen, het Rijk, Provincie Fryslân, Gemeente DFM en gemeente SWF (conform samenwerkingsovereenkomst). In de Stuurgroep SWH wordt gerapporteerd over de voortgang van het project Versterken Friese IJsselmeerkust.</p> <p>Stand van zaken Op 26 mei 2023 zijn de ondertekende projectbeslissingen van de minister en de beschikking ontvangen voor de bijdrage uit het deltafonds ter grootte van ca. € 12,5 miljoen. Inmiddels is gestart met de technische voorbereidingen, procedures en het opstellen van contracten. In augustus 2024 is gestart met de werkzaamheden in de Workumerwaard / Stoenckherne en de Mokkebank bij Laaksum. De werkzaamheden in Stoenckherne en de Mokkebank zijn eind 2025 afgerond. De uitvoering van de erosiebestrijding in de Workumerwaard en de aanleg van de strekdam It Soal starten in 2026 en zullen naar verwachting eind 2027 zijn afgerond. De werkzaamheden hebben vertraging opgelopen doordat er geen zand beschikbaar was.</p> <p>Vanuit VFIJ worden in Laaksum nog een aantal projectzaken uitgevoerd, dit staat voor 2025 op het programma.</p>				

Communicatie:

- Het komende jaar zullen nog stakeholdersbijeenkomsten georganiseerd worden bij de projectonderdelen die nog in uitvoering komen.

Beschikbaarheid zand

Uitgangspunt voor de realisatie van de onderdelen Workum en de stranden is de beschikbaarheid van zand uit het IJsselmeer. Op verzoek van RWS is het op diepte brengen van de vaargeul door de provincie Fryslân i.v.m. verzilting tijdelijk stop gezet. RWS en provincie zijn in gesprek over de consequenties hiervan en zoeken naar alternatieven. Planning van uitvoering is afhankelijk van de beschikbaarheid van zand.

RWS is aan het onderzoeken wat de eventuele gevolgen kunnen zijn ten aanzien van verzilting. Onduidelijk is wanneer dit onderzoek gereed is en welke consequenties dit heeft voor de tijdige beschikbaarheid van het zand voor de zand gebonden deelprojecten.

Voor het deelproject bij Workum is afgesproken dat het zand uit het recreatieve gedeelte van het gebied waar het nu te ondiep is, wordt gebruikt voor het deelproject bij It Soal / Workumerwaard.

Stijging Bouwkosten

Conform vastgelegde afspraken;

Het financieel beschikbaar gestelde bedrag is kader stellend (een gelimiteerd maximum). Als er financiële issues optreden, zullen deze opgelost moeten worden middels de post onvoorzien. Mocht dit niet afdoende zijn, dan zal dit ten koste gaan van een deel van de scope. Zijn de gevolgen zodanig dat doelstellingen van het project en scope niet meer haalbaar zijn, dan zal geëscaleerd worden naar de stuurgroep.

De markt heeft te maken met flinke stijging van de bouwkosten wat veroorzaakt wordt door; krapte op de arbeidsmarkt, tekort aan bouwstoffen, stijgende prijzen, brandstoffen en inflatie. Dit is een risico voor de uit te voeren scope.

Nr.	Project			
	IJsselmeer opgave: Atlantikwall in het waddengebied (Afsluitdijk)			
	<p><u>Toelichting op de afwijking:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - het eerste deel het inrichten van de Atlantikwall-bunker met een expositie is gereed en maakt onderdeel uit van de expositie van het Kazemattenmuseum. - In het kader van 75 jaar bevrijding is er een krant uitgebracht. <p>Resterende deel: Kornwerderzand: strijd om de Afsluitdijk (scenario kazematten 2e linie) 2e kazematteneiland</p> <p>Op Kornwerderzand is sprake van een complexe situatie, waarbij vele projecten en processen in elkaar grijpen en samen komen. Hierbij kan gedacht worden aan onderwerpen zoals; het verduurzamen en toekomstbestendig maken van de Afsluitdijk, de Vismigratierivier, de verbreding van de sluis, het opnieuw aanbesteden van de bestaande spuimiddelen, het vervangen van de bruggen en een upgrade van Kornwerderzand in zijn geheel als toeristische bestemming (bereikbaarheid, parkeren, bewegwijzering, wegen- en padenstructuur en informatievoorziening).</p> <p>Afstemming over volgordelijkheid, efficiency en logistiek van de werkzaamheden hebben ervoor gezorgd dat een deel van de uit te voeren projectonderdelen later in de tijd zijn geprogrammeerd. De grote en complexe werken domineren voorlopig alle projecten op en rond de Afsluitdijk, ook die van eerder gehonoreerde (deel)projecten zoals de Atlantikwall in het Waddengebied. Vanwege vertraging van de werkzaamheden aan de afsluitdijk heeft er in 2022 geen start kunnen plaatsvinden van dit laatste onderdeel.</p> <p>Door de vertraging komt de einddatum onder druk te staan.</p>			

Situatie is ongewijzigd. Toegankelijkheid van het gebied laat nog jaren op zich wachten i.v.m. ontbreken brug/looppad. Momenteel loopt onderzoek om het plan als puzzelstukje onder te brengen bij het totale beleefconcept Kornwerderzand/Provincie. Afstemming ligt momenteel bij de Provincie. Verwachting dat eind 2025 meer duidelijk is. Hetzelfde geldt voor de houdbaarheid van de subsidie bij het Waddenfonds en Provincie.

Nr.	Project			
	IJsselmeer opgave: Sluis, Waddenfonds beleef Kornwerderzand (Afsluitdijk)			
	<p><u>Toelichting op de afwijking:</u> De gemeente heeft de verantwoordelijkheid voor de beschikking van het Waddenfonds beleef Kornwerderzand door middel van een machtiging overgedragen aan de provincie Fryslân.</p> <p>De provincie heeft een extern bureau ingehuurd om inzichtelijk te maken hoe de verschillende processen van de ontwikkelingen in elkaar grijpen en hoe de verschillende beleefbare elementen aan elkaar verbonden zijn. Het doel is te komen tot een integrale visie voor een gebiedsontwikkeling Kornwerderzand als bestemming.</p> <p>De integrale visie is klaar en komend jaar. Komend jaar stemmen de provincie en de gemeente af wat het vervolgproces zal zijn.</p>			

Nr.	Project			
	IJsselmeer opgave: De Nieuwe Afsluitdijk (Afsluitdijk)			
	<p><u>Toelichting op de afwijking:</u></p> <p>Bruggen Het oorspronkelijke idee was, om de bruggen één-op-één aan te besteden aan de aannemer van het Rijkscontract, zodat de gevolgen van het project versterking Afsluitdijk konden worden beperkt. Deze inkoopstrategie leidde echter tot bezwaren. Daarom is dit inkoopproces stopgezet en zal de realisatie van de bruggen op basis van een “normale” Europese aanbesteding in de markt gezet worden.</p> <p>Als gevolg van de herijking van het gehele project (vervanging van de bruggen, verdieping en de verbreding van de sluis Kornwerderzand) heeft het project vertraging opgelopen.</p> <p>Sluis Sinds de ondertekening van de Bestuursovereenkomst Verruiming Sluis Kornwerderzand (BOK) in 2020 hebben Rijk en provincie samengewerkt aan de nadere uitwerking van het project. Daarbij is geconstateerd dat Rijk en provincie diverse aspecten uit de BOK anders interpreteren. Tevens is bij de nadere uitwerking gebleken dat de kosten van het project (door diverse aspecten) sterk zijn opgelopen waardoor het project niet langer binnen het beschikbare budget gerealiseerd kon worden.</p> <p>In 2024 heeft herijking van het project plaatsgevonden. Met de minister is afgesproken dat het Rijk en de provincie samen werken aan mogelijke scenario's voor de uitvoering en de toegenomen kosten voor het project. Daarbij is het onderzoek naar verzilting een belangrijk onderdeel. Voor verruiming van de sluis is het nodig om de vaargeulen te kunnen verdiepen. Als het verdiepen van de vaargeulen mogelijk blijft kunnen er aanvullende afspraken gemaakt worden over de scenario's en uitvoering van het project.</p> <ul style="list-style-type: none"> Onder begeleiding van bureau APPM is gekomen tot een viertal scenario's, te weten: 2 scenario's waarbij het project integraal wordt gerealiseerd (bruggen + sluis) en verzilting wordt aangepakt. 1 scenario waarbij sprake is van een gefaseerde aanpak (eerst de bouw van nieuwe bruggen en later in tijd een nieuwe sluis incl. aanpak verzilting) 			

- 1 scenario waarbij het project stopt en het Rijk de huidige draaibruggen 1 op 1 zal vervangen

Op basis van het APPM rapport heeft de politiek gekozen voor het scenario waarbij sprake is van de integrale aanleg van het project incl. volledige opwaardering van de infrastructuur rond de sluis (voorhavens, remmingwerken, etc.). Zoals inmiddels bekend is in de voorjaarsnota voorgesteld € 375 mln. extra beschikbaar te stellen voor het project. **De Tweede Kamer heeft bij de besprekingen van de voorjaarsnota besloten de € 375 miljoen beschikbaar te stellen voor de sluis.** Inmiddels zijn er op bestuurlijk niveau gesprekken gevoerd met de minister van Infrastructuur en Waterstaat. Naar verwachting zullen in het komende halfjaar nieuwe afspraken worden gemaakt tussen het Rijk en de regio. Hierover kan nu nog geen duidelijkheid worden gegeven, Dit zal uiteindelijk moeten leiden tot een nieuwe BOK.

Verzilting IJsselmeer

Een belangrijke opgave is het tegengaan van zoutverspreiding in het IJsselmeer. Het zoetwater in het IJsselmeer heeft een belangrijke drinkwaterfunctie. Daarnaast heeft het zoetwater een belangrijke functie voor het watergebruik voor landbouw en natuur. Op dit moment komt er zout water binnen bij het IJsselmeer via onder andere de scheepvaartsluis bij Kornwerderzand. De verzilting is van invloed op de te nemen maatregelen voor verruiming van de sluis. Een belangrijk punt daarbij is het verdiepen van de vaargeulen. Als de vaargeulen in de toekomst verdiept worden, kan het risico op verzilting toenemen. Uit onderzoek is gebleken dat er maatregelen mogelijk zijn om het verziltingsprobleem te beheersen. Als onderdeel van het ontwerpproces voor een verruimde sluis zal ook gekeken worden of de verziltingsmaatregelen in het ontwerp geïntegreerd kunnen worden. Indien de verzilting in voldoende mate beheerst kan worden, is het mogelijk om de vaargeulen in het IJsselmeer te verruimen.

Geulen

Ook de verruiming van de geulen is van invloed op de verzilting doordat zoutwater zich via de verdiepte geulen verder naar het zuiden kan verplaatsen. Op verzoek van Rijkswaterstaat is de verruiming en de zandwinning daarom tijdelijk stilgelegd, **dit is nog steeds het geval.** Hierdoor kunnen bijvoorbeeld de projecten Vismigratierivier en Versterking Friese IJsselmeerkust nog geen gebruik maken van de beoogde vrijkomende materialen.

De gemeente is partner in het project De Nieuwe Afsluitdijk. Tijdens de stuurgroep vergaderingen worden wij op de hoogte gesteld van de stand van zaken rond de voortgang van de werkzaamheden van De Nieuwe Afsluitdijk. De gemeente SWF is lid van deze stuurgroep.

Nr.	Project			
	Út de Mienskip: Subsidiereregeling bovenlokale initiatieven (Kernenbeleid)			
	<u>Toelichting op de afwijking:</u> Er zijn geen afwijkingen of overige zaken te melden.			

8.2 Financieel overzicht Ontwikkelfonds

Ontwikkelfonds	Totaal t.m. 2028	Besluit	t.m. 2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Totaal beschikbaar gesteld	38.830.424		26.830.424	3.000.000	3.000.000	3.000.000	3.000.000	3.000.000	3.000.000
Krediet	19.528.676		18.528.676	1.000.000	-	-	-	-	-
Gelabeld	8.774.575		-	5.249.575	125.000	-	1.200.000	2.200.000	-
Beschikbaar	10.527.174		8.301.748	5.052.173	7.927.173	10.927.173	12.727.173	13.527.173	16.527.173
Te activeren	26.300.000		18.300.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000
Beschikbaar krediet/In besluitvormingstraject	8.742.751		7.992.751	750.000	-	-	-	-	-
Bolsward-west (ontsluiting)	800.000	RB apr'19	800.000						
Sneek, Stationsgebied - fase 2	200.000	RB Jul'20	200.000						
De Hemmen III	2.400.000	RB nov'18	2.400.000						
Aanpassing recreatiegebied rondom De Hemmen III	400.000	RB nov'18	400.000						
Hoogspanning Pasveer voorbereidingskrediet	107.251	RB jul '21	107.251						
Sneek Stationsgebied	895.000	RB Jul'20	895.000						
		RB jul '22							
Ijsselmeeropgave	2.250.000	RB sep '22	1.500.000	750.000					
Bolsward-west (ontsluiting)	290.500	RB Jun '23	290.500						
Flexaterrein	1.400.000	RB dec '24	1.400.000						
Regiodeal	875.000	RB sep '23		875.000					
Afgeronde projecten	4.431.000		4.431.000						
Gelabeld	2.875.000			2.875.000	-	-	-	-	-
Sporthart Bolsward	1.000.000	RB mei '24		1.000.000					
koppelkansen sportvoorzieningen	1.000.000	OA 19-23		1.000.000					
Nog beschikbaar te activeren	10.251.249		5.876.249	4.251.249	6.251.249	8.251.249	10.251.249	12.251.249	14.251.249
Eenmalig	12.530.424		8.530.424	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
Beschikbaar gesteld krediet	6.354.925		6.104.925	250.000	-	-	-	-	-
Aquaduct - onderzoeksgeld	120.000	RB jan'20	120.000						
Gebiedsvisie sportpark	84.000	RB jul'21	84.000						
		RB dec '22							
Lichtplan Bolsward	140.500	RB dec'20	140.500						
Ontwikkeling bedrijventerrein, icm upcycle energy-valley	25.000	RB jul'21	25.000						
Sneek, Stationsgebied - fase 1	200.000	RB nov'17	200.000						
Stedenbouwkundige visie Sneek	70.000	RB jul '21	70.000						
Versterking Friese IJsselmeerkust (co financiering)	1.200.000	RB jan '19	1.200.000						
		RB jun'19							
		(berap ifm)							
Atlantic Wall	37.500	Berap okt'18	37.500						
Cofinanciering	125.000	RB jul '21	125.000						
Poort van Friesland	50.000	RB jul '21	50.000						
Regeling Út de Mienskip	700.000	RB nov'19	700.000						
Toekomstvisie Woudsend (Pilot Integraal Gebiedsgericht Werken)	100.000	RB jul '21	100.000						
flexibiliteitsbudget	100.000	RB jul '21	100.000						
Ijsselmeeropgave	750.000	RB sep '22	500.000	250.000					
Landsschapspark Folsgare	50.000	BW Mrt '23	50.000						
Vorbereidingskrediet Sporthart	50.000	CB nov '23	50.000						
Regiodeal	1.625.000	RB sep '23		1.625.000					
Afgeronde projecten	2.552.925		2.552.925						
Gelabeld	5.899.575			2.374.575	125.000	-	1.200.000	2.200.000	-
Sneek, IJsterkade	138.575	OA 19-23		138.575					
	-	RB apr '20							

Leader	250.000	CB jun '24	250.000					
Hoogspanningskabel Sneek Noord	2.400.000	RB jan '25				1.200.000	1.200.000	
Campus	250.000	RB febr '25	125.000	125.000				
Ziekenhuis	236.000	RB febr '25	236.000					
Sluis	1.000.000	OA 17-21					1.000.000	
Nog beschikbaar eenmalig	275.925	2.425.500	800.925	1.675.925	2.675.925	2.475.925	1.275.925	2.275.925

De volgende aanpassingen zijn ten opzichte van de voorgaande Bestuursrapportage doorgevoerd:

- De jaarschijven 2029 en 2030 zijn toegevoegd aan het overzicht.
- De gelabelde middelen voor de Regiodeal zijn beschikbaar gesteld eerder dit jaar. Dit is verwerkt in dit overzicht.
- De middelen gelabeld voor de Sluis zijn verder in de tijd weggezet. Verwachting is dat deze pas vanaf 2029 nodig zijn. In eerste instantie was rekening gehouden met een bijdrage uit het Ontwikkefonds vanuit de te activeren middelen, maar door nader onderzoek is gebleken dat het hier gaat om een bijdrage vanuit de incidentele middelen. Dit is aangepast in het overzicht.
- De linkjes naar de verschillende raadsvoorstellen toegevoegd aan de lijst. Deze zijn gekoppeld aan de datum van het desbetreffende besluit.

8.3 Overige majeure projecten

Nr.	Project			
	Huisvesting Buitendienst (Kapitaalgoederen)			
	<p>Toelichting op de afwijking: Indicatoren/te behalen resultaat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De bouw is officieel gestart met het slaan van de eerste paal op 11 juni 2025. De oplevering staat gepland in Q3 2026. <p>Toelichting: We hanteren als opdrachtgever, op basis van de eerder gemaakte bouwkostenramingen van het voorlopig ontwerp, plafondbudgetten. Nu in de realisatiefase passen we zo veel mogelijk hergebruikte- of circulaire bouwmaterialen toe. Door middel van diverse communicatie laten wij dit zien aan de buitenwereld.</p> <p>Aandachtspunt is de vertraging van de netuitbreiding door Liander (NuLelie-project Fryslân) die is ontstaan tijdens het project. Ons nieuwbouwproject staat op de wachtlijst voor extra transportvermogen voor de elektriciteitsaansluiting. Samen met ons bouwteam is er een technische oplossingen om de bedrijfsvoering bij oplevering van het gebouw van voldoende energie te voorzien.</p> <p>Deze oplossing bestaat uit de aankoop van een batterij-energiesysteem (1.000 kWh) en een EnergieManagementSysteem (voor de aansturing van onder andere PV-installatie, batterij, generator en laadpalen). Daarnaast is tijdelijk de inzet (huur) van een generator nodig om voldoende stroom te leveren zolang dit nog niet beschikbaar is via het stroomnet (tot en met 2029).</p> <p>Tot en met 2029 is aanvullend tijdelijk een generator nodig; de kosten hiervan worden binnen de exploitatie gedekt. De totale investering bedraagt € 490.000 (inclusief advies- en begeleidingskosten) en wordt in 12 jaar afgeschreven. De jaarlijkse kapitaallasten bedragen € 48.722 (inclusief rente). Door inzet van de batterij wordt jaarlijks circa € 20.000 aan energiekosten bespaard. Onderzocht wordt of subsidies de resterende afschrijvingslasten van € 28.722 kunnen verlagen.</p>			

Voorgesteld wordt om deze resterende lasten van € 28.722 te onttrekken aan de reserve 'Kredieten kapitaallasten'. Het cumulatieve bedrag van € 344.668 ter dekking van deze afschrijvingslasten wordt gedekt door een onttrekking uit de algemene reserve.

Voordelen inzet batterij:

- Minder afhankelijk van het net. En daarmee meer zelfvoorzienend.
- Het net wordt veel minder belast
- Geen terugleverkosten (overtollige opwek van zonnestroom)
- Extra opgeslagen zonnestroom kan tijdens de avond- en nacht worden benut in het laden van de E-voertuigen.
- **Flexibiliteit:** na 2029 kan het batterij- en EMS-systeem blijvend worden ingezet om energiekosten verder te reduceren en bij te dragen aan de duurzaamheidsdoelen.

Wanneer we geen batterij in combinatie met een generator aanschaffen dan ontstaat de situatie dat we op de nieuwe locatie (t/m medio 2029) geen elektrische voertuigen kunnen opladen. Eind 2026 is ca. 25% van ons wagenpark elektrisch. Dit zal in de jaren erna verder groeien. In de winter kan het gebouw niet verwarmd worden. En onze duurzaam opgewekte zonnestroom kan niet worden terug geleverd of opgeslagen. Dan moeten de zonnepanelen uitgeschakeld worden.

Nr.	Project			
	Bodemsanering terrein Exmorraweg (Kapitaalgoederen)		△	
<p><u>Toelichting op de afwijking:</u> De sanering is grotendeels (ca. 95%) afgerond. Het laatste deel zal bij de verdere inrichting van het terrein worden uitgevoerd</p>				

Nr.	Project			
	Sneek: Woningbouw Harinxmaland (Wonen en grondbedrijf)			
<p><u>Toelichting op de afwijking:</u> Van de eerste fase 2A1 van De Wending, totaal 80 woningen, zijn inmiddels 56 bouwkavels verkocht (waarvan er 24 inmiddels al zijn gerealiseerd) en worden de laatste 24 woningen nog dit jaar in een tender op de markt gebracht.</p> <p>In de 2^e fase (2A2), totaal ook tachtig woningen, kunnen pas in 2027 op de markt worden gebracht in verband met problemen rond de energieleveranties. In de tender van de 24 woningen 2A1 worden nog wel 12 woningen uit de 2^e fase (2A2) meegenomen.</p> <p>De 3^e fase (2A3) zit nog in een planologische procedure in de fase van participatie, de verwachting is er pas in 2028 energie geleverd kan worden.</p> <p>De grond in de 4^e fase (2A4) is verkocht aan de ALDI die er een supermarkt met commerciële ruimte en 12 woningen gaat realiseren, start bouw ervan is in november 2025.</p>				

Nr.	Project			
	Sneek: Woningbouw Houkepoort (Wonen en grondbedrijf)			
	<p><u>Toelichting op de afwijking:</u> De ontwikkelaar die met de gemeente in gesprek was, heeft zich teruggetrokken in verband met een te hoog prijsniveau voor de waterkavels en toebehoren. Daarom is er eerder dit jaar een tender uitgezet, waarvan de inschrijftermijn sloot op 30 januari 2025. Helaas zijn er geen inschrijvingen ontvangen. Er wordt onderzocht wat de oorzaak is van het gebrek aan belangstelling. Daarnaast wordt opnieuw contact opgenomen met de ontwikkelaar 'van het eerste uur' waarna een nieuwe strategie zal worden vastgesteld. Verwachting is dat in Q1 van 2026 meer duidelijkheid hierover zal zijn.</p>			

Nr.	Project			
	Sneek: Verkabelen Hoogspanningskabels Sneek-Noord (Kapitaalgoederen)			
	<p><u>Toelichting op de afwijking</u> Tennet heeft de actualisatie van het haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd en is begonnen met de voorbereidingen op het basisontwerp zodat in Q4 2025 de gemeente de offerte voor het Basisontwerp kan ontvangen. Hierbij geeft Tennet aan dat de offerte, naar verwachting, in de laatste weken van Q4 aan de gemeente zal worden toegestuurd.</p> <p>Hiermee is de planning voor het basisontwerp:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Q3 2025: TenneT vraagt een offerte op bij Qirion voor het opstellen van het basisontwerp; - Q4 2025: offerte BO voor gemeente SWF beschikbaar stellen, zodat gemeente opdracht kan geven voor de uitvoering van het BO; - 2026: Starten basisontwerpfase. 			

9. Financiële mutaties

In dit hoofdstuk kunnen we voorstellen doen voor financiële mutaties in de begroting. We zullen hierbij steeds de afweging maken of het een invulling van bestaand beleid betreft, of dat het om nieuwe zaken gaat. Nieuwe zaken/nieuw beleid doen we niet via de bestuursrapportage maar via een eigen raadsvoorstel, tenzij het een melding van een onontkoombare ontwikkeling betreft.

In de hierna volgende tabel is aangegeven wanneer een melding via de berap mogelijk is en wanneer er een separaat raadsvoorstel moet komen:

Type afwijking:	Er is geen keuze mogelijk: <ul style="list-style-type: none"> voldongen feit onontkoombaar	Er is wel een keuze mogelijk: <ul style="list-style-type: none"> vroegtijdige signalering
Binnen beleid, waarbij aanpassing van beleid niet aan de orde is.	Melden via berap	Melden via berap
Binnen beleid, waarbij heroverweging van beleid wenselijk is.	Melden via berap	Separaat raadsvoorstel
Buiten beleid	Melden via berap	Separaat raadsvoorstel

9.1 Voorgestelde (mutaties in) kredieten

1. Fietsverbinding Nijland

De aanleg van een fietspad onder het viaduct Nijland, die de bebouwde kom van Nijland verbindt met het fietspad naar Blauwhuis is afgerond. De kosten zijn € 40.000 hoger zijn dan in 2024 was voorzien. De meerkosten kunnen worden gedekt uit de middelen die binnen het Investeringsprogramma beschikbaar zijn voor Realiseren fietspaden.

2. Fietsstraat Bolsward-Tjerkwerd

De gemeente Súdwest-Fryslân wil meer inzetten om het fietsverkeer in de gemeente te stimuleren. Gezamenlijk met de provincie is het plan opgesteld om het Fietspad tussen Tjerkwerd en Bolsward veiliger te maken. De aanpak Fietsstraat Tjerkwerd - Bolsward is destijds geraamd op € 1.100.000. Financiering was 50% provinciale subsidie en 50% gemeente (Aanpak fietspaden). De uitvoering was een samenwerking tussen provincie en gemeente. De Provincie stond aan de lat voor groot onderhoud uit aan de hoofdrijbaan en de gemeente voor groot onderhoud aan de parallelweg. In het kader van efficiency en kosten besparing heeft de Provincie het gehele project aanbesteed en uitgevoerd. Huidige prognose is nu dat de eindkosten uitkomen op € 1.250.000. Dit betekent dat er een tekort is van € 150.000. Het voorstel is om dit tekort te dekken uit het budget Realisatie fietspaden, waar ook het initiële budget uit is gefinancierd.

3. Bolsward West / Reconstructie kruispunt Marnezijl - sanering

Het projectteam (gezamenlijk Provincie en gemeente SWF) heeft tijdens de looptijd van dit project de bouwkostenraming steeds scherper kunnen maken.

De bouwkostenraming geeft aan dat er een tekort is van € 525.000 ten opzichte van de allereerste raming op basis waarvan de bestuurlijke besluiten omtrent de financiering zijn gebaseerd.

Dit heeft deels als oorzaak dat er veranderende inzichten zijn betreffende de benodigde sanering zoals het laten verwijderen van verontreinigde slakkenfundering. Dit betreft een bedrag van € 150.000 en voorgesteld wordt om deze te dekken uit de algemene reserve.

4. Bolsward West / Reconstructie kruispunt Marnezijl - bouwkosten

Het projectteam (gezamenlijk Provincie en gemeente SWF) heeft tijdens de looptijd van dit project de bouwkostenraming steeds scherper kunnen maken.

De bouwkostenraming geeft aan dat er een tekort is van € 525.000 ten opzichte van de allereerste raming op basis waarvan de bestuurlijke besluiten omtrent de financiering zijn gebaseerd

Anderzijds zijn de bouwkosten verhoogd met een bedrag van € 375.000 door de forse indexatie afgelopen jaren. Voorstel hiervoor is dit te dekken uit de middelen uit het Investeringsprogramma Onveilige verkeerssituaties. Dit betekent een kapitaallast van € 31.028 over een termijn van 15 jaar.

5. Krediet Duurzaamheid

Voor een onderzoek dat door een extern adviesbureau is uitgevoerd, zijn de kosten eerst door de gemeente betaald. Tijdens dit traject werkte de gemeente samen met een ander adviesbureau, dat heeft toegezegd het grootste deel van de kosten te vergoeden. Hiervoor is een factuur van € 23.000 gestuurd. Tegenover deze extra inkomst staan geen extra kosten meer. Voorgesteld wordt dan ook om deze inkomst voor een bedrag van € 23.000 toe te voegen aan de Algemene reserve.

6. De Hemmen III

Vanuit het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat krijgen wij een subsidie ter hoogte van € 1.239.670 voor het aanpassen en geschikt maken van het kunstwerk over de Rijksweg A7 in het verlengde van de State As te Sneek en de directe omgeving van dit kunstwerk, door middel van de aanleg van twee rotondes ten behoeve van het ontsluiten van de Bedrijventerreinen Hemmen II en Hemmen III te Sneek. Voorgesteld wordt om de inkomsten en ook de uitgaven te verhogen met € 1.239.670.

7. Buitendienst Bolsward

Voor de energievoorziening van de nieuwe buitendienstlocatie wordt geïnvesteerd in een batterij-energiesysteem (1.000 kWh) en een EnergieManagementSysteem (EMS) voor de aansturing van PV-installatie, batterij, generator en laadpalen. Tot en met 2029 is aanvullend tijdelijk een generator nodig; de kosten hiervan worden binnen de exploitatie gedekt.

Voor een uitgebreide toelichting verwijzen wij u naar paragraaf 8.3 Overige majeure projecten, onderdeel Huisvesting buitendienst.

De totale investering bedraagt € 490.000 (inclusief advies- en begeleidingskosten) en wordt in 12 jaar afgeschreven. De jaarlijkse kapitaallasten bedragen € 48.722 (inclusief rente). Door inzet van de batterij wordt jaarlijks circa € 20.000 aan energiekosten bespaard. Onderzocht wordt of subsidies de resterende afschrijvingslasten van € 28.722 kunnen verlagen.

Voorgesteld wordt om deze resterende lasten van € 28.722 te onttrekken aan de reserve 'Kredieten kapitaallasten'. Het cumulatieve bedrag van € 344.668 ter dekking van deze afschrijvingslasten wordt gedekt door een onttrekking uit de algemene reserve.

8. Subsidie Circulair Ambachtscentrum

De gemeente Súdwest-Fryslân heeft onlangs een subsidie van € 50.000 ontvangen van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat voor het opzetten van een circulair ambachtsnetwerk.

Met deze middelen gaan we de eerste stappen zetten richting een regionaal netwerk waarin milieustraat, kringloop, reparatie, sociale werkvoorziening en onderwijs met elkaar verbonden worden.

Het doel is om hergebruik van producten en materialen te bevorderen, samenwerking tussen partners te versterken en ervaring en kennis te delen als onderdeel van de landelijke ambitie om in 2050 een volledig circulaire economie te realiseren.

Naast de subsidie moet de gemeente ook € 50.000 bijdragen uit eigen middelen. Hiervoor kan eenmalig worden geput uit de beleidsmiddelen grondstoffenbeleid. Voorgesteld wordt om onze bijdrage over te hevelen naar de reserve kredieten programma 2. Het totale krediet komt hierdoor uit op € 100.000.

9. Service bakwagen

Door stijgende prijzen is de aanschaf van een service bakwagen € 15.485 duurder uitgevallen dan begroot.

10. Bijdrage waterschap voor baggerwerkzaamheden OSW

Voor het wegwerken van achterstallige baggerwerkzaamheden in het kader van OSW hebben gemeenten en het waterschap afspraken gemaakt. De gemeente laat het werk uitvoeren en het waterschap vergoedt achteraf 50% van de werkelijke kosten. In 2025 wordt een vergoeding van € 167.000 verwacht van Wetterskip Fryslân. Daarnaast is de bijdrage geïndexeerd waardoor aanvullend € 17.000 is ontvangen. Voorgesteld om in totaliteit het krediet te verhogen met zowel de uitgaaf als de inkomst met € 184.000.

11. Extra CDOKE-uitkering voor specifieke plannen

In 2025 hebben wij een extra CDOKE-uitkering aangevraagd en toegekend gekregen ter hoogte van € 906.750, voor de planvorming rondom het aardgasvrij maken van gebouwen/wijken. Deze specifieke uitkering is bestemd voor de uitvoering van projecten binnen de Energietransitie. Voorgesteld wordt om zowel de baten als de lasten met € 906.750 te verhogen.

12. Aanvullende middelen SPUK Lokale Aanpak Isolatie

De gemeente Súdwest-Fryslân heeft sinds oktober 2024 de subsidieregeling Lokale Aanpak Isolatie (verder genoemd LAI) opengesteld om isolatie van woningen te stimuleren. De doelen van deze subsidieregeling zijn: energie besparen, energiearmoede temperen en CO2-uitstoot verminderen. De LAI is bedoeld als meerjarig isolatieprogramma om koopwoningen met een slechte energetische staat uit te faseren. Met het isolatieprogramma kunnen woningeigenaren die moeite hebben met het verduurzamen van hun woning financieel en organisatorisch geholpen worden om te isoleren. Dit is een cruciaal onderdeel van de aanpak tegen energiearmoede onder kwetsbare doelgroepen. Het Rijk heeft Súdwest-Fryslân de derde tranche ter hoogte van € 5.028.889 toegekend om de volgende 2.675 woningen te isoleren (in totaal 7.417). Hiervan is een bedrag van € 251.602 specifiek bestemd voor Doe Het Zelf. Voorgesteld wordt om zowel de baten als de lasten met € 5.028.889 te verhogen.

Overzicht voorgestelde (mutaties in) kredieten (bedragen in €)				
Nr.	Omschrijving	Krediet	Invloed op reserves	Invloed op begroting
1.	Fietsverbinding Nijland	40.000	0	0
2.	Fietsstraat Bolsward-Tjerkwerd	150.000	0	0
3.	Bolsward West / Reconstructie kruispunt Marnezijl - sanering	150.000	-150.000	0
4.	Bolsward West / Reconstructie kruispunt Marnezijl - bouwkosten	375.000	0	0
5.	Krediet Duurzaamheid	-23.000	23.000	0
6.	De Hemmen III	1.239.670	0	0
7.	Buitendienst Bolsward	344.668	-344.668	0
8.	Subsidie Circulair Ambachtscentrum	100.000	0	-50.000
9.	Service bakwagen	15.485	0	0
10.	Bijdrage waterschap voor baggerwerkzaamheden OSW	184.000	0	0
11.	Extra CDOKE-uitkering voor specifieke plannen	906.750	0	0
12.	Aanvullende middelen SPUK Lokale Aanpak Isolatie	5.028.889	0	0
Totaal		8.511.462	-471.668	-50.000

9.2 Voorgestelde begrotingswijzigingen

Via deze bestuursrapportage leggen we de volgende voorstellen voor:

a. Diverse overboekingen, met name personeel (deels incidenteel/deels structureel)

Dit betreft diverse overboekingen met name betreffende de inzet van personeel en overige optimalisaties. Er vinden verschuivingen plaats tussen programma's, vandaar dat we deze wijzigingen hier opnemen.

b. Specifieke uitkering Doorstroompunt RMC (incidenteel)

De specifieke uitkering 2025 voor het Doorstroompunt (RMC) is in de tweede bestuursrapportage verhoogd van € 549.000 naar € 628.000. Inmiddels is daarnaast een eenmalige extra toekenning van € 58.000 ontvangen. Dit betreft een specifieke uitkering, die volledig aan het RMC moet worden besteed. We stellen voor om zowel de inkomsten als uitgaven te verhogen met € 58.000 zodat de middelen volledig ingezet kunnen worden.

c. Specifieke uitkering Integraal Zorgakkoord (SPUK IZA) (incidenteel)

Voor de Specifieke Uitkering IZA hebben we twee aanvullende subsidies ontvangen van totaal € 301.537. We stellen voor om zowel de inkomsten als uitgaven te verhogen met € 301.537 zodat de middelen volledig ingezet kunnen worden.

d. Specifieke uitkering voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026 (SPUK BREED) (incidenteel)

In 2024 heeft een indexatie plaatsgevonden over de Brede SPUK-gelden in 2024. Deze indexatie geldt ook voor 2025. Het totale indexatiebedrag 2025 bedraagt € 62.849. We stellen voor om zowel de inkomsten als uitgaven te verhogen met € 62.849 zodat de middelen volledig ingezet kunnen worden.

e. Bevindingen naar aanleiding interne controle verstrekte subsidies (incidenteel)

Tijdens een interne controle op verstrekte subsidies door de afdeling Concern control zijn de volgende onrechtmatigheden geconstateerd:

- Stichting Weekendschool SWF heeft een jaarlijkse subsidie ontvangen voor € 120.416. In bijlage F bij de programmabegroting 2025 staat geen bedrag opgenomen;
- Kids First heeft voor de vliegende keep tutor een subsidie ontvangen van € 25.069. De Raad heeft deze subsidie vastgesteld op maximaal € 24.358. Het verschil ad € 711 is onrechtmatig;
- Optisport inzake zwembad It Rak: In bijlage F van de begroting 2025 is er voor It Rak een subsidie opgenomen van € 873.069. Inclusief indexatie conform voetnoot van bijlage F is er dan € 902.289 begroot. Echter had dit moeten zijn € 979.831;
- Stichting "Een brug slaan voor culturele activiteiten in Súdwest-Fryslân" heeft een subsidie ontvangen van € 5.544. De betreffende subsidie was bedoeld voor de Vereniging culturele gelden vml. Gemeente Wymbritseradiel. De nieuwe stichting is niet opgenomen in bijlage F bij de programmabegroting, derhalve is de totale subsidie onrechtmatig;
- Merk Fryslân heeft een subsidie ontvangen van € 15.411. De Raad heeft deze subsidie vastgesteld op maximaal € 15.257. Het verschil ad € 154 is onrechtmatig.

We stellen voor om de genoemde subsidieplafonds zoals genoemd in bijlage F van de programmabegroting 2025 te verhogen tot voornoemde subsidiebedragen. In de begroting is voldoende ruimte aanwezig binnen de bestaande budgetten.

Organisatie	Oud subsidieplafond	Voorgesteld subsidieplafond
Stichting Weekendschool SWF	0	120.416
Stichting Kids First	24.358	25.069
Optisport inzake zwembad It Rak	873.069	979.831
Stichting Een brug slaan voor culturele activiteiten in Súdwest-Fryslân	0	5.544
Vereniging culturele gelden Gemeente Wymbritseradiel	5.544	0
Merk Fryslân	15.257	15.411

f. Specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid 2025 (incidenteel)

Voor de Specifieke Uitkering Onderwijsachterstandenbeleid hebben we een voorschot ontvangen van € 1.848.279. In de begroting was hiervoor al een bedrag gereserveerd van € 1.494.728. We stellen voor om zowel de inkomsten als uitgaven met het verschil van € 353.551 te verhogen zodat de middelen volledig ingezet kunnen worden.

g. Specifieke uitkering Sportstimulering (incidenteel)

Voor de Specifieke Uitkering Sportstimulering hebben we een voorschot ontvangen van € 506.499. In de begroting was hiervoor al een bedrag gereserveerd van € 351.200. We stellen voor om zowel de inkomsten als uitgaven te verhogen met € 155.299 zodat de middelen volledig ingezet kunnen worden.

h. Wet Inburgering (incidenteel)

Onze uitgaven aan de Wet Inburgering worden voor het grootste deel gedekt uit de Specifieke Uitkering (SPUK) Wet Inburgering, die wij van het Rijk ontvangen. We hebben in de begroting op basis van de uitgaven 2024 de inkomsten en uitgaven aan de Wet Inburgering tot nu toe begroot op € 800.000.

Het aantal nieuwkomers dat gebruikt maakt van de inburgeringsvoorzieningen is dit jaar hoger dan in 2024. Waar in de eerste jaren sprake was van een opstartfase, voeren we nu trajecten uit op het verwachte, structurele volume. Het aantal inburgeraarstrajecten dat nu, drie jaar na de start van de Wet Inburgering, uitgevoerd wordt voldoet aan de verwachte reguliere instroom. De stijging van uitgaven is daarmee een logisch en voorzienbaar gevolg van het bereiken van deze uitvoeringsschaal. We verwachten dan ook dat de uitgaven over heel 2025 € 225.000 hoger zullen uitvallen. Wij stellen daarom voor de inkomsten en uitgaven aan de Wet Inburgering met € 225.000 te verhogen.

i. Definitief BUIG- budget 2025 (structureel)

Op 1 oktober is het definitieve BUIG-budget gepubliceerd. Naar aanleiding hiervan geven wij onderstaand een korte toelichting op de BUIG budgetten.

Het eerder ontvangen nader voorlopig BUIG-budget bedroeg € 33.923.118. Het definitieve budget komt uit op € 36.178.323. Dit is een toename van circa € 2,26 miljoen en sluit vrijwel aan bij de verwachte loon- en prijsontwikkeling van 6,5% (onze inschatting hiervan was € 2,2 miljoen).

De overige BUIG-inkomsten zijn geraamd op € 750.000. Daarmee komen de totale inkomsten voor de BUIG op circa € 36,9 miljoen. De meest recente inschatting van de uitgaven bedraagt € 39,7 miljoen en dit leidt in een verschil van € 2,8 miljoen tussen inkomsten en uitgaven.

Na verwerking van de wijzigingen vanuit de Voorjaarsnota 2025 resteert er een verwacht tekort van circa € 0,8 miljoen op de BUIG ten opzichte van de begroting in 2025. Mogelijk kan de uitvoering van het aanvalsplan BUIG in de laatste maanden van dit jaar bijdragen aan verdere beperking van dit tekort.

j. Invulling taakstelling FUMO (incidenteel)

In mei is de raad actief geïnformeerd over de stand van zaken financiële taakstelling FUMO. Hierin komt naar voren dat veel acties in werking zijn gezet. De acties leiden in 2025 niet allemaal tot concrete inkomsten/kostenverlagingen. Het actiepunt Lobby Rijk is bijvoorbeeld grotendeels afgerond en wacht nu op resultaat. Voorgesteld wordt om voor 2025 de begrote inkomst te dekken uit de structurele gelden die de raad beschikbaar heeft gesteld voor de invoering Omgevingswet. Het gaat om een bedrag van € 225.000 welke zijn begroot bij team RO. Het actiepunt Gesprek provincie heeft al geleid tot incidentele inkomsten in 2024. Voor 2025 wordt voorgesteld om de geraamde inkomst te verrekenen met niet geraamde detacheringssinkomsten welke betrekking hebben op FUMO en RO toezicht. De geraamde € 230.000 wordt daarmee voor een groot deel ingevuld.

k. Voortgang inzet waterstewards vaarseizoen 2025 (incidenteel)

In Berap Q2 bent u geïnformeerd over de inzet van de waterstewards. Door de situatie van de brug Uitwellingerga is voor dit seizoen besloten om waterstewards in te zetten om het extra vaarverkeer door Sneek te reguleren. Vanuit belanghebbenden komen geluiden dat dit goed werkt en dat dit ook zeer gewaardeerd wordt. De kosten hiervoor waren geraamd op € 250.000. In het vierde kwartaal 2025 vindt de eindafrekening plaats. Eerder is afgesproken dat Rijkswaterstaat 50% van deze kosten vergoedt, waarbij werd getracht om alle kosten op hen te verhalen. Indien de gemeente voor de andere 50% van de kosten staat, dan wordt dekking gezocht binnen de budgetten van mobiliteit, dienstverlening en/of kapitaalgoederen (conform collegebesluit 15 april 2025). Een verdeling van de kosten is nog niet gemaakt. Wel wordt voorgesteld om alvast de begroting te wijzigen. Zowel de lasten als de inkomsten worden verhoogd met een bedrag van € 125.000. Dit is 50% van de geraamde kosten van € 250.000.

Voor komend jaar heeft Rijkswaterstaat aangegeven dat er voor het nieuwe vaarseizoen een voorziening komt in de Prinses Margriettunnel, zodat langzaam verkeer wat normaal via de brug rijdt, dan door de tunnel wordt geleid. Dit betekent dat er dan geen waterstewards nodig zullen zijn. We houden echter sterk rekening met het scenario dat de voorziening in de Prinses Margriettunnel niet voor het volgend seizoen gerealiseerd is.

l. Verkeer (incidenteel)

Zoals gemeld in de tweede Managementrapportage wordt een overschrijding verwacht op de post Verkeer door toezeggingen voor een verbeterde verkeerssituatie in onder andere jachthavenstraat, brede school duinterpen, leeuwenburg. Daarnaast is de vijfjarige provinciale subsidie voor verkeerseducatie in vier jaar opgebruikt. In het laatste jaar van de projectperiode kunnen daarom geen subsidiabele kosten worden opgevoerd. Beide zaken zullen leiden tot een overschrijding van het verkeersbudget met € 300.000. Vanwege gedane toezeggingen kunnen de kosten niet meer naar beneden worden bijgesteld.

In de Nota Openbare Ruimte die in september door de raad is vastgesteld, zijn dergelijke verkeerskundige aanpassingen benoemd om te integreren in lopende onderhoudsprojecten. Vanaf 2026 kan daardoor wellicht een deel van deze uitgaven via onderhoud kapitaalgoederen worden gerealiseerd.

m. Parkeerinkomsten (incidenteel)

In de kansrijke sporen is opgenomen om aan het eind van dit jaar te komen met een voorstel waarbij we onderzoek hebben gedaan hoe we de inkomsten weer laten ingroeien tot aan de begroting. Dit onderzoek is gaande. De inschatting nu is dat de helft van het inkomstentekort dit jaar al wordt ingehaald. Dit betekent dat in 2025 nog sprake zal zijn van € 200.000 nog niet ingehaalde parkeerinkomsten.

n. Detacheringsinkomsten team Wegen (incidenteel)

De detacheringskosten van € 96.000 voor team Wegen worden toegevoegd aan de personeelsbegroting.

o. Extra kosten brandstof (incidenteel)

In 2022 zijn de brandstofprijzen enorm gestegen en is hiervoor extra budget beschikbaar gesteld. Dit extra bedrag wordt tussen 2024 en 2026 ieder jaar afgebouwd. Onder brandstofkosten vallen HVO, benzine, Ad Bleu, gas, aspen, batterijen, laadpalen en kWh-verbruik. Op basis van het verbruik en de huidige prijzen zijn de te verwachten uitgaven rondom de € 910.000. Het budget dit jaar is € 860.000. De brandstofkosten zitten verspreid in de begroting. Diverse posten zullen een kleine overschrijding laten zien, wat op kan tellen tot een bedrag van zo'n € 50.000.

p. Inhuur kabels en leidingen (incidenteel)

Voor de leges kabels en leidingen verwachten we € 100.000 meer te ontvangen dan begroot. Het voorstel is om deze in te zetten voor de inhuur met betrekking tot leges kabels en leidingen.

q. Begrote rente grexen (incidenteel)

De begrote negatieve rente grexen overboeken van uitgaven voor een bedrag van € 226.119 naar inkomsten voor een bedrag van € 226.119. Middels deze begrotingswijziging wordt dit gecorrigeerd.

r. Bedrijfsrestaurant catering (incidenteel)

De extra inkomsten van € 50.000 van het bedrijfsrestaurant dienen ter dekking van de hogere cateringkosten van € 50.000.

s. Rente (incidenteel)

Extra rente uitgaven kasgeldleningen en aangetrokken leningen € -139.000.

Daarnaast hogere rente inkomsten schatkistbankieren € 351.000. In totaliteit is de inkomst € 212.000 hoger dan geraamd.

t. Dividend (incidenteel)

Dit jaar zijn de dividend ontvangsten € 290.000 hoger dan begroot (teruggaaf dividendbelasting en hogere dividend uitkering BNG).

u. Veiligheidsregio Fryslân / Bibob (incidenteel)

Vanuit de Veiligheidsregio Fryslân (VRF) komt een bedrag van € 55.086 beschikbaar vanuit de jaarrekening Veiligheidsregio Fryslân 2024. Voorgesteld wordt om deze middelen via een begrotingswijziging incidenteel in te zetten voor de implementatie van het Bibob-beleid. Het bestaande Bibob-beleid is verouderd en wordt momenteel geactualiseerd, mede in verband met de recente uitbreidingen van de wet. De aanpak van dit beleid is een prioriteit binnen het Integraal Veiligheidsplan 2024-2028, waarin een stevige bestuurlijke weerbaarheid en preventieve maatregelen als uitgangspunt gelden. In voorgaande bestuursrapportage is hiervoor € 83.738 (VRF) beschikbaar gesteld t.b.v. Bibob-beleid. Het totale bedrag komt hierdoor uit op € 138.824.

v. Wazo gelden ter dekking inhuur (incidenteel)

De inkomsten van € 20.000 uit de Wet arbeid en zorg (WAZO) gelden zullen worden ingezet ter dekking van inhuurkosten. De WAZO regelt de zwangerschaps- en bevallingsuitkering die de overheid via het UWV uitbetaalt.

w. Extra inkomsten forensenbelasting (incidenteel)

Het tarief voor de forensenbelasting is in oktober 2024 berekend (begrote opbrengst gedeeld door totale waardes woningen in forensenbelasting) op basis van de herwaardering tot dan toe. Deze was voor 60% gereed. Voor de overige waardes is een inschatting gemaakt. Deze inschatting bleek lager dan de uiteindelijk beschikte waardes. De uiteindelijk waardes leveren een meer opbrengst op van € 66.000.

x. Extra inkomsten rioolheffing (incidenteel)

Er is sprake van een meer opbrengst van € 139.000 bij de eigenaren van woningen en niet-woningen. Dit komt door een grotere areaaluitbreiding dan verwacht (bij de niet-woningen).

y. Extra inkomsten OZBwoningen (incidenteel)

Het tarief voor de OZB-woningen is in oktober 2024 berekend (begrote opbrengst gedeeld door totale waardes woningen) op basis van de herwaardering tot dan toe. Deze was voor 60% gereed. Voor de overige waardes is een inschatting gemaakt. Deze inschatting bleek vooral bij de vrijstaande woningen lager dan de uiteindelijk beschikte waardes. De uiteindelijk waardes leveren een meeropbrengst op van € 187.000.

z. Extra inkomsten OZB niet-woningen (incidenteel)

De tarieven voor de OZB niet-woningen is in oktober 2024 berekend (begrote opbrengst gedeeld door totale waardes niet-woningen) op basis van de herwaardering tot dan toe. Deze was voor 60% gereed. Voor de overige waardes is een inschatting gemaakt. Deze inschatting bleek lager dan de uiteindelijk beschikte waardes. De uiteindelijk waardes leveren een meeropbrengst op van € 74.000.

aa. Onderuitputting (incidenteel)

Elke jaar worden kapitaallasten begroot. Deze lasten starten in werkelijkheid pas wanneer een project is afgerond of een aanschaf in gebruik is genomen. Wanneer er vertraging is, dan worden de begrote kapitaallasten niet gebruikt. Dit geeft een voordeel in de begroting. Dit noemen we onderuitputting.

Over 2025 is er sprake van onderuitputting op de volgende onderdelen:

Omschrijving	Bedrag	Toelichting
Huisvesting openbaar basisonderwijs	67.000	Diverse scholen
Huisvesting bijzonder basisonderwijs	57.000	Diverse scholen
Klameare Workum	467.000	Nieuwbouw Klameare Workum nog niet gereed
Beheer en onderhoud strat. gebouwen	93.000	Diverse klein onderhoud gebouwen
Wegen, straten en pleinen	113.000	Diverse reconstructies
Bruggen, tunnels en aquaducten	148.000	Diverse kaden
Gladheidsbestrijding	31.000	o.a. vervangen wintermaterieel
Openbare verlichting	50.000	o.a. vervanging armaturen
Straatreiniging - tractie veegmachines	51.000	o.a. diverse vervanging bedrijfswagens straatreiniging
Bedrijfsmiddelen - verkeer en vervoer	42.000	Vervanging bedrijfswagen verkeer
Verkeersveiligheid en fietspaden	67.000	Diverse fietspaden
Tractie huisvuilwagens	92.000	Diverse inzamelvoertuigen
Overhead	174.000	ICT en Faciliteiten
Overige baten en lasten	455.000	Nieuwbouw Bolsward buitendienst nog niet gereed
Huurinkomsten	-21.000	Begrote huur scholen Workum en Arum
Totaal voordeel	1.886.000	

Toelichting op de post Huurinkomsten:

Bij de bouw van de scholen in Workum en Arum is een voordeel op kapitaallasten. Er is in de begroting echt ook al rekening gehouden met de verhuur van deze gebouwen. Omdat de gebouwen later gereed komen, zijn er nog geen huurinkomsten. Dat is nadeel. Dit nadeel nemen we mee in deze begrotingswijziging.

ab. Hogere inkomsten OZB niet-woningen (incidenteel)

Er is sprake van een grotere areaaluitbreiding dan verwacht, hierdoor is er een toename van het aantal niet-woningen wat ook een hogere opbrengst van € 106.000 van de OZB betekent. Deze hogere inkomsten gebruiken we voor de hogere kosten van het beheer van de Openbare Ruimte (groenonderhoud, wegonderhoud, enz.) als gevolg van areaaluitbreiding.

ac. Meicirculaire 2025 (incidenteel)

Via actieve informatie (week 27) is de raad geïnformeerd over de financiële gevolgen van de Meicirculaire 2025. Via deze begrotingswijziging verwerken we deze financiële gevolgen in de begroting voor de jaarschijf 2025. De gevolgen voor 2026 en verder zijn al meegenomen in de Programmabegroting 2026.

De Meicirculaire geeft voor 2025 een extra inkomst van € 6,4 miljoen ten opzichte van hetgeen al is opgenomen in de begroting 2025.

Een deel van dit bedrag moten we besteden aan diverse taakmutaties. Daarna blijft er € 2.156.957 over in 2025:

Uitkomst Meicirculaire 2025	237.831.702
Al opgenomen in Begroting 2025	231.372.745
Extra inkomst	6.458.957

Waarvan te besteden aan taakmutaties:

Loon- en prijsstijgingen 2025	2.000.000
Kinderopvang pleegouders	12.000
IBO Problematische schulden	96.000
Jeugdhulp kinderen in een AZC	-18.000
Uitvoeringskosten Omgevingswet	593.000
Antidiscriminatie voorzieningen	13.000
Alleenverdienersproblematiek	69.000
Impulsbudget sociale infrastructuur regiobudget	341.000
WSW loon- en prijsindexatie	1.094.000
Beschut werken	19.000
Sociale Infrastructuur SWF	83.000
	4.302.000

Toe te voegen aan algemene middelen **2.156.957**

Aanvullend voorstel Loon- en prijsstijgingen:

Via deze Meicirculaire ontvangen wij met terugwerkende kracht voor 2025 een bedrag van 2 miljoen voor loon- en prijscompensatie. Destijds zijn bij de programmabegroting deze middelen voor loon- en prijscompensatie aangevraagd en meegenomen als autonome ontwikkeling bij de programmabegroting, bijvoorbeeld aan CAO-salarisverhogingen (loonontwikkelingen), indexatie budgetten (prijscompensatie). Op dit moment zijn er geen ontwikkelingen bekend waar aanvullend loon- en prijscompensatie voor dit jaar aanvullend nodig wordt geacht. Gelet hier wordt voorgesteld om de compensatie voor de loon- en prijscompensatie weer terug te laten vloeien naar de algemene middelen. In totaliteit wordt hierdoor een bedrag van € 4.156.957 toegevoegd aan de algemene middelen.

ad. Kansrijke sporen BUIG (structureel)

Het Rijk stelt jaarlijks het BUIG-budget (inkomensvoorziening gemeenten) vast en verdeelt dit over alle gemeenten. Door wijzigingen in het verdeelmodel ontvangt de gemeente Súdwest-Fryslân sinds 2024 structureel minder middelen dan onder het vorige model, terwijl het landelijke totaalbudget juist is toegenomen. Als gevolg van deze herverdeling ontvangt de gemeente circa € 2 miljoen minder, zonder dat hier directe invloed op kan worden uitgeoefend.

Dit lagere bedrag is via de kansrijke sporen reeds als lagere inkomsten meegenomen in de begroting, maar dit is nog niet zichtbaar aan de inkomstenkant van het Rijk. Om de begroting beter te laten aansluiten op de daadwerkelijke BUIG-ontvangsten van het Rijk, wordt voorgesteld om zowel de inkomsten als de uitgaven met € 2 miljoen te verhogen. Hierdoor blijft het begrotingsaldo ongewijzigd, sluit de begroting beter aan bij de realiteit en wordt het tekort op een transparante wijze inzichtelijk gemaakt.

ae. Wmo - Beschermd wonen (incidenteel)

De doorcentralisatie van Beschermd Wonen is uitgesteld tot 2026. Dit houdt in dat de Gemeente Leeuwarden ook in 2025 de rol van centrumgemeente blijft vervullen. De prognose met betrekking tot het overschot op Beschermd Wonen is wederom recentelijk herzien. Als gevolg hiervan dienen de geraamde inkomsten en uitgaven te worden aangepast. Voorgesteld wordt om de uitgaven en inkomsten te verlagen met € 250.000.

Overzicht voorgestelde begrotingswijzigingen (bedragen x € 1.000)	I/S	Invloed op saldo	Programma Sociaal		Programma Ruimte		Programma Bestuur		Overzichten		Mutaties reserves	
			Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Eindstand vorige rapportage		-1.064	208.682	61.075	80.981	37.547	19.493	1.761	56.727	268.410	8.560	4.585
Mutaties door afzonderlijke raadsvoorstellen		0	645	-2.000	163	0	-29	0	862	2.214	11.035	12.462
Beginstand deze rapportage		-1.064	209.327	59.075	81.144	37.547	19.464	1.761	57.589	270.624	19.595	17.048
<u>Voorgestelde begrotingswijzigingen</u>												
a. Diverse overboekingen, met name personeel	I/S	0	260	405	-73	0	-14	0	242	60	568	518
b. Specifieke uitkering Doorstroompunt RMC	I	0	58	58	0	0	0	0	0	0	0	0
c. Specifieke uitkering Integraal Zorgakkoord (SPUK IZA)	I	0	302	302	0	0	0	0	0	0	0	0
d. SPUK Sport en bewegen, bevordering, cultuur	I	0	63	63	0	0	0	0	0	0	0	0
e. Bevindingen Interne controle verstrekte subsidies	I	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
f. Specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	I	0	354	354	0	0	0	0	0	0	0	0
g. Specifieke uitkering Sportstimulering	I	0	155	155	0	0	0	0	0	0	0	0
h. Wet Inburgering	I	0	225	225	0	0	0	0	0	0	0	0
i. Definitief BUIG- budget 2025	S	0	1.922	1.922	0	0	0	0	0	0	0	0
j. Invulling taakstelling FUMO	I	0	0	0	-225	-225	0	0	0	0	0	0
k. Voortgang inzet waterstewards vaarseizoen 2025	I	0	0	0	125	125	0	0	0	0	0	0
l. Verkeer	I	-300	0	0	300	0	0	0	0	0	0	0
m. Parkeerinkomsten	I	-200	0	0	0	-200	0	0	0	0	0	0
n. Detacheringsinkomsten team Wegen	I	0	0	0	96	96	0	0	0	0	0	0
o. Extra kosten brandstof	I	-50	0	0	50	0	0	0	0	0	0	0
p. Inhuur kabels en leidingen	I	0	0	0	100	100	0	0	0	0	0	0
q. Begrote rente grexen	I	0	0	0	0	0	0	0	226	226	0	0
r. Bedrijfsrestaurant catering	I	0	0	0	0	0	0	0	50	50	0	0

s. Rente	I	212	0	0	0	0	0	0	0	139	351	0	0
t. Dividend	I	290	0	0	0	0	0	0	0	0	290	0	0
u. Veiligheidsregio Fryslân / Bibob	I	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
v. Wazo gelden ter dekking inhuur	I	0	0	0	0	0	0	0	0	20	20	0	0
w. Extra inkomsten forensenbelasting	I	66	0	0	0	66	0	0	0	0	0	0	0
x. Extra inkomsten rioolheffing	I	139	0	0	0	139	0	0	0	0	0	0	0
y. Extra inkomsten OZB woningen	I	187	0	0	0	0	0	0	0	0	187	0	0
z. Extra inkomsten OZB niet-woningen	I	74	0	0	0	0	0	0	0	0	74	0	0
aa. Onderuitputing	I	1.886	-717	-21	-819	0	0	0	0	-613	-241	0	0
ab. Hogere inkomsten OZB niet-woningen	I	0	0	0	106	0	0	0	0	0	106	0	0
ac. Meicirculaire 2025	I	4.157	1.203	0	0	0	0	0	0	0	6.459	1.099	0
ad. Kansrijke sporen BUIG	S	0	2.000	2.000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ae. Wmo - Beschermd wonen	I	0	-250	-250	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal voorgestelde begrotingswijzigingen		6.461	5.574	5.212	-339	101	-14	0	64	7.582	1.667	518	
Eindstand deze rapportage		5.397	214.901	64.288	80.804	37.648	19.451	1.761	57.653	278.206	21.262	17.565	

10. Monitor Kansrijke sporen

Op 8 mei 2025 heeft de gemeenteraad kennis genomen van de Voorjaarsnota SWF 2025. Bij deze Voorjaarsnota is een Financieel totaaloverzicht opgenomen van de voorgenomen invulling van de Kansrijke sporen. Op 10 juli heeft de gemeenteraad de Begrotingswijziging van de jaarschijf 2025 van de Kansrijke sporen vastgesteld. Bij de behandeling van de Begrotingswijziging in de commissie Bestjoer en Finânsjes is toegezegd periodiek de bezuinigingen te monitoren, via de bestuursrapportage. In dit hoofdstuk is deze monitor opgenomen.

In de Programmabegroting 2026 (te behandelen in de gemeenteraad van 13 november), worden de jaren vanaf 2026 opgenomen in de begroting. Omdat de jaarschijven 2026 en verder nog vastgesteld moeten worden, kunnen de nu in de monitor opgenomen bedragen nog veranderen.

De monitor rapporteert over de te behalen opbrengsten, niet over de investeringen. De monitor is conform afwijkingenstramien in de bestuursrapportage opgenomen, dus zonder reeds ingeboekte besparingen en de kansrijke sporen die niet leiden tot een besparing. Zoals ook is aangegeven in de actieve info van 23 september 2025. De nog openstaande PM-bedragen worden ingevuld zodra dat mogelijk is.

De monitor start met de uitleg/betekenis van de gehanteerde kleuren.

Bedragen zijn behaald of worden waarschijnlijk wel behaald
Bedragen worden mogelijk niet gehaald
Bedragen worden zeker niet gehaald
Bedragen zijn nog afhankelijk van besluitvorming of onderzoek

Nr.	Omschrijving Kansrijk spoor	2025	2026	2027	2028	2029
5a	Reablement, empowerment, leren. Dit spoor sluit heel goed aan bij de geactualiseerde visie op het sociaal domein, die in december 2025 door de raad wordt behandeld. Dit spoor wordt daarom meegenomen in de uitvoering van de geactualiseerde visie. De incidentele investering in 2026 (in eerste instantie gepland voor 2025) is nodig voor een nadere verkenning en voor een effectieve governance en samenwerkingsstructuur. Daarmee wordt duidelijk hoe de PM's concreet gemaakt kunnen worden.	0	0	PM	PM	PM
5b	Positieve gezondheid. Dit spoor sluit heel goed aan bij de geactualiseerde visie op het sociaal domein, die in december 2025 door de raad wordt behandeld. Dit spoor wordt daarom meegenomen in de uitvoering van de geactualiseerde visie. Dan wordt ook duidelijk hoe de PM's concreet gemaakt kunnen worden. Ondertussen krijgen medewerkers van het gebiedsteam de training Werken vanuit het gedachtegoed Positieve Gezondheid. Dit is onderdeel van het Bestedingsplan POK-middelen (Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslagen).	0	PM	PM	PM	PM
6a	BUIG/ participatiebudget. De bedragen zijn inclusief de extra opgave BUIG (€ 500.000 in 2025 en 2026). Zoals eerder aangegeven laat de verwachte besparing een grote ambitie zien en zijn we mede afhankelijk van de situatie op de arbeidsmarkt. Er is een omBUIGplan opgesteld, waarin met een projectmatige aanpak slagvaardig gewerkt wordt aan diverse acties om instroom te beperken en uitstroom te verhogen. Dit doen we in nauwe samenwerking met Empatec/Pastiel We zien aan de hand van de cijfers op dit moment nog geen afnamen in het bestand van uitkeringsgerechtigden en daarmee een verhoogd risico dat de besparingen, in elk geval voor 2025, niet of gedeeltelijk niet worden behaald. In het vierde kwartaal van 2025 wordt ingezet om extra re-integratietrajecten in te kopen en daarmee de kans te verhogen op een hogere uitstroom. Daarnaast is een "jongerenteam" geformeerd en wordt gewerkt aan trajecten als de Dreamfabryk. De gemeenteraad wordt per kwartaal via de bestuursrapportage geïnformeerd en eind dit jaar via een actieve info.	1.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000

Nr.	Omschrijving Kansrijk spoor	2025	2026	2027	2028	2029
6b	Inrichting "Rode knop" methode (Doorbraakmethode) Met dit spoor gaan we de doorbraakmethode invoeren in het sociaal domein (gebiedsteam). Hiervoor is eerst onderzoek nodig. Dit onderzoek naar de randvoorwaarden voor de implementatie van de doorbraakmethode heeft wat vertraging opgelopen, maar kan naar verwachting in januari 2026 gestart worden. Het onderzoek wordt bekostigd uit POK-middelen (Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag). Pas na het onderzoek kunnen de PM-posten voor 2026 en verder concreet worden gemaakt.	0	PM	PM	PM	PM
6c	Wmo-voorzieningen (rollen en woningaanpassingen) uitbesteden. De raad heeft op 10 juli besloten een investering van € 50.000 beschikbaar te stellen voor onderzoek (jaarschijf 2025). Het onderzoek naar de randvoorwaarden voor de eventuele uitbesteding van Wmo-voorzieningen heeft wat vertraging opgelopen, maar kan naar verwachting in januari 2026 gestart worden. De incidentele investering schuift daarmee op van 2025 naar 2026. De verwachte oplevering van het onderzoek is Q2 2026. De beoogde besparing schuift door naar 2026 en de opvolgende jaren.	45.000	120.000	120.000	120.000	120.000
6i	Eigen bijdrage Wmo. Naar verwachting betalen inwoners vanaf 2028 weer een inkomensafhankelijke bijdrage voor Wmo-voorzieningen. Dit is later dan eerder verwacht, omdat het wetsvoorstel om opnieuw een inkomensafhankelijke eigen bijdrage in te voeren controversieel is verklaard door de Tweede Kamer. Wat dat kan opleveren, is afhankelijk van de nieuwe wetgeving. Vooruitlopend op de wetsaanpassing stimuleert de gemeente inwoners die een Wmo-voorziening aanvragen nu al om zelf te betalen. We wijzen op de voordelen van het zelf betalen, zoals kortere wachttijden en meer flexibiliteit.	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
6j	Starttarief WMO-taxipas. Als college hebben we 2 september besloten de "Nadere regels Wmo gemeente Súdwest-Fryslân 2022" aan te passen. Hierdoor wordt vanaf 1 januari 2026 een starttarief van € 1 per rit ingevoerd. De gemeenteraad is hierover actief geïnformeerd.	0	108.000	108.000	108.000	108.000
6k	Proces aanvraag levensonderhoud. De raad heeft op 10 juli besloten een investering van € 150.000 beschikbaar te stellen (jaarschijf 2025). Deze middelen worden gebruikt om het proces te verbeteren (o.a. doorlooptijdverkortung, automatisering, instroombeperking, minder bewijslast). Hierdoor kunnen besparingen op personeel worden gerealiseerd.	150.000	300.000	450.000	450.000	450.000
6l	Inkomen en dagbesteding volgend op detentie. Hier is eerst nog onderzoek nodig om de PM's concreet te kunnen maken. Vanwege de hoge workload in de gebiedsteams is het voorlopig niet mogelijk om dit onderzoek uit te voeren.	0	PM	PM	PM	PM
7a	Beheersmaatregelen Jeugd: Collectieve inzet jeugdhulp op school. De uitvoering van deze maatregel wordt gestart nadat de maatregel over zorgboerderijen (7d) in uitvoering is gegaan.	0	40.000	40.000	40.000	40.000
7b	Beheersmaatregelen Jeugd: Inzet zorgadviseur. Deze maatregel is al in uitvoering. De eerste evaluatie van de inzet van de zorgadviseur levert een positief beeld op. De inzet van de zorgadviseur is verlengd.	0	345.000	345.000	345.000	345.000
7c	Beheersmaatregelen Jeugd: Samenwerking met artsen. De uitvoering van deze maatregel is nog niet gestart omdat deze minder voorbereiding vraagt dan de andere maatregelen en omdat andere maatregelen meer besparingen opleveren.	0	200.000	200.000	200.000	200.000

Nr.	Omschrijving Kansrijk spoor	2025	2026	2027	2028	2029
7d	Beheersmaatregelen Jeugd: Zorgboerderijen.	0	500.000	500.000	500.000	500.000
	De raad heeft op 10 juli besloten een investering van € 50.000 beschikbaar te stellen (jaarschijf 2025). Er is een adviseur gestart op 1 september 2025. De data zijn steeds beter te ontsluiten. Dit heeft tot het inzicht geleid dat de beoogde besparing niet haalbaar is. Wij zijn hierover in juli 2025 geïnformeerd. Voor 2026 gaan we voorlopig uit van een besparing van € 250.000. Intussen onderzoeken we alternatieve besparingsmogelijkheden.					
7f	Samenwerking bewindvoering.	20.000	50.000	100.000	150.000	150.000
	Er is een projectleider aangesteld die aan de slag gaat met het opgestelde plan van aanpak. In Q2 2025 zijn de eerste stappen gezet in de voorbereiding. In het derde en vierde kwartaal worden gesprekken gevoerd met bewindvoerders en wordt de aanpak verder geconcretiseerd. De verwachting is dat de aanpak in Q1 2026 gestart is.					
8b	Nota kostenverhaal.	0	0	150.000	300.000	300.000
	Capaciteit in de organisatie is een aandachtspunt. Om dit spoor kansrijk te maken is het van belang om eerst het grondbeleid te herzien. Dit biedt namelijk het fundament voor een helder kostenverhaal. Het doel is om het nieuwe grondbeleid in 2026 voor te leggen aan de raad. Gelijktijdig zal gestart worden met de onderbouwende programma's, waaronder de Nota Kostenverhaal. Het is haalbaar om dit vast te stellen eind 2026/begin 2027. Daarna begint de implementatiefase. Wegens eerder bestaande afspraken en invoeren van nieuwe werkmethodes, zal een daadwerkelijk effect op de begroting waarschijnlijk vanaf een jaar na vaststelling zichtbaar worden.					
8d	Taakstelling winstgevend maken nieuwe grondexploitaties.	0	0	250.000	250.000	250.000
	Nog onzeker is of voldoende grondexploitaties worden gestart, waarmee de besparing kan worden gerealiseerd. Daarnaast moeten nog kaders van de taakstelling worden vastgesteld. De nieuwe taakstelling kan alleen meegegeven worden bij nieuwe exploitaties. Het effect op de begroting is daarmee volledig afhankelijk van het aantal toekomstige exploitaties en de nog vast te stellen kaders.					
8e	Verkoop van snipper groen en (strategische) gebouwen.	1.000.000	275.000	275.000	275.000	275.000
	De taakstelling van € 1 miljoen is opgebouwd uit meerdere componenten. Een bedrag van circa € 275.000 wordt gerealiseerd via de verkoop van gemeentelijk vastgoed en snippergroen. Het resterende deel van de opgave, circa € 725.000, is toegerekend aan besparingen binnen het maatschappelijk vastgoed. Binnen dit spoor wordt met name op het terrein van maatschappelijke opvanglocaties van Oekraïense ontheemden een aanzienlijke bijdrage verwacht. Voor 2025 lijkt deze doelstelling haalbaar, onder meer dankzij de inzet op slimme huur- en koopconstructies. Bij de verlenging van diverse contracten voor gemeentelijke opvanglocaties is een aanzienlijk lagere huur overeengekomen. De financiële effecten hiervan worden merkbaar vanaf december 2025. Daarnaast worden er besparingen gerealiseerd op bijkomende facilitaire kosten. Zo leidt de overstap naar zelf koken tot een aanzienlijke verlaging van de cateringuitgaven. Ook de inzet van eigen gemeentelijk vastgoed draagt substantieel bij aan de taakstelling. Door onder andere de aankoop van het pand aan de Eeltjebasweg in Sneek worden de huisvestingslasten aanzienlijk beperkt. De verwachting is dat hiermee een bedrag van circa € 800.000 aan besparingen wordt gerealiseerd.					
9b	Verhogen toeristenbelasting.	0	Nog te bepalen via PB2026	Nog te bepalen via PB2026	Nog te bepalen via PB2026	Nog te bepalen via PB2026
	Afhankelijk van besluitvorming Raad					
10a	Optimaliseren parkeervoorzieningen en inkomsten.	0	400.000 -400.000	400.000 -400.000	400.000 -400.000	400.000 -400.000
	<i>Eerste stap: begroting sluitend maken. Tweede stap: verkennen naar meer winstgevendheid</i>					
	De parkeerinkomsten ontwikkelen zich positief. Naar verwachting zal dit jaar een aanzienlijk deel van de kosten worden ingelopen, waarbij nog slechts een beperkt tekort resteert. Vanaf komend jaar wordt verwacht dat de inkomsten en begroting in evenwicht zijn, waarmee het tekort volledig is opgelost.					
10b	Het overdragen van gemeentelijk areaal aan andere overheden, particulieren of organisaties.	0	40.000	40.000	40.000	40.000

Nr.	Omschrijving Kansrijk spoor	2025	2026	2027	2028	2029
	Het behalen van het bedrag hangt geheel af of en hoe (bestuurlijke) gesprekken verlopen. Deze vinden binnenkort plaats.					
10c	Een gebiedsgerichte aanpak bij werkzaamheden in de openbare ruimte, om zo werk met werk te maken en efficiëntieslagen te maken.	0	0	PM	PM	PM
	We duiden het te behalen resultaat uiterlijk in Q4 2025, zoals ook aangegeven in de schriftelijke reactie toezegging commissie Bestjoer en Finânsjes d.d. 22 mei 2025					
10d	Verlengen afschrijvingstermijnen kapitaalgoederen.	0	0	60.000	120.000	180.000
	Dit spoor is haalbaar, hiervoor dient wel eerst de Financiële Verordening aangepast te worden. De aanpassing van de verordening staat eind 2025 op de planning.					
10f	Brugbediening.	0	0	PM	PM	PM
	Het mogelijk te behalen resultaat wordt uiterlijk in Q4 2025 door ons geduid, zoals ook aangegeven in de schriftelijke reactie toezegging commissie Bestjoer en Finânsjes d.d. 22 mei 2025					
11d	Bestrijding eikenprocessierups stoppen (lager onderhoudsniveau).	0	30.000	30.000	30.000	30.000
	Wij tekenen hierbij aan dat de EPR nu goed onder controle is. Dit kan weer problematischer worden door het stoppen. Wel zullen we, bij bijvoorbeeld scholen, tot actie over moeten gaan mocht dat nodig blijken. Ook bij boominspectie en snoeiwerkzaamheden kan stoppen met bestrijding eventueel problemen opleveren wanneer de bomen niet meer toegankelijk zijn.					
12a	Meer benutten van subsidiemogelijkheden.	150.000	200.000	300.000	400.000	400.000
	Onze hogere inzet op meer subsidie werpt vruchten af, o.a. actueel ECO-boost. Structureel geeft dit een hogere opbrengst met ingang van 2025. Er zijn meer subsidiekansen, echter daar is personele inzet voor nodig. Voor de 2e helft van 2025 heeft de raad incidenteel middelen voor extra inzet van projectadvies op subsidies beschikbaar gesteld. In de programmabegroting 2026 wordt voorgesteld dit structureel op te nemen zodat blijvend de hogere opbrengst behaald kan worden.					
12b	Ontwikkelfonds.	0	0	0	0	0
	Dit voorstel is in gang gezet. Bestuurlijk en ambtelijk wordt sinds 2024 terughoudender ingezet op het oppakken van nieuwe initiatieven en projecten. Er wordt scherper gestuurd op de verkennings- en voorbereidingsfase van nieuwe projecten. Voordelen worden zichtbaar in meer focus en volgordelijkheid binnen de organisatie en daarmee een lagere inzet van personele capaciteit en inhuur. De toekomstige opgaven brengen we in beeld, vanuit o.a. de verstedelijkingsstrategie en de ruimtelijke strategie Sneek. Het Ontwikkelfonds als bron voor cofinanciering en voorbereidingen krijgt hiermee een gerichtere inzet.					
15a	Verhogen OZB woningen.	0	Nog te bepalen via PB2026	Nog te bepalen via PB2026	Nog te bepalen via PB2026	Nog te bepalen via PB2026
	Afhankelijk van besluitvorming Raad					
15b	Verhogen OZB niet-woningen.	0	Nog te bepalen via PB2026	Nog te bepalen via PB2026	Nog te bepalen via PB2026	Nog te bepalen via PB2026
	Afhankelijk van besluitvorming Raad					
15d	Verhogen Forensenbelasting.	0	Nog te bepalen via PB2026	Nog te bepalen via PB2026	Nog te bepalen via PB2026	Nog te bepalen via PB2026
	Afhankelijk van besluitvorming Raad					
16e	Aanscherpen en temporiseren van programma's en projecten.	300.000	400.000	400.000	400.000	400.000

Nr.	Omschrijving Kansrijk spoor	2025	2026	2027	2028	2029
	Vanaf medio 2024 is dit voorstel ingezet en leidt tot structureel lagere inzet van personele capaciteit. Het is de uitwerking van o.a. temporiseren nieuwe initiatieven en projecten, zie voorstel 12b. De eerste stap voor 2025 is inmiddels gemaakt en de volgende stap met ingang van 2026 wordt voorbereid.					
16h	Inzetten van nieuwe technologie ten behoeve van verbeteren dienstverlening en inzet personeel.	0	675.000	2.000.000	2.850.000	2.850.000
	Afhankelijk van besluitvorming Raad					
16i	Voordelen regionale samenwerking.	0	0	0	0	0
	De financiële opbrengst uit intergemeentelijke / regionale samenwerking ramen we voorlopig op nul omdat initiatieven hiertoe een lange doorlooptijd vragen en het rendement op voorhand niet te garanderen vat. Wel blijven we ons actief oriënteren en staan open voor toekomstige intergemeentelijk en regionale samenwerkingsverbanden waar gemeenschappelijk belang, synergie of efficiency te behalen valt.					
16j	Nog op te halen uit de ketens.	1.165.000	1.165.000	1.165.000	1.165.000	1.165.000
	We zetten in op een verlaging van de personele inzet op beleidsadvies en samenhangende taken in de beleidsuitvoering. Benodigde advisering wordt meer afgestemd op de beschikbare (lagere) capaciteit en kan leiden tot herschikken en prioriteren van werkzaamheden. De inhuur wordt hierbij terug gebracht. De beschikbare formatie wordt leidend voor de uitvoering.					